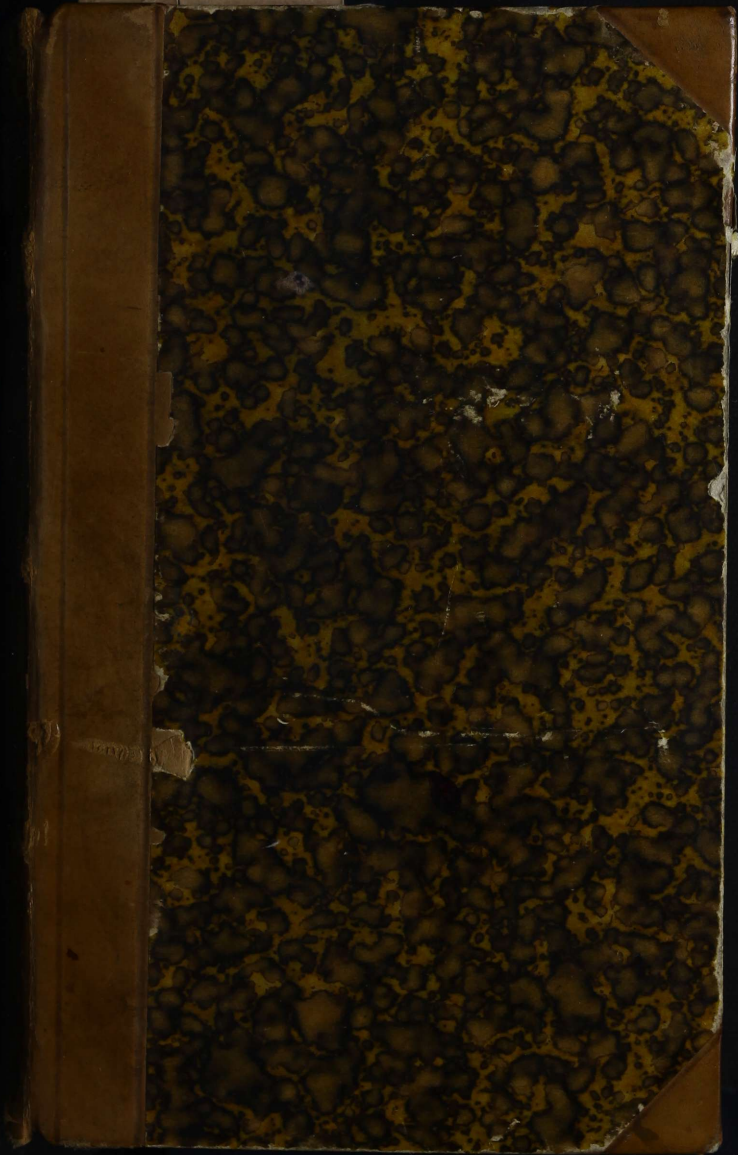

Q M K I

525.

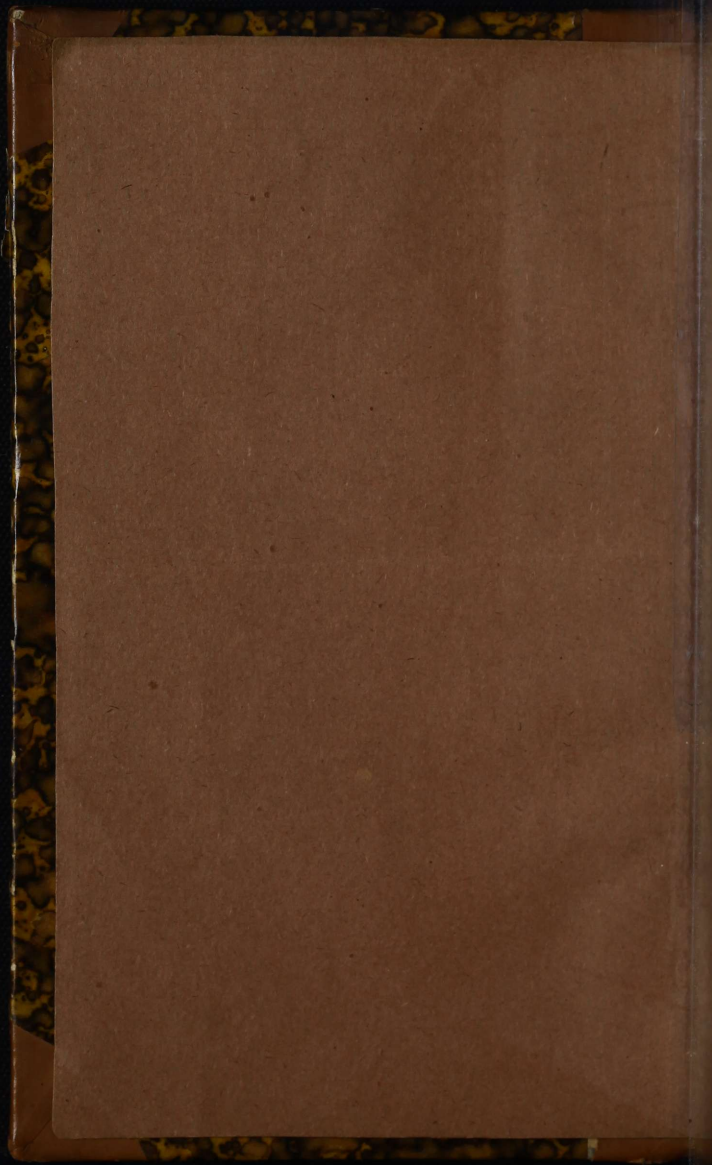
~~dit.~~

~~1158.~~

1. rev.

Teles

Coll. Clau.

RMK

2

525

AGENDA

az az :

ANYASZENT.

EGYHAZBELI SZOL-
gálat szerént való Czelekedét,
melyben az Vy Testamentomnak
ket Sacramentomának, az Szent
Keresztsegnek es az Vr Vaczorá-
jának kioltgáltatásának es az Há-
zasulandoknak egjbé adattatások-
nak mogya meg iratik azokhoz
illendő hasznos tanusa-
gokkal egyetemben.

Az Istennek diczőségére es az
egyigyű Híveknek épületekre.

Irattatot es ki botfatatot az

FELSEGES GABRIEL
Királynak, Isten kegyelméből Ma-
gyar orfágnak, Dalmatianak &c
Királyának : Erdélynek Fejedel-
menek &c. Prædicatora

Méletai Nyílas Istvan által.

I 6 2 2.

AD 23232121
AZ FELI
BRIEL ISTEN
Möböl Mag
i. 14. Cor. v. 40.

Omnia decenter & ordine fiant.

August. lib. de Singularitate Clericorū.

Cotemplamini, quid sit populo sancto præesse, & considerate, quale sit divinis sacramentis insillere. Altari vacare debent, qui de altari vivunt, & taliter convenit cura sinceritatis Sacramentis qualia sunt Sacramenta ipsa, quibus exhibent officia severitatis, ne contra Deum offendant ipsa quæ tractant, aut contra populum incipiant impedire quod prædicant.

Gregor. : & habetur in Decret : i. q. iii Multi Secularium.

Sunt autem Sacramenta Baptisma, Corpus & sanguis Christi, quæ ob id Sacramenta dicuntur, quia sub tégmento corporalium rerum divina virtus secretius salutem eorundem sacramentorum operatur, unde à secretis virtutibus vel sacris Sacramenta dicuntur, quæ ideo fructuose penes Ecclesiam sunt, quia Sanctus in ea manens Spiritus, Sacramentorum latenter operatur effectum.

Hieronymus super Matth. lib. 4.

Latro est & domum Dei convertit in Speluncam Patronum, qui lacra de religione sectatur : cultusque eius non tam cultus Dei, quam negotiationis occasio est commendanda.

AZ FELI

AZ FELSEGES GA-
BRIEL, ISTENNEK KEGYEL-
méből Magyar orfágnak, Dal-
matianak, Thót, Horváth, &c.
Orfágoknak, választot Királ-
lyának, Erdelynek Fejedelme-
nek és Szekelyeknek Ispánnjá-
nak, &c. Istent felő Házas tar-
sának, az FELSEGES CAROLYI
SVSANNANAK, Magyar országnak
Dalmatianak, &c. választot Királyné A-
bonyának, Isten Anyafentegyhazának
kegyes Davkajanak, nekem ke-
gyelmes Afzszonyom-
nak.

Istentől Kegyelmet és örök áldással folyo
boldog megmaradást kívánok.

OGY AZ A-
nyafentegyhaz- Psal'm. 147.
beli főlgalárnál vers. 20.
semmi az embe-
rek között üdvösségebb, dra-
galatossab és fűkségebb aján-
deka az Istennek nincsen, kö-
nyű, Kegyelmes Afzszonyom,
A 2 akar

Elöl iáró beszéd.

Eph. 1. v. 4.
2. Timot. 2.
v 19. Rom-
3. v. 29.

akar kinek is meg érteni. Mert noha Világ fundamentomanak fel vetese előtt el tutta az őveit az Ur Isten, es ugyan ottan el választotta az örök életre: de mindazáltal anníjára az Anyaszentegyhazbeli folgalat mellé kötötte az ő választottinak idvősségeknék idő ferint való el indítást es végbe menetelét, hogy senkit (rend szerint folván) az kívül nem idvőzít.

Mert az Ministerium, avagy Anyaszentegyhazbeli folgalat, mely vagyon az Euangeliomnak prédicállásában, a fent Sacramentomoknak ki folgalatásába es az Anyaszentegyhazbeli ékes rendeléseknek fenytéke alatt való meg tartásban;

Cal. lib. 4.
cap. 3. sect. 3
i nlt.

az Léleknek, az ígasságnak es az örök életnek hathatóképpé ki folgalatása az Választottaknak kik által az Ur Isten örökre

Előljáró beszéd.

akar dítőitetni, idvösslegeknek
el indítására es végbe vitelére.

Pál Apostolnak idvösség a-
datott Istennek kegyelméből á
Christusban világh fundamen-

Act. 9. v. 15.

romanak fel vetese előtt, mint
válastot Edennek. Bizonyos
időben ez világra születvén ö-
néki Isten Anyaszentegyhaza-
nak öldözőjének, idvösslegenek
elkel indítani, hogy az Isten-
nek tanácsa szerint örök élete
legyen. Ananias Paphoz íga-
zittatik, hogy ő tőle mind az
idvözítő tudomant hallya s ér-
tse, es mind az keresetségnek
fentségét fel vegye. Ihol

Anyaszentegyhazbeli szolgál-
lat nélkül idvössége Pálnak el
nem indítatik: Így Corneli-
usnak, Lydianak sem egyéb-
nek senkinek. Miért? Mert
tetzét Istennek, hogy az Euan-
geliomnak bolond prédical-

Act. 10. v. 3.

Es, 16. v. 16.

1. Cor. 1. v. 21

Eldöl iáro beszéd.

Iáfa által idvőzítse az híveket
azt mondgya fent Pal.

Miben mutathattya meg az
Ur Isten az ő kiváltképpen va-
lo jó kedvét mi hozzánk? Sem-
miben nílvaóban nem, mint-
hogy az emberek között fog
ki olyakat, kik ő helyette ez
világban követsebben forgo-
lodgyanak, az ő titkos akarat-
tyanak legyenek magyarazoi,
es az kik semelyet viselyiek az
emberek előtt, mint fent Pal
ennek nagj méltosagat allatrya
Ephesusban írot levelenek ne-
gyedik részében.

Eph. 4. v. 4.

Anyánk az Anyaszentegy-
ház. Valakit ez méheben nem
fogad, uyjonnan nem sül, es
az ő két emlejenek az O es Uy
Testamentomnak igiretinek é-
desseges tejevel nē taplal, soha
ának idvőssege nintsen. Mert

Non Deus huic Pater est, cui non Ec-
clesia Mater.

Nem

Előliáró beszéd.

Nem Attya Isten annak, az
kinek nem Anyja az Ecclesia.
Hol az, a magh mely által kel
fogantatnod az te Anyádnak
az Anyaszentegyhaznak me-
heben, hogyte uyjonnan fűlet-
tethessél? Az Eletnek könyve-
be az Euangelionnak amaz
elő es halhatatlan mag az Isten-
nek sz. igeje, azt mondgya Sz.
Peter: Kicsoda hintegeti azt
az uyjonnan szülő dragalatos
magot? Az Egyhazi ember:
Mert az, a kincz vagyon le te-
ve ő benne cserép edények-
ben, mellyet hordoznak es öf-
rogatnak predicállások által az
végre: hogy az válaftottak-
nak idvőssegek azáltal el indit-
tassék es uyjonnanfűlettetven,
örök életek legyen.

2. Pet. 1. v. 29

Az Ur Isten egy fém pillan-
tásban el késíthetne azokat az
örök életre es tökeletesekke te-

Elöl író beszéd.

hetné a kiker még világ funda-
mentomának fel vetésének e-
lőtte az ő meg változhatatlan
tanatsába fel vőt az örök élet-
re, de még is láttjuk, hogy a-
pronként az Anyaszentegyház-
beli szolgálat által neveldegeti
és eppitgeti őket az örök élet-
re míglen jutandanak minnya-
jan az Hítnek eggyeslegere, és
az Isten Fiának ilmeretire tö-
kéletes férfiakká leven a Chri-
stus tellyesleges állapottyának
mértékere azt tanította Sz. Pál
Ephesusban írott levelének ne-
gyedik részében.

Eph. 4. v. 13

Hitet nemz Isten mi benünk
de az Euangeliomnak, mely ne-
ki hatalmas esköze az idővözi-
tesben, predícallasa által. Ez
az oka az miért régenten az ő
Sanctuariumához kénserítette
gyülekezni az Híveket. Ide
tartoznak amaz Nagyságos ne-

Ró. 10. v. 17.

Exod. 20.
vers. 24.

vezetek

Elöljáró beszéd.

vezetek is, mikor a Templom Pl. 132. v. 24.
 Isten nyugodalmának: az San-
 ctuarium lako hajlekanak ne- Pl. 80. v. 20.
 veztetik: ismet mikor a Che-
 rubimokközöt mondatik, mel-
 lyekkel dragalatosfagat, berel-
 metességet, bocsületit es méltó-
 sagat akarta megh mutatni az
 Anyaszentegyházbeli szolgál-
 latnak.

○ Ez szent szolgálata által me-
 gyen végbe az Szenteknek eg-
 gyességek: Ez által éppittetik
 az Christuśnak titkos teste az
 Anyaszentegyház: ez által bór-
 kószottunk abban az ki fő, s
 minnen közöttünk is: ez által
 jutunk ismeretire az Istē titkai-
 nak: ez által fogadgyuk be I-
 stent az ő követiben: ez által
 ből beszél mívelünk az Ur Istē:
 Egy szóval: ez által tőtte le az
 időösséget mi közöttünk annj-
 ra, hogy ezen kívül soha senki-

Előli áró beszéd.

Esa. 37. v. 32.

Ioel. 2. v. 32.

Ezec. 13. v. 9

semmi bűn bocsánatot nem remélhet, mint az Esaiás, Ioél és az Ezechiél Prophetaknak tanubizonyfag tettelekből megtetstzik.

Ennek peniglen az méltóságos Sz. főlgálatnak második fő része, az Uj Testamentomnak két Sacramentominak, avagy Sentséginek, ugymint az Kereszttségnek és az Ur Vacsorájának ki főlgáltatása, mely által az Ur Isten mi hozzánk való kegyelmes jó akarattyanak bizonsfag tételét, az ígíretek szerint lelkünkben el pecsételi, hogy az kiker az ő közönséges Annyok az Anyasentegyház amaz élő és halhatatlan magh uyjonnan fűlr, idvőségeket el indította vagy meg el indítandó mint az kiczíndedekben az Sz. Kereszttségben vífont való kézbe adásnak avagy ugya hű-

2. Pet. 3. v. 21

168

Elöl író beszéd.

től ködésnek kötelessége szerint
azok hitőknek erőtelensége-
ben gyamolittassanak és az Ur
Vacsorájával való gyakor éle-
sek által mind táplaltassanak az
Christus Iesusnak testevel és vé-
revel az örök életre, mind pe-
nig az Christusba úgy be oltas-
sának és szerkesztessenek, hogy
lakozzék a Christus ő benne
hitnek általa, és éllyenek nem
ők, de éllyen ő benne a Chri-
stus az Apostol tanítása szerint.

Eph. 3. v. 17.

Gal. 2. v. 20.

Ez az oka, hogy az Ur Isten
az Anyaszentegyházbeli fölga-
latnak első része melle, mely az
Euangeliomnak prédikalása, el-
választhatatlankeppen úgy kö-
tötte az f. Sacramentomoknak
ki fölgaaltatását, hogy valaholot
az Euangeliom prédicáltatik,
ott az f. Sacramentomoknak is
ki kell fölgaaltatódniok. Mert
az melly választottaknak idővös-

sege-

Elő író beszéd.

segeket az ige által el indította,
azokban az ő ígeretét, mellyet
ténben az bűn bocsánatról es az
örök élettről, az s. Sacramento-
mok által pecseteli el, mint ide
aláb meg láthatni az Ur Vacso-
rajaról való tanításban.

Mind ezek penig egyelede-
nélkül tartatnak meg azon A-
njaszentegyházbeli szolgáltnak
nagy fenytéssel járó ekes ren-
delesi által, minemű rendek az
Ecclesiában az Isten igejének
predikallasának halgatasára es
az s. Sacramentomokkal való
élesre bizonyos napokon egy-
be gyülekezni, Innepeket fen-
telní: Templomokban való é-
kes éneklesek, buzgo haláada-
fok ájtatos könyörgések es fia-
bados alamisnálkodások. Mert
az Ur Isten nem elég helyeg-
segnek, de az jó rendeleseknek
Istene leven, azt akarja hogy

mind

Előli ábró beszéd.

mind az ighinek predikallása,
mind az Szent Sacramentomok-
nak ki főlgáltatása ez egy inon
folyó ékes rendnek fenjitékkel
való megh tartása által marad-
gyon megh az Anyaszentegy-
házban, mint s. Pal először Co-
rintusba írot levelenek tizen-
negyedik refébe ezt nagy nhl-
ván allattya.

1. Cor. 14.
v. 40.

Ved ki az Euangeliomí tur-
domannak predicállását az Ec-
clesiából : vesd ki abból az Ke-
resztseget es az Végvacsorát:
töröld ki onnan az ékes rend
tartásokat, meg látod minemű
zurzavar, pogányi vakfagh es
baromi ostobasag fál bé az em-
berek köziben, mellyért tisztán
csak az igenek predicállása, az
s. Sacramentomoknak ki fől-
gáltatása es ezek melle adatta-
tor ékes rendelesék külömböz-
tesik meg az Keresztényeket az

Pogányok

Elő író beszéd

Pogánoktól, Sidoktól és egyéb
hamis vallásokra vetemedett
gyűlekezetektől.

O boldog Ország, O áldott
tartomány: ó S. Istennek ked-
ves nyugalma az a Város,
Falu, melyben ez az fent föl-
galat virágaban megh tartatik.
Mert ez által tesen az Ur Isten
bizonságot arról, hogy ott ab-
ban az Országban, Tartomány-
ban, Városban s Faluban vad-
nak öneki választott kiknek id-
vösségeknél el inditásaért, es
végebe menetelejert tarttya fen
azt a fent folgalatot. Az által
ad tanúságot az ő jelen leteről.
Mert az Anyafentegyházbeli
folgalat mellől soha el nem áll,
es nem engedi azt sem az ördög-
öknek sem ez világbi kegyet-
leneknek el tapodniok. Az ál-
tal biztat, hogy minden áldásit
közli ott az ő Híveivel mint ő

Elöl író beszéd.

n maga Moses második könyvé-
nek huszadik részébē mondgya:
El megyek, ugymond te hoz-
zad es megh áldolak tegedet,
mellyért David ugyan köny-
d hullatással kesergi hogj az ő el-
lenfeleinek kegyetlensege miat
s elrekeztetett az Urnak haylé-
kaban es tornaczaban valo be-
meneteltől.

Boldogh vagy te-is Magyar
nemzetben le telepedett Isten-
nek fent Gyülekezete. Mert
moha ollyanna löttel az te hata-
don fantó idegeny nemzetse-
geknek el viselhetetlen igajök
es meg emesztő kegyetlenkede-
sek miat, mint amaz minden
segítségül megh fosztatott gyá-
mmoltalan igaz őfvegy, holott
valaki fel kelhet csak te rajta
kapdos, hogy az te kebeledben
fel tartot Vipera kigyoknak
kölykeihez hasonlo fiaidról ne

Elől író beszéd.

szoltyak: mindazonáltal minni
ennyi vesélyid között is az Ur
Isten ezt az ő leg dragalatosabb
leg idvösségessebb s leg süks
gessebb ajandekat az Anyafenn
egyhazbeli folgalator te közö
ted mind eddiglẽ meg tartottad
Ez az oka, hogy minden reat
törő s pusztulasodra igyekezz
gonos akaroid ellen, noha ro
gyoson, ertekedben es sámom
voltodban meg fogyatkozva
de meg is meg maradtal. Me
az Ur Isten az ő dragalatos, i
vösséges es meltosagos aiaandob
ka által lakik te közötted: e
által csatlotta magát, mint edob
Atyad az Christusban minde
igiretivel te hozzád: ez által
zengedezteti az ő bent savva
te közötted: ez által vesí k
gyelmebe az te magzatídat. e
által taplal tegedet az ő s. F
nak dragalatos testével es vér

Elöl író beszéd.

vvel: ez által éleztí az te külső
re tekintetted: ez által óltattál
dbé a közönséges Anyafentegy-
háznak társaságában: ez által
tétettről minden nemzetsegek-
dben le telepedett igaz Kerezt-
tyéneknek előttök jó hírűvé
nevévé.

Illyen drágalátos es idvössé-
ges foglalatnak rendit es mód-
gyát ajánlom en Felseghednek
kegyelmes Aszszonyom ez kis
askámban. Néhány napi, ugy
s vagyon, az munka kicziny az
Könyvetske, mellyért az Felse-
ged méltóságos seméljéhez né-
salántám illetlennek látzanék
senni: de ha az ő valósága se-
rint érdemletképpen elmélke-
hünk róla, fel talállyuk igyene-
sen Istennek minden ajándék-
slelett bőczülendőbnek lenni.
Mert Felgéd is az több Hívek-
xel egyetemben az sz. Kerezt-

Flől iá-ó beszéd.

Ieg által fámláltatott bé az Anyaszentegyháznak társaságabá: vötre az újjonnan való szűlésnek bizonságot: tött körést Istennel flött élő tagh az Christusnak titkos testébe. Az Isten igijének fogalmatos hallásából jutot az Istenek igaz ismeretire, melyben vagyon az örök élet: az által vót hitöt Isten előtt való megh igazulafara: abból jutott az Isteni tífteletnek ki foglaltatásának es idvözűlésének módgyának megértésére: abból lött kegyessé es az Ecclesianak hűséges Dajkájává. Az Ur Vaczorajával való gyakor éléssel pedig ugyan be summalta fl be is summallya naponként magában az Istennek ígérési ferént hűne boczá nattyát örök idvösségére: Az Anyaszentegyházbeli flóglaltak ekes rendi ferént: Egy fló

valé

Elöl iáró beszéd.

val: Az mire ez könyvetskőben lévő tudomány igazít, az által keféttetett es keféttetik jobban jobban naprol napra Felseged az örök életre miglen jutand az Christusnak tellyességes állapattyának mértékére: melyekre képest Felsegednek méltán fentelem ez mukamat.

Annakfelette, az miképpen Kiraly Urunk a Felseges G A. B R I E L, Isten kegyelméből, Magyar, Horvath, Tóth orfágoknak &c. Királya, Felgēdnek igaz hűtős társa, külsőképpen ennek az fent szolgáltnak fáradhatatlan oltalmazója, ugymint ki ez három estendőkben az mñ hatalmas ellenségink es ez szolgáltnak haborgatóji ellen telben nyáron tsák Tábori fstráfan allott nagy nyughatatlan saggal nemzetünknek es csabban ez fent szolgáltnak meg

Elöl író beszéd.

maradásaért kiért az Isten el-
lenségben való sok szép győző-
delmekkel megáldotta: aké-
pen Felgéd is serény terjesztő-
je, hasznos gyámolítója és töké-
letes meg tartója ez f. folgalat-
nak. Mert hogy ez szabados
folyásban megh tartathatnék,
épségben böldegul elő mehet-
ne es kézzől kézre az mñ mara-
dékinkra fentül adattathatnék
es állitathatnék Felfeged nagy
költséggel az Nemet-Országí
Kereftýén Academiákban tú-
dós embereket tanítata, es mo-
stan is taníttat. Végezetre;
hogy az en hálá-adô vóltomat
Felfegednek ebben is meg mu-
tathassam. Annakokaért illjen
fent munkát, melly az Anya-
szentegyháznak lelke, vegye
Felfeged tutorfaga es gondví-
selése alá en tölem Felfegednek
méltatlan fegény fólgájától.

Előli író beszéd.

Az minden irgalmasságh-
nak es kegyelmességhnek ki-
merethetetlen kútfeje, à min-
denható áldott Atya Vr Isten
az ő eggyetlen egy Sülőt Szent
Fiaért az Vr Iesus Christusért
Felségednek életét hofsbabitsa
egészséget tartsa meg Királj V-
runkal ő Felsegevel egyetem-
ben: adgyon Felséghednek
minden Istenes dolgaiban jó
Szerentsés bóldogh elő-mene-
telt, az ő nagy Nevének di-
czősségére, Anyaszentegyhá-
zának épületire Nemzetünk-
nek megh maradásara,

A M E N.

Gyula-Fejérvárban, Kis-Afthon havanak
23. napján. 1621. esztendőben.

Felségednek alázatos szolgája

Mélotai Nyilas István.

B i n

A Z

AZ KEGYES OLVASOK- NAK.

ELeitől fogván nagy kívánsággal ohaj-
tottak mind az Egyházi szolgák között
némelyek, s mind az külső renden levő
értelmes emberek, hogy az Ecclesiában
lenne mind egy az Kereztelesnek, Vr-
Vaczorájának ki szolgáltatójának es az
Házafulandoknak egyben adattatásoknak
modgya. Mert valamennyi Gyülekezet-
ben be mégy, mayd mind annyi format
látz az meg jedzet szolgálatnak rendibe,
annyéra hogy az Egyházi emberrel eg-
gyütt változik az Keresztelesnek es az
Vr Vaczorájának ki szolgáltatójának
modgya-is, mely miatt nem tsak az Ke-
resztyén kösségnek, de meg az értelmes
embereknek is elméjek megh tántorodik
es meg haborítatik. Ez az oka: hogy az
kik Tanítójoknál ebben valo szolgálat-
tyoknak rendihez szoktanak, az másoké-
nehez füllel halgathatták, sőt gyakorta
meg is guggolják. Nemely Tanító azé
mondgya: Iános, én tégedet kereztel-
lek: Nemely; Iános, én tégedet moso-
gatlak. Itt fel kiált az értelmes ember:
Nem megh kereztelek, hanem tsak megh
mosogatok. Nemely; az kezével moso-
gattya az gyermek fejét ezt mondván:
Én tégedet N. kerezteltek &c. Nemely;
meg semilleti. Itt azt mondgya: Am ki
mosdek az pap az kereztettségből, hogy töb-
számúalan akadályokat elő ne hozzak.
Le az mŷ egyigyű szegén Atyáinkiai is
mikor az Egyházi szolgálatra adgyak ma-
gokat.

Az egyes Olvasóknak.

gokat, egyebektől keresgetik elő mod-
gyát ez szolgálatnak és így valamennyi fő-
annyi az szolgálatnak modgya, holot nem
szabad vala ilyen idvőseges és melto-
gos szent szolgálatnak rendiben, senki-
nek uyjab uyjab format követni. Mert
egy az Evangeliom, egy az Hit, egy az
közönseges Ecclesia, egy az Kereztüegh,
egy az vech Vaczora, tehát az ki szolgá-
tatásának modgyának is egynek kell len-
ni, hogy mindenek ekesien és jo rendel-
el lehessenek az Ecclesiában.

Im én, az én Christus Iesusomnak alá-
szentes egyigyű méltatlan hivatalos sze-
eggeny szolgája, azt az szolgálatnak for-
máját, melyet Debrecennek kereztýen
avvarosában, negyed fél esztendeig tanulo-
koromban, egy esztendeig s. néhány
napokig Schola mester koromban lát-
tam, hallottam és amaz boldog emlékeze-
sű nagy Apostoli emberektől Hodaszi Lu-
káczul és Sarkózi láostól tanultam és
sz. Kallai Ecclesiában három esztendeig,
sz. Zathmár-Varosiba tizen-egy eszten-
deig Eszperességemben hetig, Püspöksé-
gemben ötig, és itt az Gyula-Fejérváriban
három esztendeig szolgáltattam ez köny-
veczkeben be töttem, hogy mind az egy-
gyű Atyafiainak Christusban hivatalos
szolga társainknak legyen pelda előttük
melyre ez szent szolgálatban nézzenek,
himind az Kereztýen Kösségnek legyen ér-
tesfere az Anyaszentegyházbeli szolgálat-
nak tudománya. (Nem azért irtam pedig

Az egyes Olvasóknak.

Ály bevéddel, hogy az Egyhazi szolgál
mind előszámlállyá: Mert meddig mond-
gya es mit hagyhat el, ezzel jedzettem
megh () de hogy legyen példa
előtte mit követlen.
Isten veled.

I. A Z

I.

AZ SZENT KE- REZTSÉGNEK KI szolgáltatásának módgya.

Az szent Kereztseget tenéked
Egyházi embernek így
kel ki szolgáltat-
nod:

I. Hogy az Gyermekekkel
az kerezt Atyak Anyak előd-
ben allanak meg kel ertekez-
ned: kiké az Gyermekek? Ha
kereztien Atyatul Anyatul
valo, sabadosson megh kerezt-
tellyed: ha tisztalan agybol va-
lo, halasztanod kel, nem azért
hogy attól a kereztseget el fog-
nad, de hogy a Magistratusnak
hirre tegyed, az paraznak elő-
ször meg büntetettessenek, es pœ-
nitentiát tartvan, az gyermek

ugy kereszteltessek meg: ha pedig az gyermek halalos betegsegen volna, meg kel keresztelned.

II. Ekkeppen a dolog vegbemenven igy inditsad el fodat.

Minek elotte ez kis Gyermekcet (Gyermekcseket ha többegynel) az Anya. s. egyhaznak tarsasagaban az s. keresztseg által be fentelnök, annak elotte fűkség rövideden meghertenünk: Mi legyen az s. keresztseg, és mi végre fereztetet.

Micsoda az keresztseg?

tp. 15. d.
7.

Az keresztseg azért semmi nem egyeb, hanem az Christus Iesustól fereztetet fent legy, avagy Cselekedet, mely lehen vizzel valo mosodas által az Atyának, Fiúnak és fent Leleknek nevében, az kised Gyermekeknek az frigy kötesben valo be allatafoknak uyjonnan valo fűletteteseknek, es az A-

! ki szolgaltatásának modgyarol.

n nya fentegy hazban valo be
A famlaltatásoknak bizonysagara.

Mondom hogy az Christu
stól fereztetot, mint megh irta
f. Mathe Euangelíomi köny-
vvenek huson nyolczadik. f.
Mark tizen hatodik reiseiben,
illyen igekkel: Mennyetek el *p. 14*
(ugymond Christus az ő tanít-
vanyinak) ez feles vilagra ta-
nitlatok minden nemzetsege-
ket, megh kereztelven őket
az Atyanak az Fiunak, es az
Szent Leleknek neveben: az ki
hiszen es megh kereztelkedik
bűdvőzül, az ki nem hiszen el
szkárhozik.

Melyből meg tetszik, hogy *p. 11*
szükséges az kereztiség, mind a
poganságból meg tert őregek-
nek s mind a kisdedeknek. Az
őregeknek ezért, hogy megh
meg

4 Az Sz. Kereztsegnek ki
mutassak ezzel, hogy ökis az
pogány balványozasnak elle-
ne mondottanak, az Anya f.
egy haznak elő tagai akarnak
lenni, es hogy kereztieneknek
akarnak a Christustul hivattat-
ni: A kisdedeknek ezert, hogy
ők is mentől hamareb ez által
be famlaltassanak az Anya f.
egy haznak tarsasagaban.

p. 15.
Hafnai az
kereztseg,
nek.

Harom kiváltképpen valo
hafnai vadnak az fent Kerezt-
segnek.

L

Első. Mert az Ur Isten ez ál-
tal tesfen kötetst a kis Gyermeke-
csevel, es azt fogadgya, hogy
ötet kegyelmében vőtte, es tel-
lyes eleteben gondgya. viselője
taplaloja, es oltalmazó Istene
lefen.

Vegei mi
esodak le-
gyenek a f.
kereztseg-
nek tekeni

Az kis Gyermeke ismet azt
fogadgya, hogy annal az Istent-
nel, kinek never a f. kereztseg-
ben fel veszi, több Istent nem is-

Sz oigaltatásának módgyáról. 5

immer, azt egyedül isteli, feli, es Lásd Calv. Inst. lib. 4. Cap. 15. Sect. 1. 2. 3.
szaz ő Zafloja alatt meg marad az
Euangeliumi igaz hitben val-
lasban mind holta napjaiglan.
Ennek pediglen az bent kötes-
ennek fundamentoma vagyon az
ff. Irásban: Moyses első köny-
venek tifen hetedik reſeben.

(Mert mikoron az Ur Isten Ezeket el hagyhatod.
AAbrahamot az minden hívők-
ennek lelki Atyokat, Chaldaa-
snak bálványozo Ur nevű varo-
sából ki ſolita, illyen köteſt tön
velé. Iary en előttem es legy
tökellertes, en leſek mindenre
lelegleſeges Iſtened: Fel vállalá
szazt Abraham mind maga ma-
radekja s mind minden időbeli
imiveknek kepekben, hogy I-
ſten előt tókellereſſegben jár.
Iſten-is, hogy ő Iſtene, es az ő
maradekjanak Iſtene leſen.
HHogy azért Abraham, es az ő
mara-

maradeki közöt, s-Isten közöt
ez ákötés meg maradna, meg e-
rőssítte abban az időben á kö-
nyűlmetelkedesnek Sacramen-
tomaval, melynek helyebem-
ballita Idvőzítőnk az fent Ke-
reztseget, hogy azon kötefnekl-
valósága most is meg tartatnekl-
melyre nézve fent Peter első
levelének harmadik refében, n-
jo lelki ismeretnek kez be adas-
ának mondgya á Kereztseget.
Ennek pediglen az fent kö-
tefnek bizonyfag tevői, sőt tas-
noi az kerezt Atyak Anyak
mint meg tetűk az Esaiás Proo-
pheta könyvenek nyolczadi
reféből, hogy nohá az kicsin-
Gyermekek akkoron az kötef-
ben semmit nem ertenek: De
mind az által ő kepekben á ke-
rezt Atyak Anyak teűnek az
fent kötefről bizonyfagot, nem-
külömben, mint ha magok cse-

1. Pet. 3. v. 21

Szolgáltatásának módjáról. 7

Ellekednek az kisdédek az ő ke-
zéret Atyok, es Anyok által.

Ez gyermekeskevel is azért ^{Lassad Con-}
ma tessen az Ur Isten illyen kő- ^{fess. Hung.}
^{pag. N. 3.}

test á fent kereztsegeben, hogy
ez gyermeket ma Isten kegyel-
mében vőtte, gond. viselő At-
ya leßen, őrzí, oltalmazza, es
az őrók életre megh tarttya,
melynek ti kérezt Atyak A-
nyak bizonsági vattok.

Masodik háfna à Kereztsege. II.

ek ez: Mért legye es pőcseti
az uyjonnan valo fűlelesnek,
es bűn bócsanatnak az Anya-
fentegyhazban, mellyet hogy
bldvőzitőnk megh mutathasson
vizből szerzette á kereztseget,
hogy az miképpén az víz az
embernek testeről az fennyet
xl mossa: azonképpen az Chri-
stusnak vere meg tisztogat min-
ket á mi bűneinkből azt mond-
gya f: Ianos első levelenek első

rebe-

8 Az Sz. Keresztsegnek ki
 resében, az melynek bizony-
 gara atta Christus az f. kereszt-
 seget. Ezert mond keresztel-
 lanos ket keresztsegnek nemom-
 f. Mathe Euangeliumi köny-
 venek harmadik resében. E-
 gyik, az mely leszen tűzzel a-
 bűnnek el tisztogatásában az f.
 Leleknek belső-keppen való
 titkos munkalkodásának által-
 la: Masik, az mely leszen ví-
 zel, a külső szolgálat által: mely
 külső szolgálat által való víz-
 nek mosogatása sem latomam
 való tanu-bizonylagh tetele, a
 f. Leleknek belső képpen való
 titkos cselekedetinek az bűn-
 nek el tisztításában, melyre né-
 ve f. Pal. is Titushoz írott leve-
 lenek harmadik resében. *Latv-
 erum regenerationis* Ujjonnan való
 születésnek főördőjenek mondo-
 gya.

Az kereszt-
 seg kersele.

Tit. 3. v. 5.

Ezt-is el-
 hagyhatod.

(Ezt bizonyította az f. Pl

Pl

Szolgálatának modgyarol. 9

Iseldaja. Mert mikor ő is az
edharifaus vallasbol megh tert
colna a Christus hűtire hozza
megyen Ananias Pap, szaz
ondgya neki, kely fel, kerezt-
ll kedgyel megh mosd el az te
nűneidet, segitsegre hivan az
rinnak nevet: Hogy hogy mos-
tuttya el az ő bűneit az kerezt-
gg által, hanem mint egy jegy
sral, hogy az mikeppen akko-
non az ő fejet meg kezdette az
teztsegbeli víz tisztítani az
nytól: azonképpen az f. Le-
ak meg kezdette fívet tistita-
s az gonos bűnőktől, mint
gegh vagyon írva az Apostoli
belekederekről irt könyvnek
husónkettődik resében.

Ez Gyermekcse is azért ma
zefi fel az ő uyjonnan valo fű-
stesenek bizonsagat az f. ke-
sztséget, es ez által tétetik bi-
nonyosla az ő bűnenek bocsa-

C

nat-

Act. 22. v. 16

16 Az Sz. Keresztségnek ki
nattyarol Isten kegyelmeből
Christus vére hullasaért a fies
Leleknek meg fentelő ereje
tal, melynek ti kerezt Atyy
Anyak bizonyfagi vattok.

III

Harmadik haszna az keresz
ségnek ez: Mert ez által fam
laltatnak be az kis Gyermekek
az Anya fientegyhaznak tarts
sagaban, es a Pogányoktól m
valastatnak. Mert noha ker
tyen Atyatól Anyától fülett
ni, annyit tesen, mint az hív
köziben famlaltatni, holot
az gyöker fent, az agak is f
tek, mint f. Pal Romaban ini
levelenek tizen eggyedik r
feben mondgya: mind azon n
tal akarta az Istennek fent H
külső jegy által oda famlalni
mellyert az fent kereztseg S g
cramentomnak eggyik jegy
feben esküvesnek monda
ezokaert: Mert az mikepp q

Rom. 11.

v. 16.

Szolgaltatásának meggyarol. 11

sz vitezek az ő Hadnagyok-
nak Zafloja alá esküvesek u-
an allanak es famlaltatnak be
sz sereg köziben, azonkeppen
kis Gyermek is az kereszt-
ség által, mint egy esküves által
allanak be az ő Hadnagyok-
nak a Christusnak Zafloja alá
es famlaltatnak az hivek köz-
ben az Euangelionnak valla-
sára, testnek, vilagnak, ördög-
nek ellene mondasára. *coll. p. 3.*

(Innen vagyon hogy az A-
nya fenlegyhaznak tarsafagan
nyilván nincsen időösség es meg-
maradas, mint Isten a Prophe-
cia által mondgya. Innen va-
gyon az is, hogy valakik ezt az
egaz vallást, melyre neveket be-
adgyak az fent kereszttségben,
megtagadgyak, azok hírtől fá-
stattaknak mondatnak: Mert a
imminemű kötest Istennel tötte-
nek, es be allottanak az Chri-

Ezt is el
hagyhatod.

Es. 37. v. 32.

Ioel. 2. v. 9.

Ezech. 13.

v. 9.

Cal. Inst.

lib. 4. cap. 1.

Sec. 4.

41 Az SZ. Kereztsegnek ki

stus Euangeliomanak Zaflojja
ala, azt bonattyak fel: a kik pe
diglen ebben meg maradnakla
azok idvözülnek, mint Christi
stus mondgya f. Mathe Euan
geliomi könyvenek huson non
gyedik refében.)

Matth. 22.
v. 23.

Ez kis Gyermeke is azen
ma allot be az Anya-fentegy
haznak tarsasagaban, ma fenne
laltatot a kereztseg által az hid
veknek seregeben, ma allot a
Christus Euangeliomanak za
loja ala, ma mondor ellene a
ördögnek, világnak, es az te
nek, melynek ti Kerezt Atya
Anyak bizonsagi vattok.

Ezek azert rövideden ha
nai a f. Kereztsegnek, mellyel
ben azoknak magzati refesül
nek, kik az ő magzattyok
idejen koran erre fel bocsat
tyak: Ezen kívül vadnak azo
az kik ezt meg utallyak.

Hogo

szolgálatának modgyarol. 13

Hogy azért è kis Gyermeke,
az se-is ezekben az jokban reffe-
hülhessen az fent kereztség al-
tal, az Istennek fent frigyeben
meg maradhasan, bűne bocsá-
sattjat nyerhesse es a híveknek
sarfagokban az igaz vallasbā
vegiglen meg maradhasan, an-
nak meg nyereséért mi-is egy
lélekkel mondgyuk. Mi-
gyatyan, ki vagy Mennyecken &c.

III. Fogjad te Tanito az
fent, melyben az viz va-
yon, es az Gyermekeket arczul
sz földre fordítvan öntsed az
sejere a vizet es eztmondgyada
En tegedet (Istvan vagy Erse-
soet, az ki az neve leffen) kerez-
bellek az Atyanak, az Fiunak,
az az fent Leleknek neveben.

IV. Ezek vegben menven,
lild meg ilyen módon: Az Ur
Isten ez kis Gyermekeket nevel-
ye fel az igaz hitben örize es

Ez format
adgya előnk
ben az Ec-
clesianak
Articulusa.
Art. 7. Az
Confess. v. 2
N. 3. &c.

AZ SZ Kereztsegnek ki
oltalmazza minden lelki testet
veszedelemtől, es tartsa meg az
örökéletre mindē hivekkel es
ti veletek egygűt. Amen.

AZ SZ. K E R E Z T
seghez illendő rövid tanu-
sagh.

I. A Gyermekcseket med-
dig fölteni nem tudnak, es nön-
ertik mire valo az kereztseg
meg kellyenē kereztelni?

II. Szabadé az Bábaknak
vagy egyeb Paraztoknak az
fűksegnek idejen az kisdede-
ket meg kereztelnyek?

III. Az Papazoknak te-
jek, mézek, nyalak, savok & ox-
à kereztelesben fűksegeseké?

Az elsőrűl. Az mi ellenke-
zőink à David Ferencz vallasi
san levők az ő Gyermekeken.

szolgálatának modgyarol. 15
mintē hazafüggeknek idejekig,
vagy ugyan koporfojokig nē
engedik megh kereztelni,
csak el nevezik valakinek,
semmi kerezt nevet nem vi-
llnek. Enyedi György pedig
ygyan ellene ír, hogy meltat-
onok az kereztsegre. Mert.
ygy mond, attul az ki semmit
nem ért, egy ezer ember is en-
delmet nem kívánhat, és az
folni sem tud, mit ígerhet,
ot a kereztsege engedelmet
geretet kíván?

Dehogjá kicsindedeket meg
llyen kereztelni imez nyil-
n valo okokbol meg tetsik.
Először. Mert az kereztie-
knek Gyermekek, finten
képpén az Istennek frigye-
n vadnak, mint az Izraeli-
nak magzattyok regenten.
ert ez az frigy melle adatta-
t ígeret: Lefék te Istened (az

In cap. 29,
Mat. v. 19.

Cal. Inst.
lib. 4. c. 16.
Sect. 12. &c.

az, te raytad könyörülő, es
 megtartod) es az te magodé
 utannad (melyben az Istenne
 Atyai kedvenek, az bűn bocs
 natnak, es az örök életnek ig
 retí vagyon) az Atyaktulhitt
 hozzajok kapcsoltatik vala,
 nem csak az lelki magzatoka
 de azokat is a kiket fűlnek. v
 la ezer iziglen be foglallya,
 reajok ki arad vala. Ez pedig
 nem keyesbbe tartozik az k
 reztyenekre, mint az Izrae
 takra, mint az f. Peter mond
 fabol meg tetsik, az Aposto
 cselekedetekről írot könyv
 nek masodik resében: keres
 telkedgyek megh minden
 tek, mert ténéktek es az ti fia
 toknak adattatot az igeret.
 zert mondgya fent Pal, előf
 Corinthusban írot levele
 hetedik resében még az olly
 Gyermekeket is fentnek, az

Act. 2. v. 38.

1. Cor. 7.

v. 14

holy agybol valo, melynek egy-
gyikke hitetlen a másik kerez-
tyen: Mert megh fentelteter,
gugy-mond az hitetlen Aßfony.
állat az kereztyen férfi által,
smasképpen az ti fiaitok tisztata-
sanak volnanak: Mostan pe-
imiglen fentek.

Valakikre azért az Isten fri-
gyye, es az melle el valazthatat-
sanképpén adattatot igeret tar-
tozik, mely vagyon a bűn bo-
csanatról, es az örök életről,
vgyan azonokra tartozik an-
nak Sacramentoma es fentse-
ge is az Istennek az f. Sacra-
mentomokra határozttatot ige-
sreti ferint, mely ebben az ke-
rezttségnek igejeben vagyon:
Meg kereztelven őket az ő bű-
nök bocsanattyara. De ebben
svaló refésűles a fent kereztseg
által lésen: Mert az által sám-
allatnak az Anya-f. egyhaz-

Hitők va-
gyon az kis
Gyermek-
seknek.

II.

nak elő tagai között: Tehát
az frigynek fenséget nem ill-
lik az kisedektől meg fogni.

Masodszor. Mert az Isten-
nek kegyelmében az ígeretek-
kerint be vétetven az kicsinde-
dek f. Lelekkel es hittel meg-
ajandekoztatnak. Mert noha
az hallas rend kerint valo kez-
dete az hitnek, mint f. Pál tántu-
l.

Rom. 10. v. 17

Romában írot levelenek tize-
dik részében: mind azáltal lehe-
tetlen, hogy valaki kellyen I-
stennek hír nélkül, mint azom-
b.

Heb. 11. v. 6.

Apostol állattya Sídokhoz í-
rot levelenek tizenegyedik ré-
sében. Az hitnek magvá, cse-
meteje, vagy az fent Leleknek
megh uyjetasa hit helyet vad-
nak az kicsindedekben, noha
válastast nē tudnák külsőkep-
pen tenni az jó es az gonosf kö-
zöt, mellyet az Ur Isten öket
nem tisztalanoknak, de fen-
tek.

A ki szolgálatajának meggyarol. 19

Leleknek tartya. 1. Cor. 7. v. 14. Deut. 1. v. 32

Áld meg Moses ötödik köny-
nek első részét. Szentek a-
zert, az Sz. Leleknek titkos
munkalkodásából, es meg víla-
lósfításából. Mert az f. Lelek-
bdi ő benne uy indulatokac
s az Istenhez haylandóság-
at. Példat adot ebbē az Ur Istē
treztelő lanosbā, kit még az
nnnyanak mehebb meg f. telt.
Holot azért az Istennek ke-
lmeben vadnak, f. Lelek
hittel meg ajandékoztatta-
k, es ékképpen az örök életre
kezdettenek kéfitetni, meg
ll őket hamareb mentül ke-
sztelni.

Harmadfor. Mert noha az
zsindedek cselekedendő vét-
lkben nē leledzéttenek az A-
mnak hasonlatossága ferint,
mint f. Pal Romaban irot leve. Rom. 5. v. 15
nek ötödik részében mond-

III.

1. Cor. 15. gya: mindazáltal vetkeztesen
 v. 22. az Adamban eredendőkép
 Psal 91. v. 7. ugy-mint, az emberi nemze
 Ioan. 3. v. 3. nek gyökereben, es agyékab
 Eph. 2. v. 1. levők: es Adamban megh hoo
 tak: bűnben fogantattak: testü
 fűlettetek: termeset ferin
 haragnak fiaí: hogy azert lste
 nek kelhessenek, es az ő or
 gaban be bocsattassanak, ah
 va semmi tistatalan, es fert
 mes nem mehet, mint fent II
 1. Cor. 15. nos mondgya f. Pállal eggy
 fűkölködnék bűneknek, es a
 bűnnek levő eredendő véte
 nek mosogatafa-nélkül, fűkö
 ködnék uyjonnan valo fűlete
 nélkül: mely nem masut, de a
 fent kereztsegben pecsetel
 tetik el, es a tesen tanu-bizon
 sagot arról. Ezokaert az kisd
 deket mentül hamareb meg kl
 kereztelni. Mert valaki ne fű
 lettetik uyjonan víztül, es LI

Szolgáltatásának módgyarol.

...túl, be nē mehet a Menyek-
...sek orfagabā, azt mondgya Id.
...őzítőnk f. Ianos Euangeliumi
...őnyvenek harmadik részében.

IV. Negyedſzer. Mert az kerez-

...lefről valo parancsolat kö-
...őnſeges: *Vniuersale autem mandatu*
...um *includit particulare.* az közön-

...ges parancsolatbā benne va-
...yon a femelyekre néző is, es
...mint az egeſ Ecclesiara, ak-
...qppen a kicsindedekre is tar-
...lik, Sz. Pál mondgya pedig Eph. 5. 16.

...hesusbā írot levelenek őtő-
...k részében, hogy az Anya f.
...gyhaz megtríttatott az víz-
...dek mosogatásával az igeben,
... mely Ecclesianak tagai az ki-
...csindedek, es nagyob része.

...radikallyatok az Euange-
...mot minden nemzetsegek

...k, vagy népéknek, meg ke-
...sttelven őket, mond Idvőzi-
Matth. 28.
v. 26.

tőnk

Az Sz. Keresztségnek ki
tônk. Az mi mindenekre egy
aránt rattoozik, nem illik a
csak egyik részre vonni, s
kaszni. Ez keresztelesnek p
rancsolattya minden frigyé
re, nagyokra, kicsinekre tar
zik, Hát nem kel csak az ö
gekre szabni, mint a David H
renez hűtin levők cselekes
nek.

V.

Ötödőr. Mert noha az
gyenge idejek miataz Istenn
igejet nem érthetik, es A
ugy-mint az öregek, nem l
hetnek, az hitről es az p
tentiától vallást nem tehetne
engedelmességre nem kötele
hetik magokat (melybē Eny
di megh akadoz) mind az ál
nekiek hitők, es vallas terel
helyet vagyon, hogy az Any
fentegyazban fűlettetten
keresztien Aryatul Anyatul
kik fent gyökerek leven fől

Szolgálatának módjáról. 29

Ittek az agak bogak-is azt mon- Rom. II. 16.
gygya f. Pal Rómában írot leve- 16.

lenek tizen-egyedik részében.

Annakfelette, hogy nem csak

Sz. Istennek frigyében vadnak,

és Istennek frigyefi, de hogy

holly femelyek által vitetnek fel

ők kik keresztények s hisznek, és

ő erettek fogadást tesznek, nem

ünlőmben mintha magok ten-

nenek fogadást, mellyért Ago-

ston Doctor mondgya vala: A Aug. Eph. 23. & 7.

csindedeket noha még az, a

mit mely az hiveknek akarát-

oyokba vagyon, ő bennekin-

sen: mind az által á hitnek Sa-

sramentoma (az keresztsegh)

vivőkké rēfi. Igy nem tudgyák

sz Sz. Lelket, noha ő bennekin-

gagyon, miképpen nem tud-

gyak az ő elmejeket: de azért

gygyan nem kel mondani, hogy

semekiek, sem életek, sem elme-

ők nem volna.

Eleg

Elég hgy ők az jövendő
pœnitentiara, es hitre kereztell
kednek megh, mint az Izraeli
taknak kicsindedek az jöven
dő pœnitentiara es hitre meteo
tetnek vala környűl, noha nem
erthetik vala az lstennek igej
es az környűl metélkedesne
titkat.

Luc. 18. v.
15.

Az Ur Christuf is a kicsin
dedeket áldotta meg, ő erettes
könyörget. Matth. 19. v. 13. &
18. v. 4. & 19. noha ők semmi
nem értenenek abban az me
lyeket Christus cselekedik va
la. Követkőzik azért, hogy as
kicsindedek meg kerezteltess
nek.

IV.

Hatodfor. Mert noha a k
reztsegnek szerzese azt tartyy
hogy elsőben prædikaltassell
az Euangelium Matth. 28. .
19. es hogy Baptista is a kerezs
segnek pœnitentiajat præo
kallila

állotta Marc. i. v. 4. mindaz-
által azt az ígiknek rendihez
válogatás nélkül nē kel fábní es
akasztani, de válogatáskeppen
szokra à kik taníttathatnak az
Evangeliumból, tudni illik, az
örögekre es az kiczindedekre,
kik nem voltak az Istennek frí-
gyébe, kiket tanítani kellett mi-
nek előtte meg keresztelkedné-
nek. Az kisdedekre pediglen
sz kik az frigyben vadnak reá-
lok kel fábní kik az Evangeli-
umot nem halhattyák de megh
keresztelkedhetnek, mert az
Ecclesiában születettek abban
vadnak annak tagjai, Peldanak
okáért: S. Pal mondgya: Az
íri nē mukalkodik ne is egyék:
sz öreghekről mondatik: Így
tanítanak őket megh keresztel-
ten. Melly az kiczindedekre
 tartozi olly móddal mint éléb
telentem.

2. Thess. 2.
vers. 10.

Christus Poganyok közz
ben küldötte az Apostolokat
akkor mikor ezt parancsolta
es ahhoz kepest fol, ugy-hogy
elsöben prädikallyak az Euang
geliumot, s-ugy kereszteltyek
azokat az kik hisznek. De imm
mar mostan Ecclesiaban fűles
tétnek a kisdedek. Azert mini
Ecclesianak tagait megh kelö
ket keresztelni.

VII.

Hetedfer. Mert külömbes
az környül metelkedes az k
reztsegnek meg nem felelhese
ne, holot mind a keresztsegnel
mind az környül metelkedes
nek egy az valósaga, es allatt
tudni illik, az bűn bocsanat, o
az testnek meg halalositasa: as
meg példazot dolog azon egy
az uyjonnan valo fűletes: :
zon az környül metelkedesbl
meg igert Christus, es a kereszt
segen meg adattatot: azon as

frigy: azon Istennek akarattya
 meg marad az frigynek el pe-
 tetlenségben. Az kerezttség pe-
 tég az környül-mételkedes he-
 tésben állor. De az kisderek
 nyolczad napon mételtetnek
 sála környül. Hát az kicsinde-
 seknek is megh kel kereztel-
 nedniék.

Nyolczadfor: Mert az VIII.
 apostolok is egeß ház népét
 mondatnak, hogy meg kerez-
 tetlenek. Act: 16. v. 15. Item 37.
 Cor. 1. v. 16. De az ház nép-
 sek nem kissebbik része az kis-
 sedek. Hát a kisderekre is tar-
 tozik az kereztőség.

Csak gondollyatok meg ti
 s Davidista Francistak, hogy a f.
 kereztőség által famlaltatnak az
 kisderek az Anja. f. egjhaznak
 tarsasagabá: az által mondanak
 illene világnak, restnek, ördög-
 nek: az által külömböztetnek

meg az poganyoktul: az ált
adgyak be neveket Istenne
Az ti kerezteletlen öreg h fia
tok leanítok, mely arant leggy
nek allapattyokban, az mellj
ket eddigh mondottam itilly
tek meg ti magatok azokbollo

IX.

De kilenczedfer, az Eccle
sianak egy inon folyo rénd tasta
tasa is ezent bizonyította.

Orig. in
cap. 6. ad
Rom.

Origenes mondgya: Eccle
sia, traditionem ab Apostolis accepit, v
tiam parvulis dare Baptismum. Ez tr
domant az Anya fentegyhas
az Apostoloktul vőtte, hogy v
kisdedeket is megh Kerezte
lyek.

Tom. 2. Ho-
mil. 14. in
Lucam.

Ismet azon Origenes: Pa
vuli baptizantur in remissionem peccatoru
rum. Quorum peccatorum? vel quo tempore
peccaverunt? aut quomodo potest
ulla lavacri in parvulis ratio subsistere
nisi iuxta illum sensum, de quo ante dixi
mus: nullus mundus à sorde si unius die
quidem fuerit vita eius super terram?

szolgaltatásának módgyarol. 19

*Infantia per baptismi Sacramentum nativitas
et infantes deponuntur, Propterea baptizantur
et parvuli: Az az. Az kisdedek
megh kereztelked-
nek bűnök bocsanattyara: Mi-
fododa bűnöknek? vagy micsoda
időben vetkeztenek? A-
gaggy miképpen lehet valami
selye az mosodasban az kisde-
deknek, hanem csak amaz erte-
m főrínt, melyről az előt föl-
mottunk: senki nem tífia a bűn-
dek fennnyétől, ha csak egy napi
élete is ez földön? Es mi-
kel az kereztőségnek fentsege
tal az fűletetnek fennyei le-
míttetnek, ezokaért kereztel-
míttetnek meg az kisddek is. Igy
gagoston Doctor. De pec. Meri-
et et remiss. lib. 3. Cap. 6. Et contra
noontatist. lib. 4. Cap. 13. f-az többi.*

Az masodikról. Az köl-
lők mecző Bábak avagy e-
D ; gyeb

80 Az Sz. Keresztségnek ki
gyeb parazticusok kerezte-
hetneké a fűksegnek ideje

Tract. de
Sacr. fl. 255.

Hunníus Lutherista Doct
oly igen allattya, hogy az AA
fonyállatok az fűksegnek id
jen kereztelhetnek, hogy ezen
fer akar egy kereztyen paraz
tul megh kereztelteni, hog
sem egyfer valamely erköl
telen Egyhazi embertül. Sz
valakik tiltyak, hogy az Báb
ne kereztellyenek azokat ö
dög késértetítül viseltettekno
mondgya. Ezen hajoban éve
nek az Papazok is.

Item. 254.

De ha az Christus Iesusnan
fent ferzese mellett egyenessé
meg maradunk, mint hogj mē
is kel maradnunk fel talallyu
hogy csak az Egyhazi fogals
ra tartozik az kereztségnek l
fogaltatasa.

Cal. Inst.

Először. Mert az Anya fenn

Szolgaltatásának módjáról. 31

Egyházbeli szolgálatnak eggjik lib. 4. c. 15.
ő része az f. Sacramentomok. Sect. 20, 21.

lak ki szolgaltatása. Hát az mi-
gép az Ur vacsoráját nem
abad az Affony népének
rogatniok, akképpen az ke-
szteget sem szabad ki szolga-
ltniok. Mert ottan az Anya-
gyházbeli tífnek meltsaga
laltalok meg förtőztetődnek.
Masodfor. Mert sem az Af-
ony népének sem senkinek á
raztok között nem paran-
olta az Ur Christus, hogy ke-
sztellyenek, hanem csak a-
lok az Egyházi szolgáknak
kiknek az Euangeliomnak
adikallása adattatot.

Az tanítás pedig közönse-
s helyen az Affonyállatnak
eg né engedtetik, azt mond-
sa f. Pal. Hát sokkal inkább
laltalmas az kerezteles. Halga-
smak ők az Ecclesiában: Mert

1. Tim, 2.
vers, 12.

91 Az 57. Kereztisegnek ki
 nem engedtetik, hogy ők folle
 lyanak: Mert rut dolog az Aff
 Bonjallatnak Bollani. az Eccles
 siabā, azt mondja f. Pal. Corro
 irot levelenek tizen negyedili
 réseben. Ha azért az Ecclesiā
 ban nem szabad Bollani: Tehā
 hogy hogy volna szabad kerezt
 telni: mind az Ecclesian kívül
 f. mind az Ecclesiaban?

2. Cor. 14.
 v. 34. 35.

Lib. contra
 hares. 1.
 Lib. contra
 Epist. Parm.
 3.6. 13. c. 100

De pre-
 scriptio ad-
 vers. Haret.
 cap. 41.

Negyedser. Mert Tertulianus,
 és Epiphanius ellene ta-
 nítanak: Sőt az Chartagobeli
 negyedik Concíliombā is me-
 tiltottak, hogj senki az Affony
 allatok között ne kereztellyőy
 mint Tertulianus Doctor igg
 fol ehez: *ipse mulieres hereticæ quæ
 procaces, quæ audeant docere, contendere,
 re, exorcismos agere, curationes repro-
 mittere, forsitan & tingere (baptizare)*
 Az az. Az eretnek affony n
 pek is mely csacsogók, kik ta-
 nítani, vetelkedni, ördögöt űzi

Szolgalattasának modgyarol. 33

Jeli, gyógyulásokat igerni, ne ta-
nam keresztelni is mérézelnek.

Epiphanius azt mondgya
Maria felől: *Non permisit* (Dom-
inus) *ip[s]a n[on] dare Baptisma non benedice-
re discipulos.* Az az. Nem enged-
te az Ur, hogy Maria kerezt-
tellyen, es hogy megháldgya
szaz tanítványokat. Melyből
megtetűk, hogy ha a Christus
szaz ő Anyának meg nem enged-
te, hogy kereztellyen, sokkal
jobb egyeb Babáknak.

Vegezetre Marcion érteke-
ltatálmánya, hogy az búkfű-
mek idejen az Affony ember-
mek szabad legyen keresztelni,
amint Epiphanius mondgya,
nin Panario.

Tártatik azért az Papazok,
smal, es az Lutheristaknal, ez a
fokas, hogy kereztellyenek a-
szert az velekedesert: melyben
szazt ítélik, hogy az ki keresztűg

D 5

nelkül

Erről lásd

Confess.

Pag 02.

An non

baptizati

pereanti

34 Az Sz. Keresztsegnek hi
 nélkül hal megh, el kárhozik
 De hamis ez az velekedese
 Mert az Istennek kegyelme, fi
 az idővőfleg, nem úgy köttete
 az keresztseghez, hogy mindem
 valaki megh keresztelkedik id.b
 vőzüllyön: masképpén fenki
 el nem kárhoznak, valaki megg
 keresztelkednek, hanem az I.
 sten kegyelmeről, az bűn bo.o
 csanatról, es az örök élettről
 csak bizonsagot tesen az Ur I.
 sten az fient keresztseg altal
 mint az O Testamentomban
 környűlmetelkedes által.

Bater 8. le-
 gyen vála-
 mely affonj
 do kereszt-
 telni ne me-
 rezellyen.
 De consec.
 Dist. 4. Mal,

Exod. 4.
 9. 25. Hogy pedigh Zephora az
 Moses felesége az ő fiacskajatt
 hertelenségéből környűl-me-
 czette, vakmerő es illetlen cse-
 lekedete az, annak az meg bu-
 sult Affonynak, mellyet kö-
 zönfeges peldara vonni illetlẽ.
 Mert az Angyal is nem azért
 csendefedet meg, hogj affony.

35

Elegh ez: Non privato, sed cons

2. Rég. 123
V. 230

6135

Irtoy. cap. 9.

Articulo 2.

Quest 1. fol.

131.

beritalalmányok, hogy mégllg
magok is nem tudgyak samár
kíróllaffad az Irtovant, melyből
ötven kilencz famlaltatik elől
az naggyaban.

Ez is azok köziben való o
hogy az bent kereztsegnek Sa-
cramentomat, annyi illetlenn
róf talalmanjokkal vestegettell
meg. 1. Az kisdednek az fajas
ban sot vétnek. 2. Az fület c
az orrat nyallal illetik, s az
mondgyak. Ephata. nilatkozz
zal meg. 3. Tejet Mezet: Mer
az Chanaan földé Tejel Mez
zel folyt. 4. Kenét, mellyel a
mellyét, homlokat kénik, hog
fel kent vítez legyen. 5. Eg
víjaz gyerttya: Mert az f
tömlőczből vilagra jött. 6. Re
fbele való lehelles, hogj az ö
dög belőle kí ugorgyek, f. Le
lekkal be tellyek. 7. Fejer ru
ha. 8. Kerezt hanyas af többid

De ezek csak maymoskodá-
sok, es az Christus Iesus fi. fer-
szesének meg mocskolása. Az
Christus ferzesében is helye
ragyon ennek: Az mit en pa-
rancsolok teneked, azt csele-
dgyed, hozza se tegy, el se
egy benne semmit. Az Apo-
stolokat sem olvassuk sohol,
hogy így babónaskodranakvol-
sa az kicsindedek környűl, sē
szerezteelőlanos az jordan vi-
ze mellett. Csak emberi talá-
lások, azért meg kel vétetni,
mint haszontalan szerzeteket,
mint üdvözítőnk mondgya sz. Deu. 12 v. 32.
Mathé Evangéliomi könyvé-
nek tizen ötödik részében.

A Kettőből ál az kereszttségnek
sacramentoma: Igéből es víz-
ből. Elég az Kereszttségnek ki-
szolgáltatására ez a kettő, hogy
az ige élő nyelvel értelmesen
rördetteffek es az víz az Kifde-
deknek

Matt. 13. v. 2.

28 Az Vr vaczoráiának ki
deknek fejekre öntessék ollyana
formán mint az Ur Christ' meg
parátsolta Matt. 28. v. 19. Mar. 10.

II.

*az ur vacsorája
mikor is k* AZ VR VACZORÁIÁNAK KISZÓLTATÁSÁNAK
által valót GALTATÁSÁNAK
titok miszt MODGYA.
vid. Itin fol
299.

I. Annak az napnak előtti
egy héttel, mellyen az Ur Va
czoráját ki akarod foglaltatni
megh hirdessed hogy esten na
pon meg terited az Urnak asztal
lár, es igen feg intéssel kérjed a
zon az te halgaroidat, hogy ki
fűllyenek az Ur Vaczorájának
vételehez az igaz Pœnitentia
által. Lesnek erős argumens
tomid: Mert nem valami fölö
Ur Asztala az, de ollyé az ki as

istc

sennek fia, fivéreknek által la-
sa, &c. Mert valamennyi ígi-
mi vadnak Istennek f. Fiaban
nőd bocsánattja meg igazu-
dod &c. felől, ott pecsetled el
magadnakf. átöbbi. Peldat is
schatz, mikeppen késítette
yóyses az népet Isten eleiben
ötödik könyvenek tizenki-
századik réfében az tizedik
száz-eggyedik versben. In-
fol. 38.

III. Ezten az nap, mellyen
Ur Vacsoráját ki szolgálatni
mírod igyekezzel oly leczket
v venni magyarázatra ha az
megengedi, melly illyek az
VVacsorajara, es az prædica-
t, mint egjeb napokon el ve-
vzen így foly az prædikalló
déből. Igirtem vala az kerez-
enneknek, hogy ha az Ur Isten
es az napot nekünk bekefeg-
n meg engedne erhernünk,

tehat

tehat az Urnak aflatat meg-
 retenek: Im az Ur Istē meg-
 gette: mellyert f. es áldot a
 neve. Mi is az mi ígerett
 ferint az Urnak aflatat meg-
 ritettük: Intettük is vala az s-
 veket, hogy kéfitenek mas-
 kat ez éléshez: de minek co-
 te az kereszténynek fel járull-
 nak, annak előtte fűkség. hon-
 csak rövid befeddél foll-
 az Ur Vacsorájához illens-
 dologrol.

(Itt pediglen igen esedl-
 vegyed mit kívanny on az s-
 nép, az te halgatoid es egye-
 zekhez tartozo környűl as-
 dolgok. Noha pediglen az s-
 gi időben nē csak minden
 sarnapokon, de valameny-
 prædicatio lőt, az Ur Vacso-
 ja is ki folgalratot: de minni-
 zon által mostani időben n-
 zönsegeffen csak hetfer f.

lak ki foglaltatni az Úrnak Va-
sorajat egy estendőben.

Először. (Káracson Inne-
men. *Lassád Syne.
Polani pag.
3244:*

Másodszor: Böyt elő avagi
Quadragesima vasár-napjan,
mikor ez az Euangelium ma-
gyaraztatik: Iesus vitetek az
úfában. Matth. 4.

Harmadszor. Husvet nap-
ján: nehol az nagy gyüleke-
sékben Nagy Penteken-is.
Husvet napjan s-másod nap-
ján-is, az mint az Ecclesiának
rend tartása vagyon.

Negyedszer. Pünkösöd In-
men.

Ötödször. Aratas elő, s.
Iános, avagy Sáros Boldogh
Aassony nap táyban.

E Hatod-

41 Az Vr Vacsorajanak ki'
Hatodszor. Szűret előtt, ű
Mihály nap tájban.

Hetedszer. Advent Vasár
napjan.

Calv. Inst.
lib. 4. c. 17.
Sect. 43.
August. in
cap. 6. Ioan.
Tract. 26.

Nemély fő Ecclesiakban n
minden harmad Vasárnapokōō
Mint az Debreceni Varadi &c. Ecclesi
siakban.

En im az het napokra való
tanításoknak példájt irom le
1. Karacson Innepen. 2. Bőit es
lő vasárnapjan &c. miről foly
az Ur. Vacsorajanak őstogatas
ának előtte.

I. KARACSON NAPJA
jan az Vr Vacsorajahoz
illendő tanítás.

Az Prædikatio után ugy
keşd el beszédet, mint oda
fellyeb meg jelentem, es ez
mondgyad.

Minem

szolgaltatásának módja. 40

Minek előtte az Kere-
nyenek az Ur Ástalahoz járul-
ának: annak előtte ezt a ker-
seletet igazítsuk el, vagy feyte-
gessük meg:

Micsodava törtte az Istenseg
s azt az testet, mellyet az f. Le-
sektől megh fenteltetet ból-
ollogh Szűz Máriának mehe-
sen fel öltözöt? Ezt az ker-
seletet, hogy megh ertsed kerez-
nyen halgato, az Christus felől
gugy gondolkodgyal, hogy az ő
melyeben két külömböző
termesetet ismery: Istenit es
emberit.

Isteni természetiben vagy I-
stensegében a testnek fel vete-
se előt is volt a. öröktől fogva,
gugy mint második femely az I-
stensegben az Atyának b eg-
gyetlen egy fülöt fia, femelye-
nek ki c mecset belyege, ugy
onogy valaki d lattya a Fiat lát-

a Ioan. 8.
v. 48.

b Rom. 8.

v. 32.

Ioan. 14. 13

c Heb. 4.

E. 3. 14

d Ioan. 14.
v. 9.
e Heb. 9.
v. 14.
g Ioan. 1.
v. 3.
h Rom. 9.
v. 8.

tya az Atyát, e öröкке való
Lelek. Ez az időnek tellyesfe-
geben el jöve Gal. 4. v. 4. A
fönyállattól lön, mert az fegy-
lötelen füz Marianak tíftra me-
heben be falvan az giteftet fe-
öltöze, melyben az Atyák kö-
zül való test ferint, de azért
mindenek felöt öröкке áldam-
do Isten. Añakokaért ez a min-
denek felöt öröкке áldando I-
sten azt áfetestet melyet föl vö-
d.

Micsodava tötte? Elofö-

Az emberi nemzérnek váltfa-
ganak veghez vivö esközeve
Mert mivel hogy vérnek ontas-
fa nélkül nem lehet vala a bün-
bocsanat, az Isten pedigh ver-
nem onthattya vala, ez okaért
az testet veve fel hogy abba-
ontana vért az Isten es az ált-
az mi büneinket el mosna es
igy az Istenfögh az mi váltfa-
gunknak esközeve, teve az

tesztet

sestet. Így tanít fent Pál az A-
postolok cselekedeteiről írot-
t könyvnek huszadik részében:
Isten tulajdon (sajat) vérevel
isántotta meg az Anyas. egy-
százat, Isten tulajdon vére;
mert ő önti azt az ő tüle fel vő-
st által.

Act. 20.
v. 28.

Latodé az őrdög az kígyo-
nan bujek, es azt az kígyonak
stet öltöze fel, s úgy teve az
gígyonak testet az életnek es-
közeve. Christus is az emberi
mestet öltöze fel es eggye-
sle azzal el valasíthatatlan-
ppen az semelynek eggye-
sében, es azt teve az mi vált-
gunknak esközeve. Tudd
gh azert, hogy ha ezt az
ristus testet tiedde nem te-
hd, az válttságban nem leszen
sed. Hogy rieddē teheffed
bigh, azert ferzette az Ur
ristus az vég Vacsorat, hogj

46 Az Ur Vacsoráinak ki

ott te eteled italod legyen az
teste vére, mint fient Pal tan
1. Cor. 10. először Corinthusban írot leve
y. 16. lenek tizedik réseben. Az kő
nyer, mellyét tőrdelünk, avagy
nem az Ur testenek velünk va
lo közleseé, es az Pohar mes
lyet meg áldunk, avagy nem
Christus vérenek velünk val
közleseé? Mint ha mondan
Igen is az.

Akarodé azért az ember
nemzetnek váltásának első
zet tiedde tenned, es azzal egy
gyűt az váltáságot? ély az U
Vacsorajaval. Mert külföldi
az váltáságot benned be né fű
malhatod, s be sem pecsetelh
ted.

II. Tötte az Istenfégh a
emberféget az Isten kegyelm
nek, es mi hozzánk való bu
go nagy fiseretinek bizony
tevő jeleve, es tüköreve. Me
hood

logya az Atya az ő fere-
 si Fia, ki az ő dicsőségének állat
 szerint való fenyege, mint f.
 ál mondja, az mi fegeny *Heb. i. v. 3*
 yarlo testünkben öltöztette
 el, abban adot az ő nagy fere-
 tetiről az Atya jelt, es hitőt az
 embereknek, es abbā mint egy
 dűkőben az ő nagy fere-
 tünk engedte. Mert ha nem
 fere-teret volna, hogyhogy öltöz-
 tette volna az ő Fia a testben?
 egy tanít ő maga erről az Ur
 Christus f. Iános Euangeliómi *Ioan. 8. v. 16*
 d önyvenek harmadik részében.
 egy fere-teret Isten ez világot, hogy amaz
 egy egyetlen egy szűlét Fia adna erette.

Tudd megh ebből-is, hogy
 az Isten kegyelmében es fere-
 tetibē úgy rekesülhecz bűnöd
 ocsanattyara, ha ezt az Isten
 fere-teretinek jelet az Christus
 fere-teret hozzád kapcsolod, tied-
 ele teszed, hogy egyyē legy az
 A 4 *Chri*

Christussal, mint ő maga mond-
gya Ioan. 17. v. 21. test az ő res-
steből, csont az ő csontyabol-
Eph. 5. v. 30 mint fent Pal tanít Ephesus d
írot levelenek ötödik részében

Akarodé azért az Isten fies-
retetinek bizonyagh tevő jeles-
tieddé tenned, ihol járuly az
astalához, vegyed az ő testet
vêret igyad, tedd tiedde. Mens-
külömben azt tiedde nem tor-
heded, &c.

III. Tötte az Ige Isten az
tőle fel vôt testet az Isten frigg
kötésnek bizonyagara velűn
valo megbekellesnek zalagja-
va, Isten fogadta az ő réferő-
hogy mi Istenünk leszen, melly-
nel nagjobbat nem fogadhatott

Gen. 12. Moyses első könyvenek tizem-
v. 30 hetedik részében: Mi is azt fo-
gadtuk, az mi részünkről, hog-
g az ő népei s öröksége lesünk: db
ez igen gyenge a mi részünkről

stítan ottan fel bontryuk. Hogy
szert allando tökelletes, es fel
nemolthatatlan leheffen, az ő
vával az mi termefetűnket fel
tőztette, hogy az minemű fel
nemolthatatlá ez az *vnio duarum*
muturatum. két külömböző ter-
mefetnek egyesűlese az fe-
lelynek egyyeflegeben: ollyā
gygyen a mi Istennél valo frigy
tőtesűnk is.

Tudd megh ebből is, hogy
az Istennek te veled valo kőte-
gyű sumaltatik be te kőzöt-
ted, s Isten kőzöt, hogy ha an-
lak bizonyfag tevő eskőzet az
d hristus testet tiedde teszed. Az
bédiglen úgy leßen ha az Ur
s vacsorajaval élő.

A Akarode azert, hogy az I-
nzen frigy kőtese te kőzötted,
s Isten kőzöt fel ne bomolljon?
uruly ide &c.

IV. Tőtte az Ige Isten az
E , ő tő-

ő tőle fel vőt testet az mi idővő
 segűnknek helyre állator
 be tellyesítetet jeleve is. Me
 mikor az Ige teste lőt, es ő m
 gat abban megh fabaditon
 mutatta kí lenni, ottan jelt ad
 arról, es voltaképpen meg m
 tatta, hogy az mi idővősegűn
 helyben allator amaz mondb
 ferint. Ez az Istennek amaz Baran
 ki el vesi ez vilagnak bűneit.

(Ioh. 1. v. 29)

Tudd meg ebből is, hoggy
 te idővőseged te benned el ne
 tellyesedik külömben, hanem
 ha az Christus testet tiedde t
 fed. Az peniglen az Ur VV
 csorajabā valo élés által lefe
 Akarodé azért, hogy az te i
 vőseged te benned el telly
 sedgyek, járuly ide az Ur a
 lahoz, egyed itt á Christus to
 stet, vērét igyad, &c.

V. Tőtte az Istenfegh az s
 tőle fel vőt testet élő kenyeret

52

Иоан. 6. 73

Akarodé azért, hogy örök
életed legyen, hogy az utolsó
napod

napon az életre tamadgy fel-
 jaruly ide igaz hitődnék általa
 ély az Ur Vacsorajval. &c.

Igy ertünk immar kereztye-
 nek micsodava tőtte az Ige I-
 sten az ő tőle fel vőtt testet: a mi
 válságunknak efkőzeve: 2.
 az Isten feretetének bizonyogh
 tevő jeleve, &c. melyekben
 az Ur Vacsorajaval valo ele-
 seddel refesülhecz, azáltal sum
 malod be te magadban. Kicsó-
 da volna tehát oly idvőssége
 feledet ember, az ki ide jó ke-
 sűlettel nem sietne, &c.

De minek előtte az hívek
 még is ide jarulnanak, sűkség
 hogy az mi bűneinkről vallast
 tegyünk, es annak bocsanat-
 tyat kerjük: Ezokaért egy fi-
 vel sájál mondgyuk.

Órók mindenható felsé-
 ges Vt Isten: En slegeny meg
 nyo-

nyomorodot bűnös ember
 vallást tevék tevént felséged-
 nek előtt. Mert en tegedet
 megh bantottalak sok fertel-
 nes bűneimmel, ugy-mint,
 gonoszsággal, fankom-
 mál, ^platafommal, hallafom-
 mál, irigységgel, mordsa-
 gossággal, fitkos atkos-voltó-
 ssággal, harag tartással, ha-
 missan Hűtőmet gyakran
 bántással, te f. paran-
 csolatidat meg né tartással,
 fele-baratimhoz való en-
 vedetlenséggel, es gyűlö-
 tteggel, az te f. ajandekid-
 ól való gonoszság éléssel,
 ereztyeni tisztben es hiva-
 lalomban való resten el jara-
 ssal: Ezekkel es több meg

*szolgaltatás-
 sággal*

fámlalhatatlan fok titkos o
nyilván való vetkeimmel te
gedet en Istenemet meg bann
tottalak: melto haragra es bo
fuállasra indítottalak. De mi
vel hogy egyedül csak te vag
az meg terő bűnösökön kö
nyörülő Isten; annakokaén
alazatosá könjörgők te f. fel
segednek, hogy à te igaz igog
reted serint, meljbé azt fogat
tad minekünk, hogj valamell
oraban à bűnös ember te hoz
zad fel kiáltand, meg halga
tod, es az ő álnok sagirol töbl
be meg nem emlekezel, bo
csad meg^t az en bűneimet a s
te serelmes fiadnak vére hull
lafával mosd el bűneimnel
rutlagat, artatlan sagával fedez

ten. Isten

egged vétkéinnék fertelmet.

Teremts uy bivet lelket *Vr In*

~~em~~ en bennem, es az *fi*. Le-

lek *Vr* Istent ne ved el en tö-

tem, de sőt inkább rebeltés az

fi. Lelek Istennek ajandeki-

scan, es bently meg lelkem-

ben testemben, hogj lehessék

mmelto vendeg az te bervalmes

siadnak asztalanal, es rebesül-

orhessek azokban az jokban,

mellyeket az ő testenek töre-

delmessegevel, vérennek hulla-

ssaval berzet, hogj tista *fi*. ar-

statlan életet élven holtom u-

stan mehessek bé az bóldog-

ssagban, melyben él *fi*, es ural-

skodol az te bently Fiaddal az *fi*.

I Leleknek eggjesegeben, mind

örökke. Mi Atyank, &c. *Hid k. j. j. In:*

Manek

Az Vr-Va.
esorajaval
előkre tar-
tozo kerde-
sek.

Minek előtte áhívek még. II.
az Ur Vacsorajahoz járulna-
nak, annak előtte egy nehány
kerdeseket tettek, mellyekre ki
ki magatul meg felellyen.

I.

Először azt kerdem: Híffé-
teké, hogy az Istentől igazság-
ban, fentességben es artatlan-
ban teremtetetek volt, de az
ördögnek csalárdfága miatt ö-
rök halalban, es karhozatban
estetek volt? Híffétek.

II.

Másodszor: Hífféteké hogy
az Ur Isten fent Fiat az testi-
ben ti erettetek el bocsátottat
es annak az magas kerezt fars-
egyfer valo áldozattyával, az
bünt, halalt, ördögöt, Poklort
kárhozatot, ugj meg rontottat
erejet, es hatalmat ugj el vöttes
hogy azok többbe kárhozato-
tokra nē arthatnak? Híffétek.

III.

Harmadszor: Hífféteké hogy
ez halando életnek utanna fe-
tama...

amafitya az ti testeteket az
borból, es bevisen titeket lel-
keftül testestől az örök boldog-
ságban? Híffük:

Hogy ezekre meg felelnek,
egy foly te Egyhazi folga. Ez
hí hűtők es vallastok ferint,
men-is az enChristusomnak mel-
statlan hivatalos folgaja, a hata-
lom ferint, mely adattatot mi-
mekünk az Ur Christustul az
Apostolokkal egyetembē, hír-
létem a ti bűneiteknek bocsa-
tattyat, es örök életeteket, mel-
yet meg ad az Ur Isten az ő
 ingyen valo kegyelméből fent
iaért tinektek, es minden ő
 benne hívőknek.

III. Ezeket az prædikallo
fekkől vegben viven, fály alá
ses meny az Ur Aftalahoz, es
roott elsőben az előt el kefitetet
kenyeret, ved kezekben es így
foly:

Minemű igeikkel ferzettet
legyen az Ur Christus az vegly
Vacsorat, meg irtak azt az ha
rom Euangelistak bent Mathe
s. Mark, s. Lukacs: Megh irta
s. Pál Apostol is először Corin
thusban írot levelenek tizenm
eggyedik reſében, ilyen igekek
kel.

1. Cor. 11.
vers. 23.

p. 77.

En pediglen vőttem az Ur
tol, mellyet adtam tinektek is
hogy az Ur Iesus az erzakan
mellyen el arultatot, kezebern
vötte a kenyeret, es halakat ad b
vân, megh ſegte es mondotta
Vegyetek. egyetek, mert ez az en testem
mely ti erettetek megh tördeltetik: Ez
cselekedgyetek az en emlekezetemre
Haſonlatosképpen a Pohart-ist
minek utanna vacsoralt volnan
(vötte) mondvan: Ez Pohar amann
Testamentum az en verem által: Ezt cse
lekedgyetek az en emlekezetemre, vala
menyiſer itok ez Poharbol. Mert vala
menyiſer editek ezt az kenyeret es iſta
rok ez bort (Pohárt) az Vrnak halalan
hurdeſſetek miglen eljő.

Ez el

Ezek az igeik nem valami
 ma bonas igeik, mellyekben oly
 bíró lehetne, hogy ez kenyeret
 d'Christus valóságos testeve, az
 oort valóságos véréve változ-
 tathatna, avagj által allatoztat-
 snatta volna, hogy ez nē valosa-
 gos kenyer es bor volna, de csak
 minet látnad az kenyernek es
 oornak, de valóságabā Christ⁹
 teste vére volna: Mondom:
 Nem olyan igeik ezek, hanem
 meg fentelő igeik, mellyekkel
 az az kenyer es bor, Ex pro-
 priano usu, külső állapotból er-
 re az megtöfagos tíftra fentel-
 tetet, hogy lenne az Christus
 testének es vérenak velünk va-
 lo köflesének valóságos jegy-
 szője, es mint egy medioma, es
 köze a Christus testével es vé-
 rével valo egyefülesünknek,
 es abbā valo rebesülesünknek.
 Hát ilyen ertelemmel az kik-

Handwritten notes:
 H. L. ...
 ...

60 Az Vr Vacsoráinak ki
nek keűletek vagyon jarulya
nak elő.

Elő menvē az emberek tör-
dellyed az kenyeret, es ugy of-
togaffad, az Pohárt hasonlatof-
képpen.

IV. Hogy az halgatok meg
űűnek az Ur Aűtalához valo
jarulastol es el vegez ed az űent
folgalatot, így foly.

Practa com

Vegei a vég
Vacsorával
valo élet-
nek.

Ekképpen űerzette a z UR
Christus az vēgh Vacsorat, ek-
képpen életnek ezzel az Uy
Testamētombeli kereűtjenek-
nek gyűlekezetekben: az ő hi-
tőknek megerűsítéseűre: az vált-
sagnak es az Iűten igeretinek
magokban el pecsetleseűre: az
ő kereűtűyení vallásokról, és i-
gaz pœnitentia tartasokról va-
lo bizonsag tevesēkre, az mi-
képpen mi is elēnk ez mostani
oraban.

De minek előtte az hívek ē

űent

Szolgaltatásának módgya. 61

61. helytől el tavoznanak, fűk-
ség, hogy annak előtt az mi I-
stenünknek nagy hála-adással
megköszönnyük, az ő fent Fia-
nak a fialaról való gazdag gaz-
dalkodását: ezokaért egyenlő
fível lelekkel mondgyuk:

Eorók mindenható áldot Vt Isten, mi Halaadás.
V Vrank Iesus Christusnak dicsőseges Vnt
A Attya, nagy halakat adunk mi te ő. Fel-
séggednek, minden időbeli kegyelmes A-
tyai gond-viselesedert ezert-is. hogy te
minket az miképpen őrok időknekelőtte
az életre Christus Iesusban el vala-
tottal volt, akképpen idő verint az te A-
tya-Vnt egy hazadnak tarsasagaban be-
allattal, az te igaz ismerettedre jutattal:
igaz hittel elő remenységgel meg ajande-
koztal, eltettal, tartottal, taplaltal: im-
mostan-is jól tartad ami meg ehezet Vm-
juhozot lelkünket a te ő. Fiadnak draga-
latos testével es vérevel, mely által el-is
pecsetelel amaz áldas verint való őrok-
ségnek az őrok életnek bírására: az mel-
lyekért te ő. Felfégednek legyen őrok-
ke való hala.

Vivontag alazatosan könyörgünk te
ő. Felfégednek, hogy ennek utanna-is e-
zen Atyai gondviselesedet tartsmegh mi-
raytunk mind végiglen: őrizzed oltal-
mazad az te Anya-ő. egy hazadat: ne en-
F; ged-

gedgyed azt sem az ördögnek, sem ez vv
 lagi kegyetleneknek el topodniok: Tarts
 meg ebben az te bñtígednek prädika
 tatafat: Tarts meg á v. Sacramentomok
 nak ki bñlgaltatafat: Adgy lelki, es testi
 bekesseget, hogy ennek utanna is nagy
 lelki örömmel járholassunk az te Fiadnak
 ástalahoz, es lehessünk méltó vendégei
 Ezokaért az te bñamlalhatatlan jo tets
 menyidet, nevellyed naponkent Vr ltes
 mi raytunk. Az te bñrelmes Fiadnak erdes
 mevel taplallyad az mi hitűnket, hogy t
 rolad el ne felelkezzűnk. Biry es igazs
 gas az te áldot v. Lelkednek általa, hogy
 ennek utánna járholassunk te előttd iga
 ságban, bñtítségben, es fegyhetetlen élet
 ben, hogy holtunk utan mehesűnk be a
 boldogságban, melyben élő es uralkodol
 az te v. Fiaddal az v. Leleknek egyetse
 geben mind örökke Amen. Mi Atyánk &c.

László Cal.

Inst. lib. 4.

cap. 17 sect.

38. Item 43.

(Itt ha időd lefen ez kicsi

intest tehered.

Mind ezeknek utanna, em-n
 lekeztetnek az hívek tíftekre.
 Annak emlekezetire vifenn
 minket az egy kenyerből való
 etel, es az egy Poharbol való
 ital: hogy az miképpen az Ke-
 nyer noha sok buza fiemből ál,
 de azért ugyan csak egy kenyert

egy aza

egy az ízi: így noha az bor is
 sokból főből ál, de azért egy
 bor egy az ízi: fínté akképpen
 noha mi is főre, főre, külön kü-
 llön egy egy emberek vagyunk,
 de azért ugyā csak egynek kel-
 lennünk az igaz vallasbā, fere-
 tetben. Tíftünk tehát az igaz
 v vallasban egyességünk, az i-
 gaz Isteni es Atya fiui feretet-
 ben valo elő menetelünk, es
 meg maradafunk.)

V. Így áld meg es bocsásd el
 az híveket: Meg áldgyon tite. *Benedictio.*
 ket az Atya Isten, megh igazi-
 son az Fiu Isten, es megh fen-
 tellyen az Ő. Lelek Isten: hogy
 áldottak legyetek hazatokban:
 áldottak legyetek hazatok ki-
 v vül: áldottak legyetek az ti hí-
 v vataltok fírint valo forgolo-
 dastokban, Amen. Így vā
 Ő fed végben Karacson napjan
 az Ur Vacsorájának oztogata-

64 **Az Vr Vacsoraiának ki-
fat,** mely modot meg kel tartas-
nod minden időben.

II. QVADRAGESI-
ma Vasar-napjan az Vr Va-
csorajához illendő tanítás.

I. Ez napon is az Prædica-
tionnak vege utan, ugy foly,
mint oda fellyeb meg mutatam,
es azt mondgyad: Hogy az hi-
vek kezületlenül az Urnak af-
lahoz ne járulnyanak, ier erte-
kezzünk ez egj dologrol rövi-
deden.

Minemű kezülettel kellye-
kinek kinek ide az Vr af-
talához járulni, es arról a
Christus testevel, es vé-
revel elni?

Ennek a kerdesnek funda-
mentoma vagyon fent Pal A-
postolnak imez mondasában,
először Corinthusban írot leve-

1. Cor. II.
v. 38.

lenek a

embernek tizenegyedik részében:
 Meg próbállya pedig minden
 ő magát, és úgy egyek abból az
 kenyerből, és így egyek abból a po-
 tarcharbol. Mert valaki eszik, és
 iszik melettanul, kárhozatot e-
 szik iszik, megh nem valasztvan
 az URnak testet. Melyből
 esz jő ki: Mert valaki maga
 meg próbálása nélkül eszik az
 UR Aftalan való kenyerből, és
 iszik az poharbol: melettanul
 eszik iszik, és kárhozatot veszen
 magának. Hát az embernek
 keleti vagyon egyedül csak
 ő maga meg próbálásában.

Miben áll az embernek ma-
 ga megh próbálása kerlek
 ad előmben, had mehessek
 vegere, ha vagyoné jó ke-
 leti, hogj melettanul ne
 legyen oda való menetelé,

es ne egyem igyam más
gának kárhozatot? Halál
meg.

Az Istennek
igaz isme-
reti.

I. All az embernek magy
meg probalasa az igaz Isteni istu
meretben, es annak hozzanak
valo jo akarattyanak ertesebe
hogy tudni illik, az Istent állat
tyaban egynek lenni, az ki lát
hatatlan, foghatatlan, merhe
tetlen, bölcs, jo, könyörülő, ir
galmas, nagy tűrő: Szemelye
bē pedig harónak, ki Atya, Fiú
Sz. Lelek, Földnek, Menynek
es ezekben levő látható, es lát
hatatlan állatoknak teremője,
igazgatója, mintmagat nekünk
az f. Irásban ki jelentette: Er
teljed is ennek akarattjat te hoz
zad, hogj az ő f. Fia te eretted b
az testben el bocsátotta, ki az te
bűneidert az kerezt fan megh
holt, harmad napon az te meg g

igazulafodért fel tamadot, mint
86. Pal tanít es az Apostoli Cre-
bbodban vallod. Rom. 4. v. 25.

Ismerede ekkeppē az Istent:
mertede az ő akarattjat te hoz-
szad? Ha ismered akarattjat er-
tesited, ez arant meg probaltad ma,
aggadat, hítedet megh cirkaltad,
es es jo kefélleted vagyon: az mi
nagyub: örök életed vagyon:
Mert az örök élet áll az Isten-
nek igazan valo ismeretiben,
ol Ioan. 17. v. 3. Mely Isteni ismer-
eted általvalo örök életedet itt
pecseteled el te magadnak ő-
rök boldogságodra az Ur Afi-
atalanal.

O nem ismerhetem tökel-
letessen az Istent.

Ugyan-is csak tükör által né-
szünk mostan, es réß ferint is. 1. Cor. 13.
merjük, azt mondgya 8. Pal, vers 13.
először Corinthusban írot leve-
lenek

lenek tizen harmadik részéből
de ez rész érint való ismeret
idvösséges. Mert kezdete a
maz tökéletes ismeretnek
melyben az Istent finról finról
megh láthattuk, mint az A.
postol az megh jegyzet helyen
mondgya. Nem idegeníthet el
tehat tegedet az Ur ástalatul a
te vekőny Isteni ismereted.

II. All az embernek magas
megprobalasa az Ur Vacsora-
ja felől való igaz tudományba
ennek titkos ereje, meltsága,
vegi es hafnai felől való bi-
zonyos ertelemben, körül Hus-
vet Innepében a kereztyenek
ertenek.

Tudode azért te ember,
hogy az Ur Vacsoraja az uy
Testamentomnak második Sa-
cramentoma, melyben a Chri-
stus testevel es vérevel tapla-
lod lelkedet az örök életre.

Tud b

Tudod-e: hogj Christus Iesus I-
stennek eggyetlen egy szűlőt sz.
Fia szerzette kenyerből, borból
szaz ő testevel es verevel valo
szlesednek volta-képpen valo
szmegh mutatására: Erte-de hogy
szaz Isten dragalatos szép ígereti-
nek be tellyesedeseben, mint a-
szmaz szép folyovizeknek vegek
szTengerben, itt az Ur vacsora-
szszaban vadnak, itt arkolod es fe-
szgyezed azokat te magadra örök
széletedre es boldogságodra: Ha
sztudod, erted ezeket it ez arant-
szals meg probaltad te magadat,
szszaz Ur Vacsoraja felől valo tu-
szbdományodat meg cirkaltad, a-
szszert jó keűleted vagyon.

O nem tudom sz-nem er-
tem ollyan mellyen?

Halladé: Réf szerint vagyō
szszaz ertelem-is ez eletbē mi ben-
szszmünk, de azért idvősséges.

Mert

Mert kezdeti amaz örökre való
 lő bölcseségnek, mellyel az örök
 életben be tellyesédtünk.
 Nem idegenithet rehat el tege-
 det az vekonj értelem, es tudom-
 many az Ur ástalatol.

III. Al az embernek ma-
 ga meg probalása az hitnek e-
 rőssegeben, hogy kétség nélkül li-
 el hidgyúik azt, hogy oly nagy
 az Istennek irgalmasága, hogy
 ha mind ez világh bűnet meghi-
 cselekedtük volna is, az Chri-
 stusért mind megh bocsattarik
 minékünk: Sőt ha csak két a-
 vagy három embernek tót vol-
 na is Isten ígeretet az idvőség-
 felől, de annak is mi volnank
 az egyike.

El hihetede azért tőkelle-
 tessén, hogy oly veghetetlen,
 merhetetlen Isten az ő irgal-
 maságában, es oly bővelkődő
 az: ő bűn bocsato kegyelmébé,
 hogy va

hogy soha csak egy megh terő
ember is az ki ahoz folyamo-
dot, abban veget nem ert, te
nem erhetz, hanem bűnöd meg
bocsattatik, az honal fejereb-
be tetettetik, örök eleted adatik
szaz Christufert? Ha el hitted
meg probaltad magadat, es ez
urant is jo kefteted vagyon:
őy ide fabadolon, pecseteld el
te hiteddel az Istennek irgal-
massagat az te bűnöd bocsanat-
yara.

Oh Vayha hihetnem, es ol-
lyan nagy erősege volna
az en hitemnek, de ottan
ottan meg lassodik, es meg
erőtlenedik bennem a hit?

Fakadgy el sirva s mond-
gyad azt az fegeny emberrel: Mar. 9 v'23.

Hísek Uram de gjamolítsad az
nem hihetetlensegemet. Mond-
gyad az Apostolokkal: Domine

edau-

Az Vr=Vacsoraiának ki
adauge nobis fidem. Uram öregbita
 mi bennünk az hitet. Tudod
 hogy az te gyenge hitőd azor
 Christust fogja meg es ahoz ta
 mazkodik, kit amaz nagy hitő
 emberek fogtanak, es kire ta
 mazkodtanak, es a te hitőd fe
 rint aző boldogság adatik, mel
 az erős hitűeknek. Hat nē ide
 genithet el tegedet az te hitődb
 nek erőtelen volta az Urna
 aſtalatul.

IV. All az pœnitentia tar
 tasban, minden czegeres vet
 keknek el tavoztatásban es az
 Isten ſerint való tiſta életben
 Cirkald meg azert eletedet, er
 kölcsedet, cselekedetidet. Lásd
 megh ha találſé oly czegeres
 vetkeket, mellyek miat lelkes
 ſtúl teſteltől meg fertőztettel Il
 ſten háragjában eſtel, es azer
 az Istennek rettenetes büntetes
 ſeben: ha találſ, dobbany me

sívédben, töredelmes szívvel le-
 telekkel folyamodgyal a kegye-
 lemnek feki eleiben, vald meg
 Istennek vetkeidet: kerjed bo-
 rzanattyat, tegy fogadaft, hogy
 ő öbbe nem leledzel olyan ha-
 lsalos vétkekben, annak örök
 méhizonfagara, jóy ide az Ur ašta-
 lahoz pecseteld el poenitentia-
 shtat itt, ély annak utanna tífsta
 elletet, megh kegyelmez az I-
 stten az ő igaz ígireti ferint, es
 ggyan megh bantatod vele az
 gonost mellyet el rendelt volt,
 hogy te read hozzon, azt mon-
 gyja Ieremias könyvenek tizen
 nyolczadik réfében.

Ierem. 18.
 v. 3.

Uram, Uram ezeket csele-
 xedtem, de ísmethertelen ugyā
 xedvem ellen efemben sem
 weheritem magamat, el estem:

Hallode, az ő ember vót
 ovolt hatalmat te raytad: Mert
 em vétkezhettyűk le őtet mig

G ez elet-

ez életbē vajusunk: de vagyō
orvossága. Mert a melj hamare
estel s esbedbē vetted, mēg olljā
hamar kely fel sanyargald meg
az hitván testet, haits az lelek
nek bírodalma alá: Megh ko
gyelmez az Isten. Lam az igaz
is hetfer egy nap el esik, de i
met fel kel nem hever az bűn
ben. Emberé vétkezni, de ő r
dōge a bűnben maradni: Nem
ellenzhet meg tehát ez is tege
det az Urnak asztal^{hoz} való jō
vestől.

V. All az atyafiui feretet
ben, hogy miképpen mindnya
jan egy Urnak asztaláról egy ke
nyerből ettünk, es egy pohar
bol ittunk minden semely va
logatas nélkül: akképpē mind
nyajā egy mas feretők legyünk
mindē haragnak, gyűlöségnek,
írgységnek, ragalmaznak el
lene mondgyunk. Mert abbollo

Hisz mertettünk Christ^o tanítvánji-
sának lenni, ha egymást szerettyük.

O Vram minden haragot ,
gyűlöseget le tettem vala ,
de oly mera dologert kapa-
belem ez s-ez ember, hogy
csak mondani is utalságh:
Annak-felette , követem
s-nem bocsát meg: köfö-
nök, nem fogadgya.

Ugy ugy fergeknek eledeli:
egy-másra valo dagaltokért az
Isten teremto Istenetektől fakad-
gyatok el: az haragnak Attya-
val az ördöggel fuffatok egy-
porazon. Nincsené lelki Pass,
torod, nincsené Birad, Had-
nagyod, kik te közötted, s az te
ellenkeződ között az gyűlöse-
get le állítsak: Menyi tömeny
ezer ördög haragzikte read, te-
is ő reájok: El fakadtzék azokra

Matth 5
v. 23. 24.

valoharagodért az Istentől? EE
lőtted az Christus tanácsa: H. E
fel vited az te ajandekodat az oltarra, e
meg emlekezel róla, hogy dolgoz vagyono
vele, had ott az te ajandekodat, es beke
lyel meg vele, meddig az uton vagy.

Cirkald meg azért ekképpő
híródet vallasodat, cselekedes
tedet, es életedet, es ha ugy ta
lalod, mint meg mondam, meg
probaltad magadat, es io keftu
leted vagyon, bizvást sabado
son, s nagy lelki örömmel felle
járulhatz az Urnak ártalához.

II. Itt mond el ismet amazz
köz gyónatot, es annakutannas
amaz három kerdessekkal az
több ide tartozo dolgokkal,
mint oda felleb meg jegyzem,
vidd vegben.

III. HVS VET NAP-

jan az Vr Vacsorajahoz il
lendő tanítás.

Hogy ha Nagy pentekenm

az Vr V

száz Ur Vacsoráját ki akarod föl-
szolgálatni, nem illik tovább men-
ned annál a cselekedetnek for-
májáról való tudakozással, mel-
lyet meg irtanak az Euangeli-
sták: Matth. 29. v. 26. Marc. 14.
v. 22. Luc. 22. v. 19. Item I. Cor.
III. v. 14. Ez Christusnak csele-
kedetiből azt mondgyad:

Minek előtte az kereztve-
rnek az Ur ártalához járulna-
sának, imilljen dolgokrol kel mi-
nekünk annak előtte cselekez-
nünk:

I. Kicsodá szerzette az *p. 59. // 100.*

veg Vacsorát?

II. Mikor szerzette?

III. Miből? *p. 175.*

IV Kiknek, és?

V. Mi vegre szerzette? *VI. p. 233. VII.*

Ezeknek pedig a kérdések *p. 234.*
ennek fundamentuma, vagyon ab-

G₃ ban

ban az Christusnak cselekedésében, melyet ez el mult etzárkan fogfagának előtté vegbennin vin Ierusalembe az Husveti Baranyrak meg etele után, mikor ennek az ô Testamentombeli Sacramentomnak helyebé szerze a vég Vacsorat. Annak okaért lássuk:

Kicsoda szerzette?

Az miképpen az első fent-fegnek, avagy Sacramentomnak, mely az kereszttség szerzője az Ur Iesus Christus Matt. 28. Marc. 16. akképpen a második f. fegnek is, mely az vég Vacsorára az Ur Christus meg szerzője, a melyert az Urnak vacsoráján semmi nem egyeb, hanem az Ur Christustul szerzettet Ugy Testamentombeli második Sacramentum fentőség, avagy cselekedet, kenyerből borból a-

Micsoda az
végvacsora

neknek

azoknak az kik az kereszttség ál-
sítal uyjonnan fűlettetvén ma-
ggokat megh probalhattyak ez
vegre, hogy az Christus nem
csak jegyűl, de ugyan valosa-
ggosson az ő halálára adatta: or-
tettet, es az kereszt-fan ki önte-
tet véret nekik adgya bűnök
d bocsanattyara, mikoron az ke-
nyeret, es az bort az Tanító ke-
szze által tőrdeli es nekik adgya
es az ő halálának emlekezetire,
d hitőknek meg erősítésére, az i-
gereteknek el pecsetelésére es
es az igaz pœnitentianak megh
mutatására.

(Itt az arant ha időt vagyō
d hozza, rendel ezt a Definitio
n meg magjara zhatod illyen mo-
don: Mondam hogy az Chri-
stus fűzette az vég vacsorat:
Mert egyedűl csak az Istennek
v vagyon hatalma arra, hogy az
A Anya-fentegyhazban Sacra-

mentomot ferezzen, nem em
bereknek, sem Angyaloknak,
sem Apostoloknak. Hat terme
fet ferint valo Isten a Christus.
11. Mondam hogy masodik Sa
cramentum. Mert az uy Testa
mentomnak csak két Sacramē
toma vagyon, s. a többi)

11. Mikor ferzette Chri
stus a veg vacsorat?

Explic. Ca
the: Vrfini
fol. 528^r

Sz. Pál meg tanít: Mert a
zon az etzakan, melljen el arul
tatot, tudni illik az Husveti Ba
ranynak megh etelenek utannas
mindgyarast (Matth. 26. v. 26.)
hogy megmutatna Idvizitōnk,
Először, hogy az ō Testamen
tombeli áldozatoknak mar ve
ge vagyon, es uy Sacramento
mot, vagy fentseget ferzet,
melynek kellene követközni,
es az Husveti Barany meg ete
lenek el kellene mulni. Mert
nem m

Miert feréz
tetet este
az veg va.
stora.
1.

Őné a meg áldozando Christust
seggyzene az Ur vacsoraja, mint
sz Hufveti Barany, hanem az
meg áldoztatottat. Másodszor,
megjénnek az vacsoranak mel-
loofogat előnkben adna: Mert
halalanak előtte nyilván nem
dolgot forgatot, ezoka-
rrt halalanak előtte ferzette,
ouogy legyen mint egy Testa-
mentum, es az Testamentom
evőnek utolso akarattja: azert
mondja, hogy az ő emlekeze-
re tegyűk.

Hogy peniglen mostan nē
Este, de Reggel folgaltatik ki
svagyon mind azert, hogy az
éggeli orakban famosabban
gyűlekezhetnek egyben az hí-
vek: mind pediglen hogy jo-
szanbak az emberek, es elme-
dek is az Isteni dolgoknak erte-
sere illendők salkalmatosbak.

G 5 III. Mi-

II.

^a Synt. Pol.
pag. 3244.
Miert fol-
galtatik ki
reggel az
az Vr Va-
csozaja.

III. Miből szerzette Christus az veg vacsorat?

Kenyerből es Borból: Jól látszik, hogy a kenyerből pedig, mely egefe Szent do orfagban közönseges kenyér volt, de kovaztalan. Mert kovazos kenyerral nem szabad vala élni azon az napon, Szent Pal is az vegh vacsoráról akarván tanítani egy általlyabā kenyert említ, minden kefével nélkül, oly kenyeret, mely akkor az Corinthusbeli híveknek közönseges volt, es az mineművel mindnyajan közönsegesen éltenek.

Miert szerzette
ketet ke-
nyerből.

138.

1.

Szerzette pedig kenyerből
1. Hogy az kenyer az Christust
testének éltető erejét meg mutatna: hogy az miképpen a buza
femből leszen a testi kenyer, az
akképpen az Christus testéből
leszen az lelki kenyer, azert
mondja

Szolgáltatásának modgya. 8.

mondgya: Ez kenyér en testē,
go. ogy az mikeppen az ti testi e-
tetetek taplaltatik, es meg erő-
södök az kenyér által: akképpē
sz en testem által, ugy mint ē-
tetnek kenyére által, a ti lelke-
tek taplaltassék, es meg erősöd-
gyek az örök életre, Ioan. 16.

.. Hogy az kenyérnek tördel-
tetese alāt, az Christus testnek
imi erettünk valo töredelme es
tördeltetese előkeppen megh
brazoltassék: Azert mond-
gya: Tegyetek az en emleke-
zetemre.

Borbol szerzette, hogy az
Christus vérenek erejet megh
mutassa, hogy az mikeppen az
oor élteti az ő italljaval az em-
oert, meg erősíti, es meg vida-
míttya: akképpen az Christus
vérenek itala az mi lelkünk-
meg erősíti élteti, es vidamí-
tya az örök életre Ioan. 6.

Calv. Insk.
lib 4. c. 17.
sect. 2.

votet.

Vetenek az Christus ferzes
 se ellen az ostyafok, hogy á kő-
 zönfeges kenjer heljet a kenjer
 nek csak á taytekjat maztattall
 be az Ur vacsorajabā: azok is
 kik abort el vonfak á kőfsegtő-
 mely egy általlyabā valo fenn-
 seg tőres: Christus mondgya
 Igyatok ebből mindnyajan: á Pap-
 mongja: Csak á Papok igitanak ebből

IV. Kiknek ferzette Chri-

stus á vég Vacsorat?

Egyedül csak azoknak az
 Anya-f: egyhaznak élő taga-
 nak, es híveknek, az kik ő ma-
 gokat úgy az mint oda fellyell-
 meg mutatam, meg probalhat-
 tyak, es az hitnek titkaiban tu-
 dosok s az Urnak halalat emle-
 getik: avagy nyilvabban. Elő-
 őr azoknak, á kik az ő bűn-
 ket meg ismerik, es azért valo-
 ban bankodnak, hogy ők az ő
 velell-

I. Istenek jól tölt Urokat Isteneket
 azokkal meg bantottak, es
 azért fent Peterrel keserves si-
 masokat tesnek. Másodszor, az
 akik hiszik tellyes bizodalom-
 mal, hogy a Christusert az ő bű-
 nök meg bocsattatik es az ő e-
 rőtleneségek a Christ° kinben-
 sedesevel, es halalaval el fe-
 szesztettet. Harmadszor az kik
 csak oly bandekok vagjon, hogi
 tellyes életekben minden te-
 vességekkel azon vadnak, hogi
 hitben meg maradvan tista
 mint életet elnek az pœniten-
 ciának erős fenyeke alatt:
 bűdigh valo vérkektől oly bu-
 zut vertenek, es annyira elle-
 se mondottanak, hogy soha
 többbe azokra vízze nē ternek,
 minint, fent David, s. Peter, s. a
 többi. 4. Az kik tudosok a hit-
 sek agaiban, es az Ur vacsoraja
 ölelől jo ertelembe vadnak.

ki re.

II.

III.

IV.

Ki rekeztetnek penigh iri
 nen az melratlanok, ugy-mim
 az hitotlenek, az Ecclesiabok
 ki atkozottak, az nylvan vall
 paraznak, orzok, Gyilkosok, o
 egyeb halalos czegeres vetell
 ben elo poenitentia tartatla
 nok, a Csecsemő gyermekcse
 kik magokat meg nem probas
 hatyak, az elmejekben megg
 fogyatkoztak, meg nem tert S
 dok, Olahok, &c. kikiról így ta

Chrisost.
 Homil. 30.
 in cap. 16.
 Matthe.

nit Chrisostom⁹ Doctor: Ade
nullus crudelis, nullus immisericors, nullus
impurus quovis modo: Hec tam ad vos
qui communicatis, quā ad vos qui ministrat
tis dicta esse volo: Oportet enim etiā eadē
ad vos dicere, ut magno studio & diligen
ti cura dona hæc distribuath. Non parvū
vobis imminet pœna, si quē aliqua impro
bitate teneri scientes, ei huius mense pa
ticipationē permittatis. Sanguis enim ei
ex manibus requiritur vestris. Si dux igitur
quispiā, si Consul ipse, si qui diademate oo
natus, indigne adeat cohibe ac coercere, mai
orem tu illo habes potestati. Az az:

Egy kegyetlen-is, egy irgal-
 szatlan-is, egy akar minemő tíf-
 szatlan-is oda ne járullyn: Eze-
 ret mind tinektek, kik commu-
 nikáltak, mind tinektek kik
 szolgáltak akarom mondani.
 Mert szükség, hogy azont tinek-
 tek-is mondgyam, hogy nagy
 ügyjazzal és forgalmatos göd-
 öléseleffel, ezeket az ajandeko-
 rsat osztogassatok. Nem kicsiny
 műintetést erdemletek, ha vala-
 mit valami Istentelenségbe tud-
 nak élni-ez a sztalrol közösfülni
 meg engeditek. Mert az ő vé-
 ret a ti kezetekből kerik meg.
 Ha ezokaért vagjhadnagyvagi
 bíró, vagy király megtartanul
 bírul fel, tilts meg és tartoztasd
 meg, nagyobb hatalmad vagyó
 seked annal. Így tilta el Am-
 brus Doctor Theodosius Csa-
 rsart, midőn het ezer embere-

Euf. lib. 6.
 Cap. 25 Ecd
 clef. Hist.
 Amb. lib. 3^a

ket

Epist. 28. ad
Theos.

ket Theſſalonikában törvény-
telenül le vagatot vála.

IV. Mi vegre ſerzette Chri-

ſtus az veg vacsorát?

I.

Előfőr, az ő egyſeri áldozat-
tattyanak az magas keresztfa-
emlekezetire, mely által az I-
ſtennel megh bekeltettünk, es
kegyelemben vetettünk: azert
mondgya: Ezt tegyéték az ei-
emlekezetemre. Mert az UU
vacsoraja az Chriſtusnak min-
den ſenvedeſet, es áldozattya-
ſemünk eleiben adgya az ke-
nyernek tördeltetefeben, es az
bornak öntefeben. Ezert ü-
mondatik Sacraſcificium Eucha-
riſticumnak halado áldozatnak
mert az Anya ſenregyhaz ab-
ban mind magat mind halaad-
ſat az ő váltságáért, mely löt
Chriſtusnak egy ſeri áldozat-
tyával fel viſi Iſtennek.

Maſ

Szolgálatának módja. 39

II

Masodszor, hogy legyen el-
ecsételese es tanubizonság té-
le az úy frigynek Isten es em-
közöt, mely úy frigyben az
uangelionból ígértetik a bűn
ocznát, mellyel Isten bizon-
got téfen, hogy az ő kegyel-
mébe bē véfen, bűnünket meg
oczáttya a Christus halálának
es szenvedésének érdeméjért
mindeneknek valakik igaz es
ő hittel járúlnak az Ur afrálá-
oz, mint ő maga mondotta:
Pohár az úy Testamentomnak vére,
ly fokaknak bűnök boczánattyára ki-
tatik, Erre nézve az Ur vacso-
ja igen gyönyörűséges fri-
yezés, melyben az Istennek
ia téfen mi velünk kötést hogj
minket kegyelmesen hozzá fo-
sad, éltet, tart ráplál az örök é-
tre: mi is ő véle, hogy ő ben-
ie hifűnk, az ő jó téteményét
létálá-adással vessűk, es ő nekí

kötésünk

H min-

Az Vt. Vacsorátának ki
mindenekbē engedelmesek les-
szünk.

III.

Eph. 5. v. 30.

1. Cor. 10.
v. 16.

Harmadszor, szerzette az
vögre, hogy legyen el peczété-
lése es tanúbizonsgah tetele az
mij fel bomolhatatlan es el fias-
kadozhatatlan nagy eggyesít-
günknek az Christusnak testé-
vel, hogy mij valóságosan test-
vagyunk az ő testéből, csonn-
az ő czontyából, mint fient Pás-
tanít Ephesusba írot levelénell-
ötödik részében. Ismet előbbör-
Corinthusba írot levelenek tí-
zedik részében: Az Pohár mellyen
meg áldunk avagy nem a Christus testé-
nek velünk való közlesée?

IV.

Calv. Inst.
capit. 17.
sect. 38.

Lásd meg
erről való
főp inteset.

Negyedszer, hogy legyen
czomoja az Hiveknek egymás-
közöt való szereteteknek es bé-
keségeknek, mellyel az Chri-
stus lelkének általa azon eggy-
testbē serkeztetünk, kik egyen-
lőben az Ur axtalarol esünk,
melyl

senely által azon egy cselédek es
o'mmenfalifok azon egy asz-
rólól évő társokká leszünk.

Hát az kik az Ecclesianak be-
sefféget bontogattyak, es egy
ánás közöt meltatlanul bekete-
menkednek nem esik azok az

llnak testet, véret sem isfak.

Mert nē ihattok az Urnak po-

sarabol, es az őrdögöknek po-

sarokból azt mondgya f. Pál,

Cor. 10. v. 21.

Eotődför, hogy legyen az

VR Vacsoraja közönséges bi-

onyfag tetele a mi vallasunk-

nak, es az tudományban, Iste.

ni tizteletben, f. az Christus hi-

diiben valo nagy eggyesfégünk-

nek láthato jele, hogy az ör-

öfögnektaborabol ki állottunk:

Az Pogányoktul Törökóktól,

biidoktól, eretnekektől, es az

Papasoktul meg külömbezte-

ünk fel fakadtunk: Annak-

H 2

felet-

Chriseft.

Hom. 51. in

Matth.

V.

Bokros

gyümölcssei

az Vr vacso

rajanak.

felette legyen mint egy kez b
adása a hitbē, es az Euangeli
ban valo álhatatosságunknak
Gyakorlása az kegyességnek
őstőne az Sz. életnek, zabolal
ja a bűnre valo vetemedesnek
Vigasztalas az sok nyomorúsá
gokban: Zalaga az mŷ fel tá
madásunknak, melyre nézve a
régiek az Ur Vacsoráját: Sym
bola Resurrectionis. Fel táma
dásának jegyének mondottál
végezetre, hogy legyen min
egy intés, az Christusnak el jő
vetelire: Az Urnak halálát hirt
dessegek meddig el jő.

Ez az oka hogy.

1. Az Ur-vacsorája az m
hűtünket meg erősíti, hogy a
Christus mi erettünk fűletet
fenvedet, megholt, es fel tá
madot.

2. Az hitnek agazatiban is
hasonloképpen meg erősít.

3. Az miim

szolgaltatásának módgya. 93

3. Az mi lelkünk taplaltatik az örök életre.

4. Ez világi gonosságnak meg utalása öregbedik bennünk s a többi, ha elő akarod famlaltani, es terjezteni. Itt is mond el sz köz vallast, az három kerestest s a többit.

MASODIK PELDA

Húsvet napjara.

Prædicatio utan a Prædikallo fekből így foly?

Igen emlekezetes s. Innep nap ez kereszténynek az Christusnak halottaiból való fel támadásaért az mi megh igazulunkra, mellyen mi nekünk nagy Isteni felelemmel aryaui szeretettel, jozanfaggal kel fogolodnunk az Isteni tiszteletmek ki szolgaltatásban, mely kiváltképpen áll az háláadásbā, mely.

94 Az Vr Vacsoráinak ki

melynek külső látható bizonyosága az Ur vacsorájával való les. De minek előtte az híves ide járulnának a Christushoz való halaádatoffagoknak megmutatására, annak-előtte lássuk meg.

Micsoda testben tamadott fel az Vr Christus, hogy mi vegere meheffünk annak Micsoda etelünkke italunk lőt az Vr Christus az ő testben es vérebé mincünk?

Ennek fundamentoma van gyon ebbé, hogj erőtelen, romlando es halando testet vőt fel abban forgolodot es holt meg, hogj mindenekbē hasonlo legjő, mi hozzánk a bűntől ki valva, mint fent Pal mondgya Sidokhoz írot levelenek masodik részében: Azonban ertyűk, hogyv meg

Heb. 2. v. 17.

meg dicsőült, romolhatatlan,
és halhatatlan testben tamadot
Istén: Annakokaert micsodas test
sz: Talam emberi természetű az
Istén tamadasban úgy elenyezet,
hogy immar láthatatlanna, fog-
hatóatlanna minden heljen va-
roovalót: El igazít ő maga az
Ur Christus erről való erteke-
zésünkben midőn így szól fel
tamadása után Sz. Lukacs E-
vangeliumi könyvének huson-
megyedik részében: Lássatok
meg az en kezeimet, es az en
labáimot: Mert az Leleknek
teste es csontja nincsen, á mi-
soképpen lattjátok, hogy enne-
kem vagyon. Es mikoron ezt
megmondá, meg mutata ne-
ki kezeit es lábait.

Melyből meg tetzik, hogy
azon ő embersegeben testben
csontjaibā tamadot fel, á melj-
ében fogantatott, születet, fenve-

Luc, 24.
v. 39. & 40.

det, megh holt es el temettetett
 es egyeb változas az ő ember
 termeseriben testebē csontyan
 ban nem lőt, hanem csak, hogy
 mi helyen megh elevenítetett a
 zontul a halandóság, erőtelem
 seg, romlandóság el enyezett es
 az helyben állott, az halhatatl
 lanság, dicsőség es romolhatatl
 lanság.

Egy főval: valaminemő
proprietatibus essentialibus natus fuerat
 testben levő tulajdonságokba
 fűlettetett vala, mint minemő
 volt az fazas, faratság, ehezese
 bomjuhozas, banat s a többi, a
 zokat vétközte le *et novis qualitatibus sed creatis*, uy ajandekokkal
 de teremtetekkel, ugy mint az
 lelkeben nagy bölcseséggel ő
 rómmel, &c. az testeben rotha
 datlansággal könyűséggel fe
 nyességgel, halhatatlansággal, l
 &c. ekelsitetett az fel tamadat

nak monumentomabā s. pecze-
seben, anníjra hogy az ő
soenne lako Istenfégnek dicső-
göeges ereje által tellyes tökelle-
es épseggel be tellyesedet, es
minden teremtet állatok főlibē
magasztaltatot, de ugy hogy az
ő emberi természetinek allattja
ferint, valo tulaydonfagi meg
maradtanak: Mert mostan is
az egekben abban az nagy di-
csőségben is láthato, megh ta-
spasztalható, bizonyos helyben
vő az ő emberi természetiben
mint s. Istvan látta az egekben

Act. 7 v. 55.

Felette terhes igékkal. áll
erről Agoston Doctor. *Immorta-*
lilitatem carni sue dedit Christus. naturam
non abstulit. Az az: Az Christus
edhalhatatlanságot adott az ő te-
stifének, a természetet nem vőtte
el. Ez az oka az miért s. Péter
szazt állattya, hogy a Christusnak
szaz Egekben kell lenni mind az

Epistola ad
Dardanum

Act. 3. v. 21.

úrólso napig, miképpen mon-
dod: Mene mennyegben, űl
az mindenható Atya Istennel
jőbjára: Onnan leszen el jő-
vendő ítélni: melyben az Chr-
stus fel menetele el jövetelive-
ellenben vettetik.

Cal. In Rit.
lib. 4. c. 17.
se. 16. 27. 28.

Mind ezekből megh tessék
hogy azon emberi természetbe
támadott fel melyben meg hól
es el temettetet vala. csak hogy
megh düczőültben.

Ezt pedig értenünk kell az
Papistak ellen es a Lutheristak
ellen, kik egyenlőbe az Chr-
stus testét az Ur Vacsorájában
valo ostyához kötik. Mert az
Papasok azt mondgyák, hogy
mihelyen az Pap az igét az O-
styára mondgya, ottan valosa-
gos Christus testévé változik.
Transsubstantiatur, Altal állarozta-
tik, a melyért ugyan imádgyák-
is az kenyérben az Christust,

mint an

minint kenyér Istent. Az Luthertanristák is azt vallják, hogy vagy ötfeltele vagy alatta vagy közöttük van az, hogy a kenyérnek az a test, amely Christusnak teste, az bornak teste, és ekképpen hiszik őket, sőt annagya meg általkodással vallják, hogy szintén olyan valóságos szünetet eszik a Christusnak, ismét a testét, minemű valóságos testben vérben fogantatott, született és megfeszített.

Ezokaért micsodás ételünk és italunk, amit mi nekünk a Christusnak testvére, jér lássuk:

Az Ur Isten elsőben minket a sz. Kereszttség által az ő Anyaszentegyházának társaságában foglaltat és bentel és az fiúi fogadásnak jussa a méltosága által övére tehen. Annak utánna mi nekünk az igéből újonnan születettinek eledelt rendel mellyel tart, táplál és éltet. Ez pedig

niglen

niglen az mi lelkünknek egy-
 gyetlen egy eledele a Christus
 mint ő maga mondgya ſ. Iano
 Euangeliumi könyvenek hatod-
 dik refében: En vagyok amaz eke-
 kenyér, ki az egből alá jöttem: Ha ki
 eszjendik ebből az kenyerből örökre él-
 teert. Melyben ketsegh nélkül
 megmutattya, hogy az ő teste
 azért lefén az mi lelkünknek
 kenyereve, mert az mi idvőfés-
 günkért adgya azt halálra, mi-
 nekünk pedig adgya, hogy ve-
 gyűk es egyűk, mikor hit által
 minket abban részesít. Annak
 okaért lelki eledel az Christus
 teste, lelki ital az ő vére: Hát
 az etele itala is fidei est non o-
 ris, az hite nem az ſayé, mint
 Agoston Doctor mondgya:

Homil. in Tria millia hominum, qui Petri concione
 Ioan. 31 & 40. ne converſi ſunt, ſanguinem Chriſti quem
 ſeſiendo ſuderant, credendo biberunt: 31

Az

Az az, amaz három ezer em-
ber, kik az Peter prädikal-
ására meg terének; melljet ke-
gyetlenkedven ki öntettenek
vala, hívén, ittak.

Elő kenyér á Christus teste. *11 p. 77.*

Mert az valóságosan benne
lakó Istenfég öntötte azt az él-
tető erő az testben, hogy ez
világnak kenyere lehessen az
Christus teste.

Más á kenyér, más ő benne az
életető erő, mellyet az Ur Isten
kenyernek Bottyanak mond.
Mert ha az életető erő á kenyér-
ből ki vetetik, ez világ kenyere
nem ragad is, de csak ollyā mint
földet ragnad, meg halb el-
vayta. Így más á Christus teste,
más ő benne az életető erő. Mi-
osoda az? A bölcsesség igazság,
szentség, es az valtság, mert az
Christus illyenne tetetet ne-
münk az Istentől azt mondgya

Ezech. 4.

v. 16. Item

14. 13.

1. Cor. 1.
V. 30.

Szent Pal először Corinthusban írot levelenek első részében. Imár a testet adgja előnkbe ele delül azért, hogy azt fogunk kal ragyuk? Bizony nem: Mert

Ioan. 6. v. 30

Caro non prodest quicquam. spiritus est qui vivificat: Az test nem használ semmit (ha képes a volna, hogy egyedül te ma az Christusnak testet mind megh enned is) az Lelek az ki meg elevenít, az mondgya Christus ő maga fenn

Ioan. 6. v. 63.

non est

hatodik részében. "Hát miért adgya az ő testet előmbé etelem re? Hogy hitednek általa az fogjad megh, és az mely elte tő erő abban vagyon, hitede

R

Hasonlatof-
lagh,

fi-jad ki, hogy az mikeppen a kis Gyermeke az ő edes Anya nak emőiet fajával be fallya de azért nem a hufával el, hanem az tejet fűja ki abból, és az általa él: S inten akkeppen te a Chri

stusnak

husnak bent testet fald be az te
 hitődnék fajában, es ne az hu
 tragjad, hanem az bölcsé
set tudatlā, az igassagot hamis,
 az szentséget fertelmes, es az
áltsagot ördögh rabja levén,
 szjad magadra hitődnék általa.
 bizony olyan vagy te igaz hi
 ember, mint amaz mehecs
 se. Elmegyen az meh az io il
 tu ki nőt viragokra fal, on
 nan fedezet maganak eledele:
 gy te is ki röpül hitődnék ál
 ta, es az Euangelionnak id
 sséggel ki terjedet igiretire
 lallaf: az Istennek pedig min
 sen igereti az Christusban, ugj
 A: Amen, mint bent Pál mond
 sa, es az igeretekben az Chri
 uson nyugzol meg, onnan fe
 getz magadnak az fin mez
 lel edesseb jokat örökéletedre:
 nittel hát hozza hittel. Mert
 rest bizony semmit nem has
 nal,

Synt. Pol.
Pag. 3778.

nal, ha azt az mi benne vagy
magadeva nem teszed: nem te
heted peniglen, hanem hitőb
nek általa. Mert az igaz idvő
zúlendő hitnek ollyan nagy e
reje vagyon, hogy az tavul va
lot maganak jelen valova tes
igy az Christus teste az igaz h
tű embereknek itt a földön je
len vagyon, es ő tűlők vetet
spiritualiter lelki módon. Innen
mondgya Agoston Doctor

Tom. 9.
Tractat. in
Ioan. 1. E.
pistola 1.

*Dominum iam in Cælo sedentem manum
contractari non possumus, sed fide com
tingere:* Az az. Az egekben ülő

Urat kezünkkel nem tapasztalhatjuk
hattyuk, de hittel meg illethetjük

Inst. lib. 4.
cap. 17. &
sect. 31.

*tyűk: Longe igitur falluntur qui nullam
carnis presentiam in cœna concipiunt nisi
si in pane sistatur.* Igen meg csalat
koznak, az kik semmi jelen le
tet az testnek az Ur vacsoraja
ban nem velik, hanem ha az
kenyerben leßen azt mondgya
Calvinus Iános.

Des

De itt az arant gondollya-
 lok meg az Christusnak az em-
 berekkel valo kegyelmes day-
 alkodásának modgyat. Mert
 imivel hogy ez az Christusnak
 sz hivekkel valo lelki eggye-
 lüléseinek titka igen meljséges,
 szokaert ennek peldazattjat,
 az meg mutato abrazattjat kül-
 ö elterő állatokbā adta előnk-
 soen az veg vacsoraban az ke-
 nyyerben es az borbán, melybē
 az mi idvősségünkert egyser
 meg áldoztatot testet hadgya,
 onogy vegyűk es egyűk, hogy
 imikorón mi az Ur ástalaról az
 xenyeret es az bort vessűk, es
 űűk, issűk, olljan valóságossan
 terefűllyűnk az alat a Christus
 testének vérenek éltető ereje-
 soen az mi idvősségűnkre, az
 iminemű valóságossan essűk az
 xenyeret, es issűk az bort.

Tartsuk megh azért ezt:

Eph. 5. v. 10.

Hogy valamennyiser lattuk
 Urtul előnkben adattatot
 nyeret es bort, ugy-mint, az
 kegyelmenek jegyeit, mind az
 nőfor az valóságot is előnk
 adgya, hanem ha valaki az
 stent jaczodni velne az jegy
 alát, az mely tavul legyen. **A**
 Ur Christus a kenyerral egg
 ajanlya felődben adgya tenn
 ked az ő testet az külső eltet
 állatokban az kenyemben bo
 ban mikor azt mondja. Ez az o
 testém vegyetek egjetek, ez az én verem
 vegyetek igyatok. Te dolgod as
 kenyérhez borhoz nyulno o
 kezeddel: hitőddel pedig az
 testehez, vërehez, melyben o
 valóságossá refesűlű hitőddel
 általa, hogy test lefess az ő test
 ból csont az ő csontjabol, min
 sent Pál tanít el annőra hogy
 ély, nē te immar, hanem élyentis
 te benned a Christus, mint Ga

tiában írott levelének másol. Gal. 2. v. 30

lik rebeben mondgya: Kicsó-

la karhoztat tehát immar min-

ter azzal, hogy semmit az pus-

ta jegynel egjebet a Christustol

szereztetet vég vacsorában né

szereñenk: Mellyik Egyhazi fol-

sa az, a ki az kenyeret es bort,

puszta üres jegynek mondana?

Hól láttal oly czegert az mely

állát bort nem arultanak volna?

Avagy csak az mi semfinket

eggelteti Christus az vég. Va-

sorában? Az Christusnak ige. Ionnis 6.

Lelek es élet: maga ha valo. v. 63.

szan megh gondolod, az papy-

to offon csak tenta: a foban csak

szengedezes: Hát hogjhogy le-

szek es élet? Mert oly esköz, *az ige*

semly életet es lelket ferez ben-

ned ha hiszed. Az vilagtalan. Ioan. 9. v. 6.

sznak megh gyogitasaban pusztá

seggye az Christus nyala? Az ő Matt. 9. v. 10

szuhajanak premeinek megh il-

letefe a fegeny affonytól pu
 ra jeler Noha ezek nem Sac
 mentomok, vagy fentseg: Il
 azert valóságosan efed ifood
 Christus testet, véret az Ur V
 csorajaban, ha hittet megy odo
 Illjen ertelemmel es kefulett
 azert az hivek fel jarulhatnac
 De minek elotte az lenne, j
 mondgyuk egy fivel fayjas
 Eorok mindenható, &c. Ez
 utan vigyed végben, mint ood
 fellyeb meg jelentem.

IV. PINKÓSD INNE

pen az Vr-Vacsorajahoz i
 lendő tanításnak példaja.

Itt is a prædicatio utan ig
 foly: Hogy az hivek az Ur a
 talához, mellyet igirettünk fo
 rint meg terítettünk kefületle
 nül ne jarullyanak, fűkseggh d
 hogy ez dolgot rövidedē meg
 ertük:

Mil

Minemű eszközök legyenek az Isten
 cselekedeteinek, mind az Ige, mind
 az Szent Sacramentumok, ke-
 zeltetés, és az Ur-Vacsorája,
 az híveknek mind ugyanazon
 valószínűségekre és mind lel-
 keiknek táplálására?

Istennek az Ur Isten oly **Ist.**
verbum agens, fáradós cseleke-
 tett, hogy minden eszköz nél-
 kül mindeneket hatalmason
 véghez vihet az mellyeket a-
 szár: de mind az által tetzet ő
 Szent Felfogának, hogy az E. **1. Cor. 10.**
 szangeliomnak prédikálása ál- **v. 21.**
 által tartsa meg az híveket, és a
 Szent Sacramentumok által, pe-
 tasetelle el azon hívekben az
 meg tartásnak ígeretét, sőt hog-
 gyugyan be summallya az hívek-
 ben az ígéretek szerint az id-
 ővöltséget.

Noha pediglen az imada s
do bent háromság egy Istenne
köz munkaja az Ige, és az S
cramentomok, avagy bentf
gek által való meg tartas, idv
zites, de mind az által vagyoo
rënd az cselekedetben? Mert
az miképpen a Fiu vagyon a
Gén. 16. Atyatul a bent Lelek az Atya
v. 24. tül es Fiutul. Akkepē az Aty
Jerem. 36. tül es Fiutul. Akkepē az Aty
v. 18. cselekedik az Fiu által: az Fiu
az Atyatul, es az Atya s az Fiu
az bent Lelek által. Ezokaért
az Atyanak, es az Fiunak m
némű esköze legyen az sz. L
lek által mind az Ige, mind az
Kereztsegh es az Ur Vacsoráj
az úyjonnan való fűletésre es
az léleknek táplálásara; jer
lássuk.

Rom. 1. v. 16.

Szent Pál mondgya Romá
ba írot levelének első részében
hogy az Evangelíom Istennek
hatalmaflagha az üdvességhre
minden

szolgaltatásának módgya. iii

minden hívőknek. De kiczo-
la által leszen az Evangeliom
Istennek hatalmas esköze az
bídvsőgre? Talam az Egy-
sázi főlgák által? Nem. Mert
Pál plantalta, Apollos őnt őzte
Isten attá az nevedeset.
Mert az Isten az ő f. igéjét téfi
I. lelkenek általa hathatova es
gyümölcsözövé az hívekben
mint megh tetfik az Apostoli
cselekedetekről írot könynek
zedik részéből. Mert mikor
Peter Apostol predícallot vol-
ta azt mondgya fent Lukats :
*quod ipse est spiritus sanctus in omnes quæ
audiebant hunc sermonem :*

Az fent Lélek fállot minde-
hívekre az kik hallották ez be-
selet es ugy lótt gyümölcsözövé
sz ige az hívekben az fent Lē-
lek által. Az hívekre való fál-
lásban mit cselekedet ám Ly-
silia Affonnak példája megh

i. Cor. 3i

v. 6.

Act. 10.

v. 44.

mutattya azon Apostoli cselekedetekről írott könyvnek tizenhatodik részében: Mert mikor Pál Apostol prædikallá na az Euangeliumot *Domina adaperuit eor Lydiæ*, az Ur megnyitá Lydianak szívét, hogj halgassák ná azokat mellyek az Pál mondhatnak vala.

1. Ezekből kettő jó ki. Első hogy az Sz. Lelek, az szívben be eset ige által nemz es férész hitet az embernek szívéb, hogj mindgyarást meg kezdgyen az az szív, ugy-mint minden indulatoknak féske tisztulni. *Fide enim purificantur corda*. mert hit által tisztítatnak meg az szívek. azt mondgya szent Lukacs az Apostoli cselekedetekről írott könyvnek tizenkettődik részében. Másik, az uyjonnan való öföletes. Mert az szent Lelek a szívben be eset ige által kezdé

Gen. 6. v. 4.
Az ige tisztítja meg a
szívet.

Aktor. 15.
v. 9.

emberben az Istennek megh
 oromlot képér helyre állatni,
 mint fent Peter első levelenek ^{1. Pet. 1.}
 első részében nyilván bizonyít- ^{v. 23.}
 tya: Ugya fűlettetvén nem az
 oromlando magtól, de amaz ro-
 molhatatlantól, az elő Istennek
 örökke meg maradando igeje
 által.

Ebből jó ki ostan az ember-
 nek Isten előt való meg igazu-
 lása az Sz. Leleknek munkaja
 által, mint Sz. Pál mondja e- ^{1. Cor. 6.}
 első Corinthusban írott leve- ^{v. 11.}
 nek hatodik részében. Megh
 igazítottok az Ur Iesusnak ne-
 vében az mi Istenünknek lelke
 által. Ismét második Corin-
 thusban írott levelenek harma- ^{2. Cor. 3.}
 dik részében. Az holot pedig ^{v. 17.}
 amaz Urnak lelke vagyon, ott
 vagyon az szabadágli. Mert
 az Leleknek gyümölcse a fe-
 retet, öröm, bekeesség s a többi,

Gal. 5. v. 22.

mint fent Pál elő famlallya
Galatiában írott levelének ötödik részében.

Micsoda eszköze legyen azért a Szent Leleknek, az Istennek igeje ihól mely fepen megteretfik, oly eszköze, tudni illik, hogy senkinek (*ordinariè* rendben) ferint folván) idvőssege az ige nélkül el nem kezdetik, végbén sem megyen. Mert az fent Lelek az által hathato az hívekbé idvőssegekre, mint meg mutatam. Ezert bocsattra el az UR Chrístus az ő fent Lelket, hogy világ végezeteiglen ekképpen munkálkodgyék az ige által az hívekben mint f. Iános Evangeliumi könyvének tizen negyedik részében Idvezitőnk mondgya. Commendaltatik it az aránt az Isten igijének halgatása: karhoztatnak a tunják

De az Sacramentomok is

avagy

Ioan. 14. v.

14. 14.

Az Sacra.

vagy az Szentlélek minemű mentomok
 közli legyenek a Szent Lélek. az S. Lelek-
 nek közé
 nek meg terfikk ebből. az idvőzi-
 tesben,

Mert valaminemű esközé
 sz S. Léleknek az ige az Chri-
 stustól keresett jóknak velünk
 való közlésére hitnek általa az
 imni újjonnan való születésünkre:
 minte ollja esközé a S. Sacramē-
 ntumok is aző Christustól kere-
 sett jóknak bennünk való el pe-
 ssetelesekre sőt idvességünknek
 bennünk való be summalására:

Mert mind az igében mind
 sz Sacramentumokban azon-
 egy dolgot adgya előnkben az
 S. Lelek tudni illik a Christust
 sz ő javaival es ez aránt, azon-
 d a Christusbā való rebesülésünk
 sz igében, mely az Sacramen-
 ntumokban, tudni illik, lelki.
 Mert a Sz. Leleknek erejéből
 imhit által fenten ugy rebesül az
 Christusban az igenek hallásá-
 bol,

bol, mint az Sacramentomok
 bol valo eleseddel: Egy fo
 Nem más az ígeben valo ref
 fűlesed az Christusban, mely
 Sacramentomokbā. Mert min
 az kettőben azon egy á dologg
 azon az valóság, tudni illik a
 Christus az ő javaival. az íge
 ben is az refesűles *spiritualis* l
 ki: az Sacramentomokban. í
 lelki: az ígeben is hittel, á Sa
 cramentomokban is hittel rē
 fesűl az Christusban: Valak
 azert másjot keres az Sacra
 mentomokban, mint az mely
 ígeben ígirtetik, az Bálvánj
 csinál az Sacramentomokból.
Az monchadnak: Hát akar ellyeken az Sa-
 cramentomokkal akar ne
 mind egy, csak hallyam
 az íget?

Hald meg. Az Istennek f.
 igeje oly eskőze az Sz. Lelek-
 nek

Expl. Cath.
 Vrfini fol.
 485.

mek, melj által el kezdi el indit-
tya, es meg erősíti mi bennünk
sz hitet, a mellyért elő kel jar-
mi az igenek. Az Szentsegek
eddig avagy Sacramentomok,
oly eszköze az Szent Leleknek
mely által az el inditor hitöt
váltagettya, az mellyért az Sa-
cramentomoknak az ige után
kel követközni; Oka: Mert a
Szentsegek ertelem nélkül sem-
mit nem fereznek az ember-
ben: ezokaért ez igenek ma-
nyarazattya, mely ertelmet ad
sz Sacramentomoknak, es az
emberekben buzgosagot indit,
hűségkeppen elő veszi a Szent-
segeket. Innen mondotta A-
goston Doctor *sacramentum esse*
verbum visibile, hogy a Sacramen-
tom láthato ige. Mert valamit
sz Euangelió befeddel mond
sz Christusrol, es az ő általa
végeben vit valtságrol fezzel
kere-

Tract. 80.
super Ioan

Az igirete-
ket előkép-
pen megh
ábrázollya
a Sacramen-
tum. Calv.
lib. 14. c. 4.
sect. 5. Inst.

Az kereszt-
ség eüközé
az S. Lelek-
nek.

Eg.

1. Ioan. 1.
v. 7.

kereket jokrol, azt a Sacramen-
tom láthatóképpen előnkbe
adgya a Kerezttségben az víz-
ben: az Ur vacsorájában az ke-
nyernek tördelteteseben, es az
bornak öntettetesebē. Ezokas-
ert nem elegy csak halgatnod
az iget, de az Ur vacsorájavas
ottan ottan kel élned. Mert az
mível amot az ígeben a S. Les-
lek meg kínál, azt az Ur vacso-
rájában pecseteled el, es te feo-
tiedde, azon S. Leleknek alta-
la. Laddē, azt igeri az Ur Chri-
stus, hogy ő meg mosogat min-
ket az ő vérevel, sēnt Iános el-
ső levelenek első részében. Ho-
lot pecseteltetikez el te beñede-
A sēnt Kerezttségben: Mert a
kereztőség tessen bizonyogat az
viz által arról, hogy az Christ^{us}
el mossa az te bűneidet, de hogi
hogy *spiritu sancto et igni*, Sēnt
Lelekkel, es tűzzel azt mond-

gya Baptista S. Mathe Euan.

oggelioni könyvenek harmadik Matt. 3. v. 16

reében: Mert az S. Leleknek

ooly esköze az kereztég, hogy

az hiveket az által idvőziti,

Matth. 28. Marc. 16. Mert az Lassad Cal.

iki hísen es meg kereztelkedik Inst. lib. 4.

sz idvőzül. Innen mondgya capite 14.

Agoston Doctor: *Accedat verbum*

ad elementum & fiet Sacramentum. Vn= Hom, 13. in

lle enim ista tanta virtus aquæ ut corpus Ioannem.

angat & cor abluat, nisi faciente verbo

non quia dicitur, sed quia creditur. Az az

erullyon az ige az elterő alla-

okhoz es Sacramentum leßen.

Mert honnan vagjon ez illyen

terő az vizben, hogy az testet

llesse, az fivet mossa, hanem

sz igenek ferzeséből? Nem

szert hogy prædikaltatik, de

ology hífik. Az mellyet S. Pé. 1. Pet. 1. v. 21

er is első levelenek harmadik

reében mondgya: hogy az

tereztség idvőzit minket, né

az test-

az testnek fennyenek levetesén
de az jó lelki ismeretnek ke-
be adása. Ihol mely dragalatos
eszköze az f. Leleknek az ke-
reztéseg nyilván által erted.

Az Vr va-
csoraja es.
közé az Sz.
Leleknek.
Ioan. 6. v. 51.
Item 54.

Enni az
Christus te-
stet: veret
innya.

Cal. lib. 4.
capite. 17.
sect. 34.
Aug. Tract.
in Ioan. Vt
quid parás
dentem &
ventré cre-
de? & man:

Igy: azt ígéri az Úr Christus
fent lános Euangeliumi köny-
venek hatodik részében, hogy
valaki eszi az ő testet, és iszja az
ő véret annak örök élete vas-
gyon. Hisz te az S^t. Lelektör-
te benned indítatot hittel, hogy
az Christus testének tördeltes-
tése, vérenek ontása által men-
vegben az te váltságod örök
életedre. Mert ez enni a Chri-
stus testet, és innya az ő vére
mint Agoston Doctor mond

gya: Nolite parare fauces, sed cor: in
de commendata est ista cœna. Crede
manducaſti. Ne fájatokatt keſű-
tsetek de ſíveteket: onnan a-
janlaltatott ez az vacsora. Hig-
ſöttel. Holot pecseteltetik te-
ben-n

benned ez az hitő által való
 érteled általod örök életedre? Az
 Ur Vacsorájában. Mert az Ur
 Vacsorájában tessen az ſ. lélek
 bizonyoságot arról tenéked mi-
 okor az kenyeret és az bort ve-
 szted, eszed, iszod, hogy az miné-
 brmő valóságoson tiédde tötted
 érteled általod által az kenyeret
 és bort, olyan valóságoson öt-
 ted ittad az alat az Chrístusnak
 valóságos testét és véré. Mert
 az ſent Lélek az, az kí lelki ál-
 lott lévén az te lelkedhez illeti
 ő magát és úgy tessen erről te-
 néked bizonyoságot mint ſ. Pal-
 o Romába írt levelének nyol-
 czadik részében mondgya, kíről
 írássad Calvinust lib. 4. cap. 17.
 10. & 11. az holot több befe-
 lle között így szól: Kettőből
 áll az Ur Vacsorájának bentsé-
 ge: *Corporeis signis*, testi jegyek-
 öből, mellyek bemeink előtt le-

vén, a láthatatlan jokat, a mi e
 rőtelensegünknek rendi szerin
 meg mutattyak: Et spirituali verit
 tate: Es lelki igassagból, mely a
 külső látható jegyek által pelli
 daztatik es adatik: Ez lelki i
 gassagh pedig az Christus az ő
 kereset javaival. Ki adhattya a
 Christust az ő javaival nem az
 az kenyér es bor: Mert csak
 példazza. Hát a fent Lelek ad
 gya. De hogyhogy? Az ő töles
 te benned fereztetet hit által.
 Ihol azért minemű eszköze le
 gyen az Ur Vacsorája is az f.
 Leleknek az Christusnak min
 den kereset javaiban való refec
 süléssédre az te örök eletedre
 erted. Egy fő: Az te idvössé
 ged te benned el sem indítatik
 az Isten igejének halgatafa ta
 nulasa es megh tartasa nélkül,
 vegben sem megyen a fent Sa
 cramentomokkal való elefnel
 kül,

Ordinatio
 secundum verum

kül. Mert valamit híse az i-
geből idősségedre, azt az Ur
Vacsorájában pecsetled el, es
gygyan be summalod te magad-
ban örök életedre. Holot ved
bédben, hogy az bent Lelek
munkalkodik az ige es az Sa-
cramentumok által, de azért né
ööttet azokhoz, hanem faba-
olos cselekedetiben, mint bent
s^oalnak meg terítéseben Act. 9.
1. 6, 1. Cor. 12. v. 11.

(Vesd meg az íget: Ne ely
Sacramento^omal) Itt is mond
az köz gyonatot, az utan az
erdeseket, es ugy meny az as-
allhoz az prädikallo fekből
mint oda felljeb meg mutatam.

V. ARATÁS ELŐ DE-
nilin az Vr Vacsoraiához valo
pelda valamely vasar-

napon.

K^a

Meg

Meg igértük vala esten e
 napon a kereztyeneknek hog
 ha egessebben es bekessebbe
 ez may napot az Ur lsten megg
 engedí erhetnünk az Ur aszt
 lat megh terittyük: intettük
 vala, hogy ki ki megh gondoo
 ván a Christus parancsolattjans
 előtte viselven kereztyeni ha
 vatallyat es haládo voltat, leme
 nenek jó kefélettel es járulna
 nak fel, es az ő Christusokkal
 egyesüljenek lelekben. Ime
 az Ur asztala teritvén vagyom
 De hogy az hivek ertelem nélkü
 kül ne járulljanak ide az Ur aszt
 talához jer ertekezzünk egy
 illyén dologrol.

Miert neveztetik az Vr Vas
 oraja kenyerek tör-
 deltetéseinek?

Act. 2. v. 42.

Ennek fundamentoma va
 gyon az Sz. Lukacs mondása
 banna

soan az Apostoli cselekedetek-
ről írott Könyvnek máso-
dik részében így olván amaz
szó szerint ezer megh tért hűek-
ről: Megh maradnak vala-
meddiglen az Apostoloknak
tudományában, es commu-
nicalásokban, es az kenyér-
nek tördelesében, es kőnjör-
ésekben. Az holot az kenyér-
nek tördeltetesen erti az Ur
szwacsoráját. Miért mondatik
a kenyérnek fegdelesének avagy
tördelesének?

Először. Mert az kenyér-
nek tördeltetése látható bizony-
osságra es esünkben jutato eskő-
sége a Christus testének mi eret-
münk való megh tördeltetese-
nek. Ez az oka, hogy Idvőzi-
münk az ő halálra való menete-
lünök előtt az Tanítványok
előtt tördele az kenyeret sugy
hoofogata: hogy megh mutassa

Tiz nevel
neveztetik
az Vr Va-
csoraja, laf-
sad Bucha:
fol. 649. in
locis.

L

azt, hogy egy keves vartatv
 nagy törödelme es faggata
 lenne az ő testnek. Ennek as
 zert az mi erettönk valo Chri
 stus szenvedésnek emlékeze
 tire im mi is azon format meg
 tarttyúk, hogy elő példabari
 nézzük es lássuk az Christus te
 stnek tördeltetefet az kenjer
 nek tördelteteseben amaz ő
 mondása szerint. Ezt tegyetek az en
 emlékezetemre. Először Corin
 thusban írott levelenek tizen
 egyedik részébē. Mert halakata
 adván, vőtte az kenyeret meg
 segte, avagy tördelte, es azt
 mondotta: Vegyetek, egyetek, mert
 ez az en testem, ki ti erettetek meg töre
 tik, ezt tegyetek az en emlékezetemre.

1. Cor. 11.
 7. 23.

II.

Másodszor: Mert az Christ
Panis vite, életnek kenyerē, an
 nija hogy valaki ezt az élet
 nek kenyeret nem eszi elete an
 nak magabā nincsen azt mon

gya

gygya az Ur, Christus fient Ianos Ioan. 6. v. 34
 uangeliumi könyvenek ható-
 llik réfében. Mert az életnek
 ggeje, mint f. Ianos à Christust
 nevezi első levelenek első ré- 1. Ioan. 1.
v. 1.
 fében az testet öltöze fel, mely
 testben mondgya, hogy ő az e- Calv. Inst.
lib. 4. c. 17.
sect. 8. & 9.
 letnek kenyere, mely életet az
 ő róle fel vő testbē öntöt, hogj
 dbbol míreank az életnek köz-
 sse jőne: es így immar az ele-
 t az mi tulaydon testünkben:
 Mert mi testünk az Christus
 (ste) talallyuk. Eletnek kenje- Az Christus
eletnek ken-
nyere.
 se Christ^o, mint ami mindenna-
 l mi külső kenjerünk: Tördelte-
 dik, hogj te igaz hitődnékkeze-
 del az egben levő életnek ke-
 nyerehez nyuly, es az te bűnőd
 oocsanattyara, megh igazula-
 bodra, uyjonnan valo fűlete-
 bredre tőri el, (hogj illy paraz-
 lul fűllyak) az életnek kenye-
 dzenben, az az, az ő érdemeben

meríts nem külömben, mint az
 Ur ástalarol az el töröt kenyere
 ret kezedbē veszed es az borbá
 szadjában merítes es azzal tap
 lalod lelkedet az örök életre
 Mennyi tömény ezer emberrel
 segtenek avagy történek ha
 tóknek általa az világnak ele
 tere adattatott kenyerből az
 Christus testéből erdemet? T
 se maradjy hatra: Nem fogy
 el. Mert veghetetlen az ereje
 Az Ur ástalanal azért az ke
 nyernek fegese arra emlékez
 tet, hogy a Christus életnek ke
 nyere, kinek erdeméből te is
 hitődnék általa fegz, avagy
 törő életet boldogságodra.

Apoc. 13.
 v. 2.

111.

Harmadfor, hogy tanu bí
 zonyfaghtételnek arról is az
 kenyerek törteltetése alatt
 hogy mi erettünk törteltet
 faggattatott, szenvedet, fizetet,
 es holt megh az Ur Christus,

mely

mely ebben mutatodik ki, hogy
 csak el feget falat kenyeret ve-
 téked meg eked es tiedde téfed:
 hogy binten az alat az te eretted
 meg tordeltetet Christus testet
 hitoddal tiedde téfed. Sz. Ia-
 nos Euangelioni könyvenek
 tizenkettődik részében mond-
 gya Idvözitők: Hogy ha az
 buza sem az földben nem esik
 es meg nem hal ő maga marad
 csak, de ha meg hal sok gyümöl-
 csöt hoz. Megh holt az Anya-
 tégyszahznak magva a Chri-
 stus, de az ő testének tordelte-
 tete után: hát immar gyümöl-
 csöt hoz, az melynek bizony-
 gara, ahol tordeltetik előtte
 az ő testének jegye az kenyér,
 hogjez által fez alat el vegjed
 az gyümölcsset is, mely az böl-
 cseleg, igazság, bentség es vált-
 sag I. Cor. I-

Mondom az
 kenyér alat
 Nem ugy
 mint ha ott
 lappangana
 de az hitre
 nézve. Mert
 kezdeddel az
 kenyeret
 hitoddal az
 Christus te-
 stet vésted
 es eked.

Negyedker, visen minket a

IV.

Ks

kenyer-

kenyernek tőrdeltetése a Christussal való egyesülésünknek ismeretire. Mert az miképpenn az falatonként tőrdelt es meghitt őt kenyernek élető erejével és te tested egyesül, es az által táplaltatik: aképpen az te értes meg tőrdeltetett Christussal testének élető erejével egyesül es az által táplaltatik az örök életre. Így tanít Szent Pál első Corinthusban írott levelének tizedik részében: Az kenyer melyet tőrdelünk, avagy nem a Christussal testnek velünk való közlése! Mert az tőrdelt kenyernek vetele vissen minket a Christussal való egyesülésünknek ismeretire. Az Szent Lelek által penigh es az hit által egyesülünk az Ur Christussal, melynek ismeretire vissen az kenyernek tőrdeltetése.

1. Cor. 10.
v. 16.

v.

Eotődső: Tisztunkre is emléke,

Szolgálatának módgya. 11

Ellekeztet az kenyerek tőrdel-
tetése, hogy mi is szívünkben
lelkünkben tőrdelmeselek le-
gyünk az igaz poenitentia által:
S az az: Megh halalosítátságának
mí bennünk az uralkodo vét-
éseknek tagai, hogy az Chri-
stussal meguyittassunk az uy e-
reetre. Innen mondgya Szent Pál
Blelőőr Corinthusban írot leve. 1. Cor. 7.

Islenek ötödik részébe: Tisztítatok
ízi az ó kovazt, hogy legyetek uy tisztak.
Mely kovaznak ki tisztítása az
Islenek tőrdeltetése által leßen.

Micsoda itéletben kel len-
med az Ostyások felől, ebből
smagy sēpén eředben veheted.
Wetkeznek Sentsēgh tőréské-
pen, hogy az Ur általanal az
kenyeret nem tőrdelik. Mert Synt Polan
S az kenyerek tőrdelése est de est fol. 329. 2

mentia & forma Coena Dominica, az
Ur Vacsorájának valóságára,
vagy állattyára, es formajára

carre.

tartozik, anníjra hogy valahol
 a kenyerek tördelet el ves-
 teglik, csonkan folgaltattyak
 ki az Ur vacsoráját, es soha az
 Christus testeben valo fenve-
 deset sem eleiben az Ur Vacso-
 rájában nem adhattyak. Az ha-
 rom Euangelistak, es sent Pál-
 egyenlőben mondgyak, hogy
 Christus vőtte az kenyeret ha-
 lakat adot, *fregit* megh *fegtes*
 (törte) *fugy* oltogatta dara-
 bonkent az tanítványoknak es-
 azt meg parancsolta, hogy az
 cselekedgyek ők is az ő halala-
 nak emlekezetire. Hogy hogy
 cselekedhetik az ő halalanak
 emlekezetire, hanem tördelik
 a kenyeret? De erről ide alab
 bővebben folok. *fol. 191.*

Mi az Christus Iesusnak ő
 finte valo sent Berzese melle-
 megh maradván, nagy lelki tö-
 rődelmességgel, jer tegyűnk
 vallast

svallast a mi bűneinkről, es ker-
lűk bocsanattyat az Christus
erdemeért es mondgyuk: Eo-
ők mindenható, &c. es az töb-
ioit is az ferint, mint oda fel-
nyeb meg mutattam.

WI. SZŰRET ELŐ-
hedin az VR-Vacsorajanak
ki szolgaltatására tartozo
pelda.

Minek előtte az kereztie-
ek ide az Ur asztalához járul-
ának, annak előtte fűkség
ogj az Ur Vacsoraiára nézen-
ő es illendő dologrol ertekez-
zünk, hogy nagyub keűlettel
sehesen ide valo iarulafunk,
s az Ur asztalarol valo elesünk.
Annakokaert jer magyaráz-
uk meg ezt.

I. Ha ugyan valóságosan je-
len vagyóné az Christus le-
fűsnek

Lásd meg
az Magya-
rok confes-
sioját. pagi-
na g. 2.

Iusnak dicsőseges bent te-
ste az Vr Vacsora-
jában?

Hogj ha az emberek a Chri-
stus Iesusnak együgyű, es eg-
inon folyo b. ferzesenek igaz-
saga mellet maradnanak megly-
az ő bent fajabol farmazot be-
fednek ő finte valo igaz ertel-
mebē meg nyugodnanak: sens-
elmejeket nem futtatnak, sens-
az emberi indulatot nem kö-
vetnek: sem az ő előttők vall-
nemely embereknek méltosá-
gat nem hannah vėtnek, felett-
kőnyű volna az Christus teste-
nek jelen letele felől valo el-
gazodas. Mert ugy es ollyan-
modon vagjon jelen a Christus-
teste az Ur Vacsorajaban, az-
miképpen, es minemű modon-
az kenyeret kezében vėvėn-
testenek mondotta. Tudni vas-

Mint Luth-
ret. Az ke-
nyerben az
Christus teste
Mert Lu-
ther ugy
mondotta.

Szolgálatának módgya. 11
 b. dologh pedig, hogy az ke-
 szeret Sacramentaliter fentse.
 sz, avagy Sacramentomhoz
 ellendöképpen mondotta ő te-
 stének: Ez az en testem. Melyben
 annak az mit a kenyér jegyez,
 sevet attá az kenyernek: jegy-
 gii pedig az Christus testet. Te-
 stis az jegyzendő dologhnak
 seve adatik az jegynek. Miert Az kenyér
 onondgya Christus az ő keze- Christus
 sen fel vött kenyeret ő teste- teste. p. 101.
 sek; akarodé meg tudni: Nem „
 yebert hanem, az kenyér es „
sz Christus teste közöt valo „
 nagy hasonlatossagert. Az ke- „
 yer közönséges eledelek az „
 embereknek: Mert az kenyer „
 taplallya, élteti az testet. Az „
 Christus teste Panis vite. Eletnek p. 101.
 nyere: Mert a Christus teste „
 élteti es taplallya a lelket. Hogi „
 zert az kenyernek éltető ere- „
 te által vinne Christus az ő „
 testa-

Nota.

testenek éltető erejenek ísmen
 retire, azért mondgya: Ez az en
 testem, vegyetek egyetek. Nem azért
 tehat, hogy avagy Christus teste
 teste valtozot volna ez mon
 dassal az kenyer. Mert hiszem
 az ástalnál űlt az Christus ak
 kor, nē az meg dicsőűlt testbē,
 hanē a halando erőtelen testbē
 mely nē volt láthatatlan, hogy
 láthatóképpen egész testében
 az ástalnál űlt, es láthatatlan
 képpen az ő tőle el töröt darab
 kenyerbe enyefet volna: az
 mondom, nem azért mondgya
 ő testenek az kenyeret, hogy
 testeve vált volna: avagy hogy
 ez mondasnak erejével az ke
 nyerben, vagy benne, vagy fe
 lette, vagy alatta volna a Chri
 stus teste, hanem a kenyer es a
 Christus teste közöt valo ha
 sonlatossagért.

Igy tanít Agoston Doctor.

Si Sa. - 50

in Sacramenta quandam similitudinem Aug. Epist.
re rerum quarum Sacramenta sunt, 23. ad Bonf.
non habent, utiq; Sacramenta non essent.

Az az. Ha a bentségeknek ne-
 minemű hasonlatosságok nem
 volna azokhoz az dolgokhoz,
 az mellyeknek bentségi, egy a-
 lszallyan Sacramentum sem

volna: Peldának okaért: Sz. Kőfikla az
 s Pál azt az kőfiklat, melyből az Christus.
 u púztában ífnak vala az Israeli-
 larak Christusnak mondgya: Pe-

tra vero illa erat Christus, Az Kőfik, 1. Cor. 10.
 pedig Christus vala, előőr v. 4.

Corinthusban írot levelének
 sítizedik résebe. Avagy ugyan Lásd Cal.
 s valóságos kőfikla az Christus: lib. 17. se. 21.
 s avagy annak neve adatik a kő. Instit.

fiklanak az kit peldazor. De
 kikicsoda volna oly balgatag az
 ki az Christust darabos kemenj
 kőfiklanak itilne lenni? Hát
 azért az nagy hasonlatosságért
 az mely vala az púztában levő

L kőfik-

kőfikla közöt, es az UR Christ
 stus közöt, mondatik az kő
 fikla Christusnak, hogy az m
 képpen az Izrael fiaí a kőfikla
 bol foljo vizet ittak fajokal vas
 losagolsó somjusagoknak meg
 enyhitesere, hitőkkel pedig it
 tak az életnek kut fejeből a
 Christusból: akkeppen mi is a
 az kenyeret vessük es meg esz
 sük testünk taplalására külső ö
 képpen, hitünkkel penigh a
 életnek kenyeret a Christust.

Hogy hogy volt azért jelem
 az Christus az pusztában? Mert
 azt mondgya sient Pal, hogy a
 zon lelki italt ittak az Izraeli
 tak, mellyet mi mostan. Keske
 telen meg kelvallenod, hogj hi
 tők által töttek jelen valo va a
 Messiaft, mert soha bizony kü
 lömben mi velünk azon egy
 lelki ital nem íhattak volna.

Hogy hogy vagyon tehát
 jelemmel

Jelen it az Ur Vacsorájában is. *Ro. 2.*

Mondgyad: hogy hitőd által
 keresed jelen valova, meljnek ke-
 reselkedése nélkül való örök bi-

szonyfagára láthatóképpén ve-

szed az Christus te eretted meg

törődeltetet. testnek jegyet az

kenyeret. Mert azzal az külső

látható jegyel akarta az en hi-

tőmnek minden erőtelenséget

gygymolítani, mind penig az ő

testnek törődélmevel kereset

lőjokban való részesülésemnek is-

meretire jutatni: hogy oly va-

losagossan jelen vagy az en

lelkemnek kenjere a Christ, hi-

tőmáttal az en lelkemnek, a mi-

nnemű valóságoson jelen vagy

az en kezembē vő kenjerhogi

sá miképpén valóságosó jelen ré-

szesültem a kenyerben: akkép-

ppen valóságoson jelen a Chri-

stus testben vérben. Mert az

140 Az Vr=Vátsordának ki
mit az kenyerről föllok, azon m
ertfed az Borrul-is.

Hogyhogy tegye penig azsa
Calv. Inst. Christus az ő testet vérét az em
lib. 4 C, 17. hitőmnnek jelen valova, es hogijg
sect. 32. hogy réfeset az ő testevel, vé
rével kereset jokban engemet, a
maga tudgya: Enyim, hogy ell
Item sect. 12. hidgyem, hogy az Christus nēs
egyeb modon, hanem az ő lel
ke által lakik en bennem, mint
fent Pál tanít Romaban irott
Rom. 8. v. 9. levelenek nyolczadik réfében,
mellyel arra tanít, hogy attul a
lelektől vagyon, hogy *unum cor
pore, spiritu & anima secum sumus.*
Eggyek legjűnk testel lelekkel
es elmevel Mind kötele azért
ennek a Christussal valo eggye
sűlűnknek, a Christusnak lel
ke, kinek általa eggyesűlűnk,
mind peniglē minemű folyam
ja, ki által valami a Christus es
valamié vagyon mi reánk far
mazik,

La tod ho

szolgaltatásának módgya. 141

Latod az napot az ő éltető
melegségében az földön levő
fűveknek, faknak legeltetések.
erre, nyerségekre zöldellesek.
erre oly igen jelen vagyō, mintha
substantiam suam ad ea traiceret, az ő
állatgyat közlene azokkal. A-
llab valonak miért mondanad
erre az Christusnak lelkenek ir-
radiatioját s meg világosító lte-
ni erejét a Christus testének, es
vérenek velünk valo közle-
sere?

Az igenek prädikálásában
teneked az Ur Isten elődben Modgya az
adgya az ő kegyelmet a Christ⁹ Istenkegyel-
mében valo
eredeme által bűnöd bocsanat-
résfűle-
tyara, es örök életedre: de nem
fűnknek.
csak elődben adgya, hanem u-
gyan meg kínál vele. A kegye-
lem penigh az te bűnöd bocsat-
nattjara Istenben vagyon az er-
dem Christusban. Mert az ige
oda mutat. Hogyhogy résfűle-

142 AZ UR Vacsorájának ki

hetz az Isten kegyelmében és a
 Christus erdemében bűnös
 bocsanattya külföldben, ha
 nem csak hitöd által, hogy az
 mely kegyelmeről Isten az ő
 ígejéből teneked bizonyfago
 tót meghígert és az te bűnös
 bocsanattya meg kínált, az te
 te időzőülendő hitödnél által
 la jelen valova tegyed magad
 ra fejezzed, és kételkedés nél
 külföldben bűnös bocsanattya
 ra meg nyugodgyal. Így azt í
 geri az Ur Vacsorájában: Ez an
 en testem ki ti erettetek meg tördeltetitek,
 vegyetek, egyetek. Ímért: Ez az én vérem
 ki sokaknak bűnösnek bocsanattya ki
 öntetitek, vegyetek, igyatok. Ihol meg
 kínál az ötestével vérevel. Des
 ez az egekben vagyon. Mert on
 kel öneki leñimind ítelet napja
 ig embersege ferint azt mongja
 f. Peter bűnös ferint az Aposto
 li cselekedetekről írot könyv
 nek harmadik részében.

Act. 3. v. 21.

Meg-3.

I. Meggyek tehát: Hogyhogy
 meggyem jelen valova az egek-
 roon Istennek jobban űlő Chri-
 stusnak testet véret? Hitódnek
 általa. Az Christusnak ő fent
 s felsegenek cselekedete ostan
 sz, hogy az ő fent Lelkenek
 általa, tegedet lelki eh es fómju
 membert meg elegítsen, sőt ugyá
 sötellyesítsen az ő testnek es
 sötvérennek éltető erejével, hogy
 söté hitből ély az te idvösséged-
 te, mint s. Pál Romában írot Rom. i. v. 17.
 sötévelenek első részébē mondja

Tudod kettőből áll az UR
 s Wacsorája: Eggők látható kül-
 sötő elterő állatok: Kenyer Bor.
 s Mafik lelki igasság, az Christus
 s teste vére az ő kereset javaival.
 s Kinál az Ur Ástalan valo ke-
 ymyerrel, borral: de az alat kínál
 s az ő testével verevel kereset
 sötökkel is. Vedd el. Mert ha nē
 söté fed, ísod az ő testet véret nin-

Calv. lib. 4.
 Capit. 17.
 sect. 10. &
 11. Inft.

csen életed magadban: Vesszes
az kenyeret testi kezaddal a
bort fájaddal: vedd el annals
valóságát: is az Christus testet
vérét az ő kereset javaival: Hát
tőddel nyulhatz ahoz es ugy
teheted teneked jelen valova
Christus testet vérét.

Synt. Pol.
lib. 6. c. 36.
fol. 3227.

Mind ezekből hozzuk ki
ezt: Hogy nem csak az kenyér
es bor, sem nem csak a Christ^{us} II°
stenisége érint, sem nécsak ere
je es hathatósága érint vagy ő
jelen az Ur Vacsorájában; *scilicet*
ipsum corpus et ipse sanguis Christi res
vera adsunt in sacra cœna: de a Christ^{us}
tusnak tulaydon teste, es tu
laydon vére valóságosan jelen
vagy az f. Vacsorában.

Az Christ^{us}
testének es
verének je
len letele
nek módja

I. Nem az kenyérben, bor-
ban, láthatatlanképpen: de az
kegyelemnek ígeretiben: es a
dattatnak ebben az ígeretben
Ez az en testem, mely ti erettetek töre-
tik és

...lik, ez az en vérem, ki ti erettetek ki
...tatik, az bűnöknek bocsanattyára.

II. Ielen vagyon az hívő
...membernek nem pedig á kenjer-
...mek es bornak: Mert az hívő
...membernek tetetet az ígeret nē á
...kenyernek sem az bornak, ez-
...tokért jelen vagyon az evő em-
...berert, nem az kenyerért es
...doborert.

III. Ielen vagyon az Christ^o
...teste vére az Sz. Lelek által, es
...szaz hit által, nē testi illereskep-
...pén: Mert á Sz. Lelek, es az hit
...által lakik Christus az mi five-
...minkben. 1. Ioan. 3. v. 24. Eph. 3.
...v. 17. Mert az Sz. Lelek által,
...es az hit által eggyesülünk az
...Christussal: á hitnek penig oly
...ereje vagjon, hogj á tavol valo-
...kat jelen valokka teszi. Innen
...mongya Chrysoftom^o: *Nihil certē*
...*prodest loco iuxta Christum esse, si fide*
...*non sis.* Az az: Bizony nē haß.

Nota:

Hom. 50.
Com. per-
fect. in Mar

nal semmit helyel az Christusz
mellet lenni, ha hittet nē vagy,
rudni illik mellette: mint Iudas
Christus mellett vagyon helljel
esik is isik is az kenyerből,
borból, de nincsen hittet az
Christus mellett: azért nem ha
nalt ő neki.

Illyen ertelemmel azért mi
is nagy lelki bizodalommal ja
rulhatunk az Urnak a fitalához,
annak előtte jér tegyünk val
last az mi bűneinkről, es ker
jűk annak bocsanattyat, hogy
mi az Christus testeiben vére
ben, es azzal kereset jokban ré
fesülhesünk: Eorók minden
hato, &. es a többi mint oda
fellyeb meg mutatam.

VII. ADVENT VA
sarnapjan az Vr Vacsoraja
hoz illendő tanításnak

példaja.

Ezt

Ezt az mai vasarnapot az
 öregiek, Adventus Domini-nak
 vagy parasztul Advent vasár-
 napjának nevezték, az az: Ur
 Christusnak eljövételire emle-
 keztető vasarnapnak. Mert ez
 maj napon mintha be köfön-
 me, avagy be izeñe az Ur Chri-
 stus közöttünkben, hogy maydan
 jél jő mi hozzánk.

Nagy Ur penig az, az ki el-
 jő, tudni illik az Istennek ter-
 metet ferint valo fia, Uraknak
 Ura, Császároknak Császára, Ki-
 rályoknak Királya: kinek te-
 kinteti eleiben minemű nagy
 kefélettel kellyén lennünk a-
 karkai is meg ítilheti. Ugy lehet
 penigminekünk jó keféletünk
 hogy az Ur ástalahoz járulván
 minden kereset javaiban rebe-
 sülünk, es mint valami fep öl-
 őt tőzettel magunkat ott ekesít-
 tyúk. Annak okaert. minek
 elötte

Apos. 17.
 v. 12. Item
 19. 16.

Az Vr Vacsorájának ki
előtte az hivek ide járulnának
lassuk ez egy dolgot.

Mit ferezzen mi bennünk
az Vr-Vacsorájával valo ele-
sünk? avagy nyilvabban: Mi-
csoda hasznat vesünk mi az
Vr Vacsorájában, az kenyér-
rel es borral valo ele-
sünknek?

I,

Fines Cae-
na vide Cal.
lib. 4. c. 17.
sect. 37. & 38.
Inst.

Először. Az mi erettünk fű-
letet, fenvedet meg holt es fe-
tamador Christ^o Iesusban való
hitünk; erősetetik meg az Un-
vacsorájával valo gyakor ele-
sünkkel. Ebben az gyarló élet-
ben olyan az mi hírünk, minen
amaz hozzu senlő betegségből
mostanában feltambalodot em-
ber az ki eggyet sem lephetik
gyamol nélkül oly erőtelen: n-
igy az mi hitünk tantorogh ő-
magában: ezokaert gyamolasl
az L.

Isten igejében levő idvősse-
ges ígeretek, mellyekhez ta-
monzkodván mendegél előb e-
döb az idvőségnek dolgában?
Oe azonban az Istennek min-
telen ígereti olyanok, mint a-
smaz fűp tífia csergedező foljo-
sírizek, kiknek vegek az ten-
gerben vadnak: így az Isten-
nek ígereti az Christusbā, ugy-
Az Amen azt mondgyá f. Pál
ismasodfor Corinthusban írot
vevelenek első részében. Eze-
ren penigh az Istennek ígere-
m az te erőtelen hitöd is az
d Christusra vitetik, ott ál megh
mint az meh az viragon, mely-
lőöl mezet fed. Ezt a Christust
meked tiedde kel tenned. Mert
swalameddig tiedde nem tesed,
mínd addig tantorog erőtelen-
kedik es ingadoz. Tiedé tesed
d Christust mikor az ő a ftalanal
tesed ifod az ő testet véret, meli

2. Cor. 1.
v. 20.

által

Rom. 8. v. 39

2. Ioan. 5.

II.

által olj igen meg vastagodik,
 te erőtelen hitöd úgy meg nyu
 got az Christusban, hogy soha
 sem tűz sem fegyver, sem töm
 letz, sem az ördög, sem ez vi
 lagi kegyetlenek az te hitőde
 te benned el nem foghattyak
 Mert ez az te hitöd lehen az to
 győződelmed, mely meg győz s
 ez vilagot, azt mondgya Benin
 Ianos első levelenek ötödik re
 febe. Ihol azért az Ur Vacsora
 javal valo eleseddel, mely igenn
 meg erősítterik es vastagítja
 tik az te hitöd. Illyen hittell
 mehetz az Ur Christus eleiben:
 mit nem nyerhetz meg ő tőle
 Masodszor: Az Ur vacsora
 javal valo elesed által a hitnek
 agaiban is meg erősítterel. Mert
 csak a mi Urunk Iesus Christu
 sunkkal valo igaz egjességek
 mely az ő testenek igazságaval
 né ellenkezik. Innen vagyon,
 hogy

logja az Ur vacsoraia mutattja
 néked azt meg, hogy valosa-
 gos emberi testet vő fel a Chri-
 stus, es hogy abban eleget tevén
 szel ment az egekben, az Atya
 szíve jóbára állt, hogy onnan
 küldje el jövőd ő itilni elevene-
 szet es holtakat es hogy ő ad sz.
 szelket, mely által szerkeztet min-
 szet az ő titkos testebē, mely az
 n Anya sz. egyház, hogj eñek igaz-
 gogai va legjünk bűnűnket meg-
 bocsassa, testűnket fel támasz-
 sa es be vigyen minket az örök e-
 denbe. Ezekről az te hitődnék
 igazságtól való vallásodban,
 mikor az Ur Vacsorajával él
 öröksítetel megh, es mind eze-
 szet magadbā bűnőd bocsanat-
 ságya, s örök életedre be sum-
 malod ugyan el vegezed s. tő.
 szellemel se tesd azt az te Chri-
 stusodrol való vallásodat. Ez-
 zert hadja az Ur Christus hogj
 vala

I. Cor. II.
V. 16.

valamenyifer azt az kenyeres
éssük es íssük az bort, az ő has
lalat hírdessük miglen el jó e
lőőr Corinthusban írot leve
lenek tizeneggyedik reſebenn
Melyben azt akarja, hogy az ő
halalanak emletesével mind ő
tet dicsírjűk, mind ő rola val
vallásunkat erőssítsük, min
vegezetre meg vallyuk, hog
az ő halala mi életünk. Ihol a
zert mit nyerſ, masodſor az
zal ha igaz hittel az pœnitem
tianak nagj fenjetekevel járul
az Ur aſtalához: Az te hitő
nek agazatiban meg erőssít
tel es ekkeppen erős leven a
Christusról valo vallásodba
bizváſt eleiben mehetz jó ko
fületed vagyon.

III. Harmadſor: Az Ur Vacsor
ráival valo gyakor éleſünk ál
tal, *in corporamur christo* az Chri
stusban ſerkeztetünk, hogy

mi bemé

mi bennünk, mi pedig ő benne
 vagyunk. Vagyon pedig mi
 bennünk az Christus, mi is ő
 benne, nem az ő testének állat-
 sága férént való jelen létével mi
 bennünk; sem nem az ő testé-
 nek állattyanak étele férént, de
 minnnyiben az mennyiben mi ő
 Templomi vagyunk es az ő tit-
 zoros testének melj az Anyasent
 egyház elő tagai, mely külö-
 mon nem lehet hanem csak az
 lelki egyesülés által. Így tanít
 Christus f. Iános Evangéliomí
 ő önyvének tizen negyedik ré-

ndőében. Azon az napon, ugymond, tő
 meg ismeritek, hogy én az Anyában va-
 gyok, es ti én bennem, es én ti bennetek.
 Innen mongya Calvinus, hogy
 az Christus testének es vérenek
 tisztelének es italának módgya

spiritualis est, quia vis arcana spiritus nos
 cum Christo coniunctionis vinculo est.
 AAz az, Lelki. Mert a léleknek
 hitikos ereie a mi Christussal va-

Ioan. 14.
 v. 20.

Cap. 17. f. 33.
 lib. 4. Inst.

Verba Cat.
 lect. 5.

lo eggyesülésünknek csomoja
 Ezért mondotta magat életnek
 kenyerének s. Iános Evangelium
 omi könyvének hatodik részé
 be, mellyel nemcsak arra akarja
 tanítani, hogy az mŷ hitünk az
 ő halálában és fel támadásában
 vagyon helyheztervén az mŷ
 üdvösségünkre, de hogy az ő
 valóságos velünk való eggyes
 sülésünknek általa legyen *ut vitam*
sua in nos transeat ac nostra fiat. hogy
 az ő élete mŷ belénk jöjŷon és
 mŷünk legyen, nem külömbem
 mint az kenyeret mikor eŷŷüköl
 hogj a testnek éltetést ŷolgálat

Ihol azért mit ŷerez te benne
 ned az Ur Vaczorajával való
 gyakor éléŷed? Eggyé teszen
 lélekben az te meg valto Chriŷtus
 ŷtusoddal annŷra hogj éllŷy nem
 te immar, de éllŷy te benned
 az Chriŷtus azt mondgya ŷzent
 Pál Galatiában írot levelének

Gal. 2. v. 20.

mase: 20

Szolgalatának módgya. 16

Harasodik részében. Ihol pedig
el ő kőfőnt az Christus mayd el
es ő az ő születésének dragalatos
svovaival: Bezzegh böldogh
gragy ha az Ur aſtalához igaz
müttel járulſ jo keſtűlettel vár-
tatod az Ur Christust.

I. Negyedſzer az Ur Vacsora-IV.
svival valo gyakor elesed azt is
erzerzi te benned, hogy ez vila-
I ii Iſtentelenséget, es minden
noonosságot hatra hagyván fen-
lül ély es naprol napra az tiſta
letnek el követeseben előb e-
dob igyekezzezzel menni. Halládé
tinit mondek? Hate az Ur Va-
csorajaval legitimé igazan igaz
hitből tiſta eleted leven éltel,
mitten az Christusban ſerkez-
mettel: melljel az testnek, vilag-
dsiak, ördögnek, es minden ek-
selenſégeknek ellene mondot-
lmal, es annjra az Christushoz
szasatlottad magadat, hogy keſt-

feb vagy Iosephel az tömlözt
 remenni vagy az tűzben hagn
 ni, hogy sem mint vétkeket csele
 kedni az Christustul el szakadni
 az ő testet vérével mellyel élet
 gonos cselekedetteddel el arullu
 ni, az ő Szent Lelket te benne
 meg bomorítani mely által te
 benned lakik, es az ő lakotem-m
 plomat az te testedet meg főrd
 tőztetni. Mert az Ur Vacsorá
 jával való eleséddel te felföld
 zonyfagot Isten, az Szent Ann
 gyalok es az Kereztienek elő
 arrol, hogy te minden vétkekk
 tól bucsut vőttel, es hogy tíftra
 életet akarš élni. Ihol azért m
 re vissen, es mit ferez te ben
 ned az Ur Vacsorajával való
 elesed: Tíftra Szent életre való
 tellyes Sándekor igyekezetet, es
 mindē gonosfagnak el hagjasat.

O meltatlan vagyok: Merem

És minap élék az Ur vacsora-
sajával, alig mehetek ki egy
szembebelem akada, mit nem
regegettük egy-mást befed-
del? De ugyan azon nap is
lattyá Isten kedvem ellé
megh regegettem.

Ugy vagyon, hogy fient Pe-
ter is csak hamar az Ur Vacso-
sajának vétele után el esék ha-
noomfor, nagy maga atkozoda-
val es esküvésevel megh ta-
adván az Christust, de ladde
himmit cselekedek keserveisen sira-
gu. Ugy követé az Istent vétkezől.
Neked is ha gyarlosagbol ve-
etlenül el esel, nem kel azért
kétségben esned, es az te megh
cselekedet vetkedet karhoza-
zos kétségben valo esessel fel-
nyilyeb potolnod. Kövessed keser-
ves könjhullataffal az Ur Istent

est egy fogadást hogy annak ura
tanna soha többbe meg nem fer-
tőztetted magadat s megkegyel-
mez az Isten az ő igereti berint-
mint Ezechiél Prophetámond-
gya. Ezec. 18. v. 21. Item 33. v. 11.

¶ Eotődsz az Ur Vacsorájá-
val való gyakor elesed az igaz-
atyáfiúi beretet es egy más kö-
zöt való bekecsseget s egyesse-
get nem csak meg tartya, de u-
gyan őregbeti is. Egy test az
Anyá-fentegyház: egy annak
feje az Christus: mi pedig min-
nyajan hívek annak az nagy
titkos testnek élő tagai vagjunk
es egy máshoz csatoltattunk az
egy Kerecsse, egy hit, es egy
Lelek által. Ennek örök bizon-
ságará azon egy Urnak ástala-
ról, azon egy kenyerből, azon
egy borból esünk isünk, hogy
mi immár az beretet az hit es a
Szent Lelek által eggyek va-
gyunk

Eph. 4. v. 5.
Item v. 15.

gyünk, egyikünk az másikunk-
 tsak tagja. Ezt az hit es a Lelek
 által valo fteretet erősiíti el az
 Ur Vacsorájával valo elesed, el
 nnnnra, hogy az miképpen az
 dok buza fsemből es főlö fem-
 lööl allo kenyer bor egy, ke-
 eyer egy bor, egy az izi es egy-
 iyik buza fmet az kenjerben
 sz masiktul meg nem tudod va-
 szaztani: ugy te neked is az hi-
 dsokkal egynek kel lenned az
 hit az fteretet, es az Lelek által,
 melyre nézve Agoston Doctor
 J. Ur Vacsoráját *Charitatis vincu-*
num, Szeretetnek kötelenek a-
 gs egy csomojanak mondotta.

Kerlek olvasd meg erről Cal-
 ninuszt Instit. lib. 4. Cap. 17.
 Sect. 38. Item: sect. 44.

Valameníster az Ur Vacso-
 rájával mi elünk, mind aññfor
 s die adgyuk, egyikünk az masi-
 munknak kezünket es kötelez-

zűk, magunkat minden igazs
 Atyafiúiseretetnek cselekedés
 tire, hogy egyyikűnk az masi
 kunkat meg nem banttya, sege
 ti, oltalmazza mint magat úgy
 fereti. Bezzeg ez arant is biza
 vast mehetz az Christus elei
 ben, &c. Itt is mond el az hi
 vekkel egyyűt az köz gyona
 tot, s a többit is vigjed vegben.

AZ VR VACSORÁNAK janak, Betegeknek való ki szolgáltatásának modgya es peldaja.

Ezeket né
 illik neked
 Tanito elő
 mondanod,
 hanem a mi
 ide alab pa
 gin 137. kö-
 vetkőzik.

(Kerdesben forog az Eccle-
 siaban: Hogy ha az beteg kívá
 az Ur Vacsoraiával élni, az Ta-
 nito Communicaltathattyae a-
 vagy nem?

Nemellyek azt mondgyak
 egy átallyaban, hogy semmi-
 keppen nem communicaltat-
 hattya

szolgaltatása. Először: Mert holot egy
 az O, es az Uy Testamentom-
 nak Sacramentoma valóság-
 gában, es meltságában, az O
 Testamentomban penigh az
 Husveti Barant betegh kedve-
 ért idő közben nē szolgaltattak
 ki: ezokaért az Uy Testamen-
 tomban is az Ur Vacsorajat nē
 állik idő kívül az beteg kedve-
 ért semetről semetre hordozni

I.

Másodszor: Mert nincsen
 sehol sem az Christustul, ki az
 vég Vacsorat szerzette, sem az
 Apostoloktul parancsolat az
 felől, hogy az vég Vacsorának
 bentséget semetről semetre
 hordozzak valamely betegh
 kedveért.

II.

Harmadszor: Mert az Apo-
 stokat sem olvassuk, hogy ime-
 de amoda betegh kedveért vité-
 tek volna az Ur Vacsorajat: sőt
 bents Pal az betegeskedésnek

III.

1. Cor. 11.
v. 30.

okanak azt mondja lenni Corinthusban, hogy nem jól éltek az Ur Vacsorájával először Corinthusban írott levelenek tizen-eggyedik részében.

IV.

Negyedker: Mert Papa Reliquiainak reliquiája (maradekinak maradekja) kik még mostan is eyjel nappal vegetlenül hordozzak az Urat a betegeknek. Kivánnya is penigh

Am meg
s. telt Chri-
stus testeve
tűnt, Oltját
Vrnak hi-
jak az Pa-
panok.

az beteg. Mert el hitettek vele, hogy az Oltya valóságos teste az Christusnak, es állattya főrint Christus testeve lőt a megfentőles után. Melyből azt itili hogy nem kárhozhatik el. Mert benne az Ur (mert ők az megfentelt Oltyat Urnak hi-
jak.)

V.

Eotődför sok botrankozas is következik abból, ha fémétről fémetre betegkedveért hordoznak az Ur Vacsoráját.

Sokan

Össokan szabadsgot vennenek,
és egészségekben nem élnek
az Ur Vacsorájával, hanem be-
betegagyokra hallastanak.

Vegezetre: Szüntelen of-
fogattatik az Ur Vacsoraja az
Templomban, meg hirdettetik
ki ki hozza kefélhet: ha az er-
gességekben valaki el vesztet-
ette, betegkorában sem melto-
saggy el vegye.

Annakfelette amaz veleke-
des is labat kapna, melyben azt
is elik nemellyek, hogy az UR
Vacsorajához köttetet a lelek
bűvösség, hogy csak az idvözül
szaki azzal élhet több effele o-
kok: melljeből azt hozzaki,
omhogi né szabad semetről semet-
re hordozni az Ur Vacsorajat.

Nemellyek ellenben azt ál-
lattyak, hogy szabad az beteg
communicaltatni idő kívül is
házánál.

I. Először: Mert noha nincsen parancsolat róla, sem pelda, de tiltva sincsen: Ezokaért a beteget igen is kelcomunicaltatni.

II. Másodszor: Mert noha az Ur Christus az Baranjnak meg etelenek Sacramentomanak vetet veget az végh Vacsorának helybēvalo szerzesevel, de mind az által, hogy halalanak előtte szerzi lattatik peldát hadni, hogy a beteget halalanak előtte kellyen communicaltatni.

III. Harmadszor: Mert nem fűkölködnék az egessegesek orvos nélkül, hanem az beteg, ki lehet penig es mikor leher az ember betegb lelkebē is mint halalanak idejen mikor iffiusagatol fog van valo bűnei előtte torognak.

IV. Negyedszer: Mert ha az betegtől el fogjak az Ur Vacsoráját, minden vigasztalástól meg

olfoztatik, gyenge tantorgo hűti
 meg aluſſik, lelki ismereti nem
 iggyamolítatik; és a ki tőle el fog-
 sija, mintha kezen fogva taſíta-
 na az beteget az keſertetnek
 örvényében.

Innen kiált jayt az Ur Iſten
 a Papoknak, Ezechiel Prophe- Ezech. 34.
 ta könyvenek harmintz negye- v. 2. & 4.
 dik réſében. Mert az erőtelen
 juhok nem vaſtagítottak, az be-
 teget nem gyogítottak. Az
 Leleknek gyogyulása pedig le-
 en az ige által, és az Ur Vacso-
 rajja által.

Mert az Apoſtoli ferfiak,
 mindgyaraſt az Apoſtolok utá-
 sz az kik követköztenek, az UR
 Vacsorajat az betegeknék öſ-
 togattak, sőt az mi nagyob ki
 ki hazanal tarttya vala az meg
 ſentelt kenyeret és bort, hogy
 azzal ottan ottan elne, mint
 Cyprianus Doctör De Specta-

v.

culis

culis írja. Annakfelőtte a gjer-
mekek által küldik vala az Egj-
hazi folgak az Ur Vacsoráját
az betegeknek azt írja Eusebi-

Euseb. lib 6.
cap 43.

us. Sőt ugyan kofarban az ke-
nyeret, es az bort üvegbē fok-
tak vala tartani s vele elni Ur

Vacsoraja gjanant azt írja Hy-

Hyer. cap. 4
ad Rufinum

eronimus Doctor: Hát mostan-
is szabad az betegeknek adni.

VL

Hatodszor: Mert az kerezt-
seget kereztelő Iános az pufsta-
ban folgaltatta ki, Christust is
az Iordan vizeben kereztelte.
Ha azért szabad a kereztseget
beteg gyermekre ki folgaltat-
ni, miért nē az Ur Vacsoráját,
holot egyenlő melfogok?

VII.

Hetedszer. Mert samadando
tíftiben jár az Tanítónak hogj
a beteget meg látogassa, es első-
ben a betegsegnek okat a bűnt
megmutassa, hogj a bűn által jőc
be az halál mindenbetegsegek-
nek

Ezech. 34,
v. 2. & 37.

Ennek seregevel minden ember-
 ekre, mint fent Pál Romában
 írott levelének ötödik részében
 megmondotta. Annakfelette
 vigasztalja és biztassa az Isten-
 nek ígíretivel, hogy Atyánk az
 Isten, és miképpen az Atya fe-
 rmeit magzattyáról el nem ve-
 tte, mikor betegsegekor előtte
 s wagyón, sem eyjel sem nappal
 nem tagírtja: akkeppen az I-
 sten is. Vegezetre ha kíványa
 s wagy az David Soltariból ne-
 mely Soltart előtte el olvasson,
 mint az ötven egyediket, és az
 száz tizen-nyolczadikat, vagy
 valamely Caputot az fent Bib-
 liából: Így legyen környölöt-
 se és semmit abbá hatra ne had-
 nyon valami néz az betegnek
 vigasztalására. Vegezetre így
 II kefitvén úgy communicál-
 tassa. Ezeknek értelmeket kö-

Rom. 5. v. 12.

Az betegh-
nekcommu-
nicaltata-
saban valo
rend.

I.

vettjük mi is, de igen nagy meggy-
határozásokkal.

Először: meg kel tudni: a be-
tegek ha nem valami csegeres ve-
tegekben elő ember volté egesse-
geben: ha abbā talaltatot, tör-
vény sérínt el igazítottáé dol-
gat es a törvénynek eleget törté-
s ha eleget tört, tarttotte pœnitent-
tentiát: Ha czegeres vétekből
élt, törvény sérínt meg büntet-
tet, pœnitentiát tartot es annals-
utanna vétkét nem uyította
comunicaltathatod, mint Am-
brus Doctor Theodosius Csász-
sart, kit el tiltot vala az Ur Vacs-
soráiatol meddig pœnitentiát
nem tarta, es azt mondgya vac-
sora nekí: *Quomodo huiusmodi manibus
sacrum Domini corpus suscipies? qua aua-
dacia poculum sanguinis præciosi ore tuo
participabis?* Illyen kezzel mimor-
don fognad az Urnak f. testet.

Micsoda batorfaggal refesű na-

nem

Enel fajaddal a poharnak drága-
tatos véreből: De apœnitentia
sutan meg comūnicalek.

Ha czegeres vétekben élt f
meg nem büntettetet, f pœni-
sentia sem tartot, nem commu-
nicalrathatod, hanē fűntélen,
sz mint az nyolczadik ratiobā
omondam, környűlette kel len-
bied az vigaztalással, es annak
d II hitetesevel, hogy nem kötte-
ret az Ur Vacsorajaval valo é-
lethez az idvősség, mint az ke-
szetfan levő Tolvay sem com-
mūnicalek, de ugyan idvőzűle:
budas communicelek de ugyan
d II karhozek.

II. Masodfor: Elteben az be-
geg élté az Ur Vacsorajaval, ha
nem élt megh utalasbol, avagy
neg vétesből nem élté: avagy
gygyeb alkalmatossagh miat vo-
tattot el azzal valo élestől.
Ha élt, miért tagadnad megh

most is tőle? Ha nem élt, es-
legedendő okaít adhattya: Ma-
ert nem élt az Ur vacsoraia-
élni akart, de a betegség gátolta
meg dolgat: annak felette, ha
valami gyanoban nem forgott
titkos paraznaság, gűlkofigh
&c. felől, es ha az Istennek igog
jet halgatta, sőt gyakorlotta
communicaltathatod.

III.

Harmadfor: ha ugjan nag-
lelki ehfeggel kíván commun-
caltatni nem fokasbol, avag
valami vélekedesből.

IV.

Negyedfor: Ha io ítületbéd
es ertelemben vagyoni az UR
Vacsoraia felől.

V.

Eotódfor: Ha nem valann
gyanos vallasu ember, ki csa sz
azert tettetne az igaz vallást
hogy inkab comūnicaltatneke

Egyfoval: Eletedben Ta-
nito levenà mineműket io lebl
ki ismerettel egessegeskoroklo

...an communicáltat, beteg-
korokban is az ollyatenokat
communicáltathatod. De ugy,
...ia abban az Ecclesiában, mely-
...en te lakol fokas volt az be-
...geket communicáltatni, ha
...nem volt fokas, te is az Eccle-
...ia hire nélkül ne communi-
...áltat.

Eletedben pedig nem com-
municáltatad az egészséges ki-
...kozottat: Hitetlent, paraz-
...st, Gőlkost, gyanos hitűt, ide-
...ny vallást, főb czegeres
...etekben előket: Mert megh-
...áltat, hogy az mi fent azt az
...beknek ne adgyad, se az dra-
...gya gyöngyöt az dífnoknak,
...ogj az Christus testének véré-
...nek arulojának ne találtafsal
...őzőzölven ezt efféle ördög rab-
...isaival. Hát betegkorokbā sem
...llik effeleket communicáltat-
...nod.

Matth. 23
v. 6.

N:

Hogy

Hogy azért az beteget eg-
nehanjuttal való hozzá men-
teledben sok féphasznos vigasz-
talo, oktato, batorito befédő-
del az Isten ígéjéből el kesítet-
ted (mert hallogatnod kel vana
vân ha egessegre fordul) ug-
kezdgy a dologhoz. De soha-
magat az beteget ne commun-
nicaltassad, hanem, mentő-
alabb tizen, avagy nyolczan
legyenek az beteggel egesse-
ges Communicansok kiknél-
jó élővehírt kel felőle tenni
hogy hozzá kefélhessenek, es
mikor jó reggel elő állanak az
egessleges communicalok te-
álly megh közöltők az beteg-
előt, es az te fodat indítsad el.
ilyen módon.

Vide Con-
fessionem
Catholicam
Hung. edi-
tam anno:
1562. fol. g.

BETEG EMBERNEK
Communicaltatásának mod-
gya.

Nemo

Nem illik ennekem mostan
 sz Ur Vacsorajáról felettebb bű-
 befedet inditanom: Mert mind
 sz időtűl mind az alkalmatof-
 gágtul abból ki rekesztetem.
 Mind azon által, hogy valami
 értelmet vessünk az Ur Vacso-
 rajának meltofagaról, mellyel
 ganagunkat kesíthessük az UR
 Vacsorajával valo eleshez, igē
 vőövédeden csak azt lássuk meg.
 M Minemű meltofagos fent-
 g legyen az Christustul fe-
 rettetet veg Vacsora?

Egy főval oly meltofagos
 mentse ez, hogy a földön mel-
 tofagosab vacsora ennél nin-
 cessen, melynek az ő meltofaga-
 sohoz kepest ha lehetséges volna
 ggyig kellene ahoz járulnunk,
 hogy az gyarlo testet minden
 bundulativál le verköznök, es
 csak lelekben nagy fentességben

N₃

kelte-

An exerie
 cœna sit di-
 stribuenda.
 Permittit 1.
 Si in fanita-
 te non com-
 tempserint.
 2. Si non
 sunt imbi-
 ciles.
 3. Si non
 cum opini-
 one hac su-
 mant, quod
 signorum
 sumptio sal-
 vet.

keilene refésününk abban az
Vacsoraban.

Miért mel-
tosagos
fegh.

L.

Az Christus
termesét be-
rint valo I-
sten.

Miért ilyen meltosagos, es
micsoda tefi illjen meltosagos
sa? Először annak semelye az
ki ezt az Vacsorat ferzette: az
pedig az Atya Istennek tulay-
don fia Rom. 8. Igaz Isten. I.
Ioan. 5. v. 20. Mindenható
Pfal. 68. v. 15. Ephes. 4. v. 8.
Ioan. 5. v. 19. Apoc. 1. v. 7.
Mindentudo Matth. 9. v. 4.
Ioan. 1. v. 49. Apoc. 8. v. 23.
örökke valo lelek Heb. 9. v. 14.
Igaz Isten es ember az semely-
nek egyességében. Isten:
Mert mindenek felöt örökke
áldando Isten: Ember mert az
Atyak közzül valo test ferint
bötü ferint mondgya az fentan
Pal Romaban írot levelenek
kilenczedik refébe: az embe-
ri nemzetnek egyetlen egy
meg váltoja: oly Királyunk ki

minket

minket oltalmaz: oly Prophe-
tánk ki minket fent Lelkenek
szóvala tanít: oly fő Papunk ki
ő sz ő tulaydon vérével áldozot
mi eretünk: oly közben ja-
nonk, ki az mi könyörgésünket
monostan is az ő áldozattyanak
bárdemen élő fent es kedves ál-
szózatul mutattya be az I-
stennek.

II. Illyen méltóságos Ur ferzet-
te ezt az Vacsorat: ez vagyon
monostan is itt jelen Istenfége fe-
nyít az mint ígeri hogj valahol
missetten avagy harman az ő ne-
dseben egyben gyűlekezünk
mi köztünk leßen, s vagyon,
mint Mate Euangeliumi köny-
vnek tizeňyolczadik részébe.
sz az jelen levő Ur Iesus az,
sz ki gazdalkodik ez vacsora-
nban az ő testevel vérevel mi-
nekünk. Mi lehet azért mel-
létfogóssab vacsora énnel, melj-

Matth. 18
v. 20

ben ő maga az Istennek fent
fia jelen vagyon: ő maga gaz-
dalkodik s öve az Vacsora: I-
sten fiának vendége lenni nem
nagy öröme.

I I.

Az vég va-
csora mire
emlekeztet?

Masodszor meltóságos arra
nézve az mire minket ez Va-
csora emlekeztet. Emlekeztet
penigh először az Istennek ke-
gyelmere, es mi hozzánk be-
gény gyarló bűnösökhöz valo
nagy feretettire. Mert arra vitte
őter az ő buzgo fereteti, hogy
az ő eggyetlen egy fiának sem
kedvezet erettünk az testben
el bocsatotta benvedese, es ha-
lala által az törvénynek atka-
tul, bűntől, ördögtől, Pokoltól
es kárhozattól meg szabadított,
mely ő nagy feretetiből farma-
zot jó tetemenyenek emleke-
zeti bizonsága ez az Vacsora,
hogy nem más teste vére ez va-
csoraban valo kenyér, bor, ha-

annem azé az kit Isten hoz zánk
avvaló nagy felerelméből bocsator,
odhogylhetne az ő testének tör-
ob deltetése es vérenek hullasa ál-
srtal nekünk elő kenyérünk. Mi
ellehet meltosagossab vacsora
is annal, mint az mely ilyen mel-
or tofagos dologhra emlekeztet.
M Masodszor emlekeztet az Chri-
stus Iesus elegh tetelere, hogy
ss az ő egyféri áldozattyanak ál-
st tala nem csak eleget tött eret-
tünk, de ugyan mind örökke
meg fentelte azokat a kik meg
fentelendők, tudni illik min-
ket kik a Christusban hisünk,
mint fent Pal mondgya Sidok-
hoz írot levelenek tizedik ré-
fében. Minemű Vacsorához
kefűltel? Oly meltosagos Va-
csorához, melyben mind az I-
sten kedve mely fi. fiaban tölt
be te raytad, mind az Christus-
nak tökellertes eleg tetele te e-

retted

Heb. 10:
v. 14.

178 Az Vr Vacsorátának ké-
retted fen forog es előkeppen
elődben adatik.

III. Harmadfor: megtosagos va-
csora ez, arra nézve az mit itt
veßünk, es az mivel az Ur Je-
sus Christus gazdalkodik minc-
künk. Vessük ugy vagyön kül-
sőképpen az kenyeret, es Bort
azt is kicsint, de az kenyér, es
bor alat vessük az Christus te-
stet vérét. Testet azért, hogy
az Christus legyen elő kenyere
az mi lelkünknek örök életere
mely peldaztatik a kenyérnek
tördeltetése es vetele alat: Vé-
ret azért, hogy legyen elő itala
az mi lelkünknek az Christus
vére, mely peldaztatik az Bor-
nak öntése alat az mi bűnünk-
nek bocsanattyara. Mind eze-
ket penigh cselekezzük az mi
hitünknek megh erősfítésere.
El hitted magadban azt, hogy
az Isten bent fiat az testben te

Vessd az
Christus te-
stet, es mi-
ért.

Vérét is
miért?

eretted

örseretted bocsátotta, ő általa vő
 kegyelmébē, bűnődet meg bo-
 csátotta, meg ſentelt, ujjá ſűlt,
 tetstedet a porból fel támasztá
 szes lelkeſtől teſteſtől be viſē az
 ő ő ſ. Orſagaban. El hitted ezt:
 odholot ſummalod be te benned?
 AAz Ur Vacsorajaban. Mi által
 tetted tőkelleteſſe te raytad az
 szaz mit hiſē? Az Ur aſtalarol
 szaz kenyeren, es borban valo
 ſeteled es italod által. Micsoda
 lehet rehat dragalatoſſab va-
 csora ennél? Erre gyúltunk mi
 mostan ide a Chriſtus Ieſusnak
 ſine eleiben ezzel ſ ez vegre
 ſgagdalkodik mi nekünk az ő
 vacsorajaban, melyben mayd
 gugy meg elegit, ugy meg vidá-
 mmit lelkünkben, mint ſinten
 tetünk az külső Vacsoraban.
 MMert itt eſſük az életnek ke-
 nyet, itt iſſük az életnek ita-
 ſlat, mellyek utan ſoha megh nē
 ehez-

Ioannis. 4.
 v. 14.

Rom. 8. v.
ultimo.

ehezzük, megh nem bomjuho-
zunk: Itt tebbük az Christust
mienkke az kitül, sem bűn,
sem halál, sem ördög, sem töm-
lőtz, sem fegyver, sem semmi
kelertet el nem fakazthat, az
mondgya fent Pal Romaban i-
rot levelének nyolczadik rebe-
ben. Kicsoda vadollya tehat
vetekkel az Istennek valaz-
totrit? Isten az, az ki meg iga-
zítot. Kicsoda kárhoztat? Chri-
stus az ki megh halt, az ki fel-
tamadot az ki az Istennek job-
ban ül, es az ^{ki} mi erettünk esede-
zik: Kicsoda fakazthat el tehat
minket az Christusnak ferete-
től? Bizony senki nem mint
fent Pal az megh jegyzet he-
lyen mondgya. Nősa allyon e-
lő az halál, hol az ő diadalma?
El vetetet a Christus által, csak
alom immar az mi halalunk,
melyben az mi munkáinktul
es ba-

és banatinktól nyugtunk meg.

Allyon elő az ördög: Min-
bden hatalma elvetetet, olyan
ő ő mint amaz orozva harapo
komondor: de ki törettenek
minden fogai, ha fínten kap-
dos is raytunk, de soha nem le-
phet kárhozatos az ő faldosafa.

A Az bekeffégnek Istene az, az
ik ki a mi talpunk alatt hamar meg
rontya az Satant azt mondgya
fent Pal Romaban írot levele-
nek tizen-hatodik réseben.

Rom. 16.
vers. 20.

Allyon elő az bűn: De az
Ur Isten azt az ő ingyen valo
kegyelméből fent Fiaert ugy
el törölte mi rolunk, mint a-
maz sűrő ködöt az kék ég alol,
Esa. 44. v. 22. annira hogy u-
gygyan fel vesi rolunk az mi al-
noksaginkat az földhöz úti, es
ssaz tengernek melfegeben veti,
ssaz azt mondgya Micheas könyve-
nek hetedik refebe. De bizony

Mich. 7.v.19

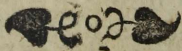
ha ol-

ha olyanok volnának a mi bű-
neink mint az dupla vörös bar-
son, vagj mint az fekete kőkör-
csen, az honál fejerebbekké re-
tetternek azt mondgya Isten E-
sa. 1. v. 18. saías által Prophetiai könyve-
nek első részében. Mert az ő fi-
Fianak vérével tisztogat ki min-
ket minden bűneinkből, azt
2. Ioan. 1. mondgya fent Iános első leve-
v. 7. lenek első részében.

Allyon elő a test az ő sugal-
lással: Ezennel le verközzük
őtet, mint régi meg avult fen-
nyes ruhákat, es ollyat öltöz-
zünk fel, mellyet az Ur Isten
kefít nem kezzel, de örökke-
valot az egekben, azt mondgya
f. Pál második Corinthusban
írot levelenek ötödik részében
Ezert fent Pál mondgya Phi-
Phil. 1. v. 23. lippisbe írot levelenek első re-
szében. Szorongattatom ez kettő kö-
zöt: kívánván elölni, es az Christussal
lennem

...lennem, mert ez sokkal job. Megh ma-
 ...radnom pedig az testben ti erettetek sük-
 ...meges. Így mi is forogtattunk
 ...örömeit az mi apros csele-
 ...búdnokkal továbbmulatoznánk:
 ...job az Christussal lennünk:
 ...Mert az Christus nekünk éle-
 ...tünk a halál nyereségünk. Mert
 ...sz halál által nyerjük megh az
 ...Christust. Ez az mi hitünk melj
 ...meg győzi ez vilagot, ezt pe-
 ...szetellyük el mi bennünk tö-
 ...kellertes igasságban es valóság-
 ...ban az Ur Vacsoráiban. An-
 ...akokaert jer az mi bűneink-
 ...ról tegyük vallást, &c. vidd
 ...vegeben, mint oda fellyeb meg
 ...mondottam.

Eddigh vagyon az UR Va-
 csorajanak ki folgaltata-
 sának módja.

R Ó V I D

Tanúság az Vr Vacsorájában való kenyerről.

I. Kovaztalan kenyér legyené avagy kovazos?

II. Kerckded legyené, minn az Ostya, avagy temerdell, hogy tőrdeltethessék?

III. Az kenyerek tőrdeltetése oly Ceremoniaé az Vr Vacsorájában, melyet fabados el hadni, vagy követni?

Az elsőről.

Cal. lib. 4. Kovafos kenyerral ostogatus
cap. 17. f. 43. taffekê az Vr Vacsorája avagy
Instit. kovaztalannal oly dolog mellé
Beza quest. 243. lyet fabados követni fabados
Pareus de Symb. pag. 98. el hadni minden Ecclesiaknak
az ő rend tartások érint.

Mert noha az Christus koo

vazta-s

kovástalan kenyeret oltogatott:
 minind azon által nem cseleked-
 se azt az Sacramentomert, sem
 szert hogy azzal az Ecclesiát
 sz kovástalan kenyerhez köt.
 se az Vegh vacsoranak ki föl-
 lsaltatásában: de cselekedte az
 u Husveti Baranyert, melyet a
 rőrvénynek parancsolattja fe-
 niint kovástalan kenyerről kén-
 rseríttetnek vala meg enni, melj
 u Husveti Barany helyeben mi-
 vel hogy a Vég vacsoranak kel-
 ala állítatni a Christustul, más
 le kenyerről nem ferezhetre,
 isanem az minemű egész Sido-
 r Országban akkor közönséges
 olt, az kovástalan kenyerről.
 Mert valameddigh az Innep
 rtart vala az Sidoknal, sohul ko-
 svašos kenyernek nem szabad
 s vala találtatni.

Hogy ha más időnek refe-
 soen ferezette volna az UrChri-

itus az Vêgh vacsorat, bizony
dologh hogy olyan kenyerből
ferzette volna az minemű ak
kor közönséges volt, kováso
kenyerből, tudni illik.

Mivel azért szabados, akár
kováso, akár kovástalan le
gyen a kenyér minden helyek
ben levő Ecclesiáknak ren
tartások ferint, ezokaert jo
cselekedik az keresztyeni gyű
lekezetben, hogy az kovásta
lan kenyér helyet, kováso
kenyeret vőttenek be az Vêgh
vacsorának ki folgaltatafabann
ímiilyen okokert.

Közönse
ges kova
sos kenjer
rel kell az
Vr Vacsor
aját ki fol
galtatni.
Miert?

I.

Először: Mert az kováso
kenyer, az Christus teste, es az
kenyer közöt valo hasonlatos
sagot inkább meg mutattja, hog
sem mint az kovástalan. Mert
az kováso kenyérnek nagjub
életető ereje vagyon az kenyér
nel, mint Galenus mondgya
Aliment. cap. 2.

Ma--

Masodszor: az kovafos keny-
nyer inkább meg különbözteti
szaz Ecclesiát az Sídoknak Sy-
smagogajoktól, hogy sem az ko-
vafstalan. Mert noha nē mon-
gyuk mi azt, hogy Sido format
követ az ki kovafstallannal él,
mind azon által nyilván vagjő,
hogy azok az kik az kovafsta-
llan kenyeret uyittyak, nézze-
nek az Christusnak peldajara.
Ez penigh semmi nem egyeb,
hanem az Sídoknak kovafstallā
kenyereket be vétetni Sido
modra.

II

Harmadszor: Az kovafsta-
llan kenyernek *cum ipso festo azis-
morum*, az Pogacsanak innepe-
vel együt veget vetet a Chri-
stus, mind az okaval, az mi oka-
ert fereztetet vala, mind a jed-
zesevel együt a mit jedzenek
vala. Az kovafstalan kenjer in-
ti vala az Sídokat Aegyptus-

III

bol valo hamar ki menetelre,
 hogy ne kesedelmeznének az
 kovafos kenyerek sütésében,
 de mentől hamareb kovafalán
 Pogacsakat sütnének, hatokrá-
 vertvén indulnanak utra. Az
 kovafalán kenyér azért nem
 valami gyönyörűséges eledel-
 lek vala az Sídoknak, de izetlén-
 keserű kenyér, az Aegyptom-
 beli nyomorúságra emlékezte-
 tő jegy.

Exod. 12.
 v. 34. 39.

De ezféle jegynek helye
 nem lehet az Vég vacsorában.
 Mert az Vég vacsora nem Ae-
 gyptomból való meghábadu-
 lásnak fentsege: avagy Sacra-
 mentoma. De az Christus ha-
 lalának fentsege: nem banat-
 nak, sem keserűségnek kenye-
 re, de örömnék es idővőségnek
 kenyere. Lászatok azért ko-
 vafalán kenyerezek, hogy Si-
 dozokká ne legyetek az Ur va-
 csorájában.

Hát az Christus-is Sídózott
sz kovástalan kenyérrel. El
svala akkor a Christus Sido rend
tartásban mikor az kovástalan
kenyeret fűkségképpen kellett
őllő venni, holot kovafos ke-
nyer nem volt: annak felőtte
nem valami titok vagyon a ko-
vástalan kenyérben, de az idő-
nek alkolmatossága kivannya
svala, hogy az Istennek törvé-
nyet az kovástalan kenyérnek
meg vetesével meg ne fegné.
Holot azért még akkor az Si-
dózás meg nem fűnt vala, nem
mondathatik a Christ^o Sídózni.

De az mostani kovástalan
kenyereseknek nincsen kovaf-
stalan kenyereknek lőpe, hogj
kovafstalan kenyérrel oltogaf-
sák az Vég vacsorát. Tchat ko-
vafstos kenyérrel éllyenek.

De mi ezt feletteb nem vi-
stattyuk, csak az mi job es illen-

dőb azt jóvallyuk, mellyel ugy
hadgyuk hatra az kovastalan
kenyeret, hogy az kovafos ke-
nyeret az Ecclesianak epületi-
re, az Sídoktul valo meg valas-
tasunkra, es az kenyer es Chri-
stus teste között valo hasonla-
tosságnak ki mutatasara illen-
dőbnek itillyük.

AZ MASODIKROL.

Kerekdéd legyené à Vég-
vacsorában valo kenyer es
vékony lapos mint az Ostya,
avagy temerdek, mint az
Czipo es az házi gőm
bőlyű kenyer?

Kérd megh bator ugyan az
nagy süveges emberektől is,
kik az Ecclesiában az Tudos
nevet viselik s meg hallod hogi
ezt is Adiaphora-nak, az az,
ollynak mondgyak, mellyet sa-
badon

szadoson megh tarthatni, faba-
tololon el is hagyhatni, az az,
akkar Lapos kerekded legyen
mint az Ostya, akar gömbölyű
nemmerdek mint az Czipo es há-
mi kenyér mind egy, nincsen
szét mongyak abban válogatás.

A mi illeti a kenyerek for-
máját ő magaban, legyen ugy
szator, hogy akar Lapos legyen
mint az Pogacsa, akar gömbö-
lyű mint az Czipo; de hogy
Ostya legyen, es akar Ostyaval
ily, akar kenyerral, olly mész-
re jar az Igassagtul mint az egh
sz földtől.

Miért?

Először: Mert az Lapos ke-
kerekded vekony Ostya, sem az
Christustul, sem az Apostolok-
tul, sem az regi sűz Ecclesiatul,
nem az Apostoli ferfiaktul, kik
sz Paterck, nem vőtt eredetet,
sőt az Antichristussa lőtt Ro-
mai Papatul, kitől az Euange-
licu.

Az ostyat
mint Anti-
Christus mi
sűz kenye-
ret meg kel-
vetni es mi-
okaért?

Az ostya az
Vr Vacsora
jaban Anti-
Christus ke-
nyere, es mi-
ért? Lassad
Confes. Vn-
gar. in hac
verba Chri-
sti: Pa-

nis est cor.
pus. pag. p.

licusoknak meg a fabados dol-
gokban is úgy meg kell vála-
tatniok mint tulaydon ő maga-
tul az Antichristustul.

II.

Papa non
est in fidi-
bus suis pu-
ra ostia, Al-
tarib9 ima-
ginib9, ve-
stib9, & ex-
teris vincu-
lis idolola-
trix sequen-
d9, & quare
vide Con-
fess. Cath.
Hug pag p.
Azt paran-
csollya az
Vr Isten Of.
1. v. 13. hogj
az balva-
nyozásnak
valóságát,
veget, je-
gyeites ne-
met el tö-
rtöllyük. Ol-
lyan az O-
stia.

Masodszor: Az Ostya az
Maozim balvannak tífteletire
hozattatott bē; hogy tudni il-
lik, azzal erőssítessék az Míse-
nek ifonyatos balvanya, es az
transubstantiatio, által allato-
zas, melynek meg erőssítésere
meg mostan is az Papa orfaga-
ban meg tartatik, mellyert mel-
tan mondathatik Míselő ke-
nyernek es Mísező Ostyanak :
mellyet az balvanyozo aldozo
Papanak kell hadni: kereftyen
embernek el kell tavoztatni.

Harmadszor: Mert az Os-
tyaban az kenyernek semmi
modgya es hasonlatossaga nin-
csen: keyernek sem mondat-
hatik meltan, de kenyér Tay-
tekjanak, kenyér kődinek, vagj
fűst-

ősfűstinek, melly az Urтол ferez-
tetett idvésséges fentseget nem
csak meg homalyosította, de u-
gygyan meg rutította.

Lassad az
harmadik
kereket fo-
gast ide alab

Negyedő: Mert egy pont-
nyiban sem tartozik az Lapos
vekony Ostya sem az Christu-
sra, sem az keresztényi Vallásra,
mimert hogy nec mensuram nec
rationem habet, ut Expositor
olloquitur, sem mértéke, se mod-
gya nincsen.

IV.

ötödő: Mert az egész ke-
esztényi Vallást, es az Anya-
egyházbeli szolgálatot igē
igen meg haborította, megha-
vvarja, mint azon Expositor bol.

V.

Hatodő: Mert hat. száz es-
tendő előtt sok Ecclesiákban az
Nemetek es az Anglusok kö-
zött nem volt: az Görög Ec-
clesiákban pedig soha nem volt
az Ostya, ma is nincsen, mel-
lyek mind azáltal igaz Ecclesi-

VI.

Oj ak vel.

ak voltak, ma is igaz Ecclesiak, noha sok abuzusok, illetlenégek vadnak az Görög Ecclesiakban.

VII. Hetedéser: Mert alkalmatlanok es illetlenek az Oltýák áfent Sacramentomhoz, holott meg nem mutathattýak Analogiam sacramentalem, az Szenteghez illendő hasonlatosságot, es az emísteire, s. az taplalásra illetlenek.

VIII. Nyolczadéser: Mert az tudatlanokban, amaz hamis vélekedés az Christusnak tapasztatáto keppen való jelen léte felől, es az Oltýának allat ferint Christus testévé való változása felől az vekony, kerekded lapos Oltýában meg erőssítetik.

IX. Kilencedéser: Mert az Ecclesianak az ő fíabadságaert hatalma vagyon arra, hogy az Euangeliumnak illjen nagy világos-

szagosságában, az Ostyanak vé-
seget veszen: Mert valamikor
diaphora az olyan dolgok, mel-
yek szabadosok, botrankozas-
ra vadnak, és az együgyű hi-
seveknek éppületeket meg ban-
tyak, az ő jussat, méltóságát és
szabadságát el veszti, mellyert
meltā meg kell vetni az Ostya-
szaszt az igaz keresztényeknek.

Tizedber: Mert az Christ^o
sönt szerzesével egy atallya-
ban ellenkezik az Ostya. Mert
Christus kezében vötte. Mit
Nem á kereded lapos vekony
Ostyat, de panem, kenyeret,
mellyet Fregit, meg seget, meg
örördelt, és ugy adta az Tanit-
swanyoknak. De az Ostya nem
örördeltetik. Tehat ellenkezik
az Christus berzesével, melly-
ért sentségh töresnek neme az
Christus berzesetül el tavozni,
kiről ez után többet.

x.

Gondoltanak ezek ellen az
Christus Iesusnak bent szeres-
vel ellenkező Ostyas Atyafiak
neminemű okoskakat, mellje-
ket egy egy fővel latogassunk
meg.

I. Azt mondgyuk: Az ke-
nyernek formaja sabados a-
kar minemű legyen. Azert a
keresztényi sabadsagbol az la-
pos vekonj ostyat meg tart-
hatni az Végvacsorabá.

F. Ez az keresztfogas fun-
daltator az keresztényi sabad-
sagon, holot sabados akar mi-
nemű forma legyen, ezokaert
sabados ki minemű formaju ke-
nyerrel él. De felötte gyamol-
talan tamañ ez. Mert ha saba-
dos meg tartani a lapos vekonj
keregded formaju kenjeret ne-
kik: ismet sabados azon keres-
tyeni

tyeni szabadságból meg vetni.
Miért hát hogy megh nem ve-
dők? Miért hogy az kik megh
vetettek azokat, mind élő nyel-
vel, mind írásokkal Sacramen-
tarius Eretnekeknek kiáltják.
Keresztyeni szabadságban áll, a-
zonban kefebbek volnanak
véreket ki ontani, hogy sem az
Ostyá mellől el allani: es ek-
szeppen az keresztyeni szabados
ollologból ketelenséget hozta-
nak ki: Mondgyak befedek-
vel, de cselekedetekkel el ta-
badgyak.

Azert az keresztyeni aba-
ollos dolgok, ugy tartathatnak
meg az Ecclesiában. 1. Ha épü-
etre valok, es senki abbā meg
nem botrankozik. 2. Ha az E-
stangelioni tudomant meg nē
omajjosittyák es meg nem ser-
dők. 3. Ha a Bálványozast es az
adonáskodast meg nem erősi-
tik 4.

Az keresz-
tyeni szabad-
ságnak re-
gulai es mer-
teki, mely
arant aba-
bad meg
tartani.

tik. 4. Ha ketelenség ala nem
esik, es Isteni tiszteletnek vele
kedese ala. 5. Ha azok nē kar
hoziatnak kiknek egyenlőbid
sabadfagok vagyon az olyan
el hadni vagj követni: Ha meg
vetik, mint mind ezekről tani
scent Pal 1. Cor. 8. v. 9. & v. 12
v. 13. Ha pedig valamellyik ez
okoknak fel bomol mindgyas
rast nem lesnek szabadofok.

A kerekded lapos vekony
Ostya I. Nincsen az Ecclesi
aban éppültre, sőt botranko
zast ferez. Mennyen be vala
ki az Ostyasok Templomabann
lattya ott az Oltart minden öllö
tőzetivel, lattya az kepeket fest
ékesítve. Maria fejen gyengig
patyolat: Christus képénels
nyakan, varrot aranyas avagy
retzes kefkenő: Lattya az ke
restes Zaflokat, Gyertya tans
tokat, notas Orgonakat: Latt

syya az Papi öltözeteket: Ha
 a Papista lesien, ez meg botran-
 kozzik, es azt gondollya, hogy
 egygyik Papista templombol
 masikban ment: meltatlan kar-
 oloztattyak egymast. Ha Eu-
 gelicus megyen bé, az haja
 meg borzad, hogj az Antichri-
 stusnak annyi semettyet lattya
 dsabadoson lenni az Templom-
 ban: Igy az Ostyat ha meg lat-
 syya, megh gondollya, ezek az
 Papazoktul nem külömböz-
 nek az Ur Vacsorajaban valo
 Ostyaval, es az melly kenyer
 szent az Ostyaban fel mutat az
 ap s az nép imadgya, lattya
 googy imit is azon forma vagyő
 sz Ostyaban Avagy nē nagy
 botrankozasg ez: De hallya
 ok egy historiat.

E Egy Varosban Heidelber-
 gban kőzel negy mért földnyi-
 sz, mikor egy Pap az Oltarhoz

alván

alvan, az Talat, melyben az ke
 nyer taytek Ostyak valanakk
 kezeben vőtte volna, nagy sp
 ritussal, lehelleffel akarna az
 get Papazo modra rea mondah
 ni, az vekony lapos Ostya
 mind ki repülenek az talbol
 mide amoda az porban. Az o
 ges templombeli nepek nezi
 ki le ütötte a fejet: ki mosolyog
 ja; nimellyek fel kelven as
 Templombol ki ballaganall
 Avagj nem nagj botrankozall
 ez az Ecclesiaban? Nem nagg
 gyalazatê a Christ^o ferzesenek

II. Az Ostya az Euangelio
 mi tudomant az Veg-vacsor
 nak ferzesében igen megh hor
 malyosittya. Mert az keny
 es az Christus teste közör val
 hasonlatossagat az Ostya soh
 meg nem mutathattya. Mer
 az Ostya nem közönfeges élte
 tő es taplalo kenjer, de csak ke

kenyér tárték, kenyér buborék :
 O Christus teste pedig ez világ-
 tsak közönséges éltető kenye-
 se, melynek éltető erejét egy
 smaculanyiban az Ostya megh
 sem mutathattya. Annak fe-
 rte, az kenyér tördeltetésnek
 sendit is megh ferti s meg ban-
 sa, sőt tellyességgel el fordítottja.
 III. Az Ostya az babonas
 lélekedést is megh erősíti.
 Mert az egjúgyú vekony értel-
 mű emberek el hiszik, hogy az
 Christus teste ugyā ott vagyon
 az Ostyaban allattya ferint, ki-
 salt keppen hogy az Ostya ol-
 tsalan az felfületet lattyak.

IV. Noha nem imadgyak
 az Ostyat, mind az által ugyan
 s ételenségh ala vetették annak
 megh tartasat : azért az kereß-
 nyeni sabadságot megh rontot-
 tsak. Mert vegezetre:

V. Minket, kik az kereßtye-

ni fabadfagbol az Ostyat, meg
vetettük, es az Christus szerze
se ferint a kenyeret tordellyal
a Veg vacsoraban Eretnekek
nek karhoztatnak.

Azert forditsuk meg az el
len vetest: Az Ostya fabad
dos: azert meg kell tartani
Mondgyuk: Az Ostya fabad
dos tellyes botrankozással: az
zert meg kel vetni, es ha o ne
kiek az keresztveni fabadfag
bol fabad az Papazo Ostya
meg tartani: miért nem voln
nekünk is azon Papazo Ostya
fabad meg vetnünk azon ke
restyeni fabadfagbol: Miért
karhoztatnak?

II. Azt mondgyak: Az ve
kony lapos Ostya, melyber
egy egy adatik egy egy em
bernek, illendob az ostra
az Vegvacsoraban mint egyeb

kenyere

kenyer: Mert az fogatlan vén
 emberek-is el nyelhetik ho-
 gát fajokban el olvad: az V
 oracsorajat-is inkább ekérsiti az
 O Ostya, hogy nem mint az
 kenyer.

F. Csak gyermeki fogaskak
 szék, mellyek ezzel fristben
 mennek. Mert nē arra kel mī-
 nekünk vigyaznunk micsoda
 Állandó ekésebb s el enyebb
 az vén ember fajában, az Vég
 oracsorabā, de ā mī nēz az épü-
 letre, es az Christus szerzesével
 s nē ellenkezik. Immar az Mife-
 lő lapos vekony hartya Ostya
 csartozikē az éppületre, es nem
 ellenkezikē a Christus szerze-
 sével az előb elő fāmlalt okok-
 ool kitetszik.

III. Azt mondgyak: Az
 Ostya-is igaz kenyer: Mert
 Pe liéből

lístból, es vizből all: Annak
felette valami tartozik az ke-
nyernek valóságára es al-
lattyara, megh va-
gjon az Ostyaban.

F. Oly fő erősegek ez az O-
styafoknak az ő itiletek szerint
hogy megh lelkek ismeretük-
ezzel csendefítik azok az kik
nek nem fínten fajok izent vas-
gyon az Ostya az Ur Vacsorai-
jában. Annakokaert lássuk mi-
csoda az igaz kenjer, hogj meg-
tessek abbol az Ostya is mi le-
gyen.

Az Sido nyelvnek folyas-
ferint akar mi eledel, kenyer-
nek mondatik. Az Poganyok-
nal samtalan neme vagyon az
kenyernek, kiről olvasd megh
Pliniust, es Cœlius Rhodigi-
nust. Illyen mészé ki terjedés-
jegjzesben mondathatik az O-

Plin. lib. 8.
cap. 11.
Cœl. Rhod.
lib. 9, c. 16.

Ostya is kenyernek, mint regen
 a Bacchus Boros Istennek Po-
 sgacsacskái is kenyernek; mon-
 datnak vala. De az kenyernek
 természetire nézvé, tulaydon
 ollással, nem kenyér az Ostya,
 de vekony list lang hartya, es
 nyíves listlang buborek, avagi
 staytek, mely az heű vas közöt
 megh forittatván enyveződik
 egyben, az taplalastra hason-
 tlan nehez emestő: mellyert az
 Patricariusok *nebulas appellant*, kö-
 öknek, Felhőnek földnek pa-
 rajabol egyben gyűlt kődnék
 mevezik.

Micsoda es
 Ostya.

Tulajdonképpen pedig ke-
 nyernek természetibē az mon-
 datik, mely listből es az vízből
 gugy meg egyeletetik, megh da-
 sgaztatik es meg süttetik, hogy
 o izű, es az taplalastra illendő
 legyen. Mert az az igaz kenjer
 melyben eppen es valóságosan

Az igaz ke-
 nyér.

meg talaltatnak mind azok, va
 lamelljek tartoznak az kenyer
 nek állattyara. 1. Hogy listből
 es vízből álljon. 2. Hogy élte
 tő es taplalo legyen. Mert *Pas
 nis à pascendo dicitur*, az kenyer az
 legeltetéstől, eltetéstől es tapla
 lastul vőtt nevet, es ez az tápla
 las az kenyernek propriuma
 tulaydona, hogy valoban élte
 tő izű legyen, mint igaz ke
 nyer. 3. Hogy közönséges ele
 del legyen, mint egeß Sido or
 fagban az kovastalan kenyers
 Corinthusbā, es minden egjeb
 helyeken az közönséges kova
 sós kenyer. Mert az Christus
 nak teste is közönséges kenyer.
 Az Ostya noha láttatik listből,
 es vízből állani, de mind az ál
 tal list lang taytek, hogy az mi
 képpen a taytek az vízből ta
 madot, de azért nem víznek,
 hanem tayteknak mondod, ak
 képpen

keppē az Ostya a list langbol
 es csep vizetskeb ōl enyvező.
 ōlót egyben, de azért nem igaz
 kenyerek, de csak egybē eny-
 veződöt list langnak, vagy list
 langh hartyajának mondog,
 mint fínten az Hartja hogy nē
 búr: ugy az list langh harttya
 nem kenyér. Annak-felőtte az
 kenyerek proprietassa tulaj-
 donlaga sincsen az Ostyaban.
 Mert ō nem éltető, nem legel-
 tető nem taplalo. *Hostia non a pas-
 cendo sed ab hostibus devictis nomen ha-
 bet.* Mert az Ostya nem az tap-
 lalastul, de az ellenségnek meg-
 győzöttetésül vő nevet.

Hostibus a domitis Hostia nomen habet. Ovid. lib. 34

Vegezetre nem éltető ízű *Pastorum.*

az Ostya, mint az igaz kenyér,
 es nem közönséges taplalasra
 való. Azert nem igaz kenyér
 az Ostya. Mert az Christuste-
 sste es az kenyer között való nagy

hasonlatosságot meg nem mu-
 tathatja az Vég-vacsorában.
 Az Christ° élő kenyér: az Vég-
 vacsorában oly kenyér kíván-
 tatik, mely a Christus testének
 életető erejét meg mutathassa.
Nisi enim Sacramenta similitudinem ha-
berent earum rerum, quarum sunt Sacra-
menta, Sacramenta utiq; non essent: az azo-
 Mert ha az Szentsegeknek vas-
 tási hasonlatosságok nem vollo-
 na azokhoz az dolgokhoz, s
 melljeknek sentségi semmikepe-
 pen nē lehetnenek Sacramen-
 tomok azt mondgya Agoston
 Doctor. Az Ostyanak peniglig
 seminemű hasonlatossága ninc-
 csen az Christus testehez: Mert
 az Christus testének életető ere-
 jét meg nem mutathatja liszt-
 lang tayettek harttya levén: De
 az kőfőnséges kenyer meg mu-
 tattya. Azert kő vetkőzik hogig
 vagj az Agoston Doctor mon-
 dasa

Aust. Epist.
 23 ad Bonif.

Isaia fordul ki farkabol, vagy
sz Oltya nem lehen kenyér,
vagy az Veg. vacsora, melybē
Oltya vagyon nem lehet igaz
sacramentum.

Schopper⁹ Luterista Doctor.
es ertette ezt, azert mondgya:

In arte me-
riendi pa-
gina 199.

Christum idcirco Panem & vinum ad-
hibuisse, ut indicaret: quemad-
modum Panis & vinum hominem pascunt
ad vitam naturalem, ita corpus suum &
anguinem suum esse cibum & potum
ad vitam eternam, quo nos renati homines ad
eternam vitam potemur & cibemur.
Az az. Az Christus azert vőtt
sz Vacsoraban be kenyeret es
oort, hogy meg jelentene: Az
imniképpen az kenyér es az bor
sz embert taplallyak ez terme-
ketnek életere, akkeppen az ő
bteste es vére legyen lelki etel,
sz, mellyel mi uyjónan fűlet-
sz: emberek az örök életre i-
nat. assunk es etettesünk.

Mutassa meg az Ostya ez az hasonlatosságot: Nem lehet Mert ő nem oly kenyér mellj táplaltathatnak az ember az terméket berint valo életében mint nem kenyér, de list. lang bol keves vízzel egyben eny vezödet tettek. Vegyük fel a zert az argumentom: valam listből, es vizből áll kenyér az Nem igaz definitioja ez az kenyerek. Mert az igaz kenyérnek tulajdonsága nincsen benne. Mert nem eleg, hogy csals listből vizből allyon, de hogyo kenyér izü es életö legyen mely az Ostyaban nincsen. Ez ez magyarázattal az minor propositio el enyefik.

Rom. 15.
vers. 16.
Philiph. 4.
v. 18.
Heb. 12. v. 16

I V. Azt mondgyak: Az Ostya vött nevet nem az Papisztai Miseszö áldozattul, de azoktól az oblatioktól, mel-

veket ajandekben az tem-
plumban fel viznek vala ala-
mísnában, mellyet S. Pal, ob-
lationes, aldozatoknak
mond.

F. De micsoda közí vagyō
sz lapos keredged vekony list
nang, taytek, es kenyér bubo-
kák Ostyanak az alamísnához?
szokas vala regen, hogy a kőf-
g a templomban fel menven
ajandekot vinne fel kenyeret,
bort, listet, Hust, penzt, es azt
az Urnak ástalara tenne le. E-
bőkből az Pap elő vevén ke-
nyeret es bort az Vég vacsora-
sooz meg fentelte, es abbol of-
fogatta az Ur vacsoráját, a mint
Honorius mondgya. Hol itt az
Ostya?

De idő jartaban, hogy az
ecclesia meg szaporodnek a ke-
nyeresség penigh fogyna, az ke-
nyer

Ex. 13. 16.

nyer, buza, bor, hus hely
penst kezdének az Papok
vanni, es ők kezdék az pen
ből az Ur Vacsoráját tartas
kenyerrel borral.

Honnan mondassék az O
fya, vak az ki nem láttya: AA
pogany Balvánjozasbol. Me
valamikor az Romaiak hadit
indultanak elsőben az Ma
hadakozo Istennek áldozna
vala, hogy győzdelmet nyeo
jenek: Mikor győzedelemm
viszta térnek vala, ismer áldoz
tanak, mellyet *vicima à victoria*
Hostia ab hostibus de victis hittanakra
mint Ovidius nyilván jelent
vicima quæ cecidit aextrâ victrice
(catur

Lib. i. Fast.

Hostibus à domuis hostia nomen habet

Az Romai Papa is, hogy y
nap nyugoti Ecclesiákat nag
erővel birodalma ala hayta, n
csuda bizony hogy áldozik O
fya

szaval az Mayzim Istennek es
gogy a Hostia nevet az Osty-
kente az ő győzödelmenek
szonfagara.

Vegezetre, akar hoñan ne-
szek az ő list langh kenyér
wytekjokat es list lang hartya-
kat ő dolgok. De ez forogh
rdesben: Ha az, az list lang
böd, taytek, buborek, igaz ke- Ez az pont.
sveré, es az kik az Euangelio-
igaz vallast követik az Ur
sacsorajaban meg tartsaké?
Azt-is mondgyak: Az
iggi Anyaszentegyhaz az Pa-
ki kelese előt Pogacsakat
szot be az Végh-Vacso-
diban: mellyet nem az Papa,
az regi Paterek talaltak:
meg sem nevezherni mel-
lyik Papa talalta.

F. Akar ki talalta, de ugyan
em-

emberi találmány mely a Christus Iesusnak bent szerzesévé ellenkezik. De keressek fel redetit. Mert nyilván való dolog, hogy Luther Marton a Papistafagból ezt vötte s megtartotta, nem valamelliktúl a Paterek közzül.

I.
Ann. 160.

Első faz estendő Christusi fűletetűl fogva meg kel vaslaní mindene, hogy olljan kenyér taytek ostyanak még csas hire sem volt. Mert akkor alban az első faz estendőben igaz kenyerrrel folgaltattak az Ur Vacsoráját, mint meggettetik Act. 2. v. 42. Act. 20. v. 7. 1. Cor. 10. v. 16. Centur. lib. 2. cap. 16. Hist. Eccles. Colum. 500.

II.
Ann. 200.

Az második faz estendőben is semmi Ostya nem volt be vevén az Veg-vacsorában de akkora is igaz kenyér tőnd

deleb

álltetik vala, es az Egyhazi
gllgaknak jelen letekben re-
skent ofstogattatik vala, mint
istinus Martyr mondgya A-
ollog. 2.

A Harmadik faz estendő-
nn sincsen semmi emlekezet
Ostyarol, de oly kenyerről,
llyet az kösségnek az Tem-
nmban fel vitt, es az Ur afa-
sra le tött ajandekbol megh-
mtelnek vala es tördelvén az
gag vacsoraban ofstogattyak
lla, az betegeknek hazokhoz
bldik vala az Diaconusok,
gsagy Caplanok által, neha
gllgak avagy Gyermekkek ál-
l kerik vala a betegek es kül-
y * vala, mint az Serapionnak
bldajabol meg tetsik. Ez pe-
g nem az Görögök es Afri-
sban levő Ecclesiakban vala
nsénd tartas, de az Romaiban-
m mint bizonyittyak Clemens

Alexan-

III.

Ann. 300.

Euseb. lib. 6.
cap. 34. Eu-
lest. Hist.

Alexandrinus Strom. libr. .
Cyprianus de lapsis. Eusebius
lib 6. cap. 34. Hist. & libro
cap. 8. Centur. III. Hist. Eco
cap. 6. Col. 131, 145.

IV.

Ann. 400.

Nagy Ielkű
Doctor, ke-
rejtjen Csa-
vár Eccle-
sia fia,

Az negyedik faz estendb
ben is nincsen emlekezet :
Ostyarol, de egész kenyerről
mellyet gyolcsal fednek vax
be, es az asztalra teven sok rést
tördelik vala, es az Communi-
caloknak kezekben adgyak w
la, mint meg terfik Dionysius
nak irasabol : Hierarchia Ecclesi-
astica Cap. 3. es Ambrus Doctor
nak befedéből, mellyel a The-
odosius Csasart ily folitotta v
la meg : Quomodo manus extendit
de quibus adhuc sanguis stillat iniustum
Quomodo huiusmodi manibus suscipi
sanctum Domini corpus? Az as
Hogyhogy nyújtod ki keze
det, mellyekről meg is csepeg
az artatlan vér? Mi modob

*Ambrusius D. Theodosius imperatoris vestro
dilecti viri igitur arguit magis quam auctor
in pbat.*

Értesed ez illyen kezekben az
 Urnak fient testet? Tripart. lib. 9.
 qp. 30. Centur. 4. Hist. Eccl. cap. 6.
 ll. 418. 430.

Vagyon Damasusnal in Pon- Tom. I Con.
 tiale emlékezet oblatiorol fel pag. 212.

Értettet kenyerről. De ott az
 solation ollyan kenyér ertetik
 mineműt à kosség az templom-
 nan az Urnak ástalara ajande-
 non vissen vala fel, és az Ur va-
 rooraja abbol folgaltatik vala

Az ötödik száz efsrendőben Ab Anno
 nem talaltatik semminemű em- Christi 400
 emlékezeti az Ostyanak. Ki fol- ad 600.

Adaltatik az Vég-vacsora ásta-
 nn (mint ez elöt valo száz efs-
 rendőkben) Tördeltetik az ke-
 nyér s-ugy ostromgattatik azok-
 lak kezekben az kik commu-
 nicalnak. Nicephorus lib. 13. cap. 7.

August. Epist. 86. ad Casul & serm. 140
 tempore. Agoston Doctor Pau

Q linus.

linusnak egeß kenyeret küldök
 az ő vele valo eggjességnek b
 zonyfagára *Epistola 31. 37.* A
 egeß kenyeret penig list lang
 Ostya hartjanak mondani ne
 lehet.

Ez időben a kereftyen Csá
 farok alat az Romai Píspeko
 nyugadalmat njerven, gazdag
 saggal, bujásaggal, es pompa
 superstitiokkal igen neveke
 nek, de az Ostyat meg csak a
 mokban sem láttak, nem hogg
 éltének volna vele.

VI.
 Ab anno
 Christi 500.
 ad 700.

Az következőzendő őt es h
 fás estendőekben immar fel t
 lalod Romaban Gergel Paps
 által, es az ő utanna követk
 zők által az pompas Miszen
 áldozattyanak, es sok ferz
 teknek nevekedefet. Ekkor
 kezde el változni az Végh-v
 csorabā valo kenyér temerdes
 Pogacsakka, mellyeket Cororo

Dial. Greg.
 in libro 4.

om oblationum, kenyér fel vetele-
dek Coronajanak hiynak vala.

Bizonnyittak az Historiak,
googy ez idő tayban az kenyér,
is akar amaz Corona fabasú ke-
ggeded Pogacsat akar egyeb
nyereret ertí) az communica-
lokna tőrdeltetet, es keze kbē
bdattatot. Cent. 4. cap. 6. Cent. 7.
cap. 7. Col. 133.

Az következő het fáz est-
endőben is nem volt az Mi-
lő list lang tajak oſtya. Mert
loha Romaban az Mife tere-
en esven sok talalmanyokat
yayzot vala, de mind az által az
r vacsoráját fa által on folgal-
mattyak vala ki, kezebbe vevén
kenyeret a comūnicalok, mint
meg tessék Cent. 7. cap. 4. Col. 360

Nyolcz fáz estendőttől fog-
va kilencz fáz estendeigh, az
Mifének áldozattya tarkas te-
xentetnek ki folgaltatásával

Qz

igen

VII.

Ab anno

Christi 700.

ad 800.

VIII.

Ab anno

Christi 800.

ad 900.

Cranczius
in Metrop.
lib. 1. cap. 9.

igen meg nevelkedek: de meg
is ástaltrol foglaltatik vala
az Veg-vacsora. Mert Carollo
Csasar is az templomnak kö
zepin le töt ástaltroz járulvas
communicalt, de ez eftendőb
ben is az list lang buborek C
styanak semmi híre nem vala

IX.

Ab anuo
Christi 900.
ad 1000.

Kilencz száz eftendőtől fog
va ezer eftendeig az áldoz
Mise azon állapotban maradab
de az Vegh-vacsora nehol ást
talrol, nehol oltarrol késetteti
ki foglaltatni: Az kód Ostya
nak híre sincsen. Centur. 9. cap. 6.
Col. 146. Cent. 10. cap. 6. Col. 1080

X.

Ab anno
Christi 1000
ad 1100.

Ezer eftendőtől fogva
zer száz eftendeig Anshelmu
mondgya, hogy Angliában a
kenyer törteltetet es sok refr
oflatot az Végh-vacsorabann
Anshel. Com: in 1. Cor. 10. caput.

De Romaban hatalmassans
fel emelvē fejet az vesedelemm

neken

Ezek fia amaz kevely kegyetlen
és ördönges Papokban maso-
dik Sylvesterben, kilenczedik
Leobā, kilenczedik Benedek-
ben, hatodik Gergelyben, ma-
sodik Miklosban, hetedik Ger-
gely Papakbā, isonju változas
szamaza be. Mert ezek az Papak
az Császarokat talpok ala tap-
asztottak, a Papoknak hazasfago-
sokat karhoztattak, az Görög-
Ecclesiákat az kovastalan ke-
nyverert uyjoban kiarkoztak, a
transsubstantiatiot az kenyernek
szilattya serint testé valo válto-
sasanak hazugságot be hoztak.

Ekkor Romában az Végh
svacsoranak kenjerenek forma-
sa is meg változek. Mert a Co-
muna keredged Pagacsak helje-
ben apro lapos vekony penő
formaju Misező Ostyak adat-
tattanak, vagy harmadik Mik-
los, vagy masodik Alexander,

Az Ostya-
nak Arya
Papa.

vagy hetedik Gergely Papa áll
tal ki őrdöngös volt, es mind
Papaknal latrab azt mondgy
Benno Cardinal, annak élet
felől valo irasaban.

Lött ez, ezer harván estenn
dó tayban. Igy tanit ezekről

Litur. 6. 27. Gregorius Cassander in Liturgi
pag. 66. *eis ex Romani ordinis expositore.*

Bernoldusnak hozza be sa
vat Cassander, ki az keregded
papirosni vekony buhorek O.
stya felől ilyen panafolkodot:
fokak azon Authortul (Bern
noldustul) ugy mint eses, ke
gyes, es az Ecclesiabeli fertar
tasokrol vigyazotul azon erte

Iudicium
Bernoldi ex
positoris or
dinis Roma
ni de hostiis

lemmel mondatnak. *Qui indigni
sissime tulisse videtur etate sua in quibus
dam Ecclesiis oblatus, panis quae priscam
Ecclesiae consuetudine ad usum sacrificii
ad mensam Domini à populo fidei offeren
bantur ad imaginem numorum et tenui
ssimam quandam et leuissimam formam
à veri panis specie alienam fuisse redactas.*

...are per contemptum minutias numu-
...oblatarum appellat imaginariam
...umbratilem levitatem iis tribuit, &
...gignas esse Panis vocabulo pro sua te-
...nitate, ac propter eas officium atq; reli-
...conem Ecclesiastici officii multum per-
...ninem modum confudi offerit, pluribusq;
...acerbioribus dictis eas infectatur.

Melj ket Papista Doctorok
...asi az list lang taytek Ostya
...löl valo kerdest elegge megh
...ytik honan legyen eredetek?
...egieké? es mit itily felölök?

Mert először: Ha Bernoldus
...pista Pap az papazosagnak
...etsegének közepette, az O-
...wat bosszuval fenvette: Hát

Euangelicus Egjhazi folgak
Euangelionnak illyen nagy
...lilagossagaban, micsoda lelki
...merettel fenvedhetik? A Mi-
...s az Papaktul egyser is mas-
...or is tereben eset, es ugy ful-
...s ezt az kenyer Istent, kit ez
...gapig is főrnynen imadnak. Ti

L.
Az lapos
hartya O-
slyarol valo
itilet.

penig kereftjen Oſtyafok meg
sem akartok az Chriſtus Ieſu
nak ſent ſerzeſe melle allani
Maozim Iſten taytek, hartya
buborek Oſtya mellől: Laſſa
tok hogy ſentſegh töreſbe ne
leledzetek miatta.

II.

Masodſor: ha megh Berno
dus idejeben, ugy mint Chriſti
ſületeſe utan ezer hatván el
tendő tayban kezdettének az
Oſtyak, hogy hogy volna igas
hogj az Papak elöt az ſ. Arya
vöttek volna be az Oſtyakatt
kereſtyeni Eccleſiaban? Es ki
csoda ketelkedhetik abbã hogy
nem Papa volna talaloja az O
ſtyaknak, meg penig amaz od
fellyeb megh jegyzet lator had
rom Papak közzül egyyik.

III.

Harmadſor: ha Bernoldus
nem ketelkedet az Oſtyak
megh utalasképpen Minutian
numularias, penſhez haſonl

faras

paradokoknak nevezni: Miért
 hogy most azon avagy hasonló
 nevezetekkel nem illetetnek?

Negyedfő: Ha az időtől
 fogva nē mindē Ecclesiák vő-
 tsek be, általán veggel nem volt
 értetelenséges a melljert az melj
 Ecclesiákban, avagy nem vol-
 tsanak, avagy be nem vőttek,
 s az kenyerek tördeltetése
 Vég-vacsorának ki folgal-
 masában megtartottak, miért
 nevezik Calvinista Eretne-
 keknek?

Eötödfő: Ha semmi hason-
 lósága nincsen az Ostyanak
 az igaz kenyerekhez, sőt ha meg
 kenyernek nevezetni is mel-
 lőtt, hogy hogy lehet igaz,
 hogy igaz kenyér volna az O-
 stya, és hogy valami kivantatik
 az igaz kenyerek valóságára
 ed benne volna?

Vegezetre: Ha az Egyházi

Q s

Sol-

IV.

V.

VI.

folgalat es a keresztényi vallás
az Oltjak által sokkeppen meg-
vestegetődik: hogy hogy me-
rik allatni az Euangelicus tan-
tok, hogy az Sacramentomhoz
igen illendők ekecségekre vas-
lok?

Ezen dolgot bizonyítja ha-
sonlo mondással *Honorius Presbiter*
Augustodunensis in Gemma animæ lib. 1.
cap. 66. circa annum D. 1120.

VI. Azt-is mondgyak az
Oltyalok, hogj Agoston Do-
ctor idejeben volt az Oltya,
Aug. in sent. Prosperi Dist. 2.
de conser. capite cum
frangitur.

F. Meg mutattuk ez elöt,
hogy Agoston Doctor ideje-
ben az hartyas buberek Oltya
ingjen sem emlitetet nem hogj
volt volna. Az holot penigh
Hostiat említ, nem az Mifelő
Oltya.

isttyarol kel ertení, de az tem-
noomban az Urnak ástalara az
öreresttyeni kőstegtől fel vút ke-
veret. Vegezetre az holot
sja Agoston Doctor *Cum frangi-*
ca, &c. Mikor még tőrdeltetik
ízeivel Tőrdeltetik, elege-
gseg hamisittja az Ostyasokat,
gogy ő nem pensthez hasonlo
öreregded lapos vekony hartya
sradek Ostjarul fol, de az igaz
tőrdető jó izű kenyeréről. Mert
az az Ostyat nem tőrdelik.

II. Azt mondgyak: hogi
keregded Pogacsak amaz
regi Epiphaniusnak ide-
ben-is voltanak, mint meg
tetstik Epiph. in An-
chorato.

F. Az Historiak külömbet
mutatnak, mint megh latok.
Mert ezer hatvan estendő tay-
ban

Elt 400. est
tendő tay-
ban Christo
bűletese u-
tan.

AB

ban fűle az Papa Míseje az O
 styat Epiphanius után közé
 hat száz estendővel. 2. Epipha
 nius Görögh Píspek volt Cy
 prus figetben. De az Göröglg
 Ecclesiak az kovaftalan Míse
 Ostyat be nem vőttek, ma sem
 veszik. 3. Christus fűletefe ut
 ezer ötven-negy estendőves
 haborottanak meg az Göröglg
 Ecclesiak az Romaiakkal, az
 kovafos es kovafstalan keny
 felől Epiphanius után közé
 hat száz estendővel. *Centur.*
cap. 6. Eccles. Hist. Azert hog
 hogj oltalmazta volna Epipha
 nius az Mísező Ostyat? 4. E
 zek az Epiphanius flavai. *Non*
enim est rotunda forma & sensus exper
quantum ad potentiam. az az. Men
 ez temerdek formaju es erzo
 kenség nélkül való erejere ke
 pest, meltatlanul illetternek az
 Míselő Ostyara, mintha oly v
 konyn

ny hartya, taytek lapos ke-
er faradekrol folana, melljet
ember fajaban alig erzeñe,
ollot ez ige *σπομύλον* nem penß
sdbasu lapos temerdekséget,
termerdek keregdedet je-
ez, minemü az gömbölyü
nyer. Hogy penig erzeke-
g-nelkül valonak mondgya:
non *passivè* sed *activè*) ugy magja-
sztatik, hogy az kenyér nem
szaz, sá többi.

VIII. Hozzak be az Ago-
ston Doctor peldajat ki
igy fol:

A Az en Anyam engemet kö-
svtvén Mediolanumban talala
E Ecclesiát Szombaton böy-
inni, kezdet vala tetovazni,
ot cselekednek. Akkoron en
osnacsolam ez dologrol az bol-
gg emlekezetü Ambrus Pis-
ket. De az monda: *Cum Romam*
ve.

Aug. ad Ia-
nuar. & ha-
betur in De-
cret dist 12
Cano: Ma-
ter mea.

venio Sabbathum ieiuno, cum Mediolani sum, non ieiuno: sic & tu ad quamcumque Ecclesiam forte veneris eius mori-
 serva, sicuiquam non vis esse scandalum
 nec quenquam tibi: Hoc cum matri
 nunciasset libenter amplexa est. Az az
 Mikoron Romaban megye
 böjtölök, mikor Mediolanum
 ban vagyok nem böjtölök: Il-
 te is az mely Ecclesiaban li-
 megy annak fokasat tartásos-
 ha valakinek nē akarfi botra-
 kozásra lenni, egyebet sem ti-
 neked. Ezt mikor Anyamnak
 megh mondottam volna, őrt
 mest veve. Melyből azt ho-
 zak ki, hogy az holot Ostyav-
 oftogattatik az Ur Vacsoráj-
 Ostyaval vegyed, az holot k-
 nyerrel, kenyérrel vegyed
 mind egy.

F. Micsoda közí vagyok
 az Ur vacsorájának az Rom-
 böjthöz? Az Ur vacsorája a
 Új Testamentomnak Christi-

1. A keresztet második Szentse-
 g és Sacramentoma, az Bőytö-
 2. Szombaton vagy Penteken
 dberít almany: Az Ur Va-
 coraja az Euangeliomi igere-
 nek fűksegés el pecsetelő
 sacramentoma; az bőytöles te-
 nek meg fanyargatására valo
 nsenség itlanságh: ha penigh
 qpnak es eledelnek valogata-
 s val vagyō, őrdőgi tudománj,
 ut mondgya az Lelek előőr
 motheushoz írot levelenek
 gyedik részében. Iol csele-
 tte Ambrus Doctor, hogy a
 keresztényi szabadfagra nézen-
 b dologban az Ecclesiaknak
 skafához tartotta magát. De
 ss az Ur vacsorájáról volt vol-
 őso, hogy Mediolanumban
 ymyeret tördelnek, Romaban
 gimig kenyér buborek Ostyat
 bsadnak, bizony az Christus
 nt keresztje fterint valo erte-
 lemből

lemből fölloz volna. Anna
okaert illetlen az pelda: Itt
migy böytölnek: azert az U
vacsorajaban is fabad imit O
ftyaval élnem, amot kenyerre
Ki ne pökne ezt az gyermels
roß velekedesnek követköz
set ?

Az kenyernek tördeltete
ugy-mint, az Ur vacsorajaba
valo búkséges meg változtat
tatlan ceremonía, teßen vala
rast az Christusnak Vég. vacs
raja közöt, es az emberi tal
manyoktul megh mocskoltat
Ostyas vacsora közöt, annij
hogy soha senki jo lelki ism
rettel sem nem communic
tathat egyßer s. mind Ostyav
es kenyerrrel sem nem comm
calhat. Mert bizony arulool
lenne az Ur. vacsorajaban va
kenyer tördeltetesnek. Hise
a Sacramentomok külömbö

I ássad az
előjáró be
sedben.

ennek megh minket, mind az
 ganyoktul, mind peniglen
 egyeb tevelygoktul, mellyet a
 nem tud joveveny az fent
 asban. Immar az ki azt kove-
 mit Idvözitönk parancsolt:
facite Ezt cselekedgyetek,
 illni illik, az kenyeret keze-
 dben vegyetek: meg áldgya-
 x: meg fegdellyetek, es ugy
 orogassatok egyebeknek: ez-
 r l megh külömböztetet az,
 minden egyeb tevelygoktul:
 rt az Iesus Christusnak f.
 zese mellet maradot megh
 szazon. Az ki penig nem ke-
 rret, de list langh taytek la-
 v vekony harttya Ostyat ve-
 s n elő f nem tordeli, de törde-
 melkül oftogattya, el tavo-
 s az, az Christus ferzesetül,
 Schismaticus. Azert egyfer
 nyeret tordelni s ugy ofto-
 inni az Ur Vacsorajat, ma ffor

lemből fölloz volna. Annak-
okaert illetlen az pelda: Itt i.
mígy böytölnek: azért az UR
vacsorajában is fabad imit O.
fityaval élnem, amot kenyerral.
Kine pökne ezt az gyermek
roß velekedesnek következe-
set ?

Az kenyernek tördelteteföl-
ugy-mint, az Ur vacsorajában
valo fűkfezes meg változtathat
tatlan ceremonía, tefen vala-
raft az Christusnak Vég-vacso-
raja közöt, es az emberi talal-
manyoktul megh mocsokoltator
Ostyas vacsora közöt, annjra
hogy soha senki jo lelki ifme-
rettel sem nem communicall
tathat egyfer s mind Ostyavals
es kenyerral sem nem commu-
calhat. Mert bizony aruloja-
lenne az Ur-vacsorajában valol-
kenyer tördeltetefnek. Hisem-
a Sacramentomok külömböz-
retnek

l ássad az
elől jaro be-
sedben.

mentnek megh minket, mind az
 o'oganyoktul, mind peniglen
 egyeb tevelygoktul, mellyet a
 nem tud joveveny az fent
 srásban. Immar az ki azt kove-
 s a mit Idvözitönk parancsolt:
facile Ezt cselekedgyetek,
 budni illik, az kenyeret keze-
 szekben vegyetek: meg áldgya-
 dok: meg fegdellyetek, es ugy
 o'ogassatok egyebeknek: ez-
 el megh külömböztetet az,
 minden egyeb tevelygoktul:
 Mert az Iesus Christusnak f.
 erzeze mellett maradot megh
 szarazon. Az ki penig nem ke-
 nyeret, de list langh taytek la-
 zos vekony harttya Ostyat ve-
 nen elő f nem tördeli, de tördel-
 nelkül o'fogattya, el tavo-
 root az, az Christus ferzeferül,
 s Schismaticus. Azert egyfer
 nyeret tördelni s ugy o'fo-
 satni az Ur Vacsorajat, massor

Apocal. 3.
v. 16.

lapos vekony hartya Ostyavall
avagy egyfër s mind kenjerre
es Ostyaval, micsoda nagy ál
hatatlanfagh ez az Christus Ie
sustul ferezttetet dragalatos fi
fegnek ki folgaltatásban. E
az sem heű, sem hideg, kíta
Ur Isten ki okad az ő fájabollo
azt mondgya fent lanos a
Mennyei jelenesről irot könyv
venek harmadik refében. Egg
gyetlen egy peldat ez rút utan
latos tetovazasnak el finleseni
nem találhatnak, nem hogy a
Ambrus Doctor Böyti tartoz
nek ide.

AZ HARMADIKROL.

p. 82.

Az kenyernek tördelese a
Vr Vacsorajaban oly Cerer
moniaé mellyet fabad voln
el hadni, avagy követ
ni?

VaV

Valaminemű allattya és va-
 losága az emberi nemzetnek
 váltságának az Christus teste es
 tennak a fénvedes közben va-
 lo tördeltetése, fínten olyan
 allattya es valósága az Ur Va-
 catorsorajanak a kenyerek az of-
 fogatás közben valo tördelte-
 tése, el anníra hogy ha az Chri-
 stus testenek az fénvedes köz-
 ben tördeltetése nem löt volna
 lőha az mi váltságunk vegben
 nem mehetet volna: akkeppen
 az UR Vacsorajaban az
 kenyerek tördeltetése nem
 esen, soha Sacramentum sem
 lehet, es akar mely köz ember
 Vacsorajatul sem különböz.
 Meg tetfik ennek igazsága eb-
 ből: Mert az Ur Christus a ke-
 rmyeret kezében veven halakat,
 bádót, meg fegte, es ugy attra az,
 Tanítványoknak azt mondot-
 ta: Ez az en testem, mely ti e-

Nota.

rettetek meg tőrdeltetik, ezis
TEGYETEK az én emlekeze-
temre. Olj rend tartas azért az
kenyernek tőrdeltetése mely a
Christus parancsolattja ala esen
el annjra, hogj valakik az Veg
vacsoraban az kenyeret nem
tőrdelik, mind az Christus pa-
rancsolattyat fel bontyak eb-
ben, mert nem teszik az ő teste-
nek tőrdelmenek emlekeze-
tire az Veg vacsorat, mind pe-
nig az valtsagnak vegben me-
netelinek valofagat, mely az
Christus testenék tőrdeltetese
által ment vegbe el fordittyak.

Substantia-
lia Sacra-
menti, id est
materiam,
formam, fi-
nem & to-
tam institu-
tionē Chri-
sti mutat,

Ved ki az Christus testet, es
annak tőrdeltetese az valtsaga-
bol, az valtsagh semmi lehen..n
Ugyan is miért őltözte fel az
testet, hanem hogy abban meg
tőrdeltetven véret ontvan az
valtsagot vegben vihesse, mint
lásd meg Psal. 22. v. 17. 18. Es. 53. 8.

vers. 4. +

v. 4. 5. Igy vedd ki az kenyeret, es annak tordeltetefet az
 Vegh. Vacsorabol, Sacramen- qui fractio-
nem panis
negligit.
Confes. Ca-
thol.
 tum nem leßen, vedd ki az

Christus vérenek ontasat az
 valtságbol, soha valtságh, nem
 leßen: ily ved ki az bornak
 öntefet az Veg. vacsorabol fo-
 sáha Sacramentum nem lehet.

Az Veg. Vacsora oly dra-
 galatos fentsegh, melyben az
 Christus kin fenvedese teste-
 nek tordeltetese, es halála elő-
 keppen meg mutattatik, a mel-
 lyert ugyan Christus halalara
 emlékeztető fentsegh az. Ha
 azért az kenyer nem tordelte-
 tik az bor nem öntetik, hogy
 hogy mutatodik meg a Christ
 fenvedese, vere hullasa teste-
 nek tordelme. Bizony ki for-
 dul ez Christus befede farka-
 bol: Az en halalomnak emlí-
 kezetre tegyetek. De az Ostya-

sok Veg-vacsorájokban az kenyert nem törteltetik.

Beza quest.

149. de Sacram.

Annakokaert az Christus szent fírzefet meg rontyak, páncsolattya meg nem tartjak, az valtsagot el fordittak az Christus fívenvedesét, es vére hullasat megh nem mutattyak, es soha az Vegh-Vacsorat az Christus halalanak emlekezesére nem tehetik, es jo következesből né igazan folgaltattyak ki az Ostjával az Vegvacsorat.

Hogy peníglén nem oly ceremónia legyen az kenyerek törteltetése az Veg-vacsorában, mely tartoznak az keresztényi szabadsagra, hogy akár törtellyed akár ne? Nem vetek es keresztjéni szabadsagban áll: de oly mely sit de essentia Sacrae Coenae, legyen az Sz. Vacsorának allattya bol, es valóságára tartozzek imez okok miatt törteltetik megh,

Elő.

Először. Mert tanu. bizony-
ságot tesznek arról az három E-
vangelisták, és fent Pal, hogy
az Ur Iesus mikor az Vegh va-
csorát ferezte az kenyeret ke-
zébe vőtte, az Atyának ha-
laikat adott, meg fegte es az Ta-
nítvánjoknak attá fparancsol-
ta hogy vegyek es egyek, azt is
noenig az ő emlekezetire. Melj-
előől megh tétfik, hogy az UR
Christus ebben az meltságos
szentségnek ferezésében, tulay-
noson szentséghez illendő valósá-
gos ceremoniakat adott elő, ol-
tsyakat mellyek nélkül az vég-
csacsora csonka, ha valamellyi-
jét el hadgyak az Ceremo-
niáknak.

Hogy peniglen az Ostyások
számanyak az vendeg fogado ha-
rsat, estvet le ülest vagy fen al-
flast, kovaftalan kenyeret, &c.
mellyek tartoznak az külső ce-
remo-

I.

A Christus-
nak f. ferez-
ését taga-
dod, ha
az kenyeret
nem törde-
led.

remo-

remoniakra, de azért nincsen
Vég-vacsorának valóságában
Hát a kenyér tördelesis olyan
vétenek nagyot, hogy nem
lendőket hasonlitanak öf v
Annak-felötte sem az Euang
listak, sem az Apostolok ne
helyheztetik azokat az ollyas
Ceremoniak, es rend tartas
köziben, mellyek parancsolas
tal járnának, mint az kenyér
tördeltetefet. Mert ezt meg
parancsola: Így cselekedgy
tek, mint en es tegyetek az es
emlekezetemre.

II.

Masodszor: Mert az Chr
stus mikor a Vég-vacsorat fen
zette ez igekkel: Halakat ad
Megszeg, az meg fegest az hal
adás, es az ofrogatas közibe
teve. Azert ha az halaadás, es
az ofrogatas oly fkrűseges Ce
remonia, es rend tartas az Vég
vacsoraban, mely ennek valool

saga ag

valóságára tartozik tehát az kenyér-
nek fegefe-is olyan rend tar-
tas. De az Ostjások sem tagad-
gyak, hogy az haladásnak es az
ostogatainak Ceremoniája az
Vég-vacsorának állattya, es
valóságára nem tartoznek. Te-
hat az kenyérnek tördelese-
is az Vég-vacsorának állattya-
ra es valóságára tartozik.

Ezen ertelme Luther Mar-
tonnak. *Omnes Euangelistæ & Paulus
similiter unanimi consensu asserūt Christū
panem fregisse, & discipulis dedisse: quod
ergo Cœna debeat esse conformis exem-
plo & institutioni Christi non debet cele-
brari quin frangatur panis & multis di-
stribuatur à sacerdote:* Az az: Min-
nyajan az Euangelistak, es Pal-
hasonlatolson egjenlő ertelem-
mel vallyák, hogy Christus az
kenyeret tördelte, es az Tanit-
vanyoknak adta. Hogy ha ez-
okaert az vacsoranak hasonlo-

De abrogā-
da Missa pri-
vata.

Az Papistak
ellen Luter
argumento-
ma.

R, nak

nak kel lenni a Christus példájához, es berzesehez ne foglaltassék ki külföldben, hanem a kenyert tördeltessék, es sokaknak östogattassék az Paptul. Mikor Luther ezt írta nagy foglaltassék foglalt. De mikor az Calvinisták mondgyak, mind bgyarast eretnekséget foglaltanak, es Sacramentariusok erette.

Hogy penigh itt is azt vitatassék: Mind egy ez: Törni foglalt, igen meg csalatkoznak: Mert ha nekik mind egy, az Euangelistának nē mind egy. Luther sem tartotta a Papisták ellen valo argumentomaban mind egynek, kiről mayd oda foglaltab bővebben.

III.

Az Christus
parancsol-
tattyaban
kettő va-
gyon.

I.

Harmadfor: Christus ebbē: Ezt cselekedjete az en emlekezetemre, azt parancsollyá mit cselekedgyünk es mi vegre. Mit cselekedgyünk? Aztaz mit ő maga cse-

aga cselekedet vala. Hogy az
 xenyeret kezében vőtte, es ha-
 lsakat adván meg fegre őstotta,
 úgy mint az ő mi erettünk el a-
 llatot testenek Sacramentomat:
 lsmet az meg aldot Pohart őf-
 tootta, úgy mint, az ő mi eret-
 nünk, es bűnünk bocsanattya-
 rt ki őntetet vérenek Sacra-
 mentomat. lsmet hogy ezeket
 sz jokat vegyűk, ígyuk, es az
 geretnek hidgyűnk. Mi vegre
 enigh? Az ő halalanak halá-
 atos emlekezetire, mint fent
 lal mondgya: Valamenyíser ez ke-
 verből eűtek, es ez Poharbol iűtok az
 nak halalathirdeffetek miglen el jő.
 Valamí ez parancsolatban
 gsagyon, anníjra az Veg-vacso-
 snának valosagara tartozik, hogj
 doha tőle fentsegh tőres-nélkül
 l nem fakasztathatik. De az
 xenyeret tőrdelni, fínten úgy
 nt vagyon mint ez, meg álda-
 ni,

il

ni, adni, venni, meg enni, meg inni. Annakokaert az kenyert tőrdeles az Végh-vacsorának valóságára tartozó rend tartása es nem oly mellyet el hagyhat. De az Ostjafok nē tőrdelik ákora nyeret a Veg-vacsorábā: azért nem igazan folgaltattjak is ki.

Hogy itt is azt mondgyak. Kenyerből es borból kel uggy vagyon állani, de az külső Ceremonia oly, mellyet szabad el hadni, vagy követni. Mert ez csak az Apostolokra néző az parancsolat: Hamis fogas. Mert ezzel az parancsolattal erőssittetik meg az Végh-vacsorának szerzése, es ki folgaltatassa: *Hoc facite.* Ezt cselekedgyetek, hogyhogy álhatna meghagyeb arant, mind szerzése, minni ki folgaltatassa, ha a parancsolat ott nem volna. Az mikkorpen a hívek ennek a parancsolatnak

Mint egy farkon úgy forog ez parancsolat: Ezt cselekedgyetek az egész veg-vacsora:

(latnalan)

mitnak erejével vőttek, őttek,
 mit ittak az meg áldot kenyeret
 de bort az Urnak halalanak em
 sekezetire: akkeppen azon pa
 rancsolatnak erejével az Taní
 tók az kenyeret, es az bort, ha
 kat adván meg fentelik, tör
 telik az etelre es italra öfö
 matyak, az Urnak halalanak
 mlekezetire. Hogy cseleked
 netnek ezt, ha az parancsolat
 őttek nem volna? Hát nem
 zrestyeni szabadtság, de Chri
 stus parancsolattya tórdelni az
 kenyeret, es az Apostolokra
 sz, mint ő utannok az igaz
 sanitokra. Nem ez tehát er
 mlme. En Tanítványim az mit
 mīmar cselekedtetek: ez utan
 ss azt cselekedgyetek: de ez,
 m mit lattok, hogy en cseleke
 mem az Végh-vacsorának fer
 glésében, es ki foglaltatában,
 a tinektek is parancsolván,
 hogy

hogy cselekedgyetek s ímman
is az en parancsolatomból es
lekeditek: ez után is cselekeo
gyetek es az Ecclesiában megg
parancsollyatok, hogj azt csele
kedgtek az én emlekezetemre

De abrog.
Missa pri-
vata.

Luther is az Papisták elles
főltötte igen állattya, hogy es
parancsolat: Ezt cselekedgyetek
egy árant tartozik az kenyér
tördelesre es östogatafra.

IV.

Negyedfő: Mert az mit a s
Christ^o az vég vacsoranak feje
zésekben cselekedet az végres
hogy ez vigasztalással tellyes
Szentfőgnak Sacramentomán
nak hasznat nekünk ajánlannak
az kereftyeni fábadsagra nőt
ző dologhnak tartani nem fáb
bad, de az parancsolatnak rőt
fe. Mert az kereftyeni fábads
sagra tartozó dolog köző, es a
fűksőges köző az Sacramen
tomnak értelmere, ez regula
kel igen

Izzel igen meg tartani, hogy csak
szok az Istentől parancsolta-
tót szükséges Ceremoniak, mel-
lyeknek valami nyilván való,
és az az Isten ígejében ki jelentet
megyelemnek az Christus jó té-
neményről jegyzesi vadnak,
és azért mert ennélkül az ha-
monlatosság nélkül Sacramen-
num nem lehet, mint Agoston
Doctor bizonyította.

Aug. Epist.
23. ad Bonif.

Sz. Pal az Christusnak mi-
értünk tördeltetet testet ke-
nyernek nevezvő nyilván bi-
bizonyította, hogy az Christus az
kenyernek tördeltetésevel az
testetért az ő testének tördel-
tetet akarta jelenteni, melljett
sz. Otfyasok is vallanak. Mert
sz. Pal Apostol az Tördelesnek i-

Hun. De Sa-
eram. pag.
336.

gejevel azt mondgya, az mit
sz. Euangelisták az El adatta-
nak igejevel. Ezt penigh
gonogy szenvedeset, es halalat je-
lentet.

lentette nem forog kérdésben.

Agoston Doctoris így szól erről:

*In sentent. Quando Panis frangitur. &c. quid aliud
Prof. Dist. 2. significatur, quam oblatio corporis ipsius
Con. c. cum in cruce? Azaz: Mikor az kenyers
frangitur,*

tördeltetik micsoda jelentetik
egyeb, hanem az Christus tes-
tstenek az kereszfara való vi-
tettetese?

Mellyekből fűkségeskep q-
pen meg czafolhatatlanul kö-
vetkőzik: hogy valamineműn
állattja es valósága az emberin
Nemzetsegnak valtságanak az
Christus testenek tördeltetése
finten olyan állattja es valósá-
ga az Vég vacsorának fent Sa-
cramentomanak az kenyernel
tördeltetese. Immar itilyle meg-
az jó lelki ismeretű ember, ha
Adiaphoron Keresztjeni fábadság-
ban allo dologhé tördelni as-
vagy nem tördelni a kenyeret
az Vég-vacsorában? Ha meg-

nem mutathatják azok az Christus
 fiestennek mŕ eretnŕnk a kereszt-
 nian valo tŕrdeltetŕst a kik O-
 sytyaival oŕtogattyák az vŕg Va-
 asorat, holott ŕk az list-langh
 rŕrttya oŕtyát nem tŕrdelhetik?
 Ha nem meg rontyakŕ a Chri-
 stustol szerŕsztetett dragalatos
 nentsŕget, holott az mi valosa-
 s a azt el hadgyak? Ha nem
 rŕrtkeznŕk az Christus paran-
 solattya ellen mondvan: Ezt
 egy tegyetek az en halalomnak
 mŕlekezetire, hogy az mŕke-
 n en en az kenyeret kezemben
 vevem, meg áldám meg fegde-
 mem nektek oŕtogatám: Ti is
 dinŕkor ki ŕolgaltattytok ez ŕ-
 gŕget az kenyeret kezetekben
 egyetek, meg áldgyatok, tŕ-
 llŕllyetek, es ugy oŕtogaŕtatok.
 Mire? Mert az en halalom ugy
 ŕbdatik elŕrŕkben a kenyernek
 tŕrdeltetŕse alat, es ugy teheti-

tek az en halalomnak emleke-
zetire. De az Ostya nem tör-
deltetik. Hogy hogy ne vet-
keznetek tehát az Christus pa-
rancsolattya ellen?

Eotődfér: Mert s. Pal nől-
vân mondgya, hogy az mely
kenyeret tőrdelünk az Christusen
testenek velünk valo közlese-
Mert egy kenyér egy test sokan
vagjunk. Mert mindnyajan egy
kenyerből részesülünk. Ha a-
zert egy az kenyér, melyből
annak tőrdeltetése által mind-
nyajan részesülünk: az Ostya
penig nem egy, de sok, es egy-
ből sokan nem részesülhetnek,
tehát bizony nem *res adisphora*,
nem keresztényei sabadságban
áll az kenyérnek tőrdeltetése,
de erős parancsolatbā. Ezoka-
ert az kik az kenyernek tőrdel-
teteset el veszteglük, miképpen
mondhattak: *Panem quem frangi-*

amúgy, az mely kenyeret törde-
nünk? Ismet: Egy test sokan va-
gyunk, mert egy kenyerből re-
szesülünk, holot az Ostyasok
közöt nem tördeltetik az egy
kenyer, sem nem osztogattatik
közök között, de kiki magának
és efen egy egy list lang hartya
list Otyat.

Azt mondjak ez ellen: Kú-
nőmben akkor nem lehetett.
Mert ha csak egyiknek adta
volna az egész kenyeret az
többi annélkül lőtt
volna.

F. *Fallacia non cause.* Okat, mi-
ért tördeltek az Apostolok
sz kenyeret ezt velik: Mert e-
sz és kenyeret vőtenek elő. De
miért vőtenek egész kenyeret
elő? Bizony nem egyéb oka-
ért, hanem hogy tördelhessék:

S 2 Mert

Mert Christus ugy parancsolta
 vala: Mert annakelőtte a tör-
 delesnek titkanak, avagy jegy-
 zesenek meg kel vala tartatni.
 Mondgyak hogy az Aposto-
 lok egesz kenyeret vöttek es
 lő. Miert hát hogy ok azt nem
 cselekezik de inkab akarjak az
 Papa talalmanyat venni hogy
 sem az Apostolokét?

Azt is mondyak, hogy az
 Apostol az tördelesen az ofto-
 gatast erti. Mert az tördeltetes
 oftogatas nélkül nem
 lehet.

F. Szent Pal hamisittya
 meg őket. Mert nem azt mon-
 gyá: Az kenyeret mellyet of-
 rogatunk, de az kenyeret mel-
 lyet tördelünk, hogy a kenye-
 ret az ő tördeltetefetül megh
 külömböztesse. Ugy vagyon,
 hogy az tördeltetes oftogatas-
 nélkül nem lehet, de más megh

egdel-

és megdélni az kenyeret, más az
 és megdelt kenyeret el osztogatni:
 Mert hogy hogy osztogathat-
 smad ha előb el nem tőrdelned?
 Így tanít itten s. Pal: Az mely
 és kenyeret tőrdelünk, az az, ke-
 szűnkkel darabokra faggattjuk
 és el osztogattyuk. Mert külö-
 mben az egy kenyerből nem re-
 feshetnének sokan.

A Azt-is vitattyak, hogy a ke-
 nyernek egy volta nem áll az
 és kenyernek egy testből valo
 egyetlegeben, de az hasznának
 közös egyetlegeben, külö-
 mben Pal mikor Philippisben
 mulatot az Corinthusbeliek-
 kel egy kenyerből nem
 refeshetett.

F. Igaz, hogy ez egész vila-
 gon levő hívek az Ur Vacso-
 rajában egy kenyerből refeshül-

fűlnek, az mi néz az hasonlaltat-
titkos voltara, mely az életnek
kenyere az Christus Iesus az ő
kereset javaival, de nē refesűl-
nek azon egy kenyerből, az min-
néz az egy gömbölyű kenyere-
nek egy voltara. Ezokaert köz-
zönseges egy volta a kenjernek
nē kívántatik, hogy az egh alatt
mindenűt csak egy kenyerből
refesűlyenek: Mert lehetetlen,
de meg kívántatik, hogy min-
den Ecclesiakban közönseges
egy kenyér vetessék elő, es az-
fenteltessek meg, az tördeltes-
sek, es az osztogattassék.

Hogy pedig Pal Apostol ír-
ja, hogy ő Philippisben mulat-
van azon egy kenyerből refes-
fűl az Corinthusbeli hívek es
az Philippisbeliekkel, azt írja
ugy-mint, ki az Philippisbeli
Ecclesianak is az Corinthusbe-
lieknek is azon egy Apostola ::

Mert mindenik helyben le-
 övvökkel, nem hasznára nézve
 csak az Vegvacsorának, de az
 kenyérnek egyjoltára nézve is
 azon egy kenyerből ött. Mert a
 Corinthusbeliek is tizennjoltz
 orholnapokig a Philippisbeliek
 is gyakorlatossággal ugyan
 egy kenyerből communicalt
 vvala.

Act. 18. v. 11.

Act. 16. v. 12.

Act. 20. v. 6.

Hatodszor, az regi Ecclesianak
 jo rend tartása is azöt bizonyít-
 tyia hogy szükségessé nem saba-
 dos dolog az kenyérnek törde-
 lese. Nézd megh az Apostoli
 tekezetnek második reket,
 hogy az hívek az kenyérnek
 tördeleésében voltak fog-
 lalatofok. Ha ki penig Agapa-
 smak keretnek lakodalmanak
 mondana, bizony dolog, hogy
 az olyan lakást mindenkor e-
 lööl vörte, az Ur Vacsorájával
 való éles. Eltenek előb közön-

VI.

segessen az Urnak ástalarol a-
zon egy kenyerből tördelvén
azt nekik az Apostolok, es az-
után telepettenek külön a fere-
ternek ástalahoz. Így Ást. 10. v. 7 v.
Az hárnek első napjan egyben
gyülekeznek vala az Apосто-
lok az kenyerek segésere az-
az, az Végvacsorával valo es-
lefre.

De csak nemely Ecclesi-
akban volt az fokas.

F. Mert am olyan hamar
változas eset volna es fakadása
az Végvacsorának ki fogalta-
tának modgyaban az Eccle-
siakban? Nem volt fokas tör-
delni az kenjeret, de fűkségese-
képpen az Christus parancso-
lattyá ferint meg kellett lenni
Vegezetre, Szűkségese-
lenni ezt az Ceremoniat az I-
stennek tífteletire csak annj-
bama

seban itillyük, az menyiben az
Végvacsorának Sacramento-
mmanak avagy Szentsegenek
qépsegere, es tökelletesegere
tartozik a Christusnak f. fer-
szese es parancsolattya ferint.
Ezt cselekedgyetek. Ha az Ostya-
fok ez parancsolatot el fordít-
adhattyak, lássak; De erre nekik
szhatalmok nincsen. Mert bün-
tetes előttök. *math. 5. v. 19.* kö-
vetkezik tehát, hogy az Vég-
vacsorában az kenyér tördeles
oly Ceremonia, mellyet fent-
törés nélkül senki el nem
adhat. De az Ostyafok el-
adhatgyak.

Ezent tanították vegezetre
szaz régi Paterek Apostoli fer-
adhatgyak is.

VII

Ignatius Sz. Iános Apostol
Tanitvanya így ír erről *Epistola*
99. ad Philadelph. vna est enim caro Do-
minumini Iesu & unus eius sanguis, qui pro
S5 nobis

Elt Christ,
büfetele u-
tan hatvan
estendőben

nobis effusus est, unus etiam panis pro omnibus
 CONFRACTVS & unus calix totius
 Ecclesie. Az az: Mert egy az
 Ur Iesusnak teste es egj az ő vé-
 re mely mi ertünk ki öntetett
 egy mindenkert Meg tördeltetett
 kenyér is, es egy egesz Ecclesi-
 anak Pohara.

Elt anno
 Christi 170

Ireneus lib. 5. cap. 4. Quando mix-
 tus Calix & Fractus Panis percipit vera-
 bum Dei, fit Eucharistia sanguinis &
 corporis Christi, ex quibus augetur &
 consistit carnis nostre substantia. Az az:
 Mikor az meg töltöt pohar es
 az megh Tördeltetett kenyér
 melle adatik az Istennek igeje,
 a Christ^o vérennek es testenek le-
 szen Sacramentoma, mellyek-
 ből öregbedik, es áll az mite-
 stünknek állattya.

Elt anno
 Christi 200.

Clemens Alexandrinus libro 1. Strom.
 azt írja, hogy az ő idejeben fo-
 kas volt. hogy az Ur Vacsora-
 javal valo elesben ki ki az kőf-
 ség közzül rést veñe maganak

Vbi id

i. Eucharistia, ut mos est, distributa,
 autem divisa vel fracta fuerit permittitur ut
 unicuique ex populo sumere partem: Mi-
 nor az Ur Vacsoraja osztogatta-
 dik vagytördeltetik meg enger-
 is etik kinek kinek az kősség-
 ők özzül, ahogy részt vegjen. Így
 Cyprianus ki élt 240. éftendő-
 190-en in serm. de Cæna. Theophilus
 ki élt 300. éftendőben libro 1.
 1. asch. Chrysostomus ki élt 370.
 Hom. 24. in 1 Cor. 10. Augustinus
 ki élt 390. éftendőben. In sententia
 1. asch. dist. 1. de cons. cap. Dum
 1. angitur. Item ad paulinum Epistola 59.
 Dionysius élt 400. éftendőben
 Hierarch. Eccles. cap. 3. Cyrillus Ale-
 xandrinus élt 460. éftendőben
 diib. 4 cap. 14 in Ioan. Beda 700.
 1. éftendőbe élve super Luc. cap. 14.
 1. az többi bizonyíttyak hogy
 1. Apostoloknak idejek utan
 1. egesz kőssőséges Keresztye-
 1. Anya bent egyházban az
 ke.

kenyernek megh tórdelesenell
rendit az Ur vacsorajanak k
folgaltatásában a Christushnak
fent szerzese, es parancsolattyá
ferint fentül megh tartottak
többig ezer estendőnel.

Annakokaert megh tetzik
igen nyilván, hogy nem oly
rend tartas az Vegvacsorabann
az kenyernek tórdelese, mely
csak az keresztényeni szabadsgon
jarna ugy hogy ha akarod kö
vetheted, hanē akarod el hagy
hatod, hanem ugyan allatya
es valóságára tartozik az Veg
vacsorának.

De ezt az Ostjások nem kö
vetik: Miert? Hald meg.

I. Miert az Christus, azt
mondgyak, nem parancsol
ta, de szabadgyaban hatta

res Adtaphora.

F. Hamis ez ő mondasok.

Mert

elkért bötüben való parancso-

szit ez. Ezt cselekedgyetek az en em:

sákezetemre. Mely Christus pa-

rancsolattya fínten ugy tarto-

lk az kenyerek tőrdeltete-

re mint egyebekre, mellye-

ret az Christus cselekedet, es

z Tanítoknak az Végvacso-

snak ki foglaltatásában csele-

bedniek parancsolt, mint Lu-

ther Marthon ekkeppen megh

condotta: *Ecce hic vides quomodo*

modus & forma, quæ nunc in Missa ob-

tinetur planè non consentiat cum Euan-

geliis. Consentiant Evangelistæ & Paulus,

sed Christus panem acceperit, Fregerit,

discipulis dederit. Non exprimunt an ipse

benedixerit aut biberit. Cum igitur Fran-

cus & discipulis dare nihil aliud sit,

nam benedictum panem in M V L T A

U N D E P A R T I R I, nulla Missæ

celebrari debet, siquidem institutioni

Christi congruere debeat, in qua non

conungatur Sacramentum, & à Sacerdo-

te inter multos distribuatur. Si diuersum

est, non erat Missa Christiana, sed talis

quæ

Lutherus
lib. de abu-
su Missæ
Tom. 2. le-
nen. Germ.
pag. 23.

qua pugnet cum institutione & ordinati-
 one Christi. Et paulo post: Iam igitur
 confer inter se Antichristianos & Chris-
 tum. Hic Frangit panem eumq; omnibus
 distribuit, illi frangunt sed nemini distri-
 buunt, solis sibi servant, speciem tantum
 quandam fractionis referunt: quid ergo
 fiet de verbis Christi, hoc facite? Cur
 contra faciunt quam Christus praecepit.
 Az az; Ime itt latod mi modon
 az mod, es az forma, mely mo-
 stan az Misseben meg tartatik,
 hogy nem eggyez semmikép-
 pen az Euangelíommal. Eggyez-
 nek az Euangelisták es Pal,
 hogy Christus azkenyeret vót-
 te Meg vegte az tanítványoknak
 adta. Nem fejezik ki ha ötté ő
 maga avagy itté; holot! azert
 tőrdelni, es az tanítványoknak
 adni nem egyeb, hanem az meg
 áldot kenyeret. Sok reáre oltatni,
 egy Misenek sem kel folgaltat-
 ni; ha az Christus ferzelevel
 eggyezni kel, melyben nem
 tőrdel-

börtöndetnek az Szentseg, es az Pap-
 Il fokaknak nem oltogattat-
 nek. Ha ellenkező lefen nem
 alala keresztényei Misse, de oly,
 mely ellenkezik a Christ^o fer-
 delesevel es rendelesevel: Es
 egy kevese alab: Immar azert.
 szod egyben önön közöutók
 Az Antichristus követőit es az
 rihristust: Ez törtelte az ke-
 rveret, es azt mindeneknek
 oltogatta: amazok törtelik u-
 sván, de senkinek nem oltog-
 attyak, ő magok fel vaytyak:
 nek valami finet mutattyak
 ő törtelnek. Hova tesik az
 rihristus befedet: Ezt cseleked-
 tek: Miert hogy az Christus
 strancsolattya ellen cseleked-
 nek.

MMelj Luther befedeből meg-
 szizik, hogy nem sabados Ce-
 rmonia az kenyeknek törtel-
 de, de oly mellyet ketelen-
 segh,

fég ala vetet az Christ^o paran-
csolattya. Vegezetre micsoda
igekkel tőtte legyen az Christ^o
fabadósza es mi módon megh
kel mutatniok. Mert mi az mi
Bibliánkban fel nē találhattjuk

11. Az Christus az közön-
séges főkas ferint mint az
tőb Sidok tőrdelte az keny-
ret, minemű főkast az csudak
tetelekben-is megh tartot

Matt. 14. & 15. Mar. 8. Luc. 20.

F. Ha ez igaz volna, tehát
az kenyerek meg áldása, ös-
togatása f. őmaga az keny-
rőt az etel ital fínten hasonl-
keppen ki rekesztek az Vég-
vacsorából, mint az kenyerek
tőrdelése. Hogy penigh az Si-
doknal közönséghes volt tő-
rdelni a kenyeret, fínten olljann
közönséges volt az keny-
rő, enni, innya. Mi kőveikő-
z

akik ebből, hanem hogy csak a
 biidok modgyara fegte az Veg
 sVacsoraban a kenyeret: Sidok
 onodgyara áldotta meg vötte a
 enyeret es oftogatta. Es igj az
 bldas es oftogatas kenyer es bor
 sz etel, és ital az Végvacsora-
 nsan nem inkább lefen közönse-
 zes mint az tördeles.

Mikor ezokaert az Christ^o
 sz Végvacsorának Sacramen-
 tomat ferzette, az kenyernek
 eneg áldasaban, tördeleseben,
 sldasaban, es oftogatasabā mel-
 sfagossab dologra nézet, hogj
 nem a közönseges fokas volna.
 sMás azert az Végvacsorának
 rzerzesekoran a kenyeret meg
 bldani, tördelni, oftogatni: más
 ygyeb közönseges Vacsorabā
 Mert a vegvacsorabā a kenjer-
 nek tördeltetese alat vagyon a
 dChrist^o halalanak emlekezeti:
 s le az egjeb parafit vacsorakbā

csak test taplálásra való. Istent
meltószaggal is hadgya: Ezt cse-
lekedgyetek, de egyéb paraf-
Sido vacsorakban nem úgy.

III. Mind egy az kenyér
tördelesnek Ceremoniaja az
több rend tartásokkal, minn-
lab mosással, estveli orakkal,
vendég fogado házban való
letelepedéssel &c.

F. Illetlen ségh vagyon az
peldakban, mellyek hasonlok
nem tehetik azt, az mi nem ha-
sonlo. Az kenyér, az bor, meg-
áldani, tördelni, ofrogatni, ön-
teni, enni innya az Christu-
parancsolatjának erejével fűke-
ségesek: de az lab mosas: Est-
veli idő: vendég fogado es tör-
bekezelek az Christustul az
Sacramentumhoz nem ferez-
tettnek, es nem adattattanak
parancsolattal. Azert nem odas-
valokalo

Isvalok. Mert az lab mosást az Lab mosás,
 Hufveti barannak meg etele es
 sz Véghvacsorának között
 eselekedte, hogy az Tanítva.
 nioknak emlékezőtes jelethad.
 a a feretnek es alazatoság.
 nak. Senki azért még eddig ne
 nalmadozott azzal, hogy az lab
 omofas része lenne az Véghvacso-
 ranak Sacramentomnak, noha
 sz csufondaros Papak es Car-
 ninalok maymoskodnak a lab
 omofással. Az estveli időt hozta E stveli ora
 az Hufveti Barannak meg ete-
 le az törvény érint. De mivel
 sz Barany meg etelenek hely-
 oben kel vala fallitatni az Végh-
 svacsorának azért ferzette ak-
 kor az estveli oraban. Az A-
 ppostolok sem köteleztek mago-
 skat estvehez, de valamely idő-
 nek refében az alkalmatosság Mikor fol-
 galtaftek ki
 hozta, akkor folgaltattak mint az Veg va-
 csora.
 nappal Act. 2. v. 46. Neha fő-
 tet erzaka Act. 20. T a Az

Az régi Ecclesia az kegyet-
lenek birodalmok alatt nap fel-
jövetele előtt Tertul. *de Coronatione*
Militis.

Annak utanna az keresztve-
nek dél előtt való időt valaſta-
nak, melyben az emberek jo-
zanbak, mely ſokáſt veli Ago-
ſton Doctor, hogy ſent Paltul
ſarmazot volna. Az mi néz a
vendeg-fogadora, nem Sacra-
mentomhoz illendő rend tar-
tas: akkor az idő úgy hozta.

IV. Ez ige *ſchibber* Sidoul,
magyarul tőrdelni azt jegyzi
neha az irasban, hogy oſto-
gatni, el oſtani *Gen. 42. v. 1. Ef.*
58. v. 7. Elegh azert az kenyer
tőrdelésre azon kenyernek
el oſtogataſa.

F. Micsoda következes ez:
Nehol ez ige Tőrdelni, annjé
teſen

seken, mint oftogatni: azért
 sz Végvacsórában-is? Ha ez
 helyes tehát ez-is helyes lehet.
 Halakat adni, enni, innya, em-
 lekekezni, nehol az irásban jegy-
 zik a parazti közönséges áldást,
 mertelt, italt, emlékezetet, azért
 sz Ur Vacsorájában-is? Ki ne
 öökne? Bizonyítsak meg a-
 zert hogymindenőt az irásban
 sz oftogatást jegyzi s cseleked-
 nek valamit. Mosefnel-is ez ige
frangere panem meg fegni az ke-
 nyeret annjt teken, mint tör-
 telni, es ugy oftogatni: Ugy
 Esaiasnal. Mert az koldusok-
 nak nē foktanak egy egy egef-
 snazi kenjeret adni, de fegdelni
 Annakfelette Mosefnel so.
 honol nincsen az Bibliában, hogj
 os acob hallotta volna: Mert pa-
nis frangitur in Aegypto, kenjer tör-
 Heltetik Aegyptusban, de hogj
 Buza vagyon Aegyptusban,

melj buza Sidoul *schebber fraktum*
 mert meg tőri az ehseg: t meg
 tőretik az malomban, nem po
 nig oftogatas. Ezokaert a tőrd
 deles mindenűt az oftogatals
 sal eggyűt ertetik, vegezetre
 bőtűben, ez kettő nyilván kü
 vagon, es egybe fogattatnak
fregit, dedit. Megh sege ada. H
 azert ez: Meg sege, annj t
 sen itt mint: oftogatta, mint a
 Oftyafok akarjak, ertelme ez
 leßen: *dedit & dedit*, ada sada, a
 vagy: oftogatta s oftogatta, s
 mely follaşnal mi lehetne illet
 lenb: Meg tetzik tehat, hogy
 más az Végvacsoraban az tőrd
 deles, más az tőrdeltet az
 Tanítványoknak adni, es az
 oftogatni.

V. Kesketelen megh kellett
 az Christusnak segni az ke
 nyeret: Mert ez egeş volt, es
 ha

na csak Petérnek adta volna
az többinek semmi nem
jutot volna.

F. Micsoda kereftfogas ez?
AAz előb azt mondak, hogj tör-
delni annijt tessen, mint osto-
gatni: im mostan azt állattyak,
onogj kesketelen meg kellett tör-
mi az kenyeret, mert egeß volt.
AAzert ő magokat arczul csap-
hossak. Vetenek igen abban is,
onogy az Christusnak törvént
lakarnak eleiben szabni. Hogy
onogy smimodon kellett volna
ostogatni az kenyeret. Elegh
minnekünk hogy valóban tör-
delte es meg parancsolta, hogy
geggebek is azont cselekedgje.

VI. Mert sem az Christus
sem az Apostolok sohol az
exenyer tördelest nem kíván-
nyak hogy legyen az Vegh-

vacsoraban búkséges, ke-
telen séges.

F. Hamis ez is. Mert avagy
nē igen parancsoljaé a Christ
az kenjernek tőrdeltetefet elő
sör az ő példajaval mellyel mm
előttünk tündöklőt: masodfoo
nyilván valo parancsolattyas
val: Ezt cselekedgyetek, mells
lyet Luther sem tagada. Az AA
postolok is avagy nem eleggog
hadgyaké, holot egyenlőben
írjak, hogy az Christus vőtte a
kenjeret, meg áldotta meg s eg-
te es oštotta: Es ugyan kettőz-
tetik amaz Christus parancso-
lattyat. Ezt cselekedgyetek. Ugy s.
Pal 1. Cor. 10. Innen vagyonne
hogy soha sem az Apostolok
sem az regi Ecclesia kenjer tőr-
delef nélkül az Vegvacsorat ki
nem foglaltattak, az mellyert
az eges Vegvacsorat *Fractionem* m

pa- -

spanis kenjer tördelesnek nevez-
stek *Actorum* 20. v. 7.

VII. Mert semmi meltosa-
g gaval az regieknek meg né
bizonyitathatik az törde-
lesnek szükség volt.

F. Hamis. Mert az regiek-
nek irások rakvak az kenyer-
nek tördelesnek szükség volt.
taval az Vég-vacsorában, ugy-
mint, Istentől parancsoltatot
rend tartásrol, az mint oda fel-
lyeb meg latok. Annyira meg
volt penig, hogy meg az Papa-
szoknal is nem inemű sine meg
maradot az kenyer tördele-
nek Ceremoniajanak, mely-
nélkül, az Mise ki nem folgal-
tatik. De nem mehettek el so-
ha ti Ostyafok é mellől: Hogy
az Christus parancsolattyanak
meg tartásának ketelensége né
egyeb, hanem Isteni es terme-

fet ferint valo kötelefsége az
teremter allatnak az ő teremtő-
jehez valo engedelemre. Köre-
lesek vadtok fentfeg töresnek
alatta az Christusnak parancso-
lattyanak meg tartasara. Ezt cse-
lekedgyetek.

VIII. Mert az regi Ecclesia
az kenyér tördeleinek rend b
tartasat meg vetette avagy el
hadta, hogy az morfalikok-
rol vetekedes ne tamadna:
volnaé Christus teste a-
vagy nem?

F. Nem eleg valamit vele-
kedesképpen allatni, de meg is
kel bizonyítani azt, mellyik
Ecclesia mikor es miokaert ve-
tette avagy hadta el az kenyér
tördelesnek Ceremoniajat. De
nem volt oly maga feledet az
regi Ecclesia, hogy igen sokat

v vetekednek az mofalekokrol
v volnanakê Christus teste: Mert
ol foha nem velekedet arrol, hogj
es az kenyér Christus teste lehet.
ne külömben, hanem áz mine
es az fentfég tarttja, söt meg mi-
kor élt az Vegvacsorával is nê
id hitte hogy az kenyér Christus
et teste legyen, hanem hogy csak
Sacramentoma, es fentfége:
mellyert Evagrius írja, hogy á
meg fenteltetet kenjernek ma-
radekjat vagy mofarlekjat az
leakoknak attak hogy megh e-
gyek.

Euag. H. R.
lib. 4. C. 15
Az Vr Va-
csoraban
meg mara-
dot kenyé-
ret es bort
hova kel-
tenni.

IX. Mert mi nalunk-is va-
ggyon á kenyér tördeles: Mert
es az keregded list lang hartya,
ud buborek, es taytek Ostyacs-
kak á közönfeges listlang-
ból viternek.

F. Phytü fentelenség. Mint
ad ha Christustul fereztetet Sacra-
mento-

mentomi Kenyer Tördeless
 volna az, mikor az Szakacs
 avagy Egyházfia, vagy az Pa
 tricius az vízezskevel megh
 egyelitetet list langhbol csep
 pent az heű vas köziben esz
 megh foritatvan kenyer tay
 tekot, hartyat, buborekot,
 es kőd Ostyat formal belőle ki
 nek az oldalan az feűletetske,
 hogy mindenitek liette egye
 tek az mastok előt ugyan fal
 dosva megh egyetek kereűtre
 valo fel feűttetesevel az Chri
 stust. Az Pap tördeli az Ur a
 talanal az kenyeret, nem az
 Egyházfia az konyhan.

X. Mert az egyűgjűek meg
 botrankoznak az kenyernek
 tördeletesen, es lelkek isme
 reti el fordul. Azert el kel
 hadni azt az uyjetaft.

F. Azert cselekedetté az
 Christus

Christus valamit az Végvacso-
 rsának szerzesevel, hogy vala-
 mit meg botrankoztasson vagy
 lelki ismeretít meg haborítsa?
 Avagy nem inkább az egyigyt-
 neknek lelki ismeretít csendesí-
 tette az olyan egy-igyt Vá-
 csorának szerzeseben? *Bona res*
minem scandalizāt, nisi malam mentem.
 Az jó dolog senkit meg nem
 botrankoztat, hanem csak az
 rossz lelkét, azt mondgya Ter-
 tül. de Velan. vir.
 ulianus.

XI. Mert az kenyér tördel-
 tessel hasonlova tetetik az
 Vacsora amaz tobzodok
 Vacsorajokhoz.

F. Avagy nem tudta az
 Iesus Christus az ő dragala-
 zos Vacsorajanak Szentséget
 meg különböztetni az tobzo-
 gó parasztoknak Vacsorajok-
 ból? Mintha Oltyat nem enne-
 nek

273 **Az Vt Vacs. illendő tanu.**

nek az Vegvacsoran kívül az
Egyházfia mikor faragja?

Meg tetzik mind ezekből
hogy az Vegvacsorában az ke-
nyernek tördelese nem áll ke-
reszteni fabadtságban mellyet
fabad volna követni, avaggy
meg vetni: de áll az Christu-
nak fent szerzeseben es paran-
csolattyában. Annakokaert ho-
tot az Ostya nem igaz kenyers-
f nemis tördeltethetik, meg kelle-
tötet vetni, es az kenyeret kelle-
be venni, egyéb arant, mind az
Christus fent szerzese meg ha-
boritratik mind parancsolattya-
megh rontatik, melly igen
nagy Szentsegh-
töres.

III.

AZ HAZASV-
LANDÓKNAK EGY-
ben adattatafoknak
Módgya.

I. Az Hazasulandókat kö-
özönséges helyē predicatio után
s Wafarnapokon meg kel hirdet-
sini a Tanitónak, es hirdetés-nél-
kül nem szabad egyben adni.
Mert az hirdetés oly hűr tétel,
s mely által az hazasulandoknak
Nemzetiségek, Eletek, Erköl-
szók, Czelekedetek, Terméfe-
sek es magok víselesek szem e-
lőiben kél, es ha valaha az em-
bereknek ítéletek alatt forgot-
nak, az hirdetés által legh fő-
képpen. Ez az oka hogy ne-
mellyek olyan igen írtoznak
az hirdetéstől, kiváltképen pe-
dig

280 Az Hazafulandóknak egybe
dig az gyanos életűek, es azok
az kik valami czégères vétkei
czelekedtenek annak előtte : a
tisztta életűek pedig azt nagy v
tisztességgnek tartják, hogy az ő
nevek az Isten hazában az pre
dicalló főkől meg emlittetik,
mint a S³. Haromság egy Isten
meg emlité, sőt ugyā ki hirdetés
Paradiczomban az Házasfagras
menendő Adamnak nevét ::
Nem jó az embernek egyedül
lenni s az többi.

Nem kell ezokaért egy Ta
nitónak is sem kedvért sem a
dományért sem atyafiságért az
Hazafulandóknak ki hirdeté
seket el mulatni. Mert abból
fakad ki az illetlenség, mely az
S³. Hazasfagnak ellene volna es
meg haborítaná az Istennek S³
ferzését. Mert így kel ki hír
detned : Hazafulandó semé
lyek vadnak N.N. vőtte N.N.

ha v v

és a valaki az Kereztyének köz-
 rül ezek között olly dolgot
 tudna mely miat az f. Hazaf-
 sag meg bontatnék, és a Kerez-
 tyének megh botrankozhatna-
 lának tartozik jó idejen lelke is-
 meretinek kötelessége alatt hir-
 telen tenni.

Ha te Tanító így el jár tisz-
 tedben, és senki semmit tene-
 ked nem föl felőlők, helyben
 marad lelked ismereti: ha pe-
 gíg az emberek között valaki
 valami hazaság ellen való fo-
 gyatkozást ertene fteneked
 minire nem lenne lelke ismereti
 mertette meg, és ő oka azoknak
 urut életeknek, ha parazna vagj
 gígkos, vagy két feleségű vagy
 gégjeb halalos vetekben elő em-
 ber az artatlannal föl egyben,
 swagy ha mind az kettő olyan.
 Mert nem hazaság az, de po-
 sgany fertelmeskedés az hazaf-

292 Az Hazafülandoknak egybe
sagnak fine alat. Annakfeletten
az mely ember az hazafüland
doknak neveket be adgya az
hirdetesre, attul felette forgall
matossan meg kel ertekezni, ha
fabad semelyeké? őfve illen m
dőké? Nincsené Atjafisag vagy
Sogorsag oly közöttök, mely
ellene volna az fent hazafisag
nak. Szülejek, vagy Szülejek
heljet valo gondviselőjek né el
lenziké: es egjeb effele dolgok.

Iob teneked ekkeppen ha
zadnal vegere menned mindöb
dolgoknak, mellyek az hazafü
landok felől te read néznek,
hogy sem mint az Templombá
és ha valami illetlenséget es a
kadalt talál, nem illik fel
hirdetned, meddig el nem íga
zittyak dolgokat.

II. Ekképpen vegere men
ven az dolognak az Templom
ban kenferítettének fel men

mi reggeli Prædicatio, avagy
ökönyörges után mindgyarast,
azs ott elő álván ilyen modon
monditsad el befédedet.

Míne mű tística, fent es lsten *Heb. 13. v. 4.*

őserint való áldot életnek neme
gy egyen az fent Hazassag, meg
belentette Isten f. Pal Apostol
málta, Sídokhoz írot levelenek
szízenharmadik refében ilyen-
képpen: Tístelességes úgy mond, az
Hazassag minden emberek közöt, es az
tertelelem-nélkül való agy, az paraznakat
meniges az agy törőket, az Isten meg
vagy elkarhoztattya.

Tístelességesnek mondgya
sz Apostol a f. Hazassagot ha-
nom kiváltképpen való okokra
nézve.

Először: Arra nézve á ki az *L*
Hazassagot szerzette. Az pedig
nem az Angyalok, sem az Pa-
siriarchak, Prophetak, vagy A-
loostolok, de tulaydon ő maga
sz fent Haromsagh egy Isten,
V₂ mint

Gen. 2.
v. 18. 16.

mint meg írta Mofes az terem-
téről írot könyvnek második
részében. Mert mikoron az Ur
Isten minden állatnak tarsot te-
remtet volna, es csak az ember-
nek nem volna tarfa, akkoron
tanacskozék az fient Harom-
fag egy Isten, es azt mondak az
tanacskozásban: Nem jó embernek
egyedül lenni, teremtsünk segítő tarsot
neki. Ennek az tanacs vegben
vitelenek ilyen modgyat tala-
la az Isten. Mert álmod bocsatá
Adamra, es mikoron el aludt
volna ki vőn egyet az ő olda-
la csontyai közzül, es huffallá
környül veven abból formálá
az Áffonyallatot, kit mikoron
Adamhoz vit volna az Ur Iste,
mint valami Nafznagy az Vő-
legenyhez az Meny-áffont,
azt monda Adam: Ez csont eme
csontom ez test én testem: ez hivattatik
ferfiuból vetetetnek: ezért az ember At-
tyat Annyat el hadgya es ragazkodik az
ő feleségéhez.

Ihód

Ihol ő maga szerzette az UR
 Istent az fent hazaságot. Vala-
 mit pedig az Ur Isten szerzett
 telességes az: Tehat az fent Ha-
 zasaságh tista fent es áldot élet-
 nek neme. ✕

(Nagy vigasztalásokra va-
 gyon ez az hazasághban elő
 embereknek. Mert az Ur Isten
 az ő fent szerzése mellől el nē
 áll, az mellyert valami nyava-
 ly, életnek terhes gondgyai
 nehézségek faydalmok, es kese-
 ségek talallyak az Hazaság-
 nak igajában elő emberek,
 tudgyak hogy Istennek tudasa-
 ra vadnak az ő fent kezei fo-
 rognak azokban, es ugy mér-
 sekli s fontollya az mennire mi-
 el fennvedhetjük. Mert hű az
 mi Istenünk, es nē engedi hogj
 mi fellyeb kesertessünk, hanē
 csak az mennire el fennvedhet-
 jük, sőt a kesertetekkel eggjút

Ezeket el
 hagyhatod
 rövidsegh-
 nek okart.

✕ Az hazaság
 nek neme
 az az élet
 az az élet
 az az élet

1. Cor. 10.

bodogkimenetelit engedi min-
 f. Pal mondgya. Menni gond-
 meni busulas vagyon a Hazaf-
 sagnak vono igajaban? Az Po-
 ganjok erre kepest *necessarium ma-*
lum-nak fűksleges nyavalyanak
 mondottak, mint a mi Magya-
 rink is: Kicsoda kívanna il-
 lyen időben bekot vetni, la-
 bara, ha tífsta Aranybol csi-
 nált volna is? De Isten fava: :

Nem jo embernek egyedül lenni. Mi-
 ert? Mert jay annak az ki egyedül va-
 gyó, mert ha el esik ninesen ki fel emelje

Eccles. 4.
vers. 10.

azt mondgya Bölcs Salomon a
 Prædicatori könyvenek 4dik
 refebē: Boldog tehat a ki kettē
 vagjon. Mert ha egyik el esik
 az másik gyamolja s fel emeli.

11.

Masodszor: Tífteffegesnek
 mondgya az Apostol az Hazaf-
 sagot azokra az okokra nézve
 az mely okokert az Ur Isten az
 Hazafsagot ferzette.

Szigeti

Első oka, hogj az Hazaf-
 ban

soan levő személyek egy-másnak
 segítségvel lennének: Mert
 urudra felőve el latta azt az Ur
 Isten, hogy az Adamnak eseri
 miat az emberekre sok nyava-
 lyya, nyomorúság, dolgozodas,
 szegénység, banat, keserűség, fal-
 ksana. Annakokaert hogj ezek-
 soen az nyavalyákban se az fer-
 di, se az Árkonyállat magok-
 nak ne hagyattatnanak ezt az
 törvénsséget találta az Ur Isten, á
 I. J. Hazafogor. Azert monda:
 nem jó embernek egyedül lenni, terem-
 tésnek segítő társat neki. Egjedül va-
 ló letet az embernek az Ur I-
 sten nem javallotta nagy sok o-
 lókat, de a többi között ezert,
 hogy ne legyen segítő társ nél-
 kül. Innen mondgyak az De-
 ukok: *sociam vite* Eletnek társa-
 lások az Árkonyállatot: Az Ma-
 syarok penig: Feleségem: az
 sz, fele-segítsegem. Mert az
 V 4 Isten

283 **Az Hazafülandoknak egybe**
Isten felő áffonjallat fele segít
sege az ő férjenek gondgyaibá
banatiban, es egyeb életnek fu
lyos igaiban. (Hova tesik te
hat az Istennek bent ferzeset
annak meltofsagat amaz hasar
tos engedetlen külö fegre vo
no gonof hazafok, kik mintha
ugyan arra esküttének volnan
egyben, hogy egy-masnak ve
fedelmere, es romlasara igye
kezzenek?)

Valami által azért az ember
ez gyarlo nyavalyas életben
gyamolittatik vigasztaltatik es
segittetik, áldot bent tista élet
nek neme az, olyan az Hazaf
sag, az mint im hallyuk.

Saporodas. Masodik oka miért ferzettott
Isten az Hazafsagot ez, hogj az
emberi nemzet faporodnak az
Hazafoknak magzattjok általl
Azert tötte ezt az áldast az UU
Isten az Hazafsagh melie: Szas
porodbo

szaporodgyatok nevedgyetek, es ezt az
 világot töltsetek be. Mert az Ur Gen. I. v. 28.

Isten az igaz hazásoknak tiszta
 szagjokból való fiakból, leányok
 ből gyűjtöghet ő maghanak
 Anyafentegyházat, kik által
 mind ez jelen való Világon,
 mind az más Világon akar di-
 csírtetni. Innen mondatik az
 fent Hazaság az Polgari tar-
 saságnak s az Ecclesianak Se-
 minariomanak: Meg tartója-
 nak. Mert az hazásoknak mag-
 zattyokból szaporodik mind az
 Polgari tarsaság s mind az Ec-
 clesia. Hogy azért az emberi
 Nemzetnek magva ne fakad-
 na, az Hazaságot ferzette or-
 vossággul az Ur Isten.

(Vetkeznek ez arant azok,
 az kik ördögi Mestersegekkel Eze-is el
hagyhatod.
 az közönséges szaporodásnak
 utat meggatollyak, es el kötik
 avagy az magzatokkal való
 day.

daykalkodásnak sullyos nehezsé-
 voltaért, avagy az fábadosfá-
 buja kejes életeért. Gylkosi
 mind azoknak valakik az fent
 Hazafülagh által fűlettetnenek,
 es nem külömben tartfak, mint
 ha eggyenként magok teker-
 nek ki nyakokat, mellyert soha
 Istennek Orfagat nem vehetik
 mint őrdöngőfők es Gylkosok,
 azt mondgya f. Ianos az Men-
 nyei jelenésekről írot könyve-
 nek huszon kettődik refében.
 Nagy gyönyörűsegekre vagy ő-
 penigh az edes Atyának A-
 nyának, hogy holtok után is
 hadgyhatnak fiakat leanyokat,
 kik ő helettek áldgyák magaf-
 rallyák az Ur Istent, es hogy az
 ő nemzetsegeknek magva nem
 fakad ő benne, de nagy bok-
 roffon megh álhatnak az Isten-
 nek fine előtt az örök életben.

Valamí által azért az embe-

ti nem-

Apocal. 22.

v. 15.

adattatásoknak uodgya. 291

ri nemzet szaporodik az Eccle-
sia épül, es az Isten dicsőíttetik
Iriszta f. es áldót életnek neme
szaz, olyan az Hazassagh.

Harmadik oka az miért az *paraznasagh*
Ur Isten az Hazassagot ferzet. *el tavoztatja*
ez, hogy az paraznasagh ez
által el tavoztassék, mint fent

ál mondgya először Coríntus-1. Corint. 7.
soan írot levelenek hetedik re. v. 2.

leiben: Az paraznasagnak el tavozta-
saert minden ferfinak tulaydon felesé-
ge legyen, es minden aőonyállatnak tu-
laydon ferje legyen. Semmi véték-

sz az ember inkább nē veteme-
slendő mint a paraznalkodasra:
semmi véték is az Ur Isten ol-
gyan főrnynen meg nem bűnte-

szet mint az paraznasagot: So- Genes. 19.
v. 24.

olomat Gomorrat azért sűlljez-
s az el kénkőves tűzes első által:

sz első vilagot ugyan meg őb. Gen. 6. v. 7.

szte az víz-özönnel ezért az
mút fertelmességet: de nem fo-

got

292 Az Hazafülandoknak egybe
got az pelda. Ezokaert s. Pal's
által élő nyelvel kiáltattya az
Ur Isten, előfőr Corinthusban
írot levelenek hatodik reſebē,
hogy egy parazna-is az Isten
Orſaganak örökſéget nem bír
hattya. Hogy azért ez rut kar
hozatos vétkektől az emberek
magokat meg óltalmazhatna
az Hazafüagot es abban levő ſü
eggyeſſéget ſerzette az Ur I
sten orvoflagul.

1. Corint 6.
v. 9.

Ezt-is el
hagyhatod
ha tetszik.

(Metzenek tehát azok az
kik az hazafüaggal csak fedez
zik az ő rut fertelmefſégeket
es az ő feleſégeekkel megh nem
elegedvén, másáknak ágyok
utan lefelkednek vegetlenképe
pen fertelmeskednek. Nehe
zen vagyon dölgek. Mert az
magok ágyanak tiſtaſaganak
aruloi: Az Istennek ſent ſer
zeſenek az hazafüagnak rontoo
fertőztetői: feleſégeknak adoo
hitőklo

bűntöknék megh fegő, hitetle-
 nek es tellyes életek felesége-
 tel csak csupa fertelmeskedes,
 amelynek az vege örökke valo
 arhozat. Metzenek az Papas
 apok is kik az fent Hazassa-
 got tilttyak, es ő magok örök
 öntelenfegre eskütnenek, azo-
 sa agyafokat, fűtő, főző, moso-
 safarinakat tartanak, avagy nē
 brdōgi tudomant tartanakē,
 imint Sz. Pal mondgya felőlők, 1. Tim. 3, v. 1
 öllőfő Tímotheushoz írot le-
 lenek harmadik refében ?
 z kik peníg egy massal az f.
 Hazassagnak rendiben megh
 llegeznek azok élnek tífteffe-
 zes életer.

Ihol azért ez arant-is, vala-
 imi által az ember magat az pa-
 sszasnagsatul Istennek rette-
 gletes büntetefetől es az örök
 árhozattul megh oltalmaz-
 siattyá, tíftra fent es áldot élet-
 nek

Ezt se mon-
gyad.

nek neme az. Ollyan az hazafü-
lag az mint hallyuk. (Tudom
nemellyek negyedik okat ad-
gyak, hogy legyen megh abra-
zollya az Christus, es az Anya-
fentegyhaz között való nagy
eggyeslegnek: de job szillen-
döb azt az közönseges tanítás-
ban elő hozni, mellyet ha ugyán-
elő akarü hozni, olvasd megh
Calvinus Ianos irasat: Libro 4.
Inst. cap. 19. sect 35.

III

Harmadfor: Tífteffegesnek
mondgya az Apostol az Ha-
zafülagot az hazafüknak tíftek-
re nézve: Kettő pedig közön-
segesen tíftek az Hazafülagbe-
li fémelyeknek, mely ugy néz-
az fersira mint az affonyállat-
ra: az affonyállatra, mint az
fersira.

Első tíftek ez, hogy egy-
mast nem képmutatásból sem
ideig csak, de tellyes életekben

tífte 32

*Tíftek az
hazafülagbe-
li fémelyeknek.*

Ha igaz beretettel ugy beres-
lek, hogy minden bereteti Isten
tan az ferfinak az ő felesége-
men legyen: ugy az Affonyal-
matnak minden bereteti Isten
tan csak az ő ferjeben legyen.
Ugy inti őket fent Pal Ephesus-
nán írott levelének negyedik

Eph 4. v. 25
& 8.

feleében: Ferfiak beresetek az tife-
gységeket, mint Christus berette az ő
egyházát és ő magát adta eret-
tül: ugy ti is férfiak. Mert az Ha-
zasságban levő fent beretet, es
eggyesség által egy teste vérre
beretek, senki penig soha az ő
beretet nem utalta, de berette f-
loplalta. Ugy ti is férfiak fele-
gységeket s ti is affonyallatok
bereteket. (Azt velik nemel-
de az emberek között, hogy
hit kötele az Hazasságnak.
De né jól itilnek az Hazasság-
ból. Mert az hit az beretet-
k csak segidgye. Mert vala-
holot

Matth. 19.
v. 5.

Ezt is el
hagyhatod.

296 Az Hazafülandoknak egybe
holot az Hazafok közöt az
igaz feretet nincsen, ezerfens
valo hit sem tarttya meg az mi-
keppen fomoru femmel lat-
tyuk gyakorta. Hát az mikép-
pen minden tökellethez nek
az feretet az kötele mint fent
Col. 3. v. 14. Pál mondgya Colosseban iro-
levelenek harmadik refében
akképpen az fent Hazafaghi-
nak is csak az feretet kötele az
hit pedig segítő tarfa. Ez azért
az ti tisztetek is, hogy egy-más-
nem fínből csak ideigh, de tel-
lyes életetekben tiszta igaz fer-
retettel szeressetek.) Valamint
által azért az fent Hazafaghi-
ban az emberek egy-máshoz
valo hűségeben feretereken
meg maradhatnanak bekecs-
ben es csendességben, az tiszt-
fent es áldot élernek neme. ○○
lyan az Hazafaghi az mint en-
tyük.

Masodik közönséges tíftek
 az az hazaffagban előknek,
 hogy ha az Ur Isten őket mag-
 zatokkal feregeti, az ő magzat-
 yokat Isteni felelemben jó er-
 őssében tartfak es nevellyek
 .II. Így tanít Szent Pál Ephe-
 zisban írott levelének hatodik

11.

fejeében. Atyák nevellyetek fel az ti-
 monitokat fenyegetekben es az Vrnak felel-
 egeben. Szent Pál az Afffonyál-
 totoknak sőt jót íger először Ti-
 motheushoz írott levelének ma-
 odik fejeében, hogy idővőzül-
 nek ők az ő magzattyoknak
 elítélések által, de úgy ha megh-
 eraradnak az hitben, az fere-
 diten, fentsegbē az józanfag-
 dal, ad utanna : es ha az ő fűlőt
 magzattyokat Isteni felelembē
 n II nevelik.

Eph. 6. v. 4.

) (Tudgyatoké ti Atyák A-
 lyak, hogy nem tietek az mag-
 ut kit ti ez világra fűltök, de
 X Istené.

1. Timot. 2.
v. 15.Ezt is el-
 hagyhatod.
 Malach. 2.
v. 15. A mag

zatok Isten
magvanak
mondanak

Istene. Mert ő fent felfegene
fűlitek, hogy az ő fent Fiaba s
ő örökösive levén ötet áldgya
mind örökke. Istené az ti magga
zatítok, ti csak Daykak vattolo
az Istennek, ti általatok fűle
tetet edes fiainak leanyinak a
Christusban: ti reatok bizta
hogy ő samara tífteffegess
nagy Bemermeteflegben, tíf
életben, jó erkölcsben nevel
lyek fel: hogy mihelyen fűlmi
kezd ottan az Isten forogjot
fajában, az Mi-attyankat, Cr
dot, Tíz-parancsolatot ug
meg tanullya fűtudgya, mint
tiz uyjait. De ő boldogtalas
Atyak Anyak mire vetemed
tetek az ti tíf tetek mellet: a
zal kerkettek: vayki nyelves
marczona, az Annyat-is Cum
vanak tudgya fűidni. Ha fel n
penig nem gondolkodol arro
hogy meg Iskolaban adnad, had

nsem az barom pásztorfagra ren-
 selted, mely miat kicsinbe hogj
 nsem olyan az mineműt őriz.
 ollogy hogy tudtok famot adni
 160aikasagtoknak tisztiról: Hon-
 nian vagyon meg vesese az em-
 riseri tarsasagnak? Bizony az
 yűyermekeknek erkölcsstelen
 olalo fel nevelésekől. Mert az
 minemű ostoba paraszt gorom-
 sasagban nő fel, es az minemű
 adados mezei faytalan pajkos-
 dggban, abban marad koporfo-
 gh.

I De kergyűk el az Atyaktul
 nyaktul a Mi-atyankat, Cre-
 tot, Tíz parancsolatot: Nem
 bídgyak. Miert? Mert az ő
 mattyok Anyok sem tudta, es
 xkeppen fiurol fiura fallot az
 gagy goromba tudatlansagh:
 istetek tehat, hogy Isteni fe-
 llemben, jó erkölcsben, ekes

300 Az Hazafülandoknak egybe
tudományban nevellyetek fesi
magzatitokât.)

Valami által az magzatoll
Isteni felelemben s-jo erkölcs
ben neveltetnek fel az Isten
neki tisztelegere az Ecclesianak
épületire es az Polgari tarsas
sagnak előmenetelire áldot tisz
ta s. életnek neme az. Ollyan
az Hazaság az mint erttyük.

Fisfik
k-iv. Tiszek az Ferfiaknak az
mely csak ő reájok néz ismet
kettő.

Egyik: Hogy az Ferfi az ő
Feleséget, úgy mint gyenge es
rőtelen oldala csontyabol for
maltatot edent mindenek ellem
jo hireben neveben őrizze ollo
talmazza: minden jo dolgok
ra intse, es Isten berint valo fe
nyetekben s-kegyességben tar
tfa. Mert az Ur Isten azért tő
te az Ferfiat fejeve az Afsonj
allatnak, hogy miképpen az főt

az tals

sz tagoknak meg maradasokra
vigyaz: akképpen az Ferfi az
ot feleségeinek épületire előme-
re telire es tíftelességes meg ma-
radasára vigyazzon: Így tanít-
ya őket Szent Pal Ephesusban
korot levelének ötödik részében,
sz Christusnak példájával, ki
salalra adta magát az ő jegye-
ért mely az Anya, egyház.

(Verkeznek itt ez aranta
szaz fene vad termefetű ke-
syvetlen Ferfiak, kik meg nem
mondol ván az Affonyállatok-
k erőtelen voltokat, modnél-
lül tagollyak az ő feleségeket.
nem azt mondgyuk hogy vét-
kéért meg ne dorgallyak s ha-
brydemlik ostorral vagy vessző-
lél meg ne suytollyak, hanem
szmaz megh dühödést tilttyúk,
lelj miat a Pogány sem kegyet
skedhetnek rajtok, inkább mint
memelljek feleségeken, kiknek

*vin diligis
uxorē tuam,
sicut & Christus
dilexit ecclesiam,
& semetipsum
pro ea*

*Ezt is el
hagyhatod.*

Az Hazafülandoknak egybe
nemelegh az vesső, de baltas
val, vizes Istangal, es akarm
keresetlen faval ronczollyak,
bennittyak feleségeket. Az fesi
lid emberseghes gyakor inter
nagyobbat nyom az mod-nélkü
valo vereseghnel. Hogy nem
vernem: holot rebeses, tekozs
lo, gondviseletlen? Isten pro
baja raytad: talam jobbat fenn
erdemlettel Istentől: talam isti
fiusagodnak vetket veri Istene
általa te benned. Tűry, fenn
vedgy, vagyon Isteneek modgys
abban, hogy tegedet az ollyans
ostora alol fel szabadítson.)

II -

Masodik kiváltképpen valole
tistti az ferfinak ez: hogy az ő
hivatallya frendi ferint hazas
népét igaz kezi munkajavaltans
tfa. Isten fava ez: A te orczad-b
nak veritekevel egjed kenjeres
det. Melyben minden hivatalis
ban elő embereknek faratsagot

adattatásoknak mondgya. 303

munkát fába eleikbe az Ur Isten
gogy nagy veritek-nélkül sen-
ki kenyeret nē eheti. De meg
gigasztalt az Ur Isten David ál-
l fáza huson nyolczadik di-
retiben.

Pfal. 122.

v. 2.

I Mert boldognak mondgya
ki igazan efi keze munka-
t, éledelet annak Isten megh
porította, sőt megh életet is
megh hősabította. Ez hát tifti
jo Ferfinak, hogy feleséget
száza népét igaz keze munka-
val tartsa.

(Mettzenek tehát amaz tu-
sra férfiak, kik az hazaságban
sárgaságra néznek, mellyet
el érhetnek, hamar fel sipol-
nak, es az után magok s. haza
csipe csak eheznek : Mettze-
k az hamis keresetűek :)

Ezt is el
hagyhatod.

A Az Áffonjállatoknak ismet
ő ő tifti mely csak ő rea néz
öntő.

*Aroni affonjok
kisz. 2.*

X 4

oggyik

Eggyik: Hogy holot az ő
 ferje őtet úgy őrizi, oltalmaz
 za, mint az önön testet, tíf
 hozza az Istennek rendelese
 ferint, hogy ő-is az ő Uranalla
 fajatul fugyón, őtet bőcsűllje
 fellye ő neki engedelmes le
 gyen minden Isten ferint val
 jo dolgokban: Mert gonofban
 nem tartozik engedni. Így tan
 nittya őket f. Peter első leve
 lenek harmadik reſeben: Az Aff
 ſonyállatok az ő ferjeknek engedelme
 sek legyenek. Melyre ugyan pel
 dajul hozza elő az f. Affſony
 állatokat nevezet ferint pen
 Sarat, hogy igen engedelme
 sek voltak az ő ferjeknek
 Mert az Ferfinak kezében ad
 ta az Ur Isten az Affſonyállat
 nak űstőket, hatalma vagyono
 rayta, hogy az engedetlenségg
 ert meg bünterheſſe. Tartozik
 azért engedelemmel, filelemm
 mel

adattatásoknak módgya. 305

annel, bocsúlettel, de csak jó I.
isten dolgokban, azon kívül
nem tartozik.

(Verkeznek ez ellen amaz
megengedetlen és fogadatlan Aff-
nyallatok, kik Simon Birok-
sa akarnak lenni, hogy ők hay-
lak elől az lovat, sőt gyakorta
sz kuczikból az hamu fekről
sz karnak regulat fabni, az ő fer-
jeknek az ástál főre. Vessőt
Affszonykanak. Mert hozzu
sz ő haja, rövid az elmeje. De
sz is nem igen kicsin erkölcs-
lenfeg nemellyekben, hogy
sz ő ferjek befedekkel, mord-
gagokkal s nem tudom micso-
la szokot rossz mesterfeggel
ok emberek jelen letékbé tes-
nek boszszut. Oldal tetemem
mimit zörgesz?)

Masodik tíftek az Affony. II.
allatoknak ez, hogy holot az ő
erjek őket olyan nagy verite-

X 5

kes

Ezt is el
hagyhatod.

kes minnkajok után tartyak, tíf-
tek hozza az Istennek rende-
lése szerint, hogy ők is az ő fer-
jeknek marhajoknak takarga-
tois saporítói legyenek: ha-
zokra hazokban való cseled-
gyekre forgalmatos gondot
viseljenek. Egy fő: Az jó
Gásda Affony, az ki az Gás-
da Affonyfagnak tíf-tinek iga-
zan meg akar felelni, minden
kor talál dolgot az ő hazánál.

Ezt is el
hagyhatod.

(Mettzenek az gond-vise-
letlen, dolgotlan, vesztég heve-
rő tekozlo Affony népek, kik-
nek harmad negyed házig a bu-
za és a lőt csorgas utá elmehet-
nek mint amaz verebek, a rakas
buza köziben akadva meg nē
ehetik csak ki főródik. Azt
mongyak a Magyarok: ketkez
egy-mást mossa. Ha azért az
Gásda is kívül az ő dolgában
el jár, az haznál az gazda Af-
fony

neony jó gondviselő, ott az ki-
 nisiny jóbagh faporodva leßen.
 Nem segjen ám Aßsonykanak
 sz rokkat kezebe venni s fon-
 googalni, es az gyenge ajakaval
 az bözt nyalazdogalni)

Valami által azért az embe-
 rek ilyen tífteffeges életnek
 nendiben tartatnak, áldót, fent
 áßtra életnek neme az. Ollyan
 Hazassag az mint ertyük.

Ezek azért az tí tífetek is,
 melyekben ha igazan hívē
 Isten ferint el igyekeztek
 ni, az Istenül áldást vették
 emberek között penigh tíß-
 stegtek leßen, az melyekre,
 gogj az Ur Isten s. Fiaért tinek-
 k is erőt segítséget nyitson á
 eretben meg tartson: mag-
 nitatoknak fel nevelésében i-
 szagasson es ez életnek sullyos
 mondgyaiban segítsen, annak
 geg nyereséért mondgyuk. Mi

308 Az Hazafülandoknak egybe
Atyank ki vagy az Menyeg-
ben. &c.

III. Ezek vegben menven
fogjak egy-más kezét, es ez
kergyed: Ugy vagyon hogy em
az ti fabadfagtokbā es egymás-
hoz valo feretetekben semmin
nem ketelkedem, de mind az ő
által, hogy az jelen valo gyűle-
kezet előtt nhlvan legyen fa-
badfagtok.

Elsőben te tñled ferfi az
kerdem à te igaz hitődre, mel-
lyel elsőben az élő Istennek az
utan ez kezeden levő femely-
nek tartozol, ha ez kezeden le-
vő femelyen kívül másnak ha-
zassagnak okaert adtadé keze-
det, hitődet avagy nem? Ma-
sodszor azon te hitődre kerde-
lek ha feretedé?

Tegedet-is Leanyzo azonne
te igaz hitődre melljel elsőben
az élő Istennek, az utan az ke-

zedenne

kezeden levő femelynek tarto-
 lool kerdelek ha ez kezeden le-
 vő femelyen kívül másnak ha-
 táltságának okaert adtadê keze-
 set, hitôdet avagy nem? Ma-
 bbor azon te hitôdre kerde-
 kek, ha feretedê avagy nem?

IV. Ez is vegben menven
 egy hely: Mondgyad ferfi. Az
 ssaz Isten, ki az Atya, az Fiu,
 az fent Lelek tellyes fent Ha-
 mmilag egy bizony örök Isten
 seggedet úgy segellyen az te i-
 hitôdben, hogy az keze-
 den levő femelt fereted fere-
 tedbê hozzád veszed örök fe-
 legnél, es hogy azt holtodig-
 m, holtaiglan, sem egessegebe,
 m betegsegeben, sem semmi-
 mû nyavalyajabâ hitôtlenül
 on nem hagyod vele túrâ fen-
 sz: Isten teged úgy segellyê.
 MMongyad te is leanyzo: Az
 ssaz Isten, ki az Atya, az Fiu az
 fent

310 AZ Hazafulandoknak egybe
fent Lelek tellyes S^t. Harom-
fag egy bizonyj örök Isten tege-
det úgy segellyen az te igaz hi-
tődben, hogy az kezeden levő
femelt feredet, feredetbē hoz-
za megj örök feleségül, es hog-
őtet holtodiglā holtraiglan, sem-
egességeben, sem betegsegebens
sem semminemű nyavalyajabā
hitőtlenül el nem hagyod, es
vele eggyűt тұрғ fenvedtz. I-
sten tegedet úgy segellyen.

V. Ezeknek utanna áld meg-
ilyen modon: Az Abraham-
nak, Isaknak Jacobnak Ura I-
stene, áldgyon meg titeket az a-
hazasságtokban az igaz tökel-
letes feredettel, fiakkal, le-
nyokkal, hozzu élettel, láthass-
tok fiaitoknak fiait, es minden
lelki testi áldását fállítsa ti re-
tok, es az ti maradéki-
tokra ti utanna-
tok. Amen

Az Ha

AZ HAZASSAGHOZ

illendő rövid tanúságh.

I. Az Hazasság olyan Szamentomé, mint az kereszt-
g és az Végvacsora?

II. Regenten az Hazafu-
ondok csak megh hívik vala-
gy-mást, mi az oka hogy
elantán ilyen erős hittel kö-
relleztetnek egyben.

III. Miert nem szabad az
száz vallasu kereszttyen em-
riernek Pogant avagy egyeb
egen vallason levőt felese-
lül maganak venni?

IV. Miert nem szabad egy-
l több feleséget venni? Lam
ô:ô Testamentomban ugyá
isvájál volt feleségek nemel-
éseknek?

Az

Az elsőről:

Az Hazaság olljan Sacra-
mentomé, mint az keresztfe-
es az Vegvacsora?

Az Papazoknak fínten hét
Sacramentomok vagyon, mel-
lyeket imez versnek az első bö-
tűiben jelentettnék:

Barba Carens Pilis Est Omni Tempore
Vilis: Az az. Baptismus Keresztfe-
Confirmatio megh erősítes: *Poeni-*
tentia: Eucharistia: Veg Vacsora:
ordo Rend. Thorus Hazasagha
unctio Felkenes.

De ennek az öte nem igaz
Sacramentum, mellyekről ol-
vasd meg Calvinus Iános írásai.
Mostan, hogy az Hazaságot
hamissan fíamlallyak az Uy Te-
stamentomnak ket Sacramen-
tomához rövideden lássuk.

I.

Először: Mert az önön fe-
lekezetek közzül is a tudosbírd
tagad b

Calv. lib. 4.
Inst. cap. 19.
sect. 1. 2. 3. 2.

adattatásoknak módgya.

313

sggadgja Sacramentomnak len-

ii, mint lásd megh Cajetanust

opusculo quodam de Matrimonio. Q.

Canust in Relectione de poenitentia par.

bövebben locor. Theolog. lib 8. cap. 5.

holot sok bizonságokat hord

ő az Decretomokból, Con-

billiomokból, Paterekből, es

holasticusokból, kinel többbe-

rt hanem emletenenk is eleg

nlolna az nőtelen Papoknak es

Affonyembertelenségben

ő Baratoknak megh hamissi-

okra. Lásd megh Franciscum

istoria de Sacramentis Num. 249.

inuum de Ledesma in 2. Tom. 4.

Antist. 44. Artic. 3. Hogy Sacra-

mentum legyen atokkal vetek

Q Papok nyakaba az Triden-

inni gyűlésben. sess. 8. Cant. 1.

M Masodszor: Mert az Ha-

ffmagot az eset előtt ferzette ő

sgiga az Ur Isten, nē ugy-mint

stramentomot, hogy lenne

Y

iusti-

Perkius.

Pseusoca-
tholicismo

fol. 269. 270

ih

314 Az Hazaulandoknak egybe
iusticiæ fidei sigillum az Hitnek igaz-
ságnak jegye pecseti, mint az

Rom. 4. v. 11. Új Testamentombeli két Sacra-
mentumok, de hogy lenne az
emberi nemzetnek faporodása

Gen 1. v. 22. ra, mint Isten mondgya Mozes
által.

III. Harmadfor: Mert mind az
O f mind az Új Testamentum-
beli hívekkel es Hypocritak-
kal, keresztényekkel es pogány-
okkal köz es egyenlő életnek
rendi az Hazasság. Ki monda-
na penig, hogy az Poganyok-
nak Új Testamentombeli Chri-
stus Iesustul szerzettet Szentse-
gek vagy Sacramentumok vol-
na?

IV. Negyedfor. Mert sem az
Christus, sem az Apostolok,
sem az Paterék nem szerzettek,
sem is famlaltak az Hazassa-
got az Új Testamentumnak ket-
Sacramentói köziben. Mertis

Christ

adattatafoknak mondgya.

315

rdhriftus csak kettőt szerzet : Ő
vívülötte pedig semmi ember-
sek Sacramentomot nē szabad
szerzeni.

Eotódsör : Mert nincsen
Hazaflagban lathato jegy,
svagy eltető állat , mint az ke-
fiselegben az víz : az Vegva-
csorában a kenyér, es Bor. Az
Hazaflagban semmi effele ál-
lat nincsen. Agoston Doctor

Homil. 19.
in Ioannem.

menig azt mondgya. *Accedat vera
m ad elementum, & fiet Sacramentū.*
Mullyon az íge az eltető állat-
s az es Sacramentum leßen.

Hatodfőor : Mert az Ur Je-
zus Hazaflaghot el tavoztatta
olcolot élt az Vegvacsorával, es
el kérefiseget is fel vőtte: Ha-
rozert Sacramentum volna az
Hazaflaggh általán veggel élt
olcolna azzal is.

VI.

Hetedfőer : Mert az Sacra-
mentommal, mellyet Idvőzi-

VII.

Y 2

cönk

316 **Az Hazafülandoknak egybe**
tönk fzerzett minden rendens
lévő embereknek kell élniell
lelkek üdvességének kötelese
sege alatt. De a fzerzetes Papok
Baratok &c. nem élnek az há
zaflaggal, mellyről tekintse
meg Calvinust az megh jedzett
helyen sect. 36.

Nota bene

Calv. lib. 4.
Inst. cap. 19.
sect. 37.

Hogy azért az Papa Sacra-
mentomnak mondá az Hazafü
fagot, azzal koporitá magának
az Hazafülagba valo safarfagot
et causas matrimoniales, holot azok
külső feket illetnének.

Hogy pedig s. Pal Apostol
mondasabol akarják bizonyít
tani az Hazafülagot Sacramen-
tomnak lenni, igen illetlen,
meljet ő magokis fégjenlenek
Mért ott titkot mond az Apo-
stol Christus es az Anyaszenta
egyház közöt nem pedig valas
mi életető állatokbol álló Senta
seget minémű az Vég vacsora

Az mas

Az Masodikrol.

MMi annak az oka hogy mo-
stán az Hazafok egyben
esküfnek?

I Mivel hogy az ördög min-
neneknek élötte, felette ighen
mánya az Isten Orfaganak fa-
porodasat, es az ő orfaganak
összebűleset: az Isten orfaga pe-
s az igaz S. Istenfelő jambor
szaszafoknak tizta agyakbol
marmazot fiakbol, es leanyok-
ból faporodik, ezokaert sem-
mi nemű rendelest az Istennek
sy van dűhösséggel nem igye-
szte meg haborítani, mint az
szaszafagot. Ebben penig az
ödibereknek vétékért az Isten
ők engedelmeből annijra elő-
ment az Sathan, hogy semmi
bnd közöt több vísszalkodast,
gygyob egyenetlenséget megh-
szegzelhetetlen gyűlöséget,

318 **Az Hazafulandoknak egybe**
vegetlen perlekedést nem látsz
hatz, mint az Hazafok között
Ha ki ezt nem hinne tekintse
meg az Szent Szekeken folyó
pereket, el hiszi, hogy igen meg
vesztegette az őrdőgh az Isten
nek sient szerzet az hazafok
nak életekben.

Az mi időzött boldog emm
lekezetű eleink vőttek ezt a
sekben, es ugyan meg tapasztal
tak, hogy ha az Hazafagra mon
nendő két személyek csak meg
hinnek egymást es kezefeket as
latnanak elő az ő Hazafagol
ban való holtigh meg marado
soknak bizonyfagára, tehát a
kar mi kicsin bosszúságbol
avagy egyéb emberi indulatbol
fármazot vakmerőségbol gono
san bosszút adna egyyik az má
siknak, es Olah modon rokkad
jat hamar ki tenne, mely miatt
az Istennek sient szerzese meg

haboda

laboritatnek: Sok fertelmes é-
 rsetűekkel az emberi tarsasagh
 meg rakodnek, holot mind az
 Ferfi egyyet el űzne, mást ven-
 se feleséget feleségre: az Af-
 noonyállat egyyet megh unna f-
 sánáshoz menne Ferfiat ferfira
 roordana. Melyből minemű
 nagy egyeledes, ektelensegh,
 murzavar tamadna, akár ki is
 gneg gondolhattya.

Annak okaert, hogy ez fele
 ektelensegeknek eleit vehet-
 nek, az őrdögnek incselkede-
 is az Hazafok környűl meg
 otatolhatnak: az Hazafokat az
 Hazafagnak igajabā inkább
 meg tarhatnak: az Istennek Sz.
 szerzesenek meltofsagat folyasa-
 nan meg oltalmazhatnak: es az
 blűlő fegre vono Hazafag tö-
 köket is kemenyben meg bűn-
 dithetnek, hozak be az Eccle-
 sdaban, hogy az Hazafok őfve

Eot okai az
 hazafoknak
 egyben es-
 küvesek-
 nek.

Kalauz fo-
lio 460.

esküdgyenek. De nem ember-
talalmánybol csak, mint egy-
neminemű Affony embertes-
lenségbē élő Iesuita hazudgya-
hanem az fent Irasban, vetvén
ennek fundamentomot, melyről
ról olvasd meg az Melotai Ir-
tovanyaban az negyedik ellen-
vetésre való feleletet az Trast-
ditiokban.

Irtovany
fol. 150.

Oka tehát az miért az Haza-
foknak egybe kellesek eskü-
niek az előb megh mondott o-
kokon kívül az S. Iras ferinn-
ez, hogy az Ur Christus vőles-
genynek az Menyasszony a-
Anyaszentegyhazzal való fe-
bomolhatatlan lelki hazaságas-
nak, mely erős hittel vagyon
19. Of. 2. v. 19. & 20. Eph. 5. v. 21.
meg felellyen az hazafoknalis-
egyben kelessek es eggyüt vala-
tista életek.

Az Ur Isten Malachias Proor-
pheon

adhatta könyvenek második re-
szében hitötlenységnek vetke-
lssel vadollya az Sidokat, hogy
eggy feleséget meg nem elegend-
sen, az Isten törvénye ellen
döböt vennenek, és azt mond-
gya okanak. Mert mikor az Si-
co Ferfi egyben adattatot az
bido Affonyal az Hazassagra,
akkoron tót az Ur Isten tanubi-
bizonyosagot te közötted (Sido
Ferfi) és az te iffiusagodnak fe-
lésege között. Mely Istennek ta-
nubizonyosag tetele hit gjanant
olt az Hazafoknak, kik az I-
sten hiyttak tanubizonyosagul
őz ő Hazassagokban valo első
eggyben kelesekor, mint fínten
sini az esküvesben. Hogy azért
t meg rontottak az egy melle
döb feleséget veven *per fide ege-*
ant, hitetlenül cselekedtenek.
Megh kel tehát mostis eskütni
z hazafulandokat hogy az Sz.

Malaeh. 2.
v. 14. 15.

ibid. v. 12.

312 Az Hazafulandoknak egybe
háromság egy Isten tanuságuy
hívaſſek egyben keſeſekkor ea
hogy hitetleneſegben ne eſſe
nek az egy ſeſeſegre többbe
hozvan, mint az Izraelítak. Iggl
tekents meg Ezechiel Propheſ
ta könyvenek is tizenhatodik
reſet ezen dologrol.

Confef. Ca-
tholica pa-
gina c. 3.

Az mi Magyarink Confefſio
ſioia ezt az kerdeſt igen nylv
tanította es azt mondgya, hogy
az utolſo időnek ſűkſege ketes
lemíti arra az egjhazi ſolgakar
hogy az Hazafokat hittetl kö
ſeg egybē, hogy az eggyeſſeg
erőſſeb legyen.

Az harmadikrol.

Az igaz vallafu kereſtyem
embernek miért nem illik po-
gant vagy bálványozo ide-
geny hitön levő ſemelt ſe-
leſegül venni?

Haſt

Ha soha többet erről nem Theod. lib.
 tudolnánk is az Salamon Király 4. cap. 11.
 példájának előhozatalánál, min- Eccl. Hist.
 ellen keresztien embernek ele-
 gendő értelmet adhatna.
 Mert Salamon Királyt az ide-
 geny vallason levő feleségek
 vívivek az idegeny Isten imadá-
 sa. 1. Reg. 11. v. 1. Achabot is
 az ő Istentelen felesége Iezabel
 haytotta vala az Bálványozas-
 sa. 1. Reg. 21. v. 25. Valens Ro-
 mai Császárt az ő felesége hayta
 eretnek vallásra, az mint
 Theodoretus írja.

Nem szabad azért keresztien
 embernek idegeny vallason le-
 vő feleséget venni magának.

Először, Mert az Ur Isten 1.
 megh tiltotta Moses második Exod. 34.
 könyvenek harmintz negye v. 26.
 fejezetében. Ne vegy az ő lea- Deut. 7. v. 3.
 nyok között feleséget az te fi- Mert mindő
 nek hogy mikor paraznal- balvanyo-
 zolkepa-
 razna.
 kodnak

314 Az Hazafülandoknak egybe
kodnak az ő leányok az ő Iste-
neket követven az te fiaid is ne
paraznakodgyanak azoknak
Isteneket követven.

II.
Gen. 6. v. 12

Masodszor, Mert az hitetlen-
nel való hazaskodást az Ur I-
sten gyűlőli mint megh tetzik
Moses első könyvenek hat-
dik részéből.

III.

Harmadszor, hogy az felel-
mas vallásu emberek miat az I-
steni tisztelet megh ne bantassék
az hazaságban es hogy egye-
netlen vallás miat való esve-
zes, haborgas, el tavoztatod-
gyek.

IV.

Negyedszor, hogy az mag-
zatok es az maradékok az igaz-
Istentől el ne vonattassanak.
Nem jól az czelekedet Iosa-
phat, hogy az ő fiának Ioram-
nak adta az Achab leányat
felesegül, Mert Ioram el vo-
na az igaz Isteni tisztelettől.

e. Reg. 13.

Reg. 8. v: 28. Így Achazia 2.
 Reg. 8. v. 27. Kel azért ketes.
 eni igaz vallásut venni fele-
 ggül.

I. Hogy egy szívvel lelekkel
 Istennék szolgálhassanak, ugj
 hogy az feleség legyen az kö-
 rözögesben, es minden Isteni
 galatban tarfa az ő ferjenek
 vonnyanak külö fegre az
 isatkozásban.

II. Hogy nagy fep bekes-
 dben csendességben es fere-
 ben lakhassanak, mely soha
 ömben nem lehet, hanem
 az egy vallás által eggyesek
 egy Istenben.

III. Hogy az ő magzattyó-
 nevelhessek az Mennyei
 olományban, es az Urnak fe-
 tekeben, azon egjenlő igaz
 llásban. Ha fele mas vallásu-
 az hazafagban elők, egyik-
 sz ő vallására masik is azma-

329 AZ Hazafulandoknak egybe
gaéra kényszeríti : mely miat az
nagy kötődés vízfalkodas, at
kozodas lelki faydalom csak.

De az mi Magyarink, tiszt
teffeg, böcsület az ki nem ollo
lyan, talam ha az Pokolbells
Plutonak leanya lehetne is
csak volna feptermetű, es nagga
kencsű, el vennek. Meg nem
mondhatod, mint meg egye
det ez miat az emberi tarsasaga
De iffiu Uram hamar az affion
ka kedveért az igaz vallast fel
re ruggya, balvánjozo hitre ál
csak tölthesse buja kívansagata
Nem áldgya megh Isten hazat
sagtorak az megh mondot,
kokért.

Az negyedikről.

Miert nem szabad egy felel
segnel többet venni?

Talalkoztanak az emberek
közül ollyak eleitől fogva
ki

x mintha tífán csak az nagy
 oggetlen ágyaskodásra sűlet-
 tenek s termettenek volna
 minemű bujufagoknak vi-
 ssvvel be nem győztenek telni.
 sefelek igen forgattyak az regi
 sy yaknak és az S. Kíráljoknak
 bldajokat s a többi közöt az
 slamon Kírály cselekedetít,
 nek csak fő affony feleségei
 sá szan valanak sam ferint:
 svasípeniglen három szan,
 mt az első Kírályi könyvnek
 n egyedik részében írvan
 ygyon.

De kőz befed az Magya-
 snal ezek ellen: Vetkes pöl-
 lool nem jó himet vetni. Az
 samon cselekedetí igen vet-
 l. Isten ellen való, mint az ki
 smetele meg mutata. Mert ad-
 s dh ágyaskodek, eggyikkel is
 lükkel is vegetlenkeppen,
 gilig űze buborekolva az ő
 te sic.

328 **Az Hazafülandoknak egybe**
 testenek gonosz fajtalan kívánni
 fagat, hogy olyan bölcs király
 bálványozóva lön, Affonyo
 mek kedvekert, mellyet nem
 csak magában Salamonban, de
 az maradékban is meg büntet
 te az Ur Isten. Mert az Sídob
 nemzet két fele szakada, mely
 szakadasbol minemű ifonyv
 vér-ontas azon egy nemzet
 ben, vegre penig főrnű romm
 lás es pusztulas következek, am
 ugyan világ csodajara írja meg
 Iosepb^o Historicus *de bello iudaico*
 Mert az Atyaknak vetkeke
 harmad es negyed iziglen az
 fiakban is megh bünteti az U
 Isten.

Exod. 16.
 v. 5.

Gen. 4. v. 39 Cain Abelt meg öle, es az ő
 gñlkossagaert az Isten haza nön
 pe közzül ki szakada, ki mikor
 az ő feleséget meg ismerte vollo
 na főle fiakat leanyokat, a töb
 bi között penigh Lamech nevű
 ember

dnbert ki maganak két felesé-
 vát vón Adat es Sellat. Ez gyl-
 es Cainnak meg veset magva
 mamech ronta meg leg elsőben
 Al Istennek s. ferzeset, kinekroß
 bldajat követvén annak utaña
 pyebekis ugj keßdenek több fe-
 gyegeketegjnel magoknakveñi
 De nézzetek az Istennek
 tenetes haragjat. Hogy az
 nennek fiai megh kezdettek
 nllna tekéntelni az emberek-
 lk leanyokat, hogy ekes abra-
 ak volnanak, es feleséget
 segre kezdettenek volna
 goknak venni, megh hara-
 sek az Ur isten szazt monda
 sofos: Meg bana az Ur Isten
 gy teremtette az embert es
 n faja az sive rayta, es mon-
 szaz Ur Isten: El törlöm az embert
 teremtettem az földnek binéről. Mi-
 Ur Isten? Mert az te fiaid,
 megh réß ferint tegedet is.

Gen. 6. v. 2.

Gen. 6. v. 7.

330 Az Hazafulandoknak egybe
mernek es tisztelnek, az idegens
Cainitaknak leanyokat vőttek
magoknak feleséget feleségre,
es csak az nagy vegetlen haza-
fulásban s telhetetlen ágyasko-
dasban foglalatosok, mint Id. b.
vőzitők magyarázza S. Ma.

Matth. 24. the Euangeliomi könyvenek
v. 38. huszonnegyedik részében.

Azert az első világot, mely
az sok fertelmességtől ugyan
meg dőglőt es bűdösödőt vala,
mint valami penyeses edény,
az vízzel vészte el az UR Istenn
es ugyan meg őblete az rut fer-
telmességtől.

Ismet nem sokára az víz ö-
zön utá, hogy az emberek meg-
kezdettenek volna szaporodni,
es az nyelveknek változása mi-
at különb különb nemzetse-
re szakadozni, be masha az előb-
bi rof sokas, hogy egy feleség-
nel többet vegyenek az embe-

rekab

szerekek magoknak, annijra hogy
 meg az fentek is az ő kezeket
 rarra vetek, mint az Iacob Pa-
 triarcha peldaja meg mutattya,
 aki Labannak két leányat veve
 az Leat es Rachelt, kiktől az
 sziz nemzetségek származanak.
 Két feleségű Iacob mint az gyl-
 osos Cain fia Lamech.

Agoston Doctor menti az
 sz. Atyákat ezért es azt mond-
 gyja, hogy kel azt tulaydonita-
 ni vagy az Istennek kíváltkép-
 sen valo rendelesenek az áldot-
 ságért, kinek abbol az nem-
 zetből kel vala fűletetni: a-
 s vagy a Sidoknak az Poganok-
 szakkal valo jóvendő egyben fer-
 kezteréseknek megh mutatasa-
 ért, hogy azon egy Abraham-
 nak lelki fiaí lennenek es tele-
 pednenek le az Anyafentegy-
 szmazban: avagy tulaydonittal-
 sátek az Isten nagy türesenek:

Aug de bo-
 no Conjug.
 Privilegia-
 liter ex qua
 dam indul-
 gentia Dei
 uli sunt Po-
 lygamia san-
 cti contra
 primam in-
 stitutionem
 In personis
 ergo prive-
 legio Dei
 singulari
 carentibus
 concubitus
 contrapri-
 mam instic.
 fornicatio
 est.
 Conf Hun-
 De Polyg.

Mert az régi ſent Atyák ſenn
voltanak fogyatkozaf nélkül,
es sok eſeteket el ſenved az ſ
ſentiben az Ur Iſten. Tedd u
tanna: avagy az Iſten nepenek
ſaporodafaert, hogy mint az
Eghnek csillagi es az Tenger
nek fővenyi meg ſamlalhatat
lanſagra ſaporodgyanak.

De mind ezek csak ember
elmenek talalmanyi. Annako
kaert az Iſtennek itiletire kel
minekünk néznünk, melyből
egy atallyaban el igazittatunk,
hogy nem ſabad egynel töb fe
leſeget venni, es meddig az él
azzal kel tűrni, holta utan pe
nig ſabad mas feleſeget venni.

I.
Nem ſabad
egy feleſeg
nel többet
venni.

Meg mutattya ennek igaz
ſagar az Iſtennek ſent ſerzeſe
melyben mind az Iſtennek
mind az termeſetnek törvénye
ſerint csak egy feleſegh adatik
egy ferfi melle, es egy aſſzony.

állatall

adattata soknak ulmodgya: 332

Illat melle egy ferfi, azért hogy
csak ketten legyenek egy teste.
Igy tanit Moses az teremtesről
írott könyvenek első részében.

Gen. 1. v. 27.

Teremte az Isten az embert az ő kepe:
Fertat es Áfonya által teremte. Ismet

második részében: Ezert az Ferfi
attya Annyat el hadgya es ragaszkodik
szó ő feleségehez, es legyenek egy teste:

Gen. 2. v. 24

Nem mondgya: Ragaszkodik
Feleségehez, ugy mint sokak.
hoz, de Feleségehez: ugy mint
egyhez: Nem mondgya, hogy
szó Ferfi sok Feleségeivel legyen
egy teste, de ketten csak, az mi-
s leppen Idvőzítőnk az Úy Te-

stamentomban fent Matthe E-
uangeliumi könyvenek tizen-

Matth. 19.
v. 5.

kilencedik részében magya-
razza: *qui duo fuerant erunt una caro.*

Az kik ketten valanak (nem
harman negyen) egy teste les-

nek. Sz. Pal is ezent allattya
elsőör Corinthusban írott leve-

1. Cor. 7.
v. 2.

lenek hetedik részében: Minden

Zs

Fer

Férfinak tulaydon felesége legyen nem
feleségei, ugymint fokak, de felesége:
es minden Aßonyallatnak tulaydon ferje
legyen az paraznásnak es tavoztatasaert.

Az termésetnek törvénye.
is ezent mutattya, hogy czak
egy bokor ember Férfi es Asszonyi állat
társalkodgyék öf. ve, miképpen az
madaraknak felek vagyon es
ők az természetnek folyása
ferint azokkall valo tarsasagokat
igen megh tartják.

Valaki ezokaert egy feleséget
segnel vagy többre vagyodik,
vagy az eggyel megh nem eleg
gedven többeket ismer feleségen
kívül, az mind az Istennek
f. szerzesenek, mind az természetnek
törvényenek rontoja, a mineműekről
mondgjak a Magyarok: Az kinek
egy feleség nem eleg szaz, sem
eleg annak.

Maso-

I. Másodszor: Az Istennek nín-
 nsan való parancsolattya tiltya,
 googy senkinek egy feleségnel Levit. 18.
v. 18.
 nem szabad többet venni elő fe-
 feleséget Moses harmadik köny-
 nek tizen-nyolczadik refe-
 nsen Egy feleséget, ugymond,
 Isnafra ne vegy, hogy amaszt ke-
 rüséggel ne illesséd, fel fedez-
 nsen ennek fimermetességet an-
 lak életében. Ez az oka hogy Malach, 2,
v. 11.
 Malachias Propheta által az
 Isten, olyan igen karhoz-
 attya az Sidokat, hogy iffiusa-
 doknak feleségere más felesé-
 get vöttek, azt mondgya
 könyvenek második refében,
 googy ezért az Iuda hitetlenül
 beelekedet Izraelben es utala-
 zófságot. Elegh tehát az Isten-
 nek parancsolattya fírint egy
 mbornak egy jambor feleség:
 v. z. egyetlen ágyaskodonak pe-
 gíg ezer sem elég, kit mint hi-
 tetlent,

336 Az Hazafülandoknak egybe
tetlent, paraznat, Isten B. fene
zesenek rontojat, parancsolans
tyanak által hajojat, mind mas
ga ágyanak, s mind masénak as
rulojat s meg fertőztetőjet, az
Ur Isten meg itili es el karhozsa
tattya azt mondgya fient Pás

Heb. 13. v. 4. Sidokhoz írot levelenek tizen
harmadik refében.

11 L Harmadfor: Mert ha kés
harom feleséget venne, boffu
faggal illetve az törvénj szerinni
valo jambor feleséget, azt monn
gya az Ur Isten Moyses harmad
dik könyvenek tizen nyolczas
dik refében, mint amaz gñlko
Cain fianak Lamechnek két fe
leséginek peldajok meg mutat
tya, kiknek egy mas közöt vas
lo kötődések, minemü but boffu
fufagot hozot Lamechre olva
fatok meg a Moyses első köny
venek negyedik refet. Így Lea
Rachel kötődnek Gen. 30. El

Levit. 18.

v. 18.

Malach. 2.

Genes. 4.

v. 23. 24.

kana 1. Sam. 1. v. 6

Nea

Negyedfer: Mert soha az

IV.

Wő legény Christus Iesus es az
 Meny-áßony Anyaßentegy-
 snaz közör való lelki Matkafag
 vavagy hazafag, az hazafoknak
 snazafagokkal megh nem pel-
 szaztathatnek, mely egyenesen
 szazß. Pal tanitasa ellen vagyon,
 Ephesusban írot levelenek ne-

Ephes. 4.

gyedik refében. Egy az Christus
 Wő legény: egy az Anya-ß. egy haz Meny-
 áßony, egy ezek közör való lelki hazafag.
 Tehát egjnek kel lenni az Fer-
 nának: Egynek az ő feleségének
 egynek ez kettő közör való
 Hazafagnak, hogy meg abra-
 hozoltassék ez alat amaz lelki egj-
 gyesség. Ha azért több egynel
 szaz feleség nem igaz Hazafag,
 merő fertelmeskedes. Mert az
 Christusnak nincsen több jegye-
 se egynel: *Mysterium hoc magnum*
est, loquor autem de Christo & Ecclesia:
 Nagy titok ez, fölök penig az

Z 5

Chri-

133 Az Hízasu'ndoknak egybe
Christusról, es az Anyas. egy-
hazrol azt mondgya fent Pal és
megh jegyzet helyen. Azern
nem szabad több feleséget egy-
nel venni. Mert titok bonto
nem erősítő az sok feleségű
ember.

v.

Vegezetre: Ha ki az Ugy
Téstiméntomban kereszjen le-
ven több feleséget kivan egye-
beknek vetkes példajokra ke-
pest, terjen Sido hitre, es az sokle
feleséggel egyűt metelked-
gyek környűl, tégyen áldozat-
tot f. az többi: avagy legyē Tő-
rőkē. Mert effele hamis hit hor-
dozza vele az sok feleségű dí-
telenseget. Mert az Ur Christ
az Uy Téstiméntomban az Pa-
radicsomi állapotot állata hely-
re, hogy egy Ferfinak egy fele-
sege lenne ezzel az ő monda-
sával: *Ab initio non fuit sic.* Eleitől
fogvan nem volt így, hát hogy
hogy?

gogy: Ferfiat es Affonyállat
ot teremtet Isten, azokat adta
gyben, hogy ketten lennenek
gy teste verre, az mint oda fel-
eb meg mondam. Ezt allatta
lylyre az Ur Christus f. Mathe
suuangelioni könyvenektizen-
ellenczedik refében.

De ha többennel nē volna is,
egh lenne ez. Mert meg es-
mítel az egy feleséggel. A-
rt ha vagy többet vennel,
ggy többet ismernel az egyen-
ül: Híterlen vagy: Agy tö-
vagy: Isten parancsolattya-
k, es az természetnek, törve-
nek rontoja vagy: parazna
rtelmes vagy: Isten Orsagát
m láthatod soha bizony, S.

El mondgya előőr Corin-
thaisba írt levelenek hatodik
refében. Mielegedgyünk meg
egyel élyünk tífteffegben:

Meg áld az Isten.

T O L D A L E K.

A Z H A Z A S O K N A H
egymástól való el valasoknak
okairol.

Minemű okok szakaztja
el az hazaságban élő em-
bereket egy-mástól?

Közönseges fő: De csak tő-
hesséd két, avagy három fo-
rintnak feret meny az Papo-
eleiben, könnyen el valastna-
felesegedtül. Azonba peniggi
nem gondollyak megh, hog-
fenkit az Ecclesia el nē vala-
Mert az el valasra való ok, nem
az Ecclesiában vagyon, hanem
az el való személyekben: A
Ecclesia penig csak itéletet tes-
arrol, ha elegendő okê az o-
válasra, mellyet az egyenetlen
hazasok forgatnak, es mellyo-
el akarnak egymás mellől men-
ni.

Az parazna az ő parazna-
sgával rontya meg az Hazaf-
oggot es fakasztotta el magát az
istatlan feltől, megh. is az Pa-
lokra kénik, hogy ők válaft-
lak el. Ha az te perednek igaz,
istafara törvény tevőket gyűi-
d be, tartoazol nekik gasdal-
sodással: Mert te eretted fara-
doznak. Így az Ecclesia te dol-
sodat igazgattya. Tartoazol te-
s avagy gasdalkodással, avagj
g gasdalkodast penßen megh
váltanod: f. az a való penß.
Mert te eretted faradoznak f. a
dolgodat igazgattyak. Nem
Is el válasért fizetz tehát, ha-
mm az te eretted valo farado-
sért. Mert ha penßert valakit
Is válaftthatnanak, ki maradna
s g az víßfakok közzül az ha-
sflagban? Hogy azért min-
meknel nylvan válok legye-
s az válaftnak okai, im ren-
del ele

del elő famlalom az Bölcsellőnek ítéletekből. vide Confess. Hungaricam pag. 5. de causis Divortii. Nicolaum Heming. de Divortio pag. 17. Calvin. lib. 4. cap. 19. sect. 37. &c.

1.

Első oka az el válasznak az paraznasagh, mikor az Hazaságban élő férfi avagj affonyaslat massal paraznalkodik: HH az artatlan nem akar az parazsnaval eggyüt lakni, es nem akarja melle venni, meltan az Ecclesia hirevel el szakadhat tőle mint hitetlentül, s. Hazaságnak rontojatul, ágyanak tizmes faganak arulojatul es meg fejtőtötötötül. Matth. 5. v. 32. &c. v. 9. Prov. 18. v. 12. Artic Eccles. 24. &c.

Ha megh nem öletik az paraznasazon Varosban, Faluban lakik, melyben az artatlan fel, tehat kénferitesse nek a tette, hogy megh büntessék: HH budosik, üldözzek. Ha büntet

*Az paraznaság öltetése tettei
Gen. 22. 22. Levit. 20. 10.*

bűntetlen fienvedik es nem üldö-
 zik, vettefsek az Varos, Falu
 salomban, hogy az Isten tör-
 nyenne ellen az paraznat bűnte-
 telen el fienvedik: vagy ha Bi- Artic. 34
 q penfel bűntetik. Az paraz-
 na is atkoztafsek ki az Ecclesia-
 s, es adattafsek az Sathannak
 mint az Corinthusban levő pa-
 razna. 1. Cor. 5. v.

HHa penig az Tífték megh-
 senek, de vagy az ferje, nem ál-
 eazna felesegere, vagy az as-
 y parazna ferjere, maganak
 svenitette meges ezzel mind
 saznafagaban, mint David Psal 50. v. 10
 bndgya, mind bűnteteseben
 v it vót es egyenlő vefőzef-
 d x bűntetefe alat vadnak, es a
 in nitentia tartas utan egyyüt
 srhatnak.

HHa semmikeppen nem öle-
 mmeg, de Gratiat nyer maga-
 7:5 Nem Istentől nyerte az
 Gratiat

Gratias sem az Ecclesiastul. AA
 zert az artatlan fél hadgyo
 beket semelyenek, hanem ta
 nutasson az sek finen rea sem
 tentiaztassa meg, mint paraz
 nat, az az, öllye meg Civilite
 az Polgari sek finen: az sem
 tentiat vegje ki es vigye az Ec
 clesia eleiben s kerjen magana
 sabadsagot masodik hazafags
 ra. Az Ecclesia penig az Grat
 tias paraznat vesse koporsoj
 igh valo kötelben, es ha leho
 adgya az Sathannak testene
 vessedelmeze, hogy lelke meg
 tartassék. 1. Cor. 5. v. 5.

Ha az Gratias parazna bü
 net meg ismeri, az Ecclesiastul
 folyamodik igaz pœnitentia
 val, melyről nyilván valo bü
 zonsagot töt egyebek elöt, ta
 lal az Ecclesia modot az be fo
 gadasban, erős pœnitentia ta
 tas által, az bűnnek cselekedet

terek rendi berint. Mert ha né
 sskafos s. nem gyanos volt, de
 dyffer veletlenül eset el, kőn-
 dásban vaggon dolga, de ha
 sskafos, gyanos volt annak e-
 te is nehezebben vagyon
 gllga, es az kemény görcshöz
 mmeny pőről kivantatik.

H Ha tudoja eggyik az másik
 ssraznafaganak s. el s. fenvedik,
 ygy mind kettő parazna, te-
 ggyit meg hallyanak, ha
 ggy nem öletnek ki atkozta-
 ssok. Mert *facientes & consenti-*
es pari pœna puniuntur: az nyuzo
 ssz lábtarto egyenlő bűnte-
 ss alát vadnak, mint az De-
 utuin tartya.

H Ha bűntetetlen paraznat ta-
 ss valaki el venni, s. az hazaf-
 ss utan tudodik ki, de az artat-
 ss el s. fenvedik, ne bontassék
 dgg az Hazassagh, hanem az
 sskes s. tartson pœnitentiar,

f-köveffen Eccleſiat ſ-mennyey
viſſa.

Ha terheſt talal el venne
ſ-nem akar velle lakni, öleſſ
megh mint paraznat, ha p
nig az ſent hazafſag elöt fe
keztenek volt egyben, es az
paraznafagokat az ſ. hazafſag
gal akartak el fedezni, ſ-hazafſ
fagok utan tudodik ki, minni
ketten tartſanak erös pœniten
tiat es Eccleſiat követven éllyo
nek egyyüt: Ha hazafſagok
löt tudodik ki az orſág Artic
luſa ſerint veſſőſteffenek me
mind kettē tartſanak pœniten
tiat, es ugy adattafſanak egybe

Ha tudva paraznat vőt idbi
valo modon maganak jambod
ritotta meg, de azert tellyes éle
te mind addigh tudva valo pa
raznafag, meddig dolgatvagy
az külső ſek ſinen, vagy az Ec
cleſia elöt el nem igazittya. Ha

mymást megh unnak, es nem
 riarnanak eggjút lakni, a bün-
 zses utan az Ecclesiától vettef-
 nek kötelben. Mert paraz-
 kottanak az hazassagnak fi-
 salat. Az Hazassag penigh
 m paraznasagh, de Istennek
 sá bentséges ferzese, melyben
 sá sabados semelyeknek egy-
 bsadatatafok az igazhitnek es
 iseternek általa, hogj egymaf-
 ol: segitséggel legyenek, mag-
 dookat füllyenek, es az paraz-
 agot el taveztathassak: hogj
 y taveztathattják el penig
 budva kelnek egyben:

Masodik oka az el válasznak
 vrvénytelen egyben keles,
 oror vagy az termesbetnek,
 y az Isten törvényenek,
 y az közönséges tistesség-
 ellene ferkeznek egyben
 shazasok, ugy mint az vér
 mint valo Atyafisagnak es So-

gorfagnak ize avagy gradus
ellen, tudni illik második es ha
második ízben. Oka: Mert vő
illetet: azért tellyes életebe
valo egyesülés az fent hazu
fagnak rendi ferint, azon m
rő vérilletes, Isten ellen va
fertelmeskedes. Nem szabad v
la Heródesnek az ő Angyat
venni, mint Keresztelő Ianon
feddi vala erette. Mert vala
mennyi izig nem szabad Atya
fiat el veñed, annijban nē szabad
Sogorod affont is, es viffont

Ha tudatlanul mentene
penig egyben s. hazaságok
tan tudodot ki, vagy az Atya
fifagok, vagy Sogorfagok, v
gyan el válassza az Ecclesiast
vagy akarjak azok vagy nem
Talis enim coitus incestus est: az olly
egyesülés fertelmeskedes az
mondgya Isten Moyse által
Mert az vérnek bocsúletes f

Levit. 18.
v. 17.

harmadik, es negyedik
 g, mint az Magyar Ország
 tuniculus tarttya, es ötödikig,
 az Erdeli, hogy az Atya-
 dok, es az Sogorlagosok egy-
 hazaskodgyanak.

III Harmadik oka az el-válás-
 az erőtelenség hazaságra
 o illetenség, es elegtelen-
 valamellik félben, mikor
 az Ferfiban, vagy az Af-
 állatban valami oly nagy
 erőtelenség vagyon, mely miat
 hazaságban levő eggyesség
 másal nem lehet, minemű
 férfinak ferfiúsága nincsen: az
 onczu, az fayra jaro belpok-
 gág es korszag.

Ha az Erőtelenség az ha-
 ság elöt valo valamellyik
 en, meg lehet az el válás.
 az hazaságnak az a fő
 se bomlot meg, mely vagyó

az faporodasrol, de ugy, hogy az erötlenseg az mellyikben vagyon kötelben vetteflek, nem esallyon megh senkit annak ut tanna. De az Ecclesia mindeneknek jól vegere mennyen. Mert gyakorta csalárdkodnak az erötlensegnek fine alatt azok kik egy-mást megh untak, sőt megis férzödhetnek egymással.

Ha penigh az Hazasflagban eset az erötlenseg, együtten fenvedgyek. Mert azon esküben tenek egyben, hogy semminek mű nyavalyakban egy-mást es nem hadgyak: nyavalya penigh az erötlenseg.

Ha tudva kelnek öfve es annak utanna el akarnanak egy-mástól flakadni, ne engedgyek az Ecclesia. Mert tudva ment az erötlenhez az hazasflagat illendő: azért tudva együtten lakjanak. Ha semmiképpen n^{em} akar^{ak}

írják az eggyűt való lakást,
mind az kettőt vessek koporfo-
gígh való kötélben minden
rendőfel vetelnek remen-
sénélkül.

Ha Franczu, tudni valo do-
d, hogy franczus parazna val
o fertelmeskedesből valo
svaalya: azért mint parazna
intetteflek, ha az Hazassag-
a kereste maganak. Ha az
szassagnak előtte s nem tud-
sz artatlan fel, de az utan
Ecclesia dispensalhat felőle,
gyogyulas felől remenségh
oyyon, varakozzek, ha nin-
b, de nevekettren nevededik,
skénferitsek az artatlant az
v: valo lakasra.

Ha fayra jaro el fenvedhe-
nen belpoklossag, avagy meg
gygyulhatatlan korszagh, es
bdenik az Hazassag előt va-
nem tudra az egesseges fel,

el válhatik tőle, hogj se az ege
seges fél, se ágyokból farman
zando magzatok megh ne vet
senek: ha az Hazassagh uta
eset nyavalya eggyűt éllyenek

1 V.

Negyedik oka az el-válá
nak az fele más vallas, mikor a
egy hazassaghban élő ket hi
tőtleneknek valamellyike a
igaz vallasra ter, az másik a
hitőtlensegben marad, itt aru
kel néznünk az mit sent Pa
mond: Ha valamely Atyafinac
hitetlen felesége vagyon, mel
ő vele eggyűt akar lakni, azt o
ne hadgja: es amelj asßonjáll
nak hitetlen ferje vagyon, es a
vele akar lakni, el ne hadgja a
asßonyallat azt. Ha penig a
hitetlen el megyen, ám men
nyen el: Nem vettetet rabsagla
ala, az Atyafiu, vagy az keres
tyen asßonyallat effele dologgo
ban. De bekeßsegre hivot minin
ket az Isten,

1. Cor: 7.
v. 12, 13.

Rabsagale

I Rabság gyanant vagyona-
 mert az igaz vallasu keresztien
 nllnek az hitetlennel valo egy-
 vüüt valo lakasa: Nem kel pe-
 gg az keresztiennek egy igat
 monni az hitetlennel azt mond-
 sya fent Pal.

2. Cor. 6.
 v. 14.

I Hogy ha az te keresztien
 jrtjed avagy feleséged, pogany
 ritre es eretneksegre hajol f te
 bedetis mind igeretivel f mind
 f fenvedhetetlen fittokkal,
 erereséggel, vegetlen labor-
 fással az ő hitetlen vallasara
 nferit, állly el mellőle mind
 stetlen mellől. Mert ha attul
 elbentan el válhatól az ki titkon
 vlljlván eletednek el fogyasztara
 oyyekezis, mint maydan megh
 noondom: rehat mentől igazab-
 nan el szakadhatz attul az ki lel-
 bed utan leselkedik es lelke dbē
 szar meg ölni?

I Ha el fedezte keresztienseg-

A a s

nek

nek bűnével hitetlen vallászatot
 úgy csalt meg es az után ki fá-
 kaztotta hitetlenséget, aly es
 mellőle. Mert az mint hogy az
 igaz keresztényi vallásnak bűn
 alat csaldkodot: úgy az bűn
 Hazaságot is csak bűnlette, es
 tettetesképpen való fundamen-
 tomon éppitet. Ha tudva kö-
 tenek egyben, tudva bűzhöd-
 gyenek egyűt.

v.

Eötödik oka az el válásnak,
 a hitetlen el hagjas, mikor vala-
 melyik fél, ok nélkül vakmerő-
 képpen el fut budosik, nem akar
 haza menni es az Hazaságnak
 rendiben élni, az artatlan fél
 fabadittasék, es mennyen által
 masodik Hazaságra: Mert ne
 köteles az helyben maradot ar-
 tatlan az hitetlen budosohoz,
 de illjen modot kövessenek ab-
 ban: Az el futot hitetlent az
 artatlan fél kérestesse fel, es ha-

mm ízbē háromszor valo tizen-
bőöd napra hivassa: ha nem jó,
nennyen utanna, es ott idezze
: ő: ha elő veheti büntetteffe
hitetlen el hagyasaert: ha
tvényben elő nem veheti C
dszben sem adgyak, vagy lap-
gmggh: vegyen az artatlan fel
sdban az helyben levő Bírak-
es Tíftektől Testimonio-
got, oly bizonysg tetelt level-
m pecset alatt, melyben ott va-
oforgolodasrol tegyenek bi-
isagot, hogy semmiképpen
elő nem vehette törvény-
si sem haza nem hihatta: azt
gyge az Ecclesia eleiben, es az
bcllesia sab ő eleiben vagj ha-
m vagy negy eftendőket f-
mutan fel sabadíttya. Ez va-
rozozast azért cselekedí az Ec-
silia, hogy ne tálam az idő alatt
ny mashoz tēnek: Ezek veg-
m menven az Ecclesia sinen

az hitetlen budoso vettefelle
 koporsojaig valo kötelben, co
 atkoztaflek ki: az Polgari fele
 finen is büntetteflek meg min
 fent Hazaslag ronto hitetlen
 Mert effele hitetlen f. Hazas
 sag rontas *Adulteriū quoddā genus est*
 Paraznasagnak neminemű ne
 me, mint Agoston Doctoro
 mondgya.

De csuda mely álnokok ma
 időben az emberek közzül ne
 mellyek. Felre allanak esten
 deig, kettőigh, az hon maradon
 fűnetlenül futtya az Ecclesiast
 el igazittyak hogy keresse fű
 dözze: keresi, de az kert alats
 sóha az fele sem ederedik az
 hól hallya. Ezekhez az Eccle
 sia kemenyseget tartson, semm
 fines el ameto befedeknekel
 ne adgyon, de mind addigh űl
 döztesse, valameddig az külső
 feken az hitetlen el hagyasaert
 perrel

szóval meg nem büntetteti. Mi
 szózi az Ecclesiának effélekhez
 öröklőyenek mind addig a kül-
 sőnek meddig nekik tetzik.
 Ha az hitetlen budoso har-
 ggy hét estendeig oda leßen s
 moronba az artatlan fél, fel fa-
 libdittatik megh hazaful, vagy
 drhez megyen, s az hitetlen
 budoso azt megh ertven haza
 ggyen, tehát az Tiszek megh
 nntessek, ha meg nem bünte-
 s, az Ecclesia adgya az Satan-
 s atkozza ki az gyülekezet-
 o, olyan módon, mint oda
 vlyeb meg mondam.

Hatodik oka az elválasznak,
 amellyik félnek az másik el-
 valo meg dühödöt öldökle-
 ggőlkoskodása, meg bekelhe-
 lenfene kegyetlenhalalt hor-
 ozo Pogany vereségi, mikor
 amellik fél a másiknak élete
 n lefelkedik, hogj el fogyás-
 sa ör-

VI.

sa ördögi varaflással, meredgessé,
halálra való arultatással, vegeta-
len sörnyű vereséggel, mell-
miat az artatlan felmeg bennün
fel-fegh leven sem él sem hall
az artatlannak adassék sabads-
sag, az vad orozlan termefet-
kegyetlen vetteflek holtaig
való kötelben, oka: Mert a
bekeffegre hívot minket az I s-
sten: az ollyan hasartos penig
gűlkos. Mert ha az gűlkos a
ki Attyafiat gyűlöli, mint fenn
Janos mondgya, tehat sokk
gűlkossab az, a ki az ő teste
vérét utallya, tagollja, ronczo
lya s-vestegeti, mint valami
rabjat.

r. Ioan. 30.
v. 15.

De itt az arant az Ecclesi-
selette sörghalmatosó fel keres-
se az kegyetlenfegnek okat: had
fel talallya, igyekezzek mind
fenyetekkel s-minderős köte-
tetelekkel közzűlők ki vennin
ha pe-eg

egpenig semmiképpen ki nem
erheti: le nem állíthattya, es
szartatlan fél halalos vesse-
n emben forog, ideigh vegye
döle: ha az sem fogh adassék a
bűteknek kezekben büntet-
és, mint S. Hazafagnak ron-
sára hitetlenségnek szerese-
sínjlván valo ok adót, az Ec-
lesia penig vesse holtaig valo
elben.

Az lopas az el válásra nem
megedendő ok, hanē ha ístran-
s való fúladas járul melle.
En is az, az mod tartassék,
s y az paraznanak büntete-
nen az első okban.

Az kik még csak jegyben
sának fegymast megh un-
dik es el akarnak allani egy
s más mellől, medgyen
s azokkal az Ecclesia.

Az lat dolgok kívántatnak az
egyben

egyben keleshez hazafag fejs
ben az jegyes matkakban.

I. Legyen szabados ugyanog
se az Istennek, se az természet
nek törvényenek, se az tist
ségnek ellene ne legyen. Ha
azert vagy vér ferint valo A
tyafiat vagy Sogorat harmadik
es negyedik izben jegyzette
nem alhat meg az matkasag.

II. Legyen tistességes, ne l
gyen illetlen semelyek közös
Ha ki azert husz estendős ifi
leven, Annyakora vên Afson
jegyzet el: vagy igen vên őre
ember tizen három estendős
Leanyzot, az Ecclesia egyb
ne bocsassa, fel valassa.

Iegyezd meg: Tífen nyolc
estendős korában szabad az fer
finak meg hazafalni: az Leany
zonak penigh tizenhárom est
tendeje el telven szabad ferhead
menni.

III. Legyen igaz, ne legyen
viva, titkon csak az két fel
őzöt Atyak, Anyak, Tutorok
gondviseleőknek hírók a
sattyok nélkül. Ha az ellen
n, fel bomol matkafagok.
Had Gen. 24. v. 57.

IV. Legyen szabad, ne le
n erő fak alatt fenyetekből.
s azért az Atyak, Anyak,
tutorok es gondviseleők az Le
oszt el adgyak kedve ellen,
y az iffiat matkaztattyak
mí, heaban valo, fel bomol.
Annja emlejen csügedezőt
igírní, s jegy gyűrűt kepebē
n, nem tőkellertes matkazas:
rt nincsen az matkaknak
lletes Consensusok Gen.
c. Azert semmí, helytelen.
V. Legyen tellyes, ne le
v vak indulatból, refegség
s ha fön keresesből s nem tu
m micsoda Sogorsagh vada

zasból: tanacsból ertekezesből, halogatásból Isten szerető legyen. Ha ez ellen leßen, semmi, heltelen, csak ollyan mintha te tul az Maroson en innoñ öñve kiáltanank f-az hangya menne öñve, de el mulnek.

VI. Legyen tista csalártságagnélkül valo: ha seges vagy, ne tettes gasdagfagot: l: paraszt vagy ne tettes Nemesseget magad felől. Mert nem l: segen állando csendes bekef. seges az Hazafag.

Locus atting.

*Plimias cum audiret alicum quendam adu-
serum, formam qd
f-d per tot famel
dixisset, in qd*

Satis annibz quon

uxorem ducit, forma

annibz, f-d mor

capitatis annibz nphneat

unde pte plet. A. S. g. l. y. d. f. IV A

Non oculis tantum ducenda, f-d annibz uxorem

Iudicio famel, que plet, illa, plet

IV.

HALALRA SENT.
SENTIAZTATOTT

embernek vigasztalása-
nak módgya.

Hogy valamely vetekert i. Tűtibenjar
sz törvénj szerint meg senten. az Egyhazi
ozot ember, mindeneknek fe. embernek,
ste fűkölködgyek vigasztalas. hogy az ha-
kül, az Ur Christusnak pel. lalra sen-
ra igen nyilván megh mutat. tentiazot
mert noha ő sent Felle. embert vi-
n. űn nélkül vala el annyera. gasztallya.
gy csalárdsgah az ő fajaban
alaltatot, mint Esaiás mond.
n: mind azon által látvan az. Esa. 52.
soeri nemzetnek vetkenek
gy voltat, erezven azért az
nnnek fel gerjedet haragja. I.
or rettenetes voltat, mellyet. Meg mutat-
Ur Isten az mi váltsgunkert. tva a Chri-
stus példaja.

rea veter, Angyal jelenik meg
ki ötet biztatvan erőlteti azt írj
fent Lukacz.

Luc. 23. v. 43

Ha ezokaert az Eletnek felel
jedelme, az Díczőségnek Kiras
lya az UR Iesus Christus bűnni
nelkül leven, az emberi nemu
zetert halakra valo menetelés
ben fűkölködöt embersegerés
nezve vigasztalo nélkül, hat az
ki verkeert erdeme ferent sen
tentiaztatot az halakra menivel
inkab fűkölködik?

II.

Az halakra
menőember
nek rette-
gesi.

Ez illyen ember elöt forog
az meg czelekedet verkeket
nagy volta, azert az Istennek
rettenetes haragja, az halalnak
ifonyotos vonogasa testebe
vgy faggatty, hogy noha él-
ni lattatik de mint ha meg hold
volna ugy el bagyadot es el a
lalt. Elmeje pedig mint az ha
bok, ugy hanyattatik egy felel
mes gondolatrol masra. Az őmő

dőg. II. g.

g g-is ki őtet az bűnben ejtet.
 d ha valaha sérénkedett, min-
 onneknek előtte olyan halálos
 en nagásában az fegény ember
 rnyúl: kinek bűntelen való
 sgallási mint amaz tűzes nyi-
 xugy érdeklik es fertegetik a
 ggh sebhertet lelki ismeretet.
 nannya az bűnnek nagy vol-
 l :: kicsiníti az Istennek irgal-
 sfágat, es valamit tehet az
 od bernek ketségbe való eyte-
 t se semmit azokbā hátra nem
 gy. Nézne az fegény ember
 f Istenre: de az, az kit megh-
 ntot, mellyert egy foltában
 senejenek imide amoda való
 qppongása nélkül nem kö-
 röröghet. Ha soakarojra néz
 malalnal, ugy tetzik keser-
 dsebb azoktul való megvalta.
 HHogy ne bűkölködnék ez
 en halálnak felelmetől meg
 snezedet, az ifonyű rettege-

186 Halálra sententiazt ember.
seknek tűzenek emeztől langjast
közöt fetrengő holt eleven
ember vigasztalals nélkül.

2. Mach. 7.
v. 27. & se-
quent.

Tekenczetek meg amaz he-
Iffiaknak Annyoknak példája
az Második Machabeusnál
könyvenek hetedik részében
minemű terhes befedekel biz-
tattya az ő edes gyermeket is
En edes magzatom, ugy mondb-
fany megh engemet ki tegedem
az en mehemben kilentz hobb-
napig viseltelek, három esten-
deig tejemmel tartottalak es ez-
időre jutattalak, kerlek, Bűl-
tem tekencz az eghre es az föld-
dre es azokra mellyek azok-
ban vadnak es meg érted: Mert
semmiből teremtetted azokat az-
Isten es az emberi nemzetet,
ugy leszen hogy semmit nem
rettegz ettől az Hohertől sa-
többi.

III.
Az het if-
fiaknak An-
nyoknak
peldaja

De csuda mely restek ez-
arant eni

nant való tíftekben nemel-
 dek az Egyhazi folgak köz-
 ll, kik úgy viselik magokat
 halálra menő emberhez,
 nnt ha semmiben ő reajok a-
 rakra való nagy gondviseles
 mm nezne felejek sem edered-
 lk. Te nyajad között való le-
 ret, kinek te Páftora voltal :
 öördög környűlette mely se-
 nyen forgodik s te nem len-
 környűlőtte biztatafoddal
 ki Páftor leven ?

Szent Istvánt nagyon köve-
 az Sídok : az eghben lattya
 Istennek fiat, nem űlni mo-
 n az Isteñek jobján, de allani,
 ygy az ő keß voltat f. Istvának
 hsefegere es lelket magához
 oo vetelere meg mutassa es
 lel biztassa fent Istvan Mar-
 .t. Te pedig annak az Chri-
 snak hivatalos fólgaia, megh
 k favadot sem melloztatod

az ha

IV.

Sz. Istvan
 példaja.

368 Halalra Sententiazt ember
az halálnak rettegesiben vonam
go fegeny bűnösnek ?

Porozlo f. Hoher dolga az
Tudom, az f. avatok. De nem
lelki Paztor az Porozlo sem
az Hoher, mint te vagy. HH
azert az fegeny bűnös embe
reknek lelkeknek életre vezet
lő f. legeltető es az Isten igjéből
ből megh tartó igaz Paztor
vagy, it felel meg egyűt ann
nak. Tíztedben jár ezokaertis
hogy valamit tehez az Isten
igjéből allo f. biztatafiddas
az halalra menő ember kőnő
nyúl, tellyes tehetségeddel
zon legy.

V.
Christ9 biz-
tattyá az
Tolvayt.

Tarcz meg fegent vigafital
edes befeddeddel, mint Christu
amaz Tolvayt az kerefitan. De
ha ezt el nem erved is, jary el
tíztedben, mencz fel lelked ifi
meretit az f. am-adas alol es
gyebeknek felőled való bál
ituletek alol.

Mikot

Mikor ezokaert meg allaz *hisz az Isten:*
 sdhalalra menő ember előt azt *gint az Isten*
 ggyed tőle: Akarzé en tő *is az Isten*
 s az Christus Iesusnak hiva- *menő ember. hisz*
 zos fogajatul vigasztalast ven-
 A Akarok, azt feleli. De ha
 ten nem felelne semmit is,
 iggis az te befededel ebrezd
 ztes ekkeppen foly neki.

Ket nagy dologh rettegnet
 bédet mostan: Eggyik az te
 dgh czelekedet vetked es az-
 es az Istennek haragja, mel-
 az törvény az bizonysa-
 ferint tegedet meg senten-
 otot: Masik az halálnak ret-
 tetessége, mely az te femeid
 r forogh.

Az mi az bünt illeti es az- *Az bün el-*
 ss az Istennek haragjat nem *len valo vi-*
 badhattjuk, hogy az Ur Isten *gastalasa*
 d bün gyűlölő es bünert erős
 uiszu allo Isten nem volna,
 xy az bünt valakiben bünte-
 tetlen

tetlen el szenvedne, holot meg
 az Atyának verkeketis az fi
 akban harmad es negyed izig
 len megh bünteti azt mondgy
 az Moses masodik könyvenél
 huszadik refében. De ez melle
 meg kel vallanunk aztis hogy
 az bűn gyűlölő Isten az ő igals
 fagat irgalmassagaval ugy ten
 perallya s fontollya, hogy had
 olyan sok lehetne az emberek
 nek bűne mint az Tengernek
 fővenye es azoktól ugy megh
 ferteztetődnek mint amaz ve
 res barsony avagy az feket
 kőkőrczen, de megis az Isten
 nek nagy irgalmassagabol fenns
 fianak erdemeert ollyanna te
 tettenek mint amaz fejer ho
 az fejer gyapju azt mondgya
 maga az Ur Isten Esaias Pro
 pheta által első refében köny
 venek. Miert? Mert irgalmas
 es kegyelmes az Ur, kesedel

Esa. i.v. 18.

Psal. 103.

vigasztalásának modgya. 571
s az haragra es igen kegyel-
as. Nem mind öröke feddö-
es nē tartja meg mindöröke
d ö haragjat. Nē a mi bűneink
nint cselekedik mi velünk es
siffizet minekünk a mi alnok-
nünk ferint. Mert igen magas
greh az földtől, olyan igen
s ij az ő jo volta az ötet felök-
... Mely tavol vagyon a nap
s tet a nap nyugattul olljá mef.
s vetette mi tőlünk a mi bűne
at. Mikeppen könyörül az
a az ő fiain, ákképpen kő-
rül az UR az ötet felöken.
mert? Mert tudgya jo, hogy
sllando edenyek vagyuk mi,
s g emlekezik rola, hogy por-
svalok vagyunk, azt enekli
bivíd faz harmadikSoltarabā,
Mít itelz te fegeny bűnös
s er az Isten felől? Eleve el
d hogy Adam el esik es hogy
s ket magaval egyyöt az kar-

hozat.

hozatban eyt. De ottan minem
gyarast előve orvossagot fe-
zet. Mert az ő fent fiat boczt
totta el az testben, s mit czel-
kedek az Ur Isten? El mene-
mind közönségen az ember-
nemzetnek vetket, mind egy-
egyén az mi bűneinket min-
valami reánk ragadot boytono-
jant le fedegete mi rolunk, ő
az ő f. Fiára rakogata, annj-
hogy az ő Fia bűnne teve ne-
erettünk, azt mondgya Sz. Pál
először Corinthusban írot leve-
lenek örődik refeben, es ezt az
bűnne tört Christust az keres-
fara feszíték, es az mely mi bű-
neinket ő rea rakogatta vala az
Atya, azokat az ő vére hullat-
saval, annjra el mossa, hogy imi-
mar semmi kárhozatt yok nimen-
csen azoknak az kik vadtak le
Christus Iesusban, azt praedi-
kallya sent Pál, Romaban írott

Bűnne tete-
tet tulay-
donkeppen
mert az mi
bűneinket
neki tulay-
donította,
hogy ő igaz
levenlakol-
lyek azok-
ert es mi őa
badulljunk.

el: lenek nyolczadik részében.
 Od hol immár kettő te előtted
 szegény bűnös ember. Eggyik
 Istennek az bűnőkön felyűl
 merhetetlenkeppen el aradot
 a v y irgalmassága, melyre egy
 common igazitanak mindē bű-
 nseembereket az Prophetak:
 akik az Christus Iesusnak vé-
 hullásának merhetetlen eleg-
 s es érdeme à bűnőkert, mely-
 gy egyenlőben igazitanak az
 angelistak, es az Apostolok.
 Mely hozza te szegény bűnös,
 Istennek irgalmasságát, à
 Christus vére hullásának erde-
 g igaz hitődnék általa von-
 ri l read, tegyed tiedde bű-
 dobocsanattyara.

O vayhá lehetne tudom azt
 loholod: Meg lehet. Hisz edé
 s v az Ur Isten irgalmas ke-
 rmes az megh-terő bűnös
 rternek ki megh fanta banta

374 Halálra Sententiazt ember
az ő vétke? Hísed. Mert
nem hínned, az egész Proph
tak tanu. bizonylagh tetelekn
mondanal ellene, es bossut te
nel az Istenen, hogy ollyann
nem hínned az minem ő ő fe
Felsege termeszetiben azt mo
gya Chrylostomus Doctor. Im
mar hogy hísed az Istent irgalm
masnak, kegyelmesnek lenni
hozzad, gondoldmeg micsod
termeszeti vagyon az irgalmat
sagnak?

1. Az Istennek irgalmas
ganak nincsen kezdete s vég
Az te bűnődnek kezdete s v
ge vagyon.

2. Az Istennek irgalmas
ganak nincse fama: a te bűnőd
nek fama vagyon.

3. Az Istennek irgalmas
ga merhetetlen, fontolhatatlan
az te bűnődnek mereteke vag
s fontya:

4. MA.

Az Istennek irgalmassága
 határozhatatlan: az te bűnöd
 elg határozhatot. Azert ha ez
 ggnak verket csak egyedül
 bekedted volna is, de meg is
 n az Istennek irgalmassága
 v veget nem ernel. *Quid est
 meritum ad Domini misericordiam? Tes-
 tamentum quod venio flante nusquam ap-*
 .s. Micsoda az bűn az UR.
 i irgalmassághoz kepest?
 dhalo mely az felnek fuva-
 ol soha nem latzik azt mond-
 D Chrysostomus Doctor. In
 .10. Hom. 2. Noked penig
 d osnek az Isten irgalmas ke-
 rülmes. Mert te benned talal
 s it az miért tegedet megfán-
 nn kedveben vegyen es meg
 nllmazzon. Mert mit bocsa-
 na meg teneked, hanem vét-
 onel volna?

Es az oka hogy David az ő
 toxoslagának es paraznasaga-
 nak

nak vetkeért könyörögven a
 mondgya ötvenegyedik Solu
 raban: Könyörűly en raytam en Isten
 nem az te nagy irgalmasságod érint
 az te irgalmasságodnak sokasága benn
 mosd el az en álnokságimat. Ez pen
 len az Istennek irgalmassága
 rad mi reánk âChristusnak kü
 benvedesének érdemeért.

Hísedé azért hogy az U
 Isten az ő fent Fia te eret
 bocsatotta el az testben, es ho
 az ő vére te eretted is ki önt
 tet? Hísed. Mert lam anna
 nevében kerefélkedtel meg
 Ez az te hited az, bator gy
 ge legyen, mely által ez orab
 meg igazultal. Bizony bizony me
 dom ha ki az en befedemet meg
 és híden annak az, ki el bocsatot engem
 örök élere vagyon, iteleire nem meg
 de által megven azhalálból az elem
 Azon eskűfik Idvőzítőnk Sz
 Iános Euangeliomí könyvend
 ötödik részében: Hísed te az

Isten

vigasztalásának módgya.

179

domben, hát örök életed vagyó

Rútak, fertelmessék ám az *Mondhadna.*

bűneim: „De dragalatos az *halál meg.*

Christus Iesusnak ártatlan vère,

gy el mossa á te bűneidet azt

mondgya az fent Iános első le-

velenek első refében.

Nem teként illyen bűnösre,

amenny az emberek is utalnak: *Telám a fegyen-*

gy nem teként, ha lám azt *dolgoz.*

gyitya, hogy nem jött ő az iga-

ért, de az bűnösökért hogy

ő fent Mathe Euangeliumi

gyvenek kilenczedek refe-

ő Sz. Pal. is azt tanítja elő-

ttimotheushoz írott levele-

ő első refében, hogy á Chri-

stus azért jött ez világra, hogy

mind bűnösöket idvőzítse. Te pe-

ld bűnös vagy. Hát tegedet

idvőzít csak hídgy ő benne.

Egyűd nem fogadbe ha fin. *Mondhadna.*

szazza megyek is? Sőt ő ma-

mondgya idvőzítőnk. Az

Cc

ki en

578 Halálra Sententiazt ember

ki en hozzam jő, nem üfőm en
azt ki, fent Ianos Euageliom
könyvenek hatodik refében
Az mi nagyob, ugyan ki terjezt
tette fent kezeit, es azt kiáltya
lővete en hozzam mindnyajan, kik meg
vadtok térheltetven az ti bűnőrtök mi
en megh könyebitlek.

Matth. 11.

Keső: Rövid az idő: Halál
lad. Nem rövid eb az Tolvay
idejenel. Mar az Tolvay az kes
restfan vonago felben vagyot
egy főt fol Christusnak: Vram
emlekezzel megh en rolam mi
kor jutandaz az te Országod b
ottan azt halla: Bizony mondom
neked ma en velem lefő Paradi
csomban.

Mondgy csak eggyet az ki
az Istenhez folyamodot volu
bűne bocsanattyaert, es ő elő
elűzte volna: Ha Cain Isten
hez folyamodik vala, neki
kegyelem adatik vala. Mert
letere eskűfik az Ur Isten, hogy
nem akarja az bűnőrtnek halál
latat.

b-de hogy megh terjen es él-
m, Ezechiél Propheta köny-
nek harmintz harmadik re-
sen. Be tölt ennek igassága
t Pálón. Sz. Peteren: Maria
ggdolnan, kiknel te sem vagj
önőseb.

hol azért az bűn tegedet nē
egtetethet: Mert irgalmas ke-
lmes az Isten: az Christus
se te eretted öntetet ki, csak
gygyed ezt erős hittel es a mel-
maradgy meg ez oraban ke-
em teneked Istentől en ál-
m ő képebeli ember által te-
zed igasságban azt hirdeti az
Isten. Véledé hogy történet-
l. lőt az en ide jövetelem? I-
n indítot engemet arra, hogy
ő akarattyat ez oraban hir-
em teneked, hogy meg tar-
lál az örök életre.

A halálnak ísonju volta ret-
tethet teged: De halladé mit

360 Halálra Sententiazt ember

mond Idvőzítőnk Sz. Iános Eu-
uangelíomi könyvenek nyolc-
czadik részében. Bizony bizony mon-
dom tinektek, ha valaki az en bevéden-
megh tartya, halált nem lát örökre.
Az Christusnak befede penig-
csak ez: Tartfátok pœnitentiat, es hi-
gyetek az Euangelíomnak, azt mond-
gya ő maga az Ur Christus Sz.
Mark Euangelíomi könyvenek
első részében. Te ez orabban
pœnitentiat tartottal: Mert
megh fantad bantad bűneidet.
Te ez oraban hífeš az Euange-
líomnak, hogj Christus az ege-
emberi nemzetnek meg vált-
ja, es hogy az bűnösökért jött
ez vilagra. Hát az Christus Ie-
susnak eskűvefe ferint halált
nem látz örökre. Mert ez az
te halalod csak álom, melyben
az életbeli terhes gondoktul
meg menekedel es megh nyug-
sol az földben.

Oh de

Oh maydan el fogy életem.
Nemem halál az, hanem csak a
szüknek az testül való megh
sifa, az hitvan bűnös gyarlo
nek levetkezese, mellyet u
m ohayitva kivantának az
gegi hívek mint s. Pal mon
Philippisben írot levele
első részében: Kivanok u
mond el oflatni es az Chri
stus lenni.

Oe késerő ennekem ez erő
slalat való halálnak neme azt
szólod. De nem keservessebb
Christus halalanak nemene:
szert fešitetet az kereszfara,
s azon való keserves halala
m minden ő beñe hívőknek
hollokat megh sentelne, es az
szózatot akar mi halálnak
déből is ki fiyna, es ki törle
El törte Idvőzítőd te elöt
szaz jeget az ő késerő halala
szaksak kicsint kellett gazol

572 Halálra Sententiazt ember
nod, de az sem kárhozatos az
mint mondam.

De annak felette, hiszem
dod, hogy ugyan megh kellett
volna egyfő költsödni az halál
lalt, vagy akartad volna vagyon
nem, az pediglen micsoda költs
volna, talam ez mostani fennv
deset ezerkeppen valo kínok
kal meg hallatta volna. Micsoda
da? Ez egy szempillantásig va
lo testednek faydalma rettegte
tê? Halladé mit kiált az Bölcs
30. az ő könyvenek harminczadik
refében: Iob az halál hogy fero
mint a keserő élet es az örök
valo nyugalom, hogy sem az
senlő faydalom. Pogany emberek
Plinius meg is illendőképpen
38. hozza fölöt ehez: *Ex omnibus
bonis, quæ homini tribuit natura, nullum
melius esse tempestiva morte.* Az az
Minden jók között valamely
lyeket az természet adott az em
bereknek.

Ecclef. 30.
v. 17.

Plinius 38.
cap. 2.

szeknek, semmi nincsen job
bűdejenkoran való halálnal.
hirt micsoda fokaigh élni, ha-
m csak fokaig gyötrődni, azt
mondgya Agoston.

August. de
verbis D.
Serm. 17.

Gondold megh csak ez vila-
m micsodas: Ugyan ropogva
ez az bujufaghnak, gonos-
nsanlagoknak, irigységeknak,
elhetetlensegeknek tűzének
matta. Hol az igaz az kire eb-
n való fikraiat né pökdöste
sna: Egh a hazad f nem men-
ki belőle: Bizonyy boldo-
s az kik meg halnak a Chri-
stbā való igaz hitőkben, mert
gonosfagban fekvő eke ve-
fertelmes vilagbol ki falad-
n meg nyugosnak az ő mun-
doktul, azt mondgya Sz. Ia-
s: Mennyei jelenésekről írot-
nyvenek tizen-negyedik re-
szen.

Lassad Thea-
saurum con-
cionat. P.
Per. fol. 626.

Csak jo akaroimtul edes A-

84 Halálra Sententiaztot ember

tyamfiátul való meg válasom
fanom. Ezennel követnek ö
is. Mert minden emberekne
egy be iövertelek vagyon ez
letre, hasonlo ki menetele is
azt mondgya az bölcs könyv
nek hetedik refében. Rea ke
erre mennyiek mindeneknek
nē te vagj első, utolso sem lefelle

Igy azért az halál sem rettegg
tethet tegedet csak bizzal az I
stennek irgalmasságában, es az
Christusban hidgy es ez hit ál
tal ayanlyad lelkedet az Sz. I
vannal az Christ° kezében: U
ram ved hozzád az en lelkemet

Itt amaz három kerdeseket
mellyeket az Ur vacsorajavall
élő emberektől foktunk kerde
ni, az halálra menő embertől is
el kerdheted, es ha időd vagy
hozza az kőz gyonator is el
mondhatod vele a Mi Atyánk
kal egygyűt, es megáldhatod, az
időnek.

vigasztalásnak módgya. 183

nek, az helynek, az jelen
lőőknek, es az halakra menő
odbernek allapottyat megh te-
vén.

Aggy vegezem el ez Agendat,
lylyból a mi Istenünk Sz. Fia-

S. Lelkevel egyetemben
hicsírtessek, es az ő Anya-

f.egyhaza éppüllyen

A MEN.

Cc 5

KÖ-

K Ö Z Ö N S É G E S
H A L Á A D Ó I M A D
sagh, az Istennek mindenne-
mű el vőtt es el vejendő
Lelki es testi jó réte-
ményiért.

ÓRók Mindenható Isten,
Menynek es Földnek Vra te-
remtője, mi Vrunk lel^o Chri-
stusnak dicsőfőszeges f. Attya,
Abrahamnak, Isaknak, Ia-
cobnak s mi nekünk-is ke-
gyelmes Istenünk: Te szent
Felfőszegednek alázatos fivel lé-
lekkel nagy hálákat adunk,
sz. Fiadnak az Vr Iesus Chri-
stusnak nevébe, minden idő-
beli el vőt kegyelmes ajándé-
kidért lelkiekért es testiekért.

Ki-12

Közfőnfejes halá=ado imatság. 337
váltképpen hogy te min-
et örök időknek előtte az
re Christus Iesusban ke-
jelemből választottal, keped-
es hasonlatoslagodra te-
mmtettel, bent Fiadnak általa
meg váltottal, örökös fiaidda
ttal, bent Lelkeddel az fo-
ndot fufagra el pecseteltel,
s az es idvőzítő ismeretedre
oztal, idvősségünk es örök
tünk felől bizonyossa töt-
es ez ideiglen minden lel-
testi veszedelmektől kegyel-
ességedből meg őriztel ol-
malmaztal es az te Anya bent-
yy-hazadnak társaságában
g tartottal.

(Ez el mult etzakanak se-
géséből is ez mai napnak

Bb 4

vita

Reggel

388 Közfeszes balá ado imátság.
világosságra egesseben es
bekeesseben jutattal.

Ez veli.

Ez dellyesti orakrais eges-
seben es bekeesseben jutat-
tal) Annakokaert mind ezek-
ért te bent felsegednek legyó
örökke valo hala.

Vissontagh te bent Felse-
gednek alazatos fivel Lelek-
kel könyörgünk, bent Fiad-
nak az Vr Iesus Christusnak
neveben Szent Leleknek
veszerleséből minden nemű
kegyelmes igiretidnek lelki-
eknek esteftieknek raytunk
el tellyeséteert, es kerünk
teged, hogy az mi Iffiusa-
ginknak bűneit, es egesz éle-
tünkben valo álnokságinkat,
tevelységünket hitetlenségün-

ket es

es minden egyéb gonosz
 teledetinket, kegyelmessé-
 bdből fent Fiadert bocsad
 gseg: Szent Lelkednek általa
 te megh ismert igazságod-
 nn idvőségünk es örök éle-
 lünk felől valo hitünkben
 r remenségünkben, mind
 ighlen tartf meg: reank
 s arasztot Sz. igednek igaz
 slagossághat az mi fivőnk-
 eslelkünkben naponkent
 sz hitnek általa nevellyed
 nőregbitsed.

Arafd reank Vram Isten
 minden lelki testi áldásodat,
 Sz. Lelkednek általa na-
 lunkent terits hozzád ben-
 lunket, hogy terhessünk,
 y. y. tegedet jobban jobban

ismer.

ismerhessünk, felhessünk, fe-
rethessünk, tisztelhessünk, es
mindenben az mi fiui es le-
ni engedelmessegunket, ked-
ves áldozatul te Sz. Felseged-
nek be mutathassuk.

Oltalmaz meg Vram I-I
sten bomszedsaginkban levő
kerestyen orszagokkal tarto-
manyokkal Varakkal, Varo-
fokkal, Falukkal, es azokban
levő hiveiddel, es folgaiddal
egyetemben minket-is Vara-
sunkkal, Ecclesiáinkkal es ha-
zunk nepevel egyetemben
minden lelki es testi veszedel-
mektől: Kiváltkeppé az ő-
dögtől, annak álnoksagatul,
csalárd-sagatul, hamis tudo-
manyatul, veszedelmes kísirte-
titől

Közfelfogatos halálado imatlag. 391
lőöl, artalmas tagaitul: jöven-
v o vesbedelmes hadaktul ha-
rurufagtul, rablastul, dulaftul,
asztul, ehsegtul, dragasagtul,
vesbedelmesbetegsegektul, hir-
menben valo halaltul, egi ha-
ruruktul (vessektul, ragyaktul,
es esotul, meny-uto kovek-
el, vesbedelmes ar-vizektul)
menben valo esestul, gonos
urtul, nevtul, gyalazattul, go-
selelki ismerettul, kessegben
ollo esestul es karhozattul.
Oltalmaz meg Vram Isten
onnd most f-mind ennek u-
nna valo idokben, idegen
sepeknek; ki utesektul, kar-
selektul es fegyverektul.
2 Szand meg Vram Isten az
ihiveidnek enni sok keserves
nya.

991 Közönséges haláadoimatfaga
nyomorúságar, gyalazattyar,
romlásat; es vérek hullasat,
mellyet mind most s mind
ennek előtte valo időkben az
idegenek raytunk kemeletle
núl cselekettenek, hogy az ke
gyetlenektől az ő mi raytunka
vót győzedelmekert a te nagy
neved ne fidalmaztaslek.

Örvendeztes megh Vram
Isten bennünket enni sok f
ralmas es rablagos esztendeink
utan hatalmas gondviselesek
del, oltalmazatoddal es beke
segeddel.

Tarts meg Vram Isten min
den helyeken itt mi közö
tünk is az te szerelmes Fiad
nak véreuel megh váltót ki
csiny seregedet es Anyafent
egyha

Vy hazadat abban levő Feje-
telmekkel, Vrakkal, vitezlők-
kel, gondviselőkkel, tanitók-
kal, es az fegeny kősséggel,
gygyetemben az te nagy ne-
kednek dicsőségeért, mint re-
montré hatalmassan meg tartot-
tál Aepígtomban az pusztában
Assyriában, Chaldeában, Sido-
nusiában, es egyéb helyeken
minden kegyetlenek ellen.

VVram Isten gyomlaly ki-
szűlünk minden gyűlölsé-
günkből, vißba vonást, harag tar-
tást, bosszú allo lelket, es ajan-
tóz meg bennünket, igaz-
ságlalóknak, bölcseségnek, haz-
udtanácsnak, erősségnek,
gygyeségnek, igaz atyafiui
örömetnek, es Isteni felelem-
mel lelkevel, hogy mind az te

Dd

nagy

194 Közönséges baldi do imafag
nagy neuednek tífteffegere es
dicsőfegere tartozo dolgokba
f-mind az mi nyomorult ha-
zanknak, es abban leuő A-
nyaf. egyhazadnak oltalma
zasara es meg maradasara fol-
galo igyünkben, egyyet ert
helsünk egyyet akarhassunk
es egy fivel Lelekkel nagj hás-
noson folgalhassunk.

Vr lsten mi kegyelmes f-
relmetes bent Atyánk alazas-
toson könyörgünk ezen-is
f. Felfegednek, (hogy ez jele-
valo napot-is ted mi nekünk
egessfegesse és bekeffegesse
hogy az mi keresztényi hiva-
talunkban forgalmatosban
jarhassunk Ez követközend
etszakar-is ted minékünk beke-

Epistol.

eggefe, nyugodalmassa, hogj
d: holnap napra bekefseben
vll virraduan a mi kerefnyeni
svatalunkra megterhefünk)
Igy tegy mi velünk mi ke-
velmes Atyánk Istenünk az
Fiadnak az mi Vrunk Iesus
christusnak általa: hogj mi is
Sz. Fellegednek kegyelmes
nond-vifelelet es oltalmazafat
suan, az te nagy neuedet di-
thefünk, es nemzetsegről
nemzetsegre te f. Fellegedet
mind örökken örökke
magafthalhafuk

A M E N.

HADAS IDŐRE VALÓ

közfeljegyes imatlag Országunkért
és Fejedelmünkért,
S. M.

Ö Rök Felfegyes Mindenható kegyelmes Vr. Isten, mi Vrunk Iesus Christusnak dicsőféges Sz. Atyjai nagy hálákat adunk mi te Vént Felfegednek, minden időbeli velünk való lelki és testi jó tetemenjüddert: de kíváltképpen ezekért, hogy azmi Nemzetünket az Ördögnek sötét országabol az te Vserelmes Fiadnak dicsőféges országaban által hoztad, idvőféges ismertetedre jutattad es ennij romlásunkra igyekező hatalmas Nemzetfégeknek dihöfégek ellen ekediglen kegyelmessen meg tartottad: Hazánknek meg maradaért vigyazo Fejedelmekkel, kereätyen Gondviselőekkel, igaz haza Vserető tanacsos Vrakkal s. vitezlő népekkel meg latogattad: minket-is penig Anyánk meherül fogván mind ez ideiglen minden lelki és testi vesédelmektül kegyelmessen meg Öriztel oltalmatal, es ez el mult érzakanak Sötetfégeből ez mai napnak világosságará (ez mai napnak estveli órára) egészen bekeslegben jutattal: az mellyekert az te dicsőféges nagyneved földön mennyen legyen mind Örökké Vént es áldot.

Könyörgünk viőontag te Sz. Felfegednek buzgó lelki ajetatossággal V. Fiadnak az Vr Iesus Christusnak neveben, hogy ezen el inditot Atyai gondviselésdet ennek utanna-is marazd meg mi raytunk, mind végiglen, es az te melto haragodnak s. abbol Varmazot erdemlet bñtetteresünknek okait, az mi sok titkos es nyilván való bñneinket, bocsásd meg h mincünk

Amiünk s kegyelmez meg Nemzetünknek ne fizes mi-
 nekünk az mi álnokságunk verint, hanem inkább az te
 meg lehetetlen nagy irgalmaságodból Nemzetünkben
 elrejtet Anya egy hazadat igaz Isteni tetteleddel
 egyetemben az ördögöknek es ez világi Isteni telnek
 ördögöségek ellen marazd meg mind végiglen: Sőt fe-
 lütsd meg kegyelmes Atyánk az magas egekből az te
 nagy nevednek karomloit, űent tettelednek ellen-
 tart, es az te együgyű hűveidnek üldözöit, kiknek
 minden igyekezetek lam csak az űörnyű ver ontas:
 vonyaűent egy hazadnak puűtitasa: űvegyeknek ár-
 naknak meg rontasara.

Elegeld meg ennű fok idűtűl fogvan valo nyemo-
 galasaginkat, buydosasinkat, rettegefinket, karvallasin-
 kat, üldözefinket: es ved el rolunk ez nagy inseget, es
 ellenűegnek mi reánk kiűitet eles fegyveret, for-
 gats el mi rolunk: Lam mi vagyunk Vr Isten az te va-
 roűrot nepeid, kikert űerelmes fiadat űörnyű halakra
 űallad: Ne had azert el merűlű kicsiny Barkadat, ha-
 rontar meg váltottad: Mert meg fokaűodtanak jól lá-
 ű Vr Isten az mi ellenűegink, mi penűg erűnkben, es
 minden voltunkban tellyesleggel meg fogyatkoztunk.
 Oh magaslagban lakozo ű Isten kely ki ezokaert
 mi mellettűnk, es az te dicsűűeges nagy nevedert űa-
 űib dits meg minket. Ez vegre tamaű minekűnk min-
 űn idűben Isten felű hatalmas es gyűződelmes igaz
 űall űllasu fejedelmeket az kikert penűg mostan Isteni jo-
 űoltsodból űlyeket attal, azokat mellettek levű haű.
 es tanacsos Vrakkal, igaz haza űereto vitezű né-
 űkkkel egyetemben ald meg io egesűűeges hoűűu élet-
 mű, minden Istenes dolgokban űerencses boldog elű
 űnenetellel, ellenűegeken valo tellyes gyűződelem.
 űel: Nevezet űerint igaz vallasunkert ű meg romloe
 űszankert hadaűozo, fok rendbeli veűedelmek kűzőe

for

forgo nemzetünknek mostani kerebtyén (Királyán) Fejedelmet, halgasd meg feie felet aradot nagy haborusaginak napiain az ő könyörgéseben: küld el nek az segetseget az te venterseges helyedből, es Sionból oltalmazd meg ötetminden rea fenekedő fel suvalkodó sok vámu hatalmas ellensegítől. nem külömben mint regen Davidot Gohattul, es az álnok tanacsu Achitopheltől, Ezechias Királyt keves vámu népével Senacheribtől. Tellyesítsed, O könyörülő Isten, Fent kívánásait, es igazgassad tanácsit, hogy az miképpen ez ideiglen, ugy ennek utanna-is eletinek minden napiaiban lehessen az te tisztességednek oltalmazoia, az igaz vallásnak plantaloia, azzal ellenkező revelygeseknek gyomlaloia es irrogatoia.

Fejedelmünk (Királyunk) utan levő fő gondviselőinket, elmeiekbén, ertelmekbén, tanácsokban, igyekezetekben es minden tehetségekben ű. Lelkednek általa biriad es igazgassad minden iora.

Gyomlaly ki Seregeknek Vra, közzülők minden gyűlöfegget, irigységet, harag tartást, arultatást, bossu allasra geriedező indulatokat, es öntsed az ő vámeiben az igaz Istent es Atyáit ű veretetnek, eggyeslegnek, bekelességnek, es Istent felelemnek Lelket, hogy az te bent parancsolarod verint éibessének nagy eggyességben, bekelességben, veretetben, es egyenlő akarattal vigyazhassanak es forgódhassanak azokban, mellyek ű. nevednek tisztességere, romlot hazánkna marokni fogyatek Nemzetünknek meg maradására szolgálak.

Oltalmaz minket-is, VRam Istent, Országunkkal, Varainkkal, Varasunkkal, Ecclesiáinkkal es hazunk népével egyetemben minden rettenetességektől, az ördögnek kesertetitől, hatalmas tegattul, nagy bereségektől, dög hálaltul, drágaságtul tüztől ellenségeknek

alk-reank jöveteltül, es minden egyeb lelki testi ve-
selemtül.

H. Halgas meg! Vr Isten minden nyomorultaknak,
gyavaknak, övégyeknek, nagy betegseghben levők-
nak, úton-iaróknak, kesértetben esteknek könyörge-
süket es az ő megörülásokból szabadíts meg őket
mindé siralmas panaszokodafokat vegy ki mi köz-
lünk es örvendetes hiteknek hallásával vigasztal-
ggh minker.

Igy tegy mi velünk O minden irgalmassagnak Iste-
n, az te egyetlen egy Fiadért az Vr Iesus Christus-
ért, kivel elő es uralkodol az Bent Lelekkel
egyetemben mind örökön örökre, Amen,

Mi-Attyánk, &c-

VEGEZ

Könyvecskének

REND

RENDI avagy LAISTROMAA
EZ KISKÖNYVECKEBEN
levő dolgoknak es tanusagoknak.

I.

AZ S. KERESZTSEGRŐL.

I. Mi legyen az Keresztseg.	pag. 1
II. Háfnai az Keresztsegnek.	4
1. Istennel való frigyezes	4
2. Vyonnan való sületesnek bizonyfaga.	7
3. Anyasent egyházban való be samlaltatas.	10
III. A Keresztseghez adatator háfnos tanusagok	14
1. Az gyermek meddig folni nem tud meg kellyent	14
Keresztelni es mi-okaért?	14
1. Mert Isten frigyeben vadnak.	15
2. Mert ökis hittel es sient Lelekkel aiandekoztat	18
tanak.	18
3. Mert ez által bocsattatnak be az Anyasenteg	19
házban.	19
4. Mert az keresztelésről való Parancsolat ó	21
iók is tartozik.	21
5. Mers h tek vallások helyet vagyon az Anya	22
sentegyház.	22
6. Mert ök is tagai az Ecclesianak.	24
7. Mert ugy selet meg az keresztseg az környü	26
meselkednek Sacramentomanak.	26
8. Mert	

L A I S T R V M.

Mert az egész ház nepek között az Apostolok	
kicsineket-is keresztteltek.	27.
Mert az régi Paterek-is úgy cselekedtenek.	28
Szabadé az Babáknak kereszttelniek az bűnségnek	
ideien.	29.
Mert nem szabad nekik prédikallaniok.	31.
Mert nincsé parancsolatt yok róla.	32.
Mert Martion eretnek találmánya.	33
Mert nem köttetet a keresztségnek vízehez	34
Az Papazoknak Teiek, Savok, nyalok, Mezek,	
bűségeké az keresztségben.	35.

I I.

A A Z V E G H V A C S O R A.

r a r o l.

Vegvacsorának ki szolgaltatásának modgya.	38
Mennykor kel ki szolgaltatni.	41.
Karacson innepére tartozó pelda	42
Amidőnoda tötte az Istenseg az ő tülle fel vőttester.	
Az emberi nemzetnek válságának veghez vi	
vó eszközeve.	44.
Az Isten szeretetének ieleve	46
Az frigynek bizonságava,	48
A válságnak helyre allatásának-is ieleve.	49
Elő kenyerre.	50.
Az közönséges vallás tetel.	51.
Az V. vacsoráiához tartozó kérdések.	56.

L A I S T R V M.

VI. Az igeek, mellyekkel a Végvacsora Beresztetet. 512

VII. Hald-adas az Végvacsora után 610

VIII. Quadragesima vasárnapian az Végvacsora
hoz illendő pelda. 64

Minemű kephet kivantatik az Végvacsora
hoz. 64

1. Az Isteni ismertet. 66

2. Az Vrvacsorai felől való ertelem. 68

3. Az hitnek erőssége. 70

4. Az poenitentia. 72

5. Az Atyafiui Beretet. 74

IX. Husvet napiara illendő pelda. 77

1. Kicsoda Berzette az Végvacsorat. 78

2. Micsoda az Végvacsora. 80

3. Mikor Beresztetet a Végvacsora. 82

4. Miért Beresztetet este. ibidem

5. Miért Solgaltatik ki mostan reggel. 84

6. Miből Beresztetet az Végvacsora. 86

7. Miért kenyerből borból ibidem

8. Kiknek Beresztetet. 88

9. Mi vegre Beresztetet. 90

X. Masodik pelda Husvet napiara. 91

1. Micsodas testben tamador fel az Christus. 92

2. Micsodas etelünk az Christus teste, italunk
az ő vére. 94

XI. Fünkös napia tartozo pelda. 101

1. Minemű eszköze az Szent Leleknek, mind az
ige, mind az Sacramentumok. 102

LAISTRVM.

2. Az ige hathato az Szent Lelek által. 110
3. Az ige által nemzi az sz. Lelek az hitet. 112.
4. Az ujonnan valo szület-is 113
5. Az idősség az ige nélkül elsem kezdetik veg-
be sem megyen 114
6. Az Sacramentumok eszköze a sz. Leleknek. 115
7. Az igereket megh abrazollyak az Sacra-
mentumok. 118
8. Az keresztség eszköze az szent Leleknek. 12
9. Az Vá-vacsoraiá eszköze az sz. Leleknek. 110
10. Enni az Christus testet, innia véret. 120
11. Aratás elődedire valo példa. 121
12. Miert neveztetik az Vá-vacsoraiá kenyerek
tördeltetésének. 122
13. Az Christus testének tördeltetésének emleke-
zatiért. 125
14. Mert a Christus életnek keniere 125
15. Meg mutatja hogy mi eretünk tördeltet a
Christus teste. 128
16. Vissen az Christussal valo eggyesülésünknek is-
meretire. 130
17. Szívünknek tördelmességére vissen. 131
18. Szüret elődedire valo példa. 133
19. Valóságossan ielen vagyóné az Vá-vacsorában
az Christusnak teste 137.
20. Az kenyér Christus teste. 135
21. Az pásztaban levő kösíkta Christus. 137.
22. Modgya az iste n kegyelmében valo resztüle-
sünknek. 141.

9. Valóságossan ielen vagyok az Christus test
vére.

XIV. Advent Vázar-napiara tartozó pelda.

1. Micsoda háson adatik az Vegvacsorában.
2. Az hit erősítetik.
3. Az hitnek agaibá megerősít
4. Az Christusban szerkeztet.
5. Ez világot meg utaltattya.
6. Az Atya=fiui szeretetet öregbíti.

XV. Az Vvacsoraiának betegeknek ki szolgáltatásának módgya.

1. A beteget né communicaltathatni es miokaért
2. Az beteget communicaltattathatni es miokaért
3. Az betegnek communicaltatásában való rendtartás.
4. Minemő meltságos benségh az Vég-vacsorában es miokaért.

1. Mert természet szerint való Isten szerzése.
2. Mert igen nagy dolgokra emlékeztet.
3. Mert nagy iot vesünk abban

XVI. Az Vvacsoraiában való kenyerről.

1. Kovasos kenyér legyené avagy kovasátsan.
2. Mindőb az kovasos kenyér es miokaért.
3. Keregeded legyené, vagy gömbölyű, vagy lapos
his gyenge harrya, mint az Ostya.
4. Az Ostyát miné Antichristus Mifesző kenyérnek
megh kel vetni.

5. Az Ostyások ellenvetesi meg sejtetnek.

6. A...

L A I S T R V M.

6. Az keresztényi szabadfagnak regulai.	197
7. Az Ostya nincsen eppültre	198
Micsoda az Ostya.	206
9. Az kenyér micsoda.	205
100. Az Ostyanak igaz eredeti.	212
111. Theodosius Császárt el tiltotta az Vegvacsora=	
tul Ambrus Doctor.	216
12. Romában a Papák tereben eytettek a Mifet	219
13. Papa Atya az Ostyanak.	211
44. Bernoldus Papista Doctor itileti az Ostya=	
rol.	212
III. Az kenyernek tördelese micsoda Ceremonia	
az Vegvacsorában.	234
Az kenyernek tördelese állattya tartozik az	
Vegvacsorának es mi-okaért.	238.
Mert Christustul az Vegvacsora melle ren=	
deltetet.	239.
Mert olyan meltofogos az kenyér tördeles mint	
az haláadás es az ostogatás.	240
Mert Luther Marton=is az tanította	241
Mert az kenyér törteltetes parancsolat ala	
vettetet.	243
Nagy ereie vagyon ez parancsolatnak. Ezé	
cselekedgyetek	244
Mert az kenyér tördeles hasznat adgya elő	
az Vacsorának	246
Mert β. Dal is egy=átallyaban állattya a ke=	
nyer tördelest.	250.
9. Mer	

L A I S T R V M.

9. Mert az Apostolok is azont cselekedtek. 251
10. Mert a Vegvacsorának épsegere tartozik. 257
11. Mert a régi Paterek is tördeltek a kenyeret 261
12. Az Ofszások ellen vetesi meg fejtetnek. 262
13. Luther Marthon erős argumentomi a Papisták ellen, a kenyer töresnek meg erősítése 261
14. Külömböz az kenyer tördeles a Vegvacsorában az közönséges kenyer tördelestül. 167
15. Mikor szolgáltaffek ki az Végvacsora. 267
16. Az Vegvacsorában meg maradt kenyeret a bort az regiek hova törték. 271

I I I.

AZ H A Z A S V L A N D O K
nak egyben adattatafoknak
modgya. 279

- I. Hirdetes nélkül az Hazasokat nem szabad egyben adni, es miokért. 180
- II. Isten Adamot ki hirdete Paradicsomban. 181
- III. Az Hazassag áldot életnek neme. 181
 1. Mert önne magá isten berzette. 284
 2. Mert io okokért berzette. 284
 1. Hogy egy masnak segitseggel legyenek. 181
 2. Hogy az emberi nemzet szaporodgyek. 181
 3. Hogy az paraznasagh el tavoztaff-k. 181
 3. Mert tisztességes tisztiek vagyon a hazasoknak 184
 4. Hogy egy mast beressék 284
 5. Hogy 184

L A I S T R V M

2. Hogy magzattyokat tífteffegbe nevellyek.	297
3. Hogy az Ferfi Felefegett oltalmazza.	300
4. Igaz kezi munkaiaval tarifa.	302
5. Az Áßßonyállat feriet tífteillye.	304
6. Hazara gondot vífellyen.	306
VIII. Az Hazaffaghoz illendő tanu-sagok.	311.
1. Sacramentomé az Hazaffag.	312
Miért nem Sacramentum.	312
2. Mert az értelmes Papistak is tagadgyak.	313.
3. Mert nem úgy szerzettet Istentől mint Sacra- mentom.	
4. Mert közz a hivekkel es az Hypocritakkal.	314
5. Mert sem az Apostolok sem az Paterek nem tartottak Sacramentomnak.	ibidem
6. Mert életű állatból való iegynelkül vagyon.	319
Mert Chr stus sem élt vele.	ibidem
7. Mert az Szerzetes Papok sem élnek ez Sacra- mensommal	316
8. Miért eskűßnek egyben az Hazafok.	317
9. Az kereszttyen embernek miért né Babad Bal- vanyozo felefeget venni	318
10. Mert meg tiltotta Isten.	313.
11. Mert igen utalatos Isten elöte	324
12. Mert az által az Isteni tíftelet megh bontattk.	
13. Mert az magzatok az igaz Istentől el vonatta- tának.	ibidem
Igaz v. Jafut kel vennie es miokaért.	314
14. Miért né Babad egy felefegetnél többet venni.	326
	Lamech

LAISTRAM.

Lamech két feleségű első megh rontoia az Isten Ber-
zesenek. 329

1. Mert az Istennek es az természetnek törvénye
nem engedi, hogy egy feleségnel többet vegy

2. Mert nyilván tiltja az Isten. 335 (331)

3. Mert az iambor feleség bosszú: illetetnek 336

4. Mert ellenkezik az Christus es az Anyaszent-
egyház közöt való példazattal 337

5. Pogány szokások feleséget venni. 338

6. Mert iszonyu bűn szallanna reá. 339

TOLDALEK.

Minemű okok fakaztlyak el az Ha-
zasságban előembereket egymastul-
Hat kíváltkepen való okok, melyeket lásd meg
folio. 340. 342. 347. 349. 352. 354. 357. &c.

VI.

HALALRA SENTENTIAZ

tatot ember vigasztalnak modgya.

I. Tartozik a tanító vigá, az halálra menő emb. 360

1. Vidi arra a Christus es az Angyal példaja. 361

2. Az halálra menő embernek rettegefi. 362

3. Az het ifűaknak Annyoknak példaja. 366

4. Szent Istvant biztattya Christus. 367

5. Az Tolvaít-is. 368

II. Az bűn ellen való vigasztalas. 368

Az Ist n irgalmasságanak természeti. 371

III. Az halál ellen való vigasztalas. 372

Köszönéges halá-ado imasfag. 386

Hadas időre való imasfagh. 390

VEGE.

ORATIO

*Pro tempore concepta, et in
Ecclesiis orthodoxis Transylvanicis à
Concione publica recitari
solita.*

ORök vegheretlen gazdag
kegyelmű es sok könyörűtelle-
gű Isten, mi Urunk Jesus Christusnak
üdvösöleges sent Atya, minden üd-
vösi hiveknek, s-minekünk-is ű általa
merelmes Atyánk, alazatos hível le-
gyekkel, de fiui nagy bizodalommal ja-
rulván te sent Fellegednek eleiben,
nagy halakat adunk mi teneked, min-
tallen üdöbéli velünk Magyarokkal sok-
keppen közlöt kedves javaidert:

Kivaltkeppen hogy te minket hi-
gleg Scythiabol ki hozvan, es ez Cana-
nahanhoz hasonló földön megh telepít-
tén az sötet poganyfagbol igaz isme-
reldre jutál: orfagodat bennünk
A in gyen

ingyē valo jo kedvedből fel emelted
es noha az mi haladatlanságinkert, es
ellened valo undok verkeinkert min-
den oltoriddal igen meg sanyargat-
tal; dűcsősegűnkert, es ellenseginkön
vő diadalmas győzödelminkert, min-
den fele ki terjedet nagy hiruoket ne-
vűnkert gyalazatra forditvan; az ide-
geneknek sulyos igajok alatt, immar
regről fogva kemennyen meg saytol-
tal; mindazaltal tellyesleggel femeid
elől el nem tasitottal, mindenestől
fogva kegyelmedtől meg nem foztot-
tal: Hanem nemzetűnknek illyen űge
fogyot es rementelen allapattyaban,
naponkent valo keserves panaszinkat
es siralmas ohaytasinkat keges fűleid-
ben veven; ime minekűnk nemze-
tűnkből valo keresztyen Kiralyt adtal,
kit noha hatalmas ellensegek fogtak
uolt kőrnűl, kapdosvan raytunk oknelkűl;
ekkedig mind az által hatalmas ka-
roddal űtet, mellette levő főfő tan-
csival jo vitezlő fűrsijaival egyetem-
ben, derekas vesfedelmektől meg olta-
maztat: Sőt ellensegin egynemany
uttal

...tall vót fep győzödelmekkel megh
...aldottad: Előmenetelinek főfő irigyi
...fem latomást el töröltted: Az mel
...lyekert te fent Felsegednek dúcsőse
...gges nagy neve, egy bível fájjal mond
...gygyuk, legyen mind örökre fent es
...ldor.

Könyörgőnek te fent Felsegednek
...buzgo lelki ahitatossággal, fent Fiad
...nak az Ur Jesus Christusnak nevében;
...az mi bűneink felet aradot gazdag h
...kegyelmedből ezen Atyai gondvise
...lefedet es jo kedvedet meg nyamoro
...ldot es úgye fogyot nemzetünkön ma
...razd meg mind végiglen: Ne nezzed
...az mi főrnű el veremedet voltunkat,
...s fent igidhez valo nagy haladatlan
...gunkat; nezzed az mi Urunk Jesus
...Christusnak eg-beri erdemes aldozat
...nyat, es annak kedvejert minden un
...ldok verkeinket rut esetinket kegyel
...mellen meg bocsatvan, melto har
...godat, es igaz itéletedből ellenünk
...fel huzot ostorodat, fordits el mi rol
...plunk: Ne törölly el minket telyleg
...ggel ez főnek fineről, ez világ pel
...
A 2 dajara,

dajara, es az Poganyok öröme:
Nyuyts ki inkább az te meg szabadító
karodat mi raytunk, es minden hatal-
mas ellenfeleink ellen mostani igyünk-
ben is oltalmaz^{val} meg minket, had las-
sak meg minden nemzetsegek^{uolt}, hogy
kivaltsképpen valo gondod vagyon mi
reánk.

Deut. Te parancsoltad, mi Urunk Iste-
17. v. 15. nünk, hogy az te neped az ú Attya-
fiai között valaſſon magának Kiralt,
mert idegen nemből valo firfiat nem
valaſthat: Ime mi te nepeid, az idege-
neknek raytunk valo kemény uralko-
dása alatt ſintén el fogyatkozvan, mo-
stan az mi testünk^{uolt}ból es verünk^{uolt}ból
valo Kiralyt valaſtottunk: De a kör-
nyúlottunk levő hatalmas nemzetse-
gek, kiknek az Poganyok ellen reg-
tül fogvan vagyunk pársi, es testünk
szakadása, verünk hullása s hazák rom-
lása enyver ekkediglen bekevel marad-
tak; egyben^{uolt} gyülekeztek es tanacsot
tartottanak mi ellenünk, es vegezest
vegeztek felőlünk, hogy minket ez
földnek ſíneről el töröllyenek hogy
mi

mi többé ingyen se neveztesünk. Oh
szagasságban lakozó é. Isten, vallyon
nem kelte ki mi mellettünk? Mi az
inni semeinket csak te reid függeztet-
lünk, onnat fellýúl varunk te tülled ol-
almat, ne legyenüllyünk megh, ô mi
fistennünk. Nem de nem te vagy, ki
meg változtatod az údóket, ki le ve-
bed az kiralyokat, ki oltogatod az bi-
bódalmakat á mint akard? Nem de
nem rennen magad töde ki az egen
arastlodat mely alat vitezkedik á mi
kiralyunk?

Örvendeztesd meg azért útet az
meg szabadtasodban, vöd elől útet
te javaidnak aldásával, es tegy az
fejeben tista arany Coronat: Ald
meg útet jó egebes hosú elettel,
századddal az igazságnak, bölcsésegnek
es az Isteni felelemnek es vizezi ba-
rasságnak lekevel: Hogy az te nepe-
t igazgathassa jó törvényekkel az
akévanfogod ferint, es az mi reghi
szósegúnknak le seget farvat emel-
tisse föl bódgúl. Szenteld meg es e-
míusd meg az ó kiralyi fekit igazsá-
gal,

2. Par.
20. v. 13.

Dan. 2.
v. 21.

+ es emelz
kiralyokat
Joas kiraly el
reitik és kiraly
es az Joasda
pap és fite
de az korabá
tísi kirall
2. Reg. 11.

Ps. 21.

2. &

seq.

au. 10. 11. 12.

gal, birodalmat ald meg allando beke-
seggel: annak pedig haborgatoit es
bontogatoit seoyitd meg az magas-
mennyegeből; es ha terendők, teritd
megh, ha pedig terhetetlenek, vesd
hörögöt orrokbán, hogy ne tölthessék
raytunk gonof kevanlagokat.

Prov 21
7. 1. Az te kezeidben vannak Uram
minden hatalmasoknak sivei, es oda-
haytod azokat a hova akard mint az
viaffat; mind az keresztien Fejedelmek-
meknek azért, mostani nagy egyen-
lensegekben bossu-allásra gerjedező
siveket csendesitd meg² kegyelme-
sen, es gyaluld őve, hogy ez főrnység
kerestien ver-ontas fűnyek meg kö-
zöttünk, s mind az keresztieni nevek
ellenfeginek el viselhetetlen ketelen-
seget raytunk könnyebbitd meg^{ened}, tel-
lyeshetetlen kevanlagat onyhitud
megh, hogy ennel-is inkább el ne fo-
gyaikozzunk^{nánk}.

Kiralyunk után levő fő Gond-vise-
lőnket, minden tanacsost es vitez-
firfiat, elmejekben, erelmekben, ta-
nacsokban, minden igyekezetekben

és tehettegekben fent Lelkednek által
bírtad igazgassad csak azokra, melyek
fent nevednek dicsiret-re tisztel-
geregere, romlot hazádnak és marokni
nemzetünknek meg maradására és jo-
sára foglalnak.

Mivel hogy az özvegyeknek és ara-
knak egyedül hivattatol Attyoknak,
szóknak ügöket, gondgyöket minden
malmasok ellen forgassad: az ehe-
döket, somjuhozokat raplallyad, az
öröket, betegeteket gyógyíts meg,
minden igaz uton-jarokat hordezz
kelegetessen: az ördög probajaban
döket fent Lelkednek általa biztass
batorítsad, az segeny foglyokat
badítsad. Vegy ki Ur Isten minden
malmas panaszolkodásokat, nemze-
tekből, és örvendetes ^{en meg adott beke segünkkel} híreknek hal-
gassad be az mi fűleinket, hogy
annyi keserves állapotunk után, vidám
szaval, szabad fivel és fájjal foglals
Mink főlsegedet életünknek minden
időjában.

Ally tegy mi velünk mi kegyelmes
gyánk Istenünk, az te fent Fiadnak

A M E N.

Mi Ayank, &c.

[illegible]

